

B1061(a)
3/2/19

Hind 40 fop.

M. Tipp.

Vitidega Biibli-Lugu.

Tallinnas

August Busch'i kirjastus

1904.

B1061(a)

Piltidega
Piibli-Pugu.

Oma „Koolilaste piiblitoo“
järel lühemalt kokku seadnud

M. Tapp,

Õõõ õpetaja.

Mitme lisa ja Palästinamaa kaardiga.

Tõrju tsensuur
aktiivist 1912.

Tallinnas

Hugust Busch'i kirjastus

1904.

Къ напечатанію сей книги со стороны Лифляндской Еванг.-Лютер.
Консисторіи препятствій не имѣется.

Рига,
20 Іюня 1902.

№ 183.

Г. Эрнъ,
Вице-президентъ Консисторіи.

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 8 іюня 1904 г.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

54808

E e s l õ n a.

Mitmevõrdse soovi pääle ilmuwad siin piiblilood lühemas kujus, kui nad „**Koolilaste piibliloo**s“ üles tähendatud. Need on alama järgu jaoks arvatud, ka koolide jaoks, kus aja puuduse pärast endise piibliloo materjali liiaks peaks arvatama. Siiski on eesolewas „**Piltidega piibliloo**s“ sedasama jutustuse järge püütud kinni pidada, nagu ta „**Koolilaste piibliloo**s“ ja enne seda „**Seletustega piibliloo**s“ ära märgitud. Nõnda käiwad siis kõik kolm nimetatud piiblilugu, mis raamatu kirjutaja wälja annud, oma siisu korralduse poolest täiesti kokku. Seda korda on nimelt selle pärast kinni peetud, et sellegi raamatu tarwitamise juures kooliõpetaja ennaft takistamata wõiks „**Seletustega piibliloo**“ loo järele ette walmistada ja lapsel üleminef vähemast piiblilugude raamatust suurema juure takistusi ei teeks. Sellepärast on siin raamatus ka weel see § ära tähendatud, mille all iga lugu suuremas raamatus seisab.

Et pääle selle weel soowi awaldatud, eesolewat raamatut ka kordamiseks leerilaste juures tarwitada, siis on siia weel mõnele piibli jutustusele ruumi antud, mida nooremad lapsed tarwitama ei saa. Nende wäljajätmine alama järgu juures ei saa muidugi kellelegi lapse õpetajale raskust tegema.

Piibli jutustustele on kulufandja weel hää jao **piltisid** kuuljate meistrite järele, nagu nad nimelt uues Soome pildi-piiblis ja Saksakeelses Lutheruse juubeli-piiblis aastalt 1883 aset leidnud, juure lisanud. Need saawad wisisti nooremaid õppijaid rõõmustama. Ka on pääle muu seletus **pühast maast** ja **pühamaa kaart** raamatule lisana juure antud. Lootuse järele saawad uue piibliloo tarwitajad ka sellega rahul olema.

Aga helde Jumal ise, kes oma sõna meile annud, õnnistagu sedagi kirjakest oma riigi kasuks meie kodus ja koolis!

Seda soowib südamest

Raamatu Kirjutaja.

Nõo kirikumõisas,

14. Jaani kuu päewal 1902.

Juhataja.

Eesõna

Wana Seaduse lugu.

I. Maailma loomisest kunni Abrahamini.

Algusest aastani 2000 e. Kr.

		Lehekülg.
§ 1.	I. järk. Maailma loomine	1
" 2.	" " " Esmesed inimesed paradiisi aias	2
" 3.	I. " " Patu langemine	3
" 4.	I. " " Kain, Habel ja Sett, Kaini sugu ja Seti sugu	5
" 5.	I. " " Weeuputus	6
" 6.	" " " Noa sugu ja Paabeli torn	8

II. Väänanemad ehk patriarhid.

Hastast 2000—1500 e. Kr.

§ 7.	I. järk. Abrami kutsumine	9
" 8.	" " " Abrami uft	11
" 9.	II. " " Soodom ja Komorra	12
" 10.	I. " " Išaaki sündimine, Išmaeli väljaajamine ja Išaaki ohwerdamine	13
" 11.	" " " Išaaki naesewõtmine	15
" 12.	II. " " Jaakob ja Eesaw	17
" 13.	II. " " Jaakobi põgenemine ja teenistus Laabani juures	18
" 14.	II. " " Jaakobi kojutulemine	20
" 15.	I. " " Joosep ja tema wennad	22
" 16.	I. " " Joosep wangihoones	23
" 17.	I. " " Joosepist tõstetakse suureks isandaks	25
" 18.	I. " " Joosepi wendade teekonnad Egiptusemaal	26
" 19.	I. " " Joosep annab ennast wendadele tunda	28
" 20.	II. " " Jaakob ja tema pojad Egiptusemaal	29
" 21.	Eisa. Hiib	30

III. Mooses. Israeli rahwa=lugu algab.

1500 e. Kr.

§ 22.	I. järk. Moosesi sündimine ja põgenemine	33
" 23.	I. " " Moosesi kutsumine	35
" 24.	" " " Mooses Waarao ees	37
" 25.	I. " " Israel pääseb Egiptusest	38
" 26.	II. " " Kõrbe teekond kunni Siinai mäeni ja kaju andmine	39

§ 27. II. järk.	Kuldvasikas	42
" 28. Eisa.	Püha koda, jumalateenistus ja pühad ajad	43
" 29.	Kõrbe-rändamine	47
" 30. Eisa.	Piileam	49
" 31. II järk.	Moosese wiimsed kõned ja surm	50

IV. Joosua ja kohtumõistjate aeg.

Hastast 1450—1095 e. Kr.

§ 32. II. järk.	Joosua.	51
" 33. II. "	Estimised kohtumõistjad	53
" 34. II. "	Simson	54
" 35. Eisa.	Rutt	56
" 36. II. järk.	Eeli ja Saamuel	57

V. Kuningate aeg lahutamata riigi üle.

Hastast 1095—975 e. Kr.

§ 37. II. järk.	Saul saab kuningaks	60
" 38. II. "	Saul langeb, Daawet tõuseb	61
" 39. I. "	Daawet ja Koljat	62
" 40. II. "	Daawet ja Joonatan. Saul kiisab Daawetit taga ja sureb	63
" 41.	Daawet saab kuningaks (1055—1015) ja langeb raskesti	65
" 42. II. "	Abjalom. Daaweti wiimsed elupäewad	67
" 43. I. "	Saalomoni walitjus. 1015—975	69

VI. Kuningad lahutatud riigi üle.

Hastast 975—588 e. Kr.

§ 44.	Riigi lahutamine	72
" 45. II. järk.	Prohwet Eelias ja Ahab. Eelias Sareptas ja Karmeli mäel. 900 a. e. Kr.	73
" 46. II. "	Eelias Hoorebi mäel. Naaboti wiinamägi	75
" 47. II. "	Eliisa.	76
" 48. II. "	Prohwet Joonas. 800 a. e. Kr.	77
" 49. II. "	Prohwetid Jesajas ja Miika. Iseraeli riigi ots. Jesaja aeg Juuda riigis. (§ 50. 51.)	78
" 50. II. "	Juuda riigi ots a. 588. Prohweti Jeremia aeg (§ 52 ja 53.)	80

VII. Paabeli wangipõlwest Malakiani.

Hastast 588—400 e. Kr.

§ 51. II. järk.	Prohwet Taaniel Nebukadneetsari ajal (§ 55.)	81
" 52. II. "	Taaniel Pelsatsari ja Taviuse ajal (§ 56.)	84
" 53. Eisa.	Esther	85
" 54.	Paabelist tagastulemine ja wiimsed prohwetid (§ 58)	86

VIII. Nelisada aastat ootamise aega.

Malakiast kuni Kristuseni.

Lehekülg.

§ 55.	Juuda rahvas kolmanda maailmariigi ehk Kreeka riigi all (§ 59.)	88
„ 56.	Juuda Rooma riigi all. Tema sifemine elu ja olu. Waade paganate pääle (§ 60.)	89

Uue Seaduse lugu.

Esimene piir.

Jeesuse, meie Linnastaja, püha elu.

I. Eelkäija ja meie Issanda kuulutamine ja sündimine.
Issanda lapsepõlv.

§ 1.	Sakarias ja Eliisabet	91
„ 2.	Maria, meie Snnistegija ema	92
„ 3. II. järf.	Ristija Johannese sündimine	93
„ 4. I. „	Jeesuse Kristuse sündimine	94
„ 5.	Lapsuse nime panemine. Siimeon ja Anna	96
„ 6. I. „	Hommikumaa targad	97
„ 7. I. „	Jeesus kaksteistkümmend aastat wana	99

II. Snnistegija õpetus ja teud.

§ 8.	Ristija Johannese jutlus ja ristimine	102
„ 9.	Jeesust kuufatakse kuradist (Juudamaal.)	103
„ 10.	Johannese tunnistus. Issanda esimesed jängrid (Juudamaal.) Kaana pulmad (Kalileamaal.)	104
„ 11. II. järf.	Jeesus Juudamaal, puhastab templit ja räägib Nifo-deemusega	105
„ 12.	Jeesus ja Samaaria naene	107
„ 13.	Jeesus Naatsareti koguduse-kojas (Kalileamaal.)	109
„ 14. II. „	Apostlite ametisse seadmine (Kalileamaal.)	111
„ 15.	Issanda mäejutlus (Kalileamaal.)	113
„ 16.	Kapernauma päälif. Halwatud mees (Kalileamaal.)	115
„ 17. II. „	Issand teeb mere waiheks ja ajab roojased waimud wälja.	117
„ 18. I. „	Waini noormees. Jairuse tütar ja haige naene. (Kalileamaal.)	117
„ 19. II. „	Haige Petesda tiigi juures	119
„ 20.	Ristija Johannese wangipõlv ja surm (Kalilea- ja Pereamaal.)	120
„ 21.	Issand sõõdab kõrbes 5000 meest ja tõnnib mere pääl (Kalileamaal.) (§ 22).	121
„ 22.	Seitse tähenduse-õõna taewariigist (Kalileamaal.) (§ 23.)	122

§ 23.	Kananea-maa naejeft ja keeletumast kurdift (Wõniikia ja Neliwürsti Wilippufe maal.) (§ 24.)	124
„ 24.	Peetrufe tunnistus. Jsfand kuulutab esimest korda oma kannatamist ette; teda muudetakse (Neliwürsti Wilippufe maal.) (§ 25.).	125
„ 25.	Pime sündinud (Juudamaal.) (§ 26.)	126
„ 26. II järk.	Balastaja Samaaria mees. Marta ja Maria (Juudamaal.) (§ 28.)	128
„ 27. II järk.	Ärakadunud lambast ja trahma rahast. Ärakadunud pojaft (Kalileamaal.) (§ 29.)	129
„ 28.	Tähendusefõna juureft õhtufõõmaajast. Kümnefttuhandedst talendift ehk tigatedast fulajest (§ 30.)	131
„ 29. II. „	Rikas mees ja waene Laafjarus. Wariseer ja tollner (Kalileamaal.) (§ 31.)	132
„ 30	Jeesus laste sõber. (I. j.) Rikas noormees. Tõõstegijad, wiinamäel (§ 32.) II. j.	134
„ 31 II. „	Laafjarufe ülesäratamine (Juudamaal.) (§ 33.)	136
„ 32	Kümme pidalitõbift. Tõine kannatamise ettekuulutus. Pime Jeeriko tee ääres. Sakkus. Jeesufe wõidmine Petaanias (§ 34.)	139

III. Jsfanda ülemapreestri amet ehk tema kannatamine ja surm.

§ 33 I. järk.	Jsfand sõidab Jeruusalemma ja nutab linna pärast. Tõine templi puhastamine (§ 35.)	141
„ 34	Tähendusefõna kuningapoja pulmast. Kohturahast (§ 36.)	143
„ 35	Kõige ülemast käjuf. Waese lesenaese annift. Jsfanda ettekuulutamised (§ 37.)	144
„ 36	Kümnest neiftift. Lammaste ja sikkude lahutamiseft ehk wiimselt otjast (§ 38.)	146
„ 37 II. järk	Surma nõu Jsfanda wasta, paasatalle sõõmine ja jalgade pesemine (§ 39.)	147
„ 38	Äraandja saab awalikuks. Püha õhtufõõmaag. Jsfanda lahkumise kõned (§ 40.)	149
„ 39. I. järk.	Jsfanda wõitlemine Ketsemane aias (§ 41.)	150
„ 40. II. „	Jeesus wõetakse kinni ja wiiakse Hanna ette. Peetrus jalgab teda ära (§ 42.)	152
„ 41. I. „	Jeesus ülemapreestri Kaiwa ja suure kohtu ees. Juuda ots (§ 43.)	154
„ 42.	Jeesus Pilatufe ja Heroodefe ees (§ 44.)	155
„ 43. I. „	Pilatus mõistab Jeesufe surma (§ 45.)	156
„ 44. I. „	Jeesufe ristilõõmine (§ 46.)	158
„ 45. I. „	Jeesufe wiimsed sõnad ja surm (§ 47.)	160
„ 46. II. „	Jeesufe matmine (§ 48.)	162

IV. Jsfanda auurikas ülestõõsmine ja taetwaminemine.

§ 47. I. järk.	Jeesufe ülestõõsmine (§ 49.)	163
„ 48. II. „	Jeesufe esimesed ilmumised (§ 50.)	164

	Lehekülg
§ 49. Emmause jüngrid (§ 51.)	166
„ 50. Jeesus näitab ennast veel Jeruusalemas jüngritele ja Toomale (§ 52.)	167
„ 51. II. järk. Jeesus ilmub jüngritele Kalileamaal (§ 53.)	168
„ 52. I. „ Jeesuse taewaminemine (§ 54.)	169

Teine piir.

Issanda kirik ehk ülendatud kuninga kogudus kui Püha Waimu tööväli.

I. Ewangeliumi kuulutatasse Jundamaa piirides. Apostel Peetrus.

§ 53. II. järk. Püha Waimu väljavalamine (§ 55.)	171
„ 54. Peetrus ja Johannes teewad jalutuma terweks (§ 56 ja 58.)	173
„ 55. II. „ Tehwanus 34 a. p. Kr. f. (§ 59.)	175
„ 56. Samaaria rahwas ja Mooramaa suur isand saawad usklitaks (§ 60.)	176
„ 57. II. „ Sauluse ümberpöörmine. Umbes 35 a. p. Kr. f (§ 61.)	177
„ 58. II. „ Wäepäälik Kornelius (§ 62)	178

II. Ewangeliumi sõnum tungib üle Jundamaa piiride. Paulus, paganate apostel.

§ 59. II. järk. Antiohia kogudus. Jakobuse surm. Peetrus pääseb wangitornist (§ 63.)	180
„ 60. II. „ Pauluse esimene ja teine missioni-teenkond. Liidia. Wilippi linna wangihoidja (§ 64 ja 65.)	181
„ 61. II. „ Pauluse kolmas missioni-teenkond, wangipõlv ja wiimne tegewus	182

L i s a.

I. Püha maa	184
II. Piibli raamatud	186
III. Meie ristiusu õpetuse wiis päätükki	188

Wana Seaduse lugu

ehf

Meie õndsuse ettevalmistamine.

I. Maailma loomisest kunni Abrahamini.

Algusest aastani 2000 e. Kr.

§ 1. Maailma loomine.

1. Moos. 1.

I. järk.

Loomine algusest. Jumala Waim oli lehitamas wee pääl. 1. Alguses lõi Jumal taewa ja maa. Ja maa oli tühi ja paljas ja pimedus oli sügawuse pääl. Ja

Loomitse alus tol- mel est- mesel päewal. 2. Ja Jumal ütles: „Saagu walgus!“ ja walgus sai. Ja Jumal nimetas walguse päewaks ja pimeduse ööks. Siis sai õhtu ja hommiku esime- jeks päewaks. — Ja Jumal ütles: „Saagu lau- tus teif wett!“ Ja Jumal tegi wahе wee wahel, mis ülewal, ja wee wahel, mis all. Ja see sündis nõnda. Ja Jumal nimetas lautuse taewaks. Siis sai õhtu ja hommiku tõi- jeks päewaks. — Ja Jumal ütles: „Wesi kogugu taewa all ühte paika, et kuiwa näikse.“ Ja see sai nõnda. Ja Jumal nimetas kuiwa maaks ja weekogu mereks. Ja Jumal ütles: „Maast tär- gatu noor rohi üles, rohud, mis seemet kannawad ja wil- jalised puud.“ Ja see sai nõnda. Siis sai õhtu ja hommiku folmandaks päewaks.

Loomitse lõpetus kolmel wiiitel päewal. 3. Ja Jumal ütles: „Saagu walgused tae- wal lautusesse! Et nemad wahet teewad päewa ja öö wahel.“ Ja see sai nõnda. Ja Jumal tegi laks suurt walgust, suurema, mis päewal pidi walit- sema ja wähema, mis ööse pidi walitsema, ja tähed. Siis sai õhtu ja hommiku neljandaks päewaks. — Ja Jumal ütles: „Wesi sigitagu elawaid hingesid ja linnud lennaku taewa all.“ Ja Jumal lõi suured walaskalad ja muud kalad ja lin-

nud. Siis sai õhtu ja hommiku wiend aks päewaks. Ja Jumal ütles: „Maa toogu välja elawaid hingeseid: lojusseid, roomajaid ja metselajaid.“ Ja see sai nõnda. Ja siis ütles Jumal: „Tehkem inimese eneste näu järele eneste sarnaseks, et nemad walitsewad kalade üle, mis meres ja lindude üle, mis taewa all, ja üle kõigi lojuste ja üle kõige maa!“ Ja Jumal lõi inimese oma näu järele, Jumala näu järele lõi ta teda. Ja tema lõi neid meheks ja naefeks. Ja Jumal waatas kõige pääle, mis ta oli teinud, ja waata, see oli wäga hää. Siis sai õhtu ja hommiku kuwendaks päewaks.

4. Nõnda on taewas ja maa ja kõik nende wägi
hingami-
 fe päew. walmis jaanud. Ja Jumal hingas seitsmendal päewal kõigest omast tegemisest, ja õnnistas seitsmendat päewa ja pühitset teda pühapäewaks.

Enne kui mäed sündisid, ja kui maa ja maailm loodi, oled sina, Jumal, igawestest igaweste. Taaw. I. 90, 2.

Katekismus: 1. õpetus. 3. käst.

Laul nr. 163 (43). Wiisil: Oh, wõttelejad, et käige pääle. 141.

Oh Jumal, wägew walitseja, Sind Seerawimid kiidawad, Sa kõige asja toimetaja, Sind taewa inglid teeniwad: Et waata siis ta heldeste Mu waele pääle lahkeste.

§ 2.- Gimesed inimesed paradiisi aias.

1. Moosj. 2.

1. Inimese loomine sündis aga nõnda: Jehooma Jumal walmistas inimese, kes põrm on, mullast ja puhus tema ninasse elawat õhku; nõnda sai inimene elawaks hingeks. Ja tema nimi oli Adam. — Ja Jehooma Jumal ehitas rohuaia Gedenisse ehk Paradiisi ja pani inimese sinna, keda tema oli walmistanud. Ja Issand laskis maast tõusta kõikfugu puid, mis armsad oliwad päält näha ja hää neist süüa, ja elupuu kesk aeda, ja hää ja kurjatundmise puu. Ja Gedeniit läks jõgi välja seda rohuaeda kastma ja sai neljaks haruks. Sinna aeda pani Jumal inimese seda harima ja hoidma. Ja Jehooma Jumal kästis inimest ja ütles: „Rõigist aia puist wõid ja küll süüa, aga hää ja kurjatundmise puust ei pea ja mitte jõõma, sest mil päewal sina sest jõõd, pead sina surma surema.“

Inimese
 loomine ja
 tema õnnis
 eluaf.

Tema
 awal dab
 oma wa-
 litust loo-
 made üle.

2. Ja Jehooma Jumal saatis kõikfugu elajad ja kõik linnud inimese juure, et ta neile nimed annaks. Ja inimene andis neile igale ühele nende nime. Aga tema oli üksi maa pääl. Ja nende keskel ei olnud abi temale mitte leida.

Isjand
annab
mehele abi-
luse ja
asutab
abielu.

3. Siis ütles Jehooma: „See ep ole hää, et inimene üksi on, ma tahan temale abi teha, mis temale kohane on.“ Ja Jumal laskis raske une inimese pääle tulla, ja ta uinus magama.

Ja Isjand wöttis ühe tema küljeluisi, ja ehitas selle naefeks ja saatis Madama juure. Ja Madam ütles: „See on luu minu luisti ja liha minu lihast: teda peab mehe naefeks hüütama, sest et ta mehest on wõetud. Seepärast jätab mees isa ja ema maha ja hoiab oma naese poole.“ Ja Jumal õnnistab neid ja ütles: „Olge sugulifud ja teid saagu palju! Täitke maa ja saatke eneste olla, ja walitssege üle kõigi elajate, mis maa pääl liiguwad.“ Ja nemad oliwad mõlemad alasti, Madam ja tema naene, ja ei häbenenud mitte.

Armastagem teda, sest ta on meid enne armastanud.

1. Joh. 4, 19.

Seletus: Madam = pörm, inimene, kes pörmust wõetud.

Katel.: 1. õpetuse seletus: „Mina usun, et Jumal mind . . .“ 6. käst: „ja et igalüks peab oma abikaasat armastama ja auustama.“

Laul nr. 358 (258). Omal wiisil. 333.

Oh hinge sõber, õnnis olen Su armastuses hingates, kui mure orust wälja tulen Su armu sülle tippudes! Kõit kurbtus laub ära minust, kui taewalikku rõõmu sinust Su armu läbi maitsen ma: Siis olen maa pääl taewa saanud, kui ja mind, Isjand, kosutanud Siin oma rohke armuga.

§ 3. Batu langemine.

1. Moos. 3.

I. järk.

Kiusami-
ne ja lan-
gemine.

1. Aga madu oli kawalam, kui kõik elajad, mis wälja pääl. Ja tema ütles naese wasta: „Kas see on nõnda, et Jumal ütelnud: teie ei pea ühestki rohuaia puust sööma?“ Ja naene ütles: „Küll meie sööme rohu- aia puude wiljast; aga selle puu wiijast, mis lest aeda, on Ju- mal ütelnud: Teie ei pea mitte lest sööma ega tema külge puu- tuma, et teie ei sure!“ Siis ütles madu: „Teie ei saa mitte surma surema! Waid Jumal teab, mil päewal teie lest sööte, siis saawad teie filmad lahti ja saate kui Jumal ja tunnete hääd ja kurja.“ Ja naene nägi, et puu hää oli roaks, ja et ta filmadele himu tegi, ja et puu armast oli, et ta targaks pidi tegema. Siis wõt- tis ta tema wiljast ja söi, ja andis oma mehele, ja tema söi ka.

Süüdas-
te ülestuu-
lamine.

2. Siis saiwad nende filmad lahti ja nad tundsi- wad endid alasti olewat. Ja nemad õmblefiwad wiigi- lehti lokku ja tegiwad enestele põlled. Ja nemad kuul- fiwad Jehooma häält ja pugefiwad tema palge eest

rohuaia puude sekka. Ja Jehooma hüüdis Adamat ja ütles: „Kus sa oled?“ Adam vastas: „Ma kuulsin ju häält rohuaias, ja kartsin, sest mina olen alasti. Seepärast pugefin ma eest ära.“ Aga Jehooma ütles: „Kes on sulle teada annud, et sa alasti oled? Oled sa söönud sest puust, kellest ma sind keelasin söömast?“ Adam ütles: „Naene, keda sa mulle abi-

Adam ja Eeva aetasse Paradiisist välja

kaasaks andsid, andis mulle sest puust, ja mina sõin!“ Siis ütles Jumal naese vastu: „Miks sa seda oled teinud?“ Ja naene ütles: „Madu pettis mind, ja mina sõin.“

Kari-
tus.

3. Ja Jehooma Jumal ütles mau vastu: „Et sa seda oled teinud, siis oled sina äraneetud kõigi loomade seas. Ma tahan wiha waeenu tõsta

sinu ja naese wahela; sinu seemne ja tema seemne wahela; seesama peab sinu pää rõhuma, aga sina wõtad temale kandarõhuda." — Aga naese wasta ütles Jumal: „Ma tahan sulle wäga palju walu saata, ja mees peab sinu üle walitsema.“ Ja Adamale ütles Jumal: „Ara neetud on maa sinu pärast. Ribuwitsju ja ohakaid peab ta sulle kaswatama. Oma palehigi sees pead sina leiba sööma, senni kui ja jälle mullaks saad, kust ja oled wõetud.“ Ja Adam pani oma naesele nimi Gewa, et ta kõigi elawate emaks saanud. Ja Jehooma Jumal ajas neid Gedeni rohuaiast wälja, ja pani Gedeni aia ette Keerubi mõõgaga.

Seft surm on patu palk, aga igawene elu on armu- and Kristuse Teesuse sees. Room. 6, 23.

Selet.: Gewa = elu andja, eluhoidja.
Katel.: 6. palwe. Käskude lõpp.

Laul nr. 268 (404). Omal wiisil. 200.

Su poole, Jesand, südamest Ma tõstan oma hääle, Mind väasta patu häda seest Ja halasta mu pääle! Seft kui sa tahad armata Kõit wõlga, mis mul teadmata, Kes siis su ees wõib seista?

§ 4. Rain, Nabel ja Sett, Raini jugu ja Seti jugu.

1. Moos. 4. 5.

I. järk.

1. Adam ja Gewa andsiwad oma esime-
Rain ja Nabel.
 mesele pojale nime Rain, aga tõisele Nabel. Rain oli põllumees, aga Nabel oli lojuste karjane. Müüd tõi Rain Jehoomale roahwrit maa wiljast, aga Nabel oma lojuste esimesest soost. Aga Jehooma waatas armuga Nabeli ja tema ohwri pääle, aga Raini ja tema ohwri pääle ei waadanud ta mitte. Siis süttis Raini wiha põlema ja ta nägu muutus. Aga Jesand ütles: „Miks ja wihastad? Eks ole nõnda, kui ja hääd teed, siis saad sina andeks. Aga kui sina hääd ei tee, siis magab patt sinu ukse ees ja tema himu läib sinu pääle; aga sina pead tema üle walitsema.“

2. Siis rääkis Rain oma wenna Nabeliga, ja kui
Wenna were walami- ne ja sel- le laris- tus.
 nemad wälja pääl oliwad, kippus tema oma wenna Nabeli pääle, ja tappis teda ära. Aga Jehooma ütles Raini wasta: „Kus on sinu wend Nabel?“ Ja Rain wastas: „Ei mina tea! Olen mina oma wenna hoidja.“ Aga Jumal ütles: „Mis sina oled teinud? Sinu wenna were hääle kšendab minu poole maa päält. Ara neetud olgu sina! Sulku mas ja põgenemas pead

ji n a o l e m a." Rain ütles: „Minu ülekohus on suurem, kui et seda andeks saaks.“

3. Ja Rain läks ära Jehoowa palge eest, ja elas Raimi fugu. Noodi maal, hommiku pool Sedenit. Ja Raini fugu kasvas ifka suuremaks. Ja tema sai tähtsaks kõige-fuguse ilmaliku tarkuse ja osavuse poolest. Aga ka patt sai tema keskel ifka suuremaks ja hirmsamaks. Neid nimetati inimese lasteks.

4. Adamale tõi tema naene jälle poja ilmale, ja Seti fugu. ta pani talle nime S e t t. Seti fugu kartis Jumalat ja teda nimetati J u m a l a l a s t e k s. Üks neist oli H e e n o f. See oli waga ja kõndis alati Jumalaga. Ja Jumal wõttis teda ära, et ta surma ei näinud. (Hebr. 11, 5.) Adam suri, kui ta 930 aastat wanaks oli saanud. Heenofi poeg oli M e t u u j a l a. See oli kõige wanem inimene, ja sai 969 aastat wanaks. Selle poja poeg oli waga N o a. Kui ta sündis, ütles tema isa: „See peab meid trööstima meie waewas maa pääl, mis Jehoowa on ära neednud.“

Igaüks, kes oma wenda wihtab, see on inimese tapja, ja teie teate, et ühelgi inimese tapjal ei ole igawest elu enese sisse jääwat. 1. Joh. 3, 15.

Selet.: Rain = sõjariist; Uabel = õht; Sett = asemil, talle Jumal Uabeli asemele annud; Noa = kosutaja, trööstija.

Rat.: 5. läht.

Laul. nr. 260 (379). Omal wiisil. 112.

1. Oh kuhu lähem ma nüüd patu koormaga? Kust pean armu leidma? Kes saab mul abiks jõudma? Kui kõil ilm appi tuleks, Mul fiiski häda oleks!

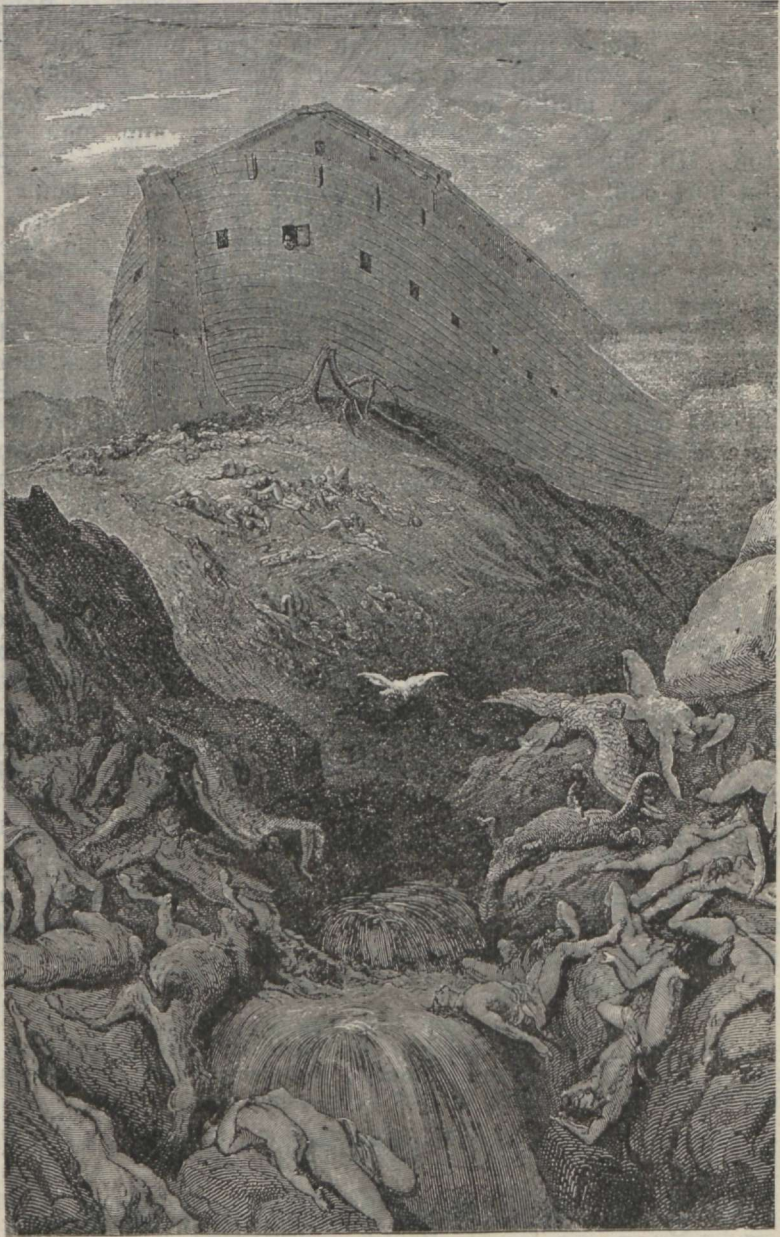
§ 5. Weeputus.

1. Moosj. 6—9.

I. järf.

1. Kui inimesi hakkas maa pääl palju saama, siis unustasiwad nemad Issanda, oma Jumala ära. Ja nende kurjus sai suuremaks maa pääl ja nende mõtlemised oliwad kurjad iga päew. Ja Jehoowa kahetses, et ta inimese maa pääle oli teinud, ja ütles: „Minu Waim ei pea mitte igaweste inimeste sees noomima, sest nemad on liha. Ma tahan neid maa päält ära kautada, aga enne tahan ma neile weel aega anda sada ja kakskümmend aastat.“

2. Aga N o a oli täiesti waga ja leidis armu Noa lae- ma ehi- tus. Jehoowa silma ees. Ja Jumal ütles: „See enesele laew, palju kambrite ja kolme laega; ja tõrwa teda seest ja wäljast poolt pigiga. Sest ma tahan weepu- tuse maa pääle saata ja kõil liha ära kautada. Aga sinuga tahan mina oma seaduse teha. Siis mine nüüd laewa, sina ja sinu pojad, ja sinu naene ja sinu poegade naesed sinuga. Ja ja

Noa lasseb tuikele laevast välja.

pead laeva võtma kõigist loomadeist ühe paari. Ja ka rooga pead sina kaasa võtma, et sinul ja neil söömaega on." Ja Noa tegi kõik, mis Jehoova oli käskinud.

Upotuse
tulemi-
ne ja
Noa pää-
semine.

3. Kui Noa oli 600 aastat wanaks saanud, lõhkesiwad sügaruse hallikad, ja taewa luugid tehti lahti ja sadu tuli maa pääle 40 päewa ja 40 ööd. Ja wesi wöttis wõimust, nii et kõik kõrged mäed kaetud saiwad. Siis heitis kõik liha hinge, mis maa pääl liikus. Ütsti Noa jäi järele ja mis temaga laewas oli. Ja wesi seisis maa pääl 150 päewa. Siis mõtles Jumal Noa pääle ja lastis tuult káia üle maa, ja wesi alanes ára. Ja Noa laew jäi Urarati mägede pääle seisma. Neljakümne päewa pärast tegi Noa laewa akna lahti ja lastis ühe kaarna wälja. See lendas sinna tänna, senni kui wesi ára kuiwas. Siis lastis tema ühe tuikeise wälja, et náha, kas wesi oli ára kahanenud. Aga tuike ei leidnud mitte hingamise maad ja tuli tema juure tagasi. Ja seitseme päewa pärast lastis tema jälle tuikeise wälja. See tuli õhtu ajal tema juure tagasi, ja waata, õlipuu leht oli tema juus. Seft tundis Noa, et wesi oli maa päält ára kahanenud. Ja seitseme päewa pärast lastis ta weel ühe tuikeise wälja, aga see ei tulnud enam tema juure tagasi. Siis wöttis Noa laewa katufse ára, ja waata, maa oli tahe.

Noa tänu
ja Jumala
armu-
muleping
Noaga

4. Ja Noa láks laewast wälja kõige oma pere ja loomadega, ja ehitas Jehoowale altari üles, ja ohwerdas põletamise ohwrit. Ja Jehoowa ütles: „Ei pea edaspidi kõigil maailma päiwil lõpma ei seemendamine ega lõikus, ei külm ega palaw, ei sui ega talwe, ei päew ega öö.“ Ja Jumal õnnistas Noat ja tema poegi, ja ütles: „Waata, ma teen oma seaduse teiega, et wesi enam uputuseks ei pea saama. Oma wikerkaare olen mina pilwesse pannud, ja see peab seaduse täheks olema minu ja maa wahel.“

Küll mäed liiguwad ja mäe künkad kõiguwad, aga minu heldus ei pea mitte sinust liikuma, ega mu rahu seadus kõikuma, ütleb Jehoowa, su halastaja. Jes. 54, 10.

Katef.: Káskude lõpp.

Laul nr. 430 (357). Wiitil: Müüd, ristirahwas, laulage. 208.

Oh, Jssand, juur on sinu arm, See tuleb imets panna, Et oleme siin muld ja põrm, Sa wõtad muret kanda; Oh! turjust küll on ilma peal, Meid siiski sina kaitsjed weel, Si tahta hutta saata!

§ 6. Noa jugu ja Baabeli torn.

1. Moosf. 9—11.

Semi õn-
nistus,
Dami
neebe.

1. Noa oli põllumees ja istutas enesele wiinamäe ja elas pääle weeuputuse weel 350 aastat. Ja tema pojad olwad Sem, Ham ja Jaawet. Ja kui ta

viinast oli joonud, sai ta segaseks, ja tegi ennast paljaks omas telgis. Ja Ham nägi oma isa paljast ihu ja ta naeris selle üle. Aga Sem ja Jaawet läksivad tagapidi ja katsivad oma isa palja ihu riidega finni. Kui nüüd Noa üles ärkas ja kuulis, mis Ham oli teinud, needis ta teda ja tema poega Kanaani ära. Aga Semi õnnistas Noa ja ütles: „Zumal aidaku Jaawetit ja tema sugu elagu Semi telkide sees!“

^{Noa} ^{sugu.} 2. Noa elas pääle weeuputuse weel 350 aastat, ja sai wanaks, kui ta suri, 950 aastat. Tema soost on kõif rahwas maa pääle laiali lautatud saanud.

3. Kõif inimesed olivad aga sel ajal weel üks rahwas ja neil oli üks keelemurre ja keel. Ja nad jäiwad Siineari maale elama ja ütlesivad üksteise wasta: „Ehitagem enestele linna ja torni, kelle ots taewa ligi ulatab ja tehkem enestele nime, et meid üle kõige maa laiali ei pillutata.“ Aga see ei olnud Jehoowa meele pärast ja ta ütles: „Et läki alla ja segagem nende keelemurre ära, et nemad tõine tõise keelt ei mõista!“ Ja Jehoowa pillas neid laiali üle kõige maa, ja nad jätsivad linna üles ehitamata. Seepärast pandi temale nimi Babel. See tähendab: ärasegamine.

Oh seda Jumala rikkuse ja tarkuse ja tundmise sügawust! Kuis äraarwamata on tema kohtumõistmised ja aramõistmata tema wiisid. Room. 11, 33.

Selet.: Semi soost on Israeli rahwas, Jaaweti soost Euroopa rahwad, ristiloguduse liikmed, kes Israeli õnnistuse pärinud. Hami soost Kanaani rahwas ja Afrika maa rahwad.

Kat.: 4 läst; kästude lõpp.

Laul nr. 433 (25). Wiisil: Mu elu Riistus ise. 9.

Oh meile, Issand Jeesus, Jää oma armuga, Et pahareti kurjus Meid kiusata ei saa.

II. Pääwanemad ehk patriarhid.

Aastast 2000—1500 e. Kr.

§ 7. Abrami kutsumine.

1. Moosj. 12.

1. Uuri linnas Kaldea maal elas Taara, Semi soost. Sellel oli kolm poega: Abram, Nahor ja Haran. Aga Taara teenis juba mõraid jumalaid. Siis ütles Jehoowa Abrami wasta: „Mine wälja omalt

Jumala
läst ja
tõutus.

maalt ja oma isakojast sinna maale, mis ma sulle näitan. Matahan sind suureks rahwaks teha ja sinu sees peawad kõik juguwõtsad maa pääl õnnistatud jaama." Aga Abramil ja tema naasel Sarai polnud last.

2 Ja Abram oli seitsekümmend ja viis aastat wana ja läis Mesopotamia maalt wälja oma naese Sarai ja oma wennapoja Loti ja kõige oma waraga. Ja ta tuli Kanaani maale, kus Hami sugu Kanaani rahwas elas. Ja kui ta Seekemisse, Moore tammiku kohale oli jaanud, näitas ennast Jehoowa Abramile ja ütles:

Abrami
wälja-
minef ja
lepplit
meel
Loti
wasta.

"Sinu soole tahan mina sellejama maa anda." Ja Abram ehitas Jehoowale altari üles ja kuulutas Jumala nime. Ja ta oli wäga rikas lojustest, hõbedast ja kullast. Aga Lotil, Abrami wennapojal, oli ka pudulokujkeid ja weisid ja telka. Ja maa ei suutnud neid mitte enam ühes kanda; ja seepärast oli Abrami ja Loti karjaste wahel alati riid. Siis ütles Abram Loti wasta: "Argu olgu riidu minu ja sinu wahel, minu ja sinu karjaste wahel. Sest meie oleme wennaiksed. Lahku minust nüüd ära! Lähed ja wassakut kätt, lähen ma paremat kätt; lähed ja paremat kätt, siis lähen ma wassakut kätt." — Ja Lott walitses omale kõik Jordani lageda koha, mis oli kui Jehoowa rohuae, ja pani oma telgid üles Soodomast saadik. Aga Soodoma mehed oliwad wäga hõelad ja waewasiwad Lotti oma ülekohutuse eluga. Aga Abram jäi elama Mamre tammikusse Hebroni juure, ja ehitas sinna Jehoowale altari üles.

Abram
jaab
õnnis-
tusets ja
teda
auus-
tataffe
juure
nimega.

3. Aga Kedorlaomer, Selami kuningas, widas sõda Soodoma ja Komoria kuningate wasta. Ja ta sai wõidu nende pääle ja wõttis ka Loti kõige ta pere ja waraga wangi. Abram sai seda kuulda ja jaatis kohe oma 318 õpetatud sõjameest wälja. Ja nad löiwad waenlase maha ja ta tõi kõik waranduse tagasi, ka Loti ja tema pere ja muu rahwa. Ja Melkiseede, Saalemi kuningas, kõige kõrgema Jumala preester, wiis leiba ja wiina Abramile wasta ja õnnistas teda. Ja Abram andis talle kümnest kõigest, mis ta oli saanud. Aga Soodoma kuningas ütles Abrami wasta: "Anna waimud mulle tagasi, aga warandus jäägu sulle." Aga Abram wastas: "Si ma taha üht lõngatja kõigest sest, mis sinu päralt on, et sa ei wõi welda: Mina olen Abrami rikkaks teinud."

Rõudke esiti Jumala riiki ja tema õigust, siis seda kõik peab teile päälegi antama. Matt. 6, 33.

Selet.: Selam = Persia maa, Saalem = Rahu, wärastine Jeruusalema linn. Melkiseedel = Õiguse kuningas, tähendab Kristust ette, kes õige õiguse kuningas oli.

Katek.: 1. ja 5. käst. 2 õpetus.

Eaul nr. 175 (517). Wiisil: Müüd hing'wad inimesed. 117.

Nii sündku minu asi, Nii läigu minu käsi, Kui Jumal ise teeb; Kui tema muret kannab, Ja ise nõuu mull' arnab, Küll siis kõik hästi lorda läeb.

§ 8. Abrami usk.

1. Moos. 15—18.

Abrami
usk.

1. Pärast seda lugu ütles Jehoowa Abramile: „Ara karda, Abram, mina olen sinu kilp ja sinu väga suur palk.“ Aga Abram ütles: „Jesand, mis ja tahad mulle anda? Mina olen ilma lapseta.“ Siis käskis Jehoowa teda wälja minna ja ütles: „Waata taewa poole ja loe neid tähti, kas ja wõid neid lugeda? Nõnda peab su sugu olema.“ Abram uskus Jehoowat ja ta armas seda õiguseks. Aga Sarai pani, et tal last ei olnud, oma ümmardaja Haagari Abramile tõiseks naiseks. See tõi talle poja ilmale ja ta pani talle nime Jsmael. Aga see ei olnud mitte tõutatud poeg.

Jumalal
leping
Abrami-
miga.

2. Abram oli 99 aastat wana ja Jehoowa näitas ennast temale jälle ja ütles: „Mina olen kõige wägewam Jumal, käi minu palge ees ja ole täiesti waga. Ma tahan oma lepingu sinuga teha ja sind üpris väga sigitada. Sinu nimi ei pea ta mitte enam Abram, waid Abraham, ja sinu naese nimi ei pea enam Sarai, waid Saara olema. Sest ma tahan teda õnnistada, et ta sulle poja ilmale toob. Ja tema soost peawad kuningad sündima.“

Ka Saara-
rat kas-
wata-
talle
usule.

3. Abraham istus Mamretamikus oma telgi ukse ees, kui päew palaw oli ja Jehoowa ilmus talle uuesti. Sest kui ta omad filmad üles tõstis, nägi tema kolm meest tulewat. Ta jooksis neile wasta, kummardas maani ja ütles: „Jesand, kui ma armu leian sinu filma ees, siis ära mine mitte oma sulasest mööda. Ma tahan teile leiwapalukest tuua, kinnitage oma südant ja siis wõite teie edasi minna.“ Ja nemad ütlesiwad: „Tee nõnda kui sa oled rääkinud.“ Ja Abraham ruttas Saara juure ja ütles: „Wõta jahu ja tee kookijid.“ Tema ise jooksis weiste juure, wõttis hää wafika ja laskis seda walmistada. Ja ta wõttis weel wõid ja piima ja pani ka seda nende ette. Ja tema ise seisus puu all ja nemad sõiwad. Siis ütles Jesand: „Nasta pärast tahan ma jälle sinu juure tulla ja Saaral, su naesel, peab siis poeg olema.“ Seda kuulis Saara telgi ukse tagant ja naeris. Sest nad oliwad mõlemad ju wanad. Aga Jehoowa ütles: „Miks naerab Saara? Kas peaks niisugust imeasja olema, mis Jehoowa ei jõuaks teha?“ Siis tõusiwad mehed üles ja Abraham läks neid saatma.

Aga usk on kindel lootus nende asjade pääle, mis weel oodatakse ja nende asjade märguandmine, mis weel ei nähta. Hebr. 11, 1.

Selet.: Abram = kõrge isa, Abraham = hulkade isa; Sarai = minu wärstiemand, Saara = wärstiemand, walitseja üleüldse.

Rat. : 1. lask. 3. õpetus.

Laul nr. 371 (410), 1. Wiisil: Ma tahan jätta maha. 245.

Kes mõib mind hukka mõista, Kui Jumal on mu poolt? Kes tahab wasta seissta, tui tema kannab hoolt? Kui tema armu wari Mu ümber järeste, Mis wihameeste kari Wõib teha minule?

§ 9. Soodom ja Komorra.

1. Moos. 19.

II. järk.

Abra-
ham
Jumala
õber ja
prees-
terlik
eest-
paluj.

1. Jehooma ütles: „Kisendamise hää! Soodomast ja Komorrast on suur, ja nende patud on wäga ras- ked, ja mina tahan alla minna waatama, kas asi nõnda on. Ja kaks inglit pöörasiwad säält Soodoma poole, aga Abraham jäi weel Jehooma ette seissta, ja küsis: „Kas ja tahad õiget ühes hõelatega ära hukata? Ehk on wahest 50 õiget sää! linnas?“ Jehooma was- tas: „Kui ma sää! 50 õiget leian, siis tahan mina nende pärast kõige see paigale andeks anda.“ Aga Abram ütles jälle: „Et waata, ma olen ette mõtnud Issandaga rääkida, kes ma põrm ja tuh! olen. Ehk leitakse sää! wahest 40 õiget?“ Ja Iss- and kostis: „Ei ma taha seda mitte teha ka neljakümne pärast.“ Nõnda palus ja kostis Abraham weel edasi Soodoma eest ja üt- les wiimaks: „Ehk wahest leitakse sää! kümne õiget?“ Ja Jehooma ütles: „Ei ma taha neid mitte ära rikkuda kümne pärast“ — ja läks ära. Ja Abraham läks tagasi oma paika.

Soodo-
mapatu
mõõt
saab
iffa
täie-
maks.

2. Ja kui need kaks inglit, kes Abrahami juurest ära läinud, õhtuks Soodoma oliwad saanud, istus Lott linna wärawa juus. Tema tõusis üles nende wasta, kummardas neid ja ütles: „Et tulge, isandad, oma su- lase kotta ja mõtke õõmaja!“ Ja ta läis wäga nende pääle, ja nemad tuliwad ja ta walmistas neile söõmist. Aga nemad ei olnud weel mitte maha heitnud, siis tuliwad Soodoma linna mehed, ja tahtsiwad nendega üle- kohut teha. Aga Lott läks nende juure wälja, pani ufse enese taga lukku ja ütles: „Ma palun, mu wennad, ärge tehke mitte kurja.“ Aga nemad kippusiwad wäga Loti pääle, ja püüdsiwad uft lahti murda. Aga inglid tõmbasiwad Loti eneste juure kotta, paniwad ufse lukku, ja lõiwad Soodoma mehed pimedusega, et nad ära wäpsiwad uft otõimast.

Karis-
tuse
kohus.

3. Siis ütlesiwad inglid Loti wasta: „Kas sul siin weel keegi sinu suguseltõist on, siis wii neid siit paigast ära, sest meie tahame seda ära rikkuda.“ Ja Lott rää- kis jeda oma wäimestele, aga see oli nende meelest nagu heidaks tema nalja. Ja kui koitma hakkas, siis ütles- iwad inglid Loti wasta: „Katsju, et ja oma hingega pääsed! Ära waata mitte enese taha, ja ära jää ka mitte lageda pääle

seisma. Ratsju, et ja pääsed sinna mäele!" Lott kuulis sõna ja Issanda ingel wiis teda ja tema laskis tütar Soari linna. Ja päike oli tõusnud, kui Lott Soarisje sai. Aga Jehoowa lastis Soodoma ja Komorra pääle weewlit ja tuld taewast sadada, ja löi need linnad ümber ja kõik nende rahwa. Ja ta tegi nende wiljarikka oru Soola ehk Surnumereks. Aga Loti naene waatas tagasi, ja sai soolajambaks.

Urge efsige mitte, Jumal ei anna ennast mitte pilgata, sest mis inimene ial külwab, seda tema ka löikab Kal. 6, 7.

Katef.: Käskude lõpp: „Jumal ahwardab nuhelda.“

Laul nr. 246 (386). Wiisil: See aeg on tõest usse ees. 202.

Ma tahan oma pattudest Su woole, Issand, pöördä, Sels nõuu ja abi omast käest, Oh Jumal, ära teela: Waid waimu mäega heldeste. Kes anab uue südame, Nüüd appi mulle jõua!

§ 10. Jsaaki jündimine, Issmaeli wäljaajamine ja Jsaaki ohwerdamine.

1. Moosj. 21. 22.

I. järk.

Jsaaki
sündi-
mine ja
Issma-
eli wäl-
jaaja-
mine.

1. Abraham oli sada aastat wana, siis andis Jumal Saarale poja, nagu ta tõut nud ja Abraham pani oma pojale nimeks Jsaak. Aga Issmaeli, ümmardaja poja, pidi Abraham Jehoowa käsju pääle kojast wälja ajama sest Issmael oli pillkaja.

Ka Jsaak
titti on
Abraham
walmis
ohwerdama.

2. Pärast seda kuus Jumal Abrahami ja ütles: „Wõta oma poeg Jsaak, kes sinu ainus, seda sina armastad, ja mine Moorä maale, ja ohwerd: teda sääl põletamise ohwriks ühe mäe pääl, mis ma sulle tahan näidata. Ja Abraham tõusis wara hommiku üles, pani oma eesli sadulasse ja wõttis kaks oma noort meest enesega, ja oma poja Jsaaki, ja lõhtus puid põletamise ohwriks, ja läks sinna paika, mis Jumal oli öelnud. Kolmandal päewal tõstis Abraham omad filmad üles ja nägi seda paika kaugelt. Ja ta ütles oma noorte meeste wasta: „Jääge teie eesliga jüä, ja meie läheme poijiga sinna, ja tahame kummaräda, ja jälle teie juure tagasi tulla. Ja Abraham pani ohwripuud oma poja selga, aga enese kätte wõttis tema tule ja noa. Ja kui nad nüüd ühtlasi läksiwad, ütles Jsaak: „Waata, siin on tuli ja puud, aga kus on tall põletamiseohwriks?“ Aga Abraham kostis: „Küllap Jumal kutsjub enesele talle põletamise ohwriks, mu poeg!“

Tema sõ-
natuulmise
pall.

3. Ja kui nemad sinna paika oliwad jaanud, mis Jumal oli ütelnud, tegi Abraham altari, seadis puud walmis, ja sidus oma poja Jsaaki nende pääl e kinni. Ja ta sirutas käe wälja, ja wõttis noa, et oma poega

ära tappa. Aga Jehoowa ingel hüüdis: „Abraham, Abraham! Ära pista oma kätt poisi külge, ega tee talle midagi! Sest nüüd tean mina, et sina Jumalat kardad, ja ei ole oma ainuist poega mulle mitte keelanud.“ — Siis tõstis Abraham omad filmad üles ja nägi, et üks jääb tema selja taga rägadikus sarwist

Abraham läheb Izaakit ohwerdama.

finni oli, ja ta ohwerdas selle põletamiseohwriks oma poja asemel. Ja Jehoowa ütles Abrahami wasta: „Ma tahan sinu sugu nüü paljuks teha, kui tähti taewas ja liiva mere ääres. Ja sinu seemne sees peawad õnnistatud saama kõik maailma rahwas, et sina minu sõna oled kuulda wõtnud.“

— Nõnda õnnistatud läks Abraham oma poja ja sulastega tagasi, ja elas Beersabas Kanaani maal.

Õnnis see mees, kes kiisatust kannatab, sest kui tema saab läbi katsutud saanud, siis peab ta elukrooni saama, mis Issand on tõotanud neile, kes teda armastavad. Ja-kob. 1, 12. Wilipp. 2, 8. Matt. 10, 37. Taaw. I. 73, 25. 26.

Selet.: Issaak = naerja, rõõmurikas.

Katef.: 1. käsu seletus.

Laul nr. 172 (508). Wiisil: Ma tahan jätta maha. 246.

Mis iial wõtad ette Ja mis sul muret teeb, Kõik anna Issa kätte, Kes taewas walitseb: Kes pilwi, tuuli peab, Kui Issand omas läes, See sinu teegi seab, Et läia wõid ta ees.

§ 11. Issaaki naesewõtmine.

1. Moosf. 24.

Elieeseri
wäljami-
nel ja
paltwe.

1. Saara oli 127 aastat wana, kui ta suri, ja Abraham mattis teda Makpeela koopasse, mis ta oma soole matmise paigaks oli ostnud. — Aga Abraham oli ka ise wana ja elatanud, ja Jehooma oli teda palju õnnistanud. Ja ta ütles oma wanema sulase Elieeseri wasta: „Wannu mulle Jehooma nime juures, et ja mu pojale naist ei wõta Kanaani maa tütrist, waid et ja lähed minu kodumaale, ja et ja minu suguseltjst temale naese wõtad.“ Ja Elieeser wandus seda, ja wõttis 10 kamelit ja palju wara enesega, ja läks Mesopotamia maale Nahori linna. Ja kui ta õhtu ajal sinna oli saanud, lastis ta oma kamelid ühe kaewu juure maha heita, sel ajal kui naesed wälja tuliwad wett tooma, ja palus: „Jehooma Jumal, tee seda hääd mu isandale Abrahamile! Kui linna rahwa tütreid tulewad wett tooma, ja ma ütlen ühe wasta: lase oma ämber maha, et ma joon! — ja ta ütleb: joo sina, ja ma tahan sinu kamelid joota! et see olgu seesama, keda ja oma sulasele Issaakile oled tähendanud!“

Paltwe
tuulmine.

2. Ja see sündis, enne kui ta lõppis rääkimast, waata, siis tuli Rebekka wälja, neitjit, väga ilusa näuga, Beetueli tütar, kes oli Nahori, Abrahami wenna poeg, ämber õla pääl, ja ta läks hall ka juure, ja täitis sääl oma ämbri weega. Nüüd ütles Elieeser: „Anna mulle pisut wett oma ämbri!“ Ja neitjit ütles: „Joo, mu isand, — ja ma tahan ka sinu kamelid joota!“ Siis küsis Elieeser: „Kelle tütar sina oled? Ja kas on su isamajas maad meile õomajaks?“ Ja Rebekka ütles tema wasta: „Ma olen Beetueli, Nahori poja tütar, ja meil on maad küll õomajaks.“ Siis heitis mees Jehooma ette filmili maha ja ütles: „Kiidetud olgu Jehooma, kes oma heldust on üles näidanud, ja mind mu isanda wendade

kotta on saatnud!" Ja ta andis Rebekkale fuld-ehteid oma isanda warast. Ja neitsit jooksis koju ja jutustas kõik, mis oli sündinud. Siis tuli ka Laaban, Rebekka wend, wälja hallika juure ja wiis teda oma kotta.

Rebekka ja Eliezer taewu ääres.

3. Ja Eliezer ütles jääl: „Kui teie nüüd tahate
Kosimine ja
tojutulet. heldust ja usku üles näidata mu isanda wasta, siis
andke mulle seda teada.“ Laaban ja Peetuel aga kost-
sivad: „See asi on Jehoowast tulnud! Waata, Re-
bekka on sinu ees, wõta teda ja mine, et ta jaaks Isaaki naeseks.“

Ja tõisel hommikul sõitis tema Eliezeriga kamelite seljas ära ja tema sai Jsaakile naeseks, ja Jsaak võttis teda armastada. — Aga kõik oma varanduse andis Abraham Jsaakile. Ja kui ta 175 aastat wanaks oli saanud, heitis ta hinge. Ja tema pojad mat-
sivad teda maha Matpeela koopasse ta naese Saara kõrvale.

Beereta Jehoowa pääle oma teed ja looda tema pääle, küll Ta toimetab kõik hästi. Taam. I. 35, 5. Jes. 65, 24.

Katef.: 6. lāsu seletus: „igauks peab oma abitaafat armastama jja auustama.“

Laul nr. 176 (517), 9. Wõtsil: Müüb hing'wad inimesed. 117.

Siis ole, süda, rahul, Mis iial juhtub sinul, Sa ära muretse; Sest sinu Jsa taewas Teab nõuu küll kõiges waewas: Suur arm on temal tõeste!

§ 12. Jaakob ja Gesaw.

I. Moosf. 25—27.

II. järe.

Gesaw müüb oma esimese sündimise õiguse ära.

1. Ja Jsaakil ja Rebekkal oliwad kaks poega. Esimene oli üleüldse karune, ja nemad paniwad temale nimeks Gesaw, tõise nimetasiwad nemad Jaakobiks. Ja Gesaw sai põllumeheks ja oli kange kütt, aga Jaakob oli waga mees, kes tellides elas. Ja Jsaak armastas Gesawit, sest metsalinnud oliwad tema suu pärast, aga Rebekka armastas Jaakobit. — Ja see sündis, et Jaakob läätseleent keetis, kui Gesaw wäljalt tuli ja ära wäsinud oli. Ja Gesaw ütles Jaakobile: „Anna mulle maitsta sest punasest leemest!“ Jaakob wastas: „Müü mulle täna päew oma esimese sündimise õigus!“ Ja Gesaw ütles: „Waata, ma süren ommeti, mis kasu on mull siis sest esimese sündimise õigusest?“ Ja ta wandus temale, ja müüs oma esimese sündimise õiguse ära. Nõnda pidas Gesaw halwaks oma esimese sündimise õigust.

Jaakobit õnnistatakse tõuse pärast andajaks.

2. Ja see sündis, kui Jsaak oli wanaks saanud ja tema filmad enam ei seletanud, siis ütles tema Gesawi wasta: „Mu poeg! Mine wälja ja lase mulle metsalindu, ja tee mulle magus roog, mis mu meele pärast on, et ma seda süön ja find õnnistan.“ Ja Gesaw läks. Aga Rebekka kuulis seda ja ütles oma armsa poja Jaakobi wasta: „Et mine lojuste juure ja wõta säält kaks hääd sikutulle, et ma neid isale magusaks roaks walmistan. Ja sina pead seda isale wiima, et ta find õnnistab, enne kui ta sureb.“ Jaakob tegi nagu kästud. Aga Rebekka tegi magusa roa, wõttis Gesawi kallid riided ja pani need Jaakobi selga. Ja tallede nahad pani tema ta kätte ja kaela ümber, kust ta sile oli. Siis läks Jaakob roaga Jsaaki juure ja ütles: „Mu isa! Mina olen

Gesaw, sinu esimene poeg. Ma olen teinud, nii kui sa oled rääkinud. Võta nüüd ja söö mu metsalinnust." Aga Jsaak pani imeks, kus ta seda nii usinasti oli leidnud, ja katsus käega Gesawi karusid käsi, ja tundis Gesawi riiete haisu. Aga et hää! Jaakobi hää! oli, küsis tema weel: „Oled sina mu poeg Gesaw?“ Ja Jaakob vastas: „Jah, olen!“ Siis võttis Jsaak rooga, sõi ja jõi, andis pojale suud ja õnnistas teda: „Ole sa oma wendade isand, ja su emalapsed peavad su ette kumardama! Õnnistatud olgu, kes sind õnnistavad!“

3. Kui nüüd Jaakob Jsaaki juurest wälja oli läinud, siis tuli Gesaw koju. Ja kui ta kuulis, mis sündinud, kirjendas ta suure häälega ja ütles: „Õnnista mind ka, mu isa!“ Siis vastas Jsaak: „Omaft mõõgast pead sina elama ja oma wenda teenima.“ — Aga seft ajast wihkas Gesaw oma wenda Jaakobit selle suurema õnnistuse pärast, mille ta saanud, ja tahtis teda ära tappa.

Seepärast jätke maha wale ja rääkige tõtt igaüks oma ligimesega, sest et oleme üksteise liikmed. Gen. 4, 25.

Selet.: Gesaw = karune, Jaakob = kawal.

Katel.: 2. käsu seletus. 8. käst.

Laul nr. 367 (230), 13. Selde Jeesute. 157.

Rõige ülem hää, Jkka mulle jää. Etis ma püha elu algan, Kurjad himud ära salgan, Kui on minu kõe Rõige suurem hää.

§ 13. Jaakobi põgenemine ja teenistus Laabani juures.

1. Moosj. 27, 42—30.

II. järk.

1. Rebekka oli Gesawi kurjad mõtted teada saanud ja ütles Jaakobi wasta: „Põgene Haarani linna, mu wenna Laabani juure, ja jää sinna, kunni sinu wenna wiha saab mööda läinud.“ Ja Jsaak õnnistas teda ja Jaakob läks minema.

2. Ja ta käis Haarani poole, ja sai ühte paika ja jäi sinna ööseks magama, oma pää kiwi pääle pannes. Ja ta nägi unes: Hedel seisjis maa pääl, ja tema ots puutus taewasse, ja Jumala inglid oliwad sääl ülesse minemas ja maha tulemas. Ja Jehoowa seisjis sääl pääl ja ütles: „Mina olen Jehoowa, su isa Abrahami ja Jsaaki Jumal; selle maa, mis pääl ja magad, tahan mina sulle ja su soole anda. Ja sinus ja sinu soos peavad kõik maailma suguwõrsad õnnistatud saama. Ja ma tahan sind hoida kõiges paigas, ja sind jälle sinu maale tagasi saata.“ Ja kui Jaakob unest ärkas, ütles tema:

Gesawi
õnnistus.

Kurb
lahtu-
mine
isama-
jast.

Une-
nägu
taewa-
rebelist.

Jakobi unenägu.

„Tõesti, Jehoowa on siin paigas! Siin ei ole muud kui Jumala koda ja tae va wäraw!“ Ja kui ta hommiku üles tõusis, wõttis ta kivi, mis ta pää all oli olnud, pani selle mälestuse-sambaks,

ja pani sellele paigale nime **Beetel**, see on: Jumala koda. Ja tegi selle tõutufe: „Kui Jumal minuga on ja mind hoiab minu tee pääl, siis peab Jehoowa minu Jumal olema, ja see kivi peab Jumala kojaks saama.“

Armu
abil
jõuab
Jaakob
Laabani
kotta.

3. Kui Jaakob hommiku poole läks, tuli tema ühe kaemu juure. Ja sääl olivad kolm karja ligidal. Ja Jaakob küsis karjaste käest: „Kust teie olete, mu wendnad?“ Ja nemad ütlesiwad: „Meie oleme Haaranist.“ Ja ta ütles neile: „Kas teie tunnete Laabanit, Rahori poega?“ Ja nemad wastasiwad: „Tunneme küll, ja waata, sääl tuleb **Rahel**, Laabani tütar, oma isa pudulojustega!“ Kui Jaakob teda nägi, tõstis ta oma hääle ja nuttis, ja andis Rahelile suud, ja ütles, et ta Laabani jugulane ning Rebecka poeg olla. Aga Rahel jooksis koju, ja andis seda oma isale teada. Laaban aga jooksis nüüd Jaakobi wasta, hakkas tema kaela ümber ja wiis teda oma kotta.

Sääl
saab
tema
õnnis-
tatud
perekon-
naks.

4. Jaakob ja Laaban tegiwad nüüd tõinetõisega kauba, et Jaakob pidi Laabanit seitse aastat teenima tema noorema tütre Raheli pärast, kes oli ilusa näuga. Aga Laaban pettis teda ja andis talle kawalal kombel oma wanema tütre Lea naeseks, ja pani Jaakobit weel seitse aastat Raheli pärast teenima. Need aastad olivad aga tema meelest kui üfsikud päewad, et ta teda armastas. Ja Jumal andis Jaakobile 12 poega, kelle nimed olivad: **Ruuben**, **Siimeon**, **Leewi**, **Suuda**, **Dan**, **Nawtali**, **Kad**, **Asser**, **Sisaskar**, **Seebulon**, **Joosep** ja **Benjamin**. — Joosep ja Benjamin olivad üfsi Raheli lapsed, sellepärast ka Jaakobi meelest väga armsad. Pärast Joosepi sündimist jäi Jaakob weel kuus aastat Laabani juure. Ja Laaban oli tema wasta väga kade, ja muutis mitu korda tema palka. Aga Jaakob sai siiski üpris väga rikkaks, et temal palju pudulojusid oli, ja ümmardajoid ja julasid ja kamelid ja eeslid.

Tõesti, tõesti, mina ütlen teile: Sest ajast peate teie taewa nägema lahti olewat ja Jumala inglid üles ja maha astwat inimese poja pääle. Joh. 1, 52.

Katel.: 1 õpetus: „Õige häda ja kurja eest hoiab.“

Nr. 155 (44). Omal wiisil. 229.

Oh wõtkem Jumalat Suust, südamest nüüd kiita, Kes suuri asju teeb Ja temale auu näita. Kes emahust ju Meil teinud palju hääd. Ja praegu hoidwad weel Meid tema armu-läed.

§ 14. Jaakobi kojutulemine.

1. Moosj. 32.

II. järk.

Koju
poole
pöör-
mine.

1. Aga Laaban ja tema pojad olivad kadedad Jaakobi wasta, et Issand teda kõigipidi oli õnnistanud. Ja Jehoowa ütles temale: „Wõta kätte ja mine

jälle oma wanemate maale, ja mina tahan sinuga olla." Ja Jaakob läks jalaja minema oma naeste lastega ja kõige oma waraga, et Laaban teda mitte ei mõtaks tagasi pidada. Aga kolmandal päewal, kui jeda Laabanile oli teada antud, ajas ta teda taga, ja sai teda kätte Riileadi mäe pääl. Aga Jumal oli õige Laabanile ütelnud: „Goia, et ja Jaakobiga ei räägi hääd ega kurja!" Ja kui nüüd Laaban ja Jaakob kokku saiwad, leppiswad nemad tõinetõisega ära. Ja Laaban andis oma poegadele ja tütardele suud, õnnistas neid ja läks tagasi.

2. Siis saatis Jaakob käsud enese eele oma wenna Jumala-
laga
mõitle-
mine. Cesawi juure, et ta võiks armu leida tema meelest. Aga käsud tuliwad tagasi ja kuulutatiwad, et Cesaw tema wasta olla tulemas 400 mehega. Siis kartis Jaakob väga, ja temal oli kitsas käe. Ja ta palus: „Jehoowa, mina ei ole midagi kõigi häätegemiste ja kõige truuduse wasta, mis ja oma sulasele oled teinud: oh, päästa mind ära mu wenna käest!" — Siis saatis Jaakob oma wennale rohkeid andid, aga omad naesed, ja lapsed ja wana saatis tema üle Jaboki jõe, ja jäi üfspäinise järwale. — Siis heitles üks mees kangesti temaga, jenni kui hakkas koitma. Ja ta puutus tema puufaliikmesse, nõnda et see asemelt ära sai. Ja mees ütles: „Lase mind lahti, sest koit on ju wäljas." Aga Jaakob wastas: „Si ma lase sind mitte, kui ja mind ei õnnista!" Ja ta õnnistas teda ja ütles: „Su nimi ei pea enam Jaakobiks hüütama, waid Iisraeliks (Jumala mõitleja), sest ja oled kui würist mõidelnud Jumala ja inimestega, ja oled wõimuse saanud." — Ja Jaakob pani sellele paigale nime Pniel (Jumala pale), sest ta ütles: „Ma olen Jumalat palgest palgesse näinud, ja minu hing on päästetud." — Ja päike tõusis üles, kui ta Pnielist mööda läks ja ta lonkas tõist puusa.

3. Nüüd tõstis Jaakob omad silmad üles, ja Wenna-
ga lep-
pimine. waata, Cesaw tuli, ning temaga nelijada meest. Siis läks Jaakob oma naeste laste eele, ja kumardas seitse korda maani. Aga Cesaw jooksis tema wasta, hakkas tema kaela ümber ja andis temale suud, ja nemad nutsiwad. Nõnda leppiswad nemad tõinetõisega ära, ja Jaakob tuli rahuga Mamre kohta oma isa juure tagasi. Ja kui Jaakob 180 aastat wana oli, siis heitis tema hinge. Ja Cesaw ja Jaakob matjivad teda maha Matpeela koopasje.

Jehoowa on ligi kõigile, kes teda appi hüüawad, kõigile, kes teda tõe sees appi hüüawad. Laaw l. 145, 18.

Ratel.: 1. õpetus: maailma walitsemine. 5. palwe.

Laul nr. 303 (13). Wiisil: Tulge ristiniimesed. 288 ehf 290.

Et see ole arm ja heidus Jumalaga kõnelda, Et meil patustel on julgus Tema ette astuda? Et ta meid ei armasta, Patud andeks anna ta? Oh, siis võime julged olla Palwele ta rõõmsasti tulla.

§ 15. Joosep ja tema wennad.

1. Moos. 37.

Joosep ja
tema
unenäud.

1. Joosep, Raheli wanem poeg, oli 17 aastat wana, kui tu oma wendadega hakkas karja hoidma. Ja ta tõi kõik pahad kõned neist oma isa ette. Aga Iisrael armastas teda enam kui kõiki oma poegi, ja tegi temale kirju kuue. Sellepärast wihkasiwad nüüd teda tema wennad, ja ei tahtnud temaga hääd sõnagi rääkida. Päälegi nägi Joosep unenäü, ja rääkis seda oma wendadele: „Et waata, meie olime väljal wihkujid jidumas, ja minu wihk tõusis üles, ja teie wihud

Joosepi unenägu.

kumardasiwad minu wihu ette.“ Siis ütlesiwad wennad: „Kas sina peaksid kuningaks meie üle saama?“ Ja nemad hakkasiwad teda weel enam wihkama. Siis oli temal weel üks tõine unenägu: päike, kuu ja üksteistkümmend tähte tuliwad tema ette kumardama. Nüüd sõitles teda ka isa: „Kas mina ja su ema ja su wennad peame tulema sind kumardama?“ Ja tema wennad wihkasiwad teda, aga tema isa pidas seda asja meeles.

2. Kui wennad Seekemis oliwad karja hoidmas, ütles isa Joosepi wasta: „Mine waata, kas su wendade käsi hästi käib, ja kas karjaga hää lugu on.“

Aga kui tema wennad teda kaugelt nägiwad, ütlesiwad nemad: „Waata, jää! tuleb unenägij, tulge, taptem ta ära!

Siis saame näha, mis ta unenäud tähendavad." Aga Kuuben ütles: „Ärge walage werd ära, waid wisaie seda sinna auku, mis kõrbes on.“ Sest tema tahtis Joosepit päästa ja isa juure tagasi saata. Ja kui nüüd Joosep nende juure tuli, wõtšiwad nemad tema kirju kuue tema seljast, wiskasiwad teda auku, kus wett ei olnud, ja istusiwad ise maha leiba wõtma.

3. Ja waata, Ismaeli kaupmeeste tee-selts läks oma kamelitega säält mööda kallid rohtusid Egiptusemaale wiies. Ja Juuda ütles oma wendadele: „Tulgem ja müügem oma wend ära Ismaelide kätte, et meie oma wenna werd ära ei wala. Sest mis kasu on meil sellest?“ Ja nemad ei pannud Joosepi palwet ja ahastust mitte tähele, waid müüsiwad teda ära kaupmeeste kätte kahesümne hõbeseekli eest. Aga need wiisiwad teda Egiptusemaale ja müüsiwad ära Potiwaarile, kes oli Waarao ülem teener. — Aga wendad wõtšiwad Joosepi kirju kuue, tapšiwad ühe jütu, kaššiwad kuue selle weresse, ja läkitasiwad selle isa kätte üteldes: „Selle oleme meie leidnud, tunnistata, kas see on sinu poja kuub?“ Tema ütles: „Jah, see on minu poja kuub. Kuri elajas on Joosepi ära sõõnud!“ Ja ta pani kotiriide selga, ja leinas wäga oma poja pärast.

Sest minu mõtted ei ole mitte teie mõtted, ega teie teed minu teed, ütleb Jehoowa. Sest otsekui taewad kõrgemad on kui maa, nõnda on minu teed kõrgemad kui teie teed ja minu mõtted kõrgemad kui teie mõtted. Jes. 55, 8. 9.

Selet.: Waarao = kuningas.

Katel.: 8. käst. 5 käst.

Laul nr. 172 (508), 8. Wiisil: Ma tahan jätta maha. 245.

Kõit tema hoolets anna, Sest kõit ta targasti teeb, Siis saad ja imeks panna, Kuis kõit sul korda läeb, Kui tema ime abi, Nii kuis ta tõutand, Sind saadab mureft läbi, Mis sind on turwastand.

§ 16. Joosep wangihoones.

1. Moosj. 39. 40.

1. Aga Jehoowa oli Joosepiga Egiptusemaal, ja kõif asjad, mis tema läe all oliwad, läkšiwad korda. Seda nägi tema isand ja pani teda oma koha üle, ja andis kõif tema kätte.

Joosep on
ustaw
teenija.]

2. Ja see sündis, et Potiwari naene teda kiusas pattu tegema. Aga Joosep pani wasta ja ütles: „Kuidas peaksin minanii suurt kurja tegema, ja Jumala wasta pattu tegema?“ Ja see naene kiusas teda igapäew, aga Joosep ei wõtnud tema sõna kuulda. Aga ühel päewal, kui keegi kodu ei olnud, hakkas naene ta kuuest finni. Aga Joosep jättis oma kuue

Teda kiusatakse ja heidetakse wangitorni.

Joosob seletab Baarao unenäud ära.

tema kätte, ja põgenes duue. Siis hüüdis naene pererahwast, ja rääkis ka oma mehele, kui see koju tuli: „See Hebreä sulane tuli minu juure mind ära teutama, aga et ma hüüdsin, jättis ta oma kuue minu juure, ja põgenes ära.“ Ja isanda wiha süttis nüüd

põlemo, ja ta heitis Joosepi wangihoonesse. Aga Jehooma oli Joosepiga ka wangihoones, ja ta tegi, et ta armsaks sai wangihoo- ülema meelest; ja see andis kõik wangid Joosepi käsu alla.

3. Ja see sündis, et Waarao keldriteenrite ja pagarite ülewaataja effiswad tuninga wašta, ja neid heideti sinna wangihoonesse, kus ka Joosep oli. Need mõlemad olivad ühel ööl und näinud, ja olivad hommiku kurwad, et keegi seda ei teadnud ära seletada. Siis ütles Joosep: „Eks seletused ole Jumala käes? Siiski jutustage mulle!“ Ja ülem keldriteener jutustas: „Minu ees oli wiinapuu, ja sel olivad kolm offa, need ditfiwad ja marjad saiwad walmis. Ma wõtsin siis marju ja pigistasin Waarao karika sisse, ja andsin tema kätte.“ Ja Joosep ütles: „Kolm offa on kolm päewa. Siis paneb jind Waarao jälle su ameti pääle. Aga pea mind meeles, kui su käsi hästi käib!“ — Ja pagarite ülewaataja ütles Joosepi wašta: „Ma nägin unes, e kolm punutud korni o'im d minu pää pääl. Ja linnud söiwad ülema korni seest pagari roa ära, mis Waaraole oli tehtud.“ Ja Joosep ütles: „Kolm korni on kolm päewa. Siis poob Waarao jind üles puu külge, ja linnud sööwad su liha sinu päält ära.“ Ja kolmandal päewal, kui Waarao sündimispäew oli, tegi ta otse nõnda, kui Joosep oli seletanud. Aga keldriteenrite ülewaataja ei pidanud Joosepit mitte meeles.

Ole ustaw surmani, siis tahan ma sulle elufrooni anda. Joh. ilm. 2, 10

Katel.: 6. käst: „Kasnasti ja puhtasti elama.“ 1. õpetus: „Kõige häda ja kurja eest hoiab.“ 1 käst: „Meie peame Jumala pääle lootma.“

Laul nr. 172. (508) 9. Wiisil: Ma tahan jätta maha. 245.

Kui aga sina jäänud Tall' truutiks lõigati, Ju oled abi saanud, Kui ja ei mõtlegi, Ta sinu hinge päästnud On raske risi alt, Mis üürisefels testnud Su kasuks ülewalt.

§ 17. Joosepit tõstetakse juureks isandaks.

1. Moos. 41.

I. järk.

1. Kahe aasta pärast nägi Waarao unes, et ta Niiluse jõe ääres seisis, ja jõest tõusiwad seitse lihawat lehma üles, ja pärast seitse lahja: lahjad lehmad söiwad aga lihawad ära. Seft ärkas Waarao üles. Aga kui ta jälle magama uinus, nägi ta, et seitse wiljapääd ühest kõrrest tõusiwad, jämedad ja hääd. Aga nende järel tõusiwad seitse peenikest ja kuiwanud pääd; need neelasiwad jämedad ja hääd ära. Kui nüüd Waarao hommiku üles ärkas, kutsus ta kõik Egiptusemaa kunsimehed ja targad kofku. Aga ükski ei wõinud tema unenägusid ära seletada. Siis ütles ülem keldriteener Waarao wašta: „Täna tuletan ma oma patud meele.

Waarao unenäud.

Kui mina ja pagarite ülewaataja wangis olime, nägime meie ühel öösel unenäü, ja üks Hebreä noormees seletas meile need ära. Ja kõik on nõnda sündinud."

2. Siis kästis Baarao koge Joosepit kutsuda ja jutustas temale oma unenäü. Ja Joosep ütles: "Nõlemad unenäü lähewad ühte. Jumal on Baaraole teada annud, mis ta wõtab teha. Seitse hääd lehma ja seitse täis wiljapääd on seitse aastat, kus suur wilja warandus on kõigel Egiptusemaal. Aga seitse lahja lehma ja seitse tühja wiljapääd on seitse nälja-aastat, mis pärast tulewad, nõnda et kõik wiljamarandus ära unustatakse, ja nälg selle maa ära lõpetab. Ja et see unenägu Baaraole kaks korda on olnud, tähendab, et see asi tõesti ja pea tuleb. Seepärast otsigu nüüd Baarao enesele ühe targa ja mõisliku mehe, ja pangu teda Egiptusemaa üle, ja seadku ülewaatajaid; ja need wõtku wiies osa wilja neil seitsemel wilja-aastal ja pangu seda kofku, et maa nälja pärast huffa ei saa."

3. See kõne oli Baarao ja kõigi tema sulaste meele pärast, ja ta pani teda üle kõige Egiptusemaa. Ja pani oma sõrmukse Joosepi sõrme, kallid riided tema selga ja kuldee tema kaela, ja kästis tema eel hüüda: "Sgaüks heidku põlwili maha!" — Aga Joosep oli 30 aastat wana, kui ta Baarao ees seisis. Ja tema käis terwe Egiptusemaa läbi, ja kogus seitseme aasta wilja kofku, mis arwamata palju oli. Aga kui nälja-aastad tuliwad, tegi ta aidad lahki ja müüs kõigele rahwale wilja. — Aga Baarao andis temale ühe maawalitseja tütre naefeks. Sellest sündiswad Joosepile kaks poega: *M a n a s s e* ja *E w r a i m*.

Soia, mis ilma laitmata, ja waata see pääle, mis õige; selle mehe wiimne järg on rahu. Laaw. I. 37, 37.

Katel.: 7. käst: „kaswatada ja hoida.“

Saul nr. 327 (506). Tulge ristitiimised. 288.

Minu mure, hirm ja häda, Kõik mu hinge oht ja waew, Mis mu Soojal kõil on teada, Raud nii kui eilne päew, Kaske sau järele Paistab hele päikene; Mure ajad mööda läewad, Meeled jälle rõõmsaks saawad.

§ 18. Joosepi wendade teekonnad Egiptusemaale.

1. Moos. 42. 43.

I järk.

1. Ranaanimaal oli ka nälg, ja kui Jaakob kuulis, et Egiptusemaal wilja oli, läkitas tema oma kümme poega sinna wilja ostma. Aga Benjamini ei lasknud tema mitte minna, sest ta kartis, et temale mõni äpardus wõiks juhtuda. Ja Israeli pojad tuliwad nüüd Joosepi juure, kummardasiwad tema ette maani. ja ei

Esimene reis wiljamaale, kus wenbi langesti lastutakse,

tunud teda. Aga Joosep tundis neid, ja talle tulivad ta unenäud meelde. Aga ta rääkis waljusti nendega ja ütles: „Teie olete jalajad maafuulajad, teie olete tulnud kuulama, kus pool maa lahti on.“ Aga nemad ütlesiwad: „Si mitte, mu isand, meie oleme tulnud leiba ostma. Meie oleme kõik ühe mehe pojad Kanaanimaalt ja noorem on veel isa juures. Aga ühte pole enam olemas.“ Aga Joosep pani neid kolmeks päewaks wahi alla. Siis ütles ta neile: „Kui teie õiged mehed olete, siis jäägu üks teie seast wangihoonesse, aga teised wiigu wili koju, ja toogu oma noorem wend minu juure. Siis ma näen, kas teie kõned tõji on.“

2. Aga nemad rääkisiwad isefestis: „Tõesti, meie oleme süüdlased, meie wenna pärast on see häda meie pääle tulnud.“ Nemad ei teadnud aga mitte, et Joosep neid mõistis. Ja tema pööras omad filmad ära ja nuttis. Aga siis wõttis ta Siimeoni nende seast, ja sidus teda nende silma ees kinni. Ja ta käskis nende kotid wiljaga täita, ja nende raha ka kottide sisse panna, ja neile teerooga ligi anda. Ja nõnda läksiwad nad minema, ja jutustasiwad kodus kõik, mis oli sündinud. Aga kui nemad oma kotid tühjendasiwad, oli igauhe rahafukkur tema koti suus. Siis ehmatasiwad nemad ja kartasiwad wäga. Ja isa ütles neile: „Teie teete mind lapstist lahti: Joosepit ei ole enam olemas ega Siimeoni; ja nüüd tahate teie Benjamini ka ära wõtta. Mu poeg ei pea mitte teiega alla minema!“

3. Aga kui nemad jelle wilja oliwad ära jöönud ja nälg jälle kange oli, ütles isa uuesti neile: „Minge jälle meile pisut leiba ostma!“ Siis kostis Juuda: „Meie ei tohi jeda, kui meie wend ei ole meiega. Saada nüüd pois ühes. Ma jään tema eest käemeheks, et ma teda tagasi toon.“ Siis ütles Iisrael: „Kui see nõnda on, siis wõtke selle maa kõige paremast warast sellele mehele meeleshääks; ja kaheworra raha, ja ka see raha, mis kottide suus oli. Ehk on see kogemata sündinud. Wõtke ka oma wend Benjamin, ja minge jälle selle mehe juure. Rõigewägewam Jumal andku teile halastust tema käest!“ Siis läksiwad nemad jälle Egiptusemaale.

4. Sääl astusiwad nemad Joosepi kojaülema juure, ja pakkusiwad temale seda raha tagasi, mis nemad kottide suust oliwad leidnud. Aga tema wastas: „Ärge kartke! Jumal on jalaja selle waranduse annud.“ Siis tõi tema Siimeoni nende juure wälja, ja wiis neid Joosepi kotta, et nad sääl pidiwad leiba wõtma. Ja kui Joosep ise koju tuli, kummardasiwad nemad maani, ja andsiwad temale meeleshääd. Aga tema teretas neid lahkesti ja küsis: „Kas teie wana isa käsi hästi käib?“ Ja nemad wastasiwad: „Su sulase, meie isa, käsi käib hästi.“ Ja kui ta siis Benjamini nägi, küsis tema: „Dns see teie noorem wend?“ Ja

Ratsumine
mõjub:
südametunnistus
hakkab
ärtama.

Uus häda
sunnib
tõijele
Egiptuse
reisiile.

Lahte
wastu-
wõte, aga
ta lastu-
mine, kas
wennad
meel
tacebad.

ta ütles tema wasta: „Zumal olgu sulle armuline, mu poeg!“ Siis ruttas ta aga haleduse pärast lambrisse, ja nuttis jääl. Aga pärast, kui ta omad filmad oli pesnud, pidas ta ennast ja ütles: „Pange leiba lauale!“ Ja Joosep pani neid istuma nende wanaduse järele, ja nemad paniwad seda imeks. Ja rooga tõsteti tema eest nende ette. Aga Benjamini oja oli wiiskord enam, kui tõiste oja.

Aga waimu kasu on armastus, rõõm, rahu, vihkmeel, heldus, häädus, trundus, tasandus, kasiuus. Kalat. 5, 22.

Katel.: 4. palwe. 1. õpetus: „Lõige häda ja kurja eest hoiab. 4. käst.

Saul nr. 458 (481). Wiisil: Jeesus tule minule. 59.

Oh, mis kaunis asi see, Et kui wennad elame: Rahus armastusega ilma tawaluseta.

Meid siis Jsand heldeste Dnnistab ta rohkeste, Enne fiin maailma pääl, Pärast igaweste jääl.

§ 19. Joosep annab ennast wendadele tunda.

1. Moosf. 44. ja 45.

I. järk.

Waimane
latsumine
waljum
latsumine.

1. Joosep ütles oma majapidaja wasta: „Täida meeste kotid wiljaga, ja pane igaihe raha tema koti suhu, ja noorema, Benjamini, kotti pane weel päälegi minu hõbekarikas.“ Ja ta tegi seda. Ja kui nad tõisel hommi-ful linnast oliwad wälja läinud, ajas majapidaja neid taga, ja ütles neile: „Miks tasute teie hääd kurjaga, ja olete mu isanda karika warastanud?“ Aga nemad wastasiwad: „See, kelle juurest karikas leitakse, peab surema, ja meie kõik tahame su isanda sulaseks jääda.“ Ja majapidaja otsis neid läbi, ja karikas leiti Benjamini kotist. Siis käristasiwad nemad oma riided lõhki, ja läksiwad kõik tagasi linna. Ja Joosep ütles neile: „Mis tegu see on, mis teie olete teinud? See mees, kelle käest karikas leitud, peab mulle sulaseks jääma, aga teie minge rahuga oma isa juure.“ Siis astus Juuda ligi ja ütles: „Ma palun sind, isand, lasse mind üks sõna rääkida. Waata, meie isa hing armatseb väga seda poega. Kui meie nüüd tema juure tuleksime ja noormees ei oleks mitte meiega, siis saadaksime meie oma isa hallid juuksed murega hauda. Päälegi olen mina nooremehe eest käemeheks heitnud. Siis jäägu mina tema eest sinu sulaseks, aga noormees mingu tagasi oma wendadega meie isa juure.“

2. Aga nüüd ei wõinud Joosep ennast enam pi-
dada, ta hakkas juure häälega nutma ja ütles: „Et astuge mu ligi, ma olen Joosep, teie wend, keda teie olete ära müünud. Kas mu isa alles elab?“ Aga tema wennad ei wõinud talle midagi wastata ehmatuse pärast. Ja Joosep ütles: „Argu saagu teie meel mitte haigeks seepärast, et teie mind olete ära müünud. Eest teie elu ülespida-

Katsumise
lõpp.

mise pärast on Jumal mind teie eele jüa läkitanud; sest wiis aastat on weel, kus ei ole künäi ega lõikust. Minge siis nüüd üles minu isa juure ja ütlege temale: Nõnda ütleb su poeg Joosep: Jumal on mind isandaks pannud kõige Egiptuse üle; tule pea minu juure alla. Sa pead Kooseni maal elama kõige oma perega." Ja ta hakkas oma wenna Benjamini kaela ümber, ja andis kõigi oma wendadele suud ja nuttis nendega.

3. Kui Waarao seda kuulis, et Joosepi wennad olivad tulnud, siis oli see tema ja ta sulaste meelest hää. Ja tema käsu pääle andis Joosep neile wanfrid, ja teerooga, ja palju fingituji. Ja isale saatis ta kõige paremat Egiptuse maa wara. Aga oma wendadele ütles ta: „Arge riuelge mitte tee pääl!“ Ja kui nad koju sawad, ja Jaakob nägi neid wanfrid, mis Joosep oli läkitanud, hakkas ta waim jälle elama, ja ta ütles: „Sest on küll, et mu poeg Joosep alles elab; ma tahan minna ja teda näha, enne kui ma juren!“

Oh seda Jumala rikkuse ja tarkuse tundmise sügawust! Kuis äraarwamata on tema kohtumõistmised ja ära mõistmata tema wiisid. Room. 11, 33.

Katel.: Palwete lõpp. 5 palwe.

Laul nr. 155 (44), 2. Omal wiisil. 229.

See armas Jumal nüüd ka wõtku muret sanda, Meil' rõõmsaid südameid Ja kallist rahu anda. Ta pidagu meid ka Siin üles armsaste Ja wõtku häda läest Meid peasta heldeste.

§ 20. Jaakob ja tema pojad Egiptusemaal.

1. Moos. 46—50.

II. järk.

1. ^{Wõerlike rändamitine.} Israael läks nüüd teele kõigega, mis temal oli, ja tuli Beerjaba, ja ohwerdas ohwrit. Ja Jumal ütles temale: „Ära karda mitte alla minnes Egiptuse maale, sest ma tahan sind jääll suureks rahwaks teha.“ Ja Jaakob ja tema sugu, kes Egiptusemaale läksiwad, olivad ühte kokku 70 hinge. Joosep lastis hobused oma tõlla ette panna, ja läks Kooseni oma isa wasta. Ja kui ta teda nägi, siis hakkas ta tema kaela ümber ja nuttis kaua. Aga Israael ütles: „Nüüd tahan mina surra, et ma olen näinud, et sa weel elad.“ — Ja Joosep andis Waaraole teada, et ta isa ja wennad olivad tulnud, ja wiis ka oma isa Waarao ette. Ja tema küsis: „Palju on sinu elupäiwi?“ Jaakob wastas: „Meid päiwi, mis mina kui wõeras siin maa pääl olen elanud, on 130 aastat; pisut ja kurjad on mu elupäewad olnud, ja ei saa mitte mu wanemate päewade wasta.“ Ja Jaakob õnnistas Waarao. Aga Joosep toitis oma isa ja oma wendi Kooseni maal. Ja Jaakob elas jääll weel 17 aastat, ja j a i w a n a k s 147 a a s t a t.

2. Kui Jaakob haigeks jäi, et ta surema pidi, tuli Joosep oma kahe pojaga, Manasse ja Ewraim, tema juure. Ja Jaakob õnnistas neid, ja mõttis neid oma poegade kõrva pärijateks wasta. Ja ta kutsus kofku kõik oma pojad, ja õnnistas neid. Aga kõige ülema õnnistuse andis tema Juudale ja ütles: „Juuda, sa oled noor lõukoer. Ei pea walitsuse lepp Juudast mitte ära lahkuma, jenni kui Shiilo, see Rahusaatja, saab tulnud, ja selle sõna wõtawad rahwas kuulda!“ Siis ütles Iisrael: „Jehoowa, mina ootan sinu õnnistust!“ — ja heitis hinge. Aga Joosep ja tema wennad wiiswad oma isa ihu Kanaani maale, ja matsiwad teda maha Matpeela koopa. Abrahami pärišhauda.

3. Kui wennad jäält tagasi tuliwad kartsiwad nennamad, et Joosep nüüd nende kätte seda kurja wõtaks tawajuda, mis nemad temale olwad teinud. Aga Joosep ütles: „Arge kartke, teie mõtlesite minu wasta kurja, aga Jumal mõtles seda hääks, et ta palju rahwast elusse jätaks.“ Wiimaks pani Joosep Iisraeli lapsed wanduma, et nad ka tema luud ühes wiiwad, kui Jumal neid saab wanemate maale tagasi wiima. Ja Joosep suri ära, 110 aastat wana.

Seft pole meil siin jäädawat linna, waid meie otsime tulewat. Hebr. 13, 14.

Seletusets: Juuda peab läima kui noor lõukoer, täis jõudu ja wäge, wendade eel. Kuninga lepp eht walitsus peab tema soo lääse olema, tunni Shiilo eht Rahusaatja Jeesus tuleb.

Ratel: 4 käst. 5 palwe.

Laul nr. 329 (458). Wiifil nr. 121.

Mu järel, hüüab Jeepute, Kõit ristirahwas tulge! Maailma ära salake, Mu armu-kutsmist kuulge: Ka oma risti kandte tääl Ja käige minu jälge pääl!

§ 21. Hiioh.

Hiiohi raamat.

Lisa.

1. Utši maal, Kanaani ligi, elas mees, nimega Hiioh. See oli täiesti waga ja õiglane ja taganes kurjast ära. Temal oli 7 poega ja 3 tütar, palju peret ja mitu tuhat pudulojust. Ja tema pojad tegiwad forda mööda pidud, igauks omas peres. Aga selle järele ohwerdas Hiioh põletamise-ohwrit, seft ta mõtles: Eht on mu pojad wahest pattu teinud, ja Jumala omas südames maha jätnud.

2. Aga ühel päewal, kui Jumala lapsed Jehoowa ees ilmušiwad, tuli ka Saadan nende sekka. Ja Jehoowa ütles temale: „Kas sa oled ka mu sulast Hiiohit tähele pannud, kes on täiesti waga?“ Saadan wastas: „Kas Hiioh ilmaaegu Jumalat kardab? Sina oled tema kate

Hiiohi
wagaduš.

Rahju
wara
poolest:
efimene tiu-
fatuse torm.

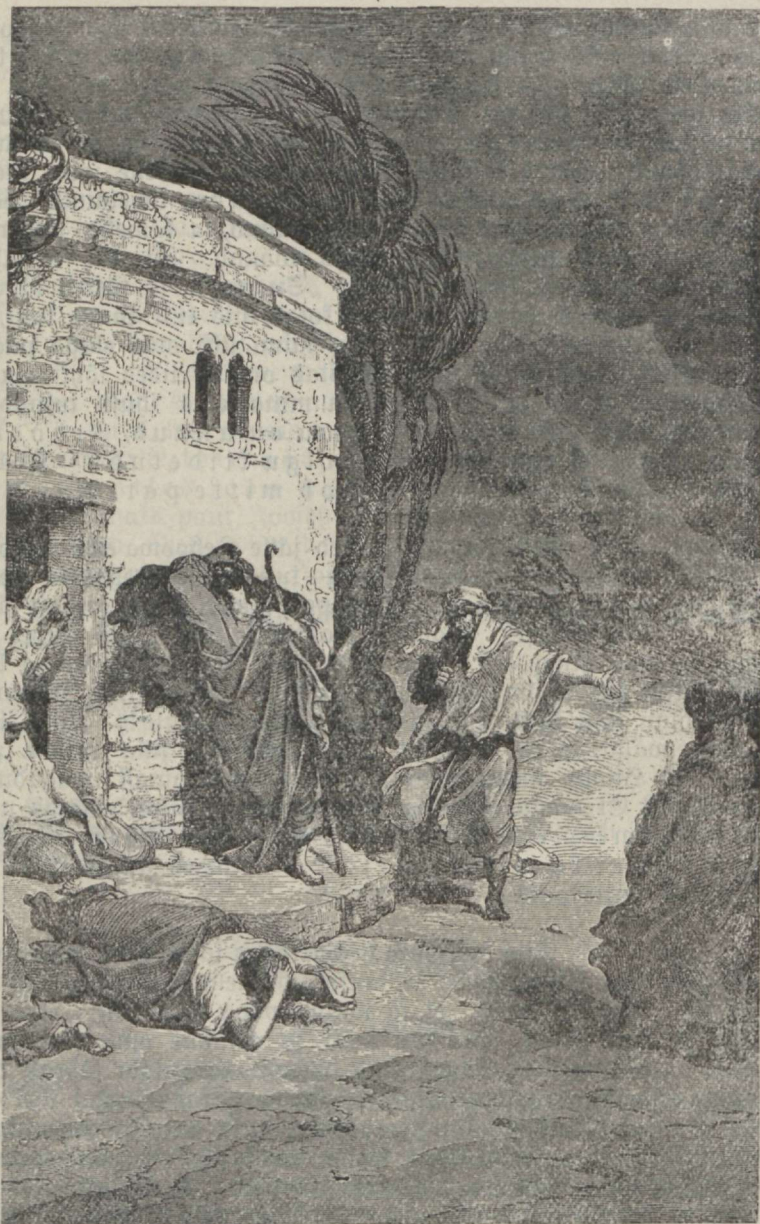
tööd õnnistanud, ja ta lojufsed on väga siginenud." Aga Jehooma ütles: „Kõik, mis temal on, olgu sinu käes, aga ära pista kätt tema enese külge." Ja Saadan läks Jehooma palge eest ära. — Nüüd tuli ühel päeval kästjalg Hiobi juure, Seeba rahwas olla tulnud, ta weised ja emaeeslid ära wiinud ja ta karjased maha löönud. Tõine kästjalg tuli, Jumala tulufene olla maha langenud ja ta pudulojufsed kõigi karjastega ära lõpetanud. Kolmas sõnum tuli, Kaldea mehed olla tulnud, ta kamelid ära wiinud, ja ta poisid mõgateraga maha löönud. Ja kui see alles rääkis, tuli neljas kästjalg ja ütles: „Su pojad ja tütreid oliwad söömas ja joomas wanema wenna kofas, siis tuli kange tuul, ja lükkas maja nende kõikide pääle. Ja mina üksi olen eluga pääsenud." Siis tõuäs Hiob üles, kãristas omad riided lõhki, auustas Jumalat ja ütles: „Alasti olen mina ema ihust tulnud ja lähen alasti siit jälle ära. Jehooma on annud, Jehooma on wõtnud, Jehooma nimi olgu kiidetud!" Kõige see asja sees ei teinud Hiob mitte pattu.

Rahju ihu
poolest:
täine kiusa-
tuse torn.

3. Kui Jumala lapsed jälle Jehooma ette tuliwad, ja Saadan ka nende sekka tuli, ütles Jehooma tema wasta: „Waata, Hiob peab weel finni omast täiest wagadusest!" Saadan wastas: „Kõik mis mehel on, annab ta oma hinge eest, aga pista oma käsi tema luu ja liha külge, katsu, kas ta sind siis maha ei jäta." Siis ütles Jehooma: „Hiob olgu sinu käes, aga jäta tema hing rahule!" Nüüd läks Saadan wälja, ja lõi Hiobit kurja paisetega jala tallast pää laeni. Ja Hiobi naene ütles: „Kas ja weel omast wagadusest finni pead? Et wanu Jumalat ära, ja jure." Hiob wastas aga: „Kas peame meie üksi hääd Jumala käest wasta wõtma ja ei ka mitte kurja?" — Kõiges ses asjas ei teinud Hiob mitte pattu.

Hiobi sõb-
rad — eht:
mis see
tammata-
mine siis
tähenab?

4. Siis tuliwad Hiobi kolm sõpra teda trööstima. Aga seitse päewa ei lausunud nemad sõnagi: sest nemad nägiwad, et ta walu väga suur oli. Aga siis tegi Hiob oma suu lahti, ja wandus oma sündimise-päewa ära. Aga nüüd hakkasiwad Hiobi sõbrad teda noomima ja ahwardama. Nad ütlesiwad: „Kas Jumal üleohut teeb? Sa oled wisjisti jalaja pattu teinud, ja Jumal nuhtleb seda nüüd." Aga Hiob ütles nende wasta: „Teie olete waewalised trööstijad. Aga see, kes mind tunneb, on kõrges. Mina tean, et minu Lunastaja elab ja tema jääb wiimsesks põrmu pääle seisma, ja ma saan omas lihas oma filmadega Jumalat näha." — Aga ka neljas noorem sõber tuli, ja rääkis waljusti. Aga tema finnitas ka: „Jumal karistab, et inimene kurja töö ära jaadaks, et ta inimeje kõrkuse ära wõtaks. Seda kõik teeb Jumal, et ta inimeje hinge tagasi jaadaks hufatusest."

Siibile antasse ta õnnetused teada.

Isfand tun-
nistab ennast
uštama lan-
nataja poole.

5. Viimaks hakkas aga Jehoowa ise kange tuule
seeft Siibi vastu rääkima: „Kus olid sina, kui mina
maailma rajasin? Kui hommitu tähed hõiskasivad?

Kas ja peafsid mind hõelaks mõistma, et sina wõiksid õige olla?" — Ja Hiob ütles: „Ma olen rääkinud, mis ma ei mõista, seepärast tahan ma kahetseda tuhas ja põrmus.“ — Ja Jehoowa pööras Hiobi wangipõlwe, tegi teda terveks ja tajas kõik, mis Hiobil olnud, kahe wõrra, ja õnnistas Hiobi wiimast põlwe enam kui esimest. Ja temale sündiswad jälle 7 poega ja 3 tütar, ja ta elas pärast seda weel 140 aastat, ja nägi oma laste lapsti ja suri siis ära, wana ja elatanud.

Sest teda Issand armastab, sellele annab tema hirmu.
Hebr. 12, 6.

Selet.: Seeba rahwas on Arabia rahwas.

Katel.: 1. käst. 6. ja 7 palwe.

Saul nr. 321 (479). Wiisil: Kes Jumalat nii lafeb teha. 143.

Kui rist on ränk, siis taewas lähem, Kel rist, sel ligi Jumal ka, Sul libalust on taewasti kallim, Kui elad ilma ristita. Sind tuleb õndsaks arvata, Kui risti koormat kannad ja.

III. Mooses. Israeli rahwa-lugu algab.

1500 a. e. Kr.

§ 22. Moosese sündimine ja põgenemine.

2. Moos. 1. 2.

1. Kui Joosep ja kõik tema wennad oliwad ära surnud, sagineiswad Israeli rahwas, ja neid sai wäga palju. Aga uus kuningas tõusis üles, kes Joosepit ei tunnud, ja ütles: „Waata, Israeli rahwast on enam kui meid, wõtkem neid kawalufega wähendada!“ Siis paniwad nemad sundijad nende üle neid raske teuga waewama telliskiwide kallal, ja muu raske tööga. Aga mida enam neid waewati, seda enam neid sai. Siis andis Waarao käsu, et kõik Israeli poeglapsed pidiwad wette wijatama.

2. Sel ajal tõi Johebet, Amrami naene, Leemi soost, poja ilmale. Ja et laps ilus oli, peitis ta teda ära kolm kuud, wõttis siis ühe laeka pilliroost, tõrwas selle pigiga, pani lapse sinna sisse, ja pani selle kõrkjate sisse jõe ääre. Aga lapse õde jäi kaugele waatama, mis temale pidi sündima. Ja Waarao tütar läks jõe ääre suplema;

Moosefe päästmine.

see nägi laegast, ja laskis selle ära tuua. Ja kui ta teda lahti tegi, nuttis laps, ja ta andis temale armu. Ja ta käskis tema öde minna ja üht imetajat naist kutsuda Hebreana naeste seast. Aga neitit kutsus lapse ema Johebeti. Selle kätte andis nüüd kuniinga tütar lapse, käskis teda imetada, ja lubas temale selle eest palka anda. Aga kui lapsute kängemaks sai, võttis Baarao

tütart ta omale pojaks, ja pani temale nime Mooses, veldes: „Ma olen teda weest wälja tõmmanud!“ Ja Mooset õpetati kõige Egiptuse rahwa tarkuses, ja tema oli wägew sõnades ja tegudes. (Ap. teg. 7, 22.)

Päästja
tawitab
omawoli,
peab
põgenema.

3. Aga kui Mooses oli suureks saanud, läks ta oma wendade juure wälja, ja nägi nende rasket tegu. Ja ta nägi ühe Egiptuse mehe pekswat üht Hebreameest. Selle löi tema maha, ja mattis teda liwa sisse. Teisel päewal läks ta jälle wälja, ja waata, kaks Hebreameest taplesiwad, ja tema ütles hõelale: „Miks ja pekjad oma ligimest?“ Aga tema wastas: „Kes on sind kohtumõistjaks meie üle pannud? Kas ja tahad ka mind ära tappa, nagu eila Egiptuse meest?“ Ja Mooses kartis, et see asi oli ilmsiks saanud, ja ta põgenes Miidiani maale ja istus ühe kaewu juure. Ja Miidiani preestril oli seitse tütart. Neid aitas Mooses sääl kaewu juures, ja jootis nende lojufsid. Aga nende isa kutsus Mooset oma majasse, ja andis oma tütre Sippora temale naefeks. Seesama löi temale kaks poega ilmale, Perjomi ja Elieferi.

Ka siis, kui ma käin surma warju orus, ei karda ma kurja, sest et sina minuga oled; sinu kepp ja su sau, need samad trööstiwad mind. Taaw. I. 23, 4.

Selet.: Mooses = weest wälja tõmmatud Egiptuse keeles; Hebreakeeles tähendab nimi: wälja wiija, ärapäastja.

Katel.: 1 õpetus: „Kõige häda ja kurja eest hoiab ja kaitseb.“

Laul nr. 271 (410), 2. Wiisil: Ma tahan jätta maha. 245.

Nüüd tean ja usun seda, Ja kiidan julgeste, Et heldemat kui teda Si ole tõeste, Ja et ta igas asjas Mu ustaw abimees, Ja et ta kõiges hädas Nüüd seisab minu ees.

§ 23. Mooseje kutsumine.

2. Moos. 3. 4.

Jssand
kutsub
Mooset.

1. Nelikümmend aastat pärast seda oli Mooses pudulokufsid hoidmas Hoorebi mäe juures. Ja Jehoowa ingel näitas ennast temale tuleleegis kibuwitsja põesast. Ja waata, kibuwitsja põesast põles, ja ei põlenud ommeti mitte ära. Ja ta läks seda imet vaatama. Aga Jehoowa Jumal hüüdis tema wasta kibuwitsja põesast: „Mooses, Mooses! Ära tule siia ligi, wõta omad kingad jalast ära, sest see paik, kus pääl ja seisad, on püha maa. Mina olen Abrahami, Isaaki ja Jaakobi Jumal. Ma olen oma rahwa wiletsust näinud, ja olen maha tulnud neid ära päästma, ja neid Ranaani maale wiima, mis piima ja mett jookseb. Siis tule nüüd, sind tahan mina Waarao juure läkitada, et sina minu rahwa Egiptusest wälja wiid!“

Mooses
paneb
wasta.

2. Aga Mooses ütles: „Kes olen mina, et ma pean Baarao juure minema ja Jsrali lapsed wälja wiima?“ Jehoowa wastas: „Mina tahan sinuga olla.“ Aga Mooses ütles: „Kui Jsrali lapsed küsiwad: Mis on selle Jumala nimi, kes sind on läkitanud? — mis pean mina siis neile ütleva?“ Jsrand wastas: „Mina olen, kes ma olen. See on mind teie juure läkitanud. Jehoowa, see on minu nimi igawesti.“ Mooses ütles: „Aga kui nemad ei taha mind uskuda?“ Jehoowa wastas: „Wiska kepp, mis sinu käes on, maha!“ Ja kepp sai mauks, ja Mooses põgenes tema eest ära. Aga Jehoowa käskis temasse finni hakata, ja see sai jälle keppiks Moosesse peus. Ja Jumal ütles weel: „Pista käsi põue!“ ja see sai pida litõbiseks kui lumi. Ja Jsrand ütles jälle: „Pane oma käsi jälle põue!“ Ja waata, see sai puhtaks, nagu muu liha. Ja Jsrand ütles weel: „Kui nemad ka neid imetähti ei usu, siis wõta Niiluse jõest wett, ja see peab werekks saama!“ Aga ifta kartis weel Mooses, ja ütles Jehoowa wasta: „Jsrand mina ei ole sõnakas mees, sest mul on kange keel. Ma palun sind, läkita sõnumid, kellega sa tahad!“ — Siis süttis Jehoowa wiha põlema, ja ta ütles: „Kes on inimesele suu teinud? Eks mina, Jehoowa! Kas pole Aaron sinu wend, kes hästi räägib? Tema peab sinu wastu tulema, ja sinu asemel rahwa wasta rääkima.“

Mooses
tuuleb
sõna ja
läheb!

3. Müüd läks Mooses minema, jättis oma äia Jumalaga, ja ruttas tagasi Egiptusemaale. Tee pääl tuli Aaron tema wasta, ja Mooses andis temale kõik teada, mis Jsrand oli käskinud. Ja nemad kogusiwad kõik Jsrali laste wanemad kofku, ja Aaron rääkis neile kõik Jehoowa sõnu, ja Mooses tegi imetähti rahwa ees. Ja rahwas, uskus, et Jehoowa nende wiletsust oli näinud, ja kummardas ja heitis filmili maha

Ära karda mitte, sest mina olen sinuga: ära waata enese ümber, sest mina olen sinu Jumal, ma teen sind tugewaks, ma aitan sind ka, ma pean sind ka üles oma diguse parema käega. Jes. 41, 10.

Selel.: Jehoowa = Mina olen, kes mina olen, igawene Jumal, kes sinuga armuseaduse teeb.

Katel.: 3. õpetus: „Püha Waim on mind ewangeliumi läbi tutsunud.“

Laul nr. 329 (458), 5. Wiisil 121.

Kui teil on raste, käin ma eel Ja teie kõrwas seisjan, Ma murran teed ja wõitlen weel Ja teie krooni hoian: Laist sulane, kes seisma jääb, Kui tema isand sõtta läheb.

§ 24. Mooses Waarao ees.

2. Moosj. 5—7.

Israeli
Jumalale
paneb
tangeaet-
ne Waar-
rao wasta.

1. Pärast tulivad Mooses ja Aaron Waarao juure ja ütlesivad: „Nõnda ütleb Jehoowa: Lase mu rahwas minna mulle püha pidama kõrbes.“ Aga Waarao wastas: „Kes on Jehoowa, et mina tema sõna pean kuulma? Mina ei tunne teda ja ei taha ka Israeli mitte minna lasta.“ Ja sundijatele andis tema käsju, et nemad rahwast weel enam pidiwad waewama. Ka õlqi ei pidanud nemad enam andma, aga telliskiwide armust ja nende teust ei pidanud neile midagi wähemaks jääma. Aga Israeli lapsed hakkasiwad nüüd wäga nurisema, et nende lugu üfji weel pahemaks läinud. Ja Mooses õhtas Jehoowa poole ja läks Aaroniga Waarao juure. Ja Aaron wiskas oma kapi Waarao ette, ja see sai mauks. Aga Egiptuse kunsimehed tegiwad sedasama oma filmamoondamisega, kuid Aaroni kepp neelas nende kapid ära. Ja Waarao süda jäi kangeks, ja ei wõtnud mitte Jehoowa käsku kuulda.

ihetfa
wita
näitawad
talle Je-
hoowa wäge.

2. Nüüd lastis Jehoowa raskeid nuhtlusi Egiptuse rahwa pääle tulla. Niiluse jõe wesi sai werekks. Kalad suriwad ära, ja jõgi haises, et rahwas enam ei saanud juua. Konnad tuliwad ja täid inimeste ja lojuste külge; pahad linnud rikkusiwad maa; kakk, kurjad paisjed ja raske rahe tõiwad surma häda. Rohutirtsud tuliwad ja söiwad, mis rahe oli üle jätnud. Wiimaks kattis pillkane pimedus Egiptuse maad kolm päewa, aga Israeli lastel ei olnud ühtegi wiga. Siiski löi Waarao oma südame kõwaks, ja ei lastnud rahwast mitte minna.

Jumal
tahab
weel
tümnen-
da nuhtluse-
ga tulla.

3. Siis ütles Jehoowa Moosese wasta: „Ma tahan weel ühe nuhtluse Waarao ja Egiptusemaa pääle saata: iga esimene poeglaps peab ära surema, nii hästi Waarao esimene poeg kui ümmardaja esimene poeg, ja kõik lojuste esimesed isased loomad. Aga Israeli laste juures ei pea koergi oma keelt liigutama.“

Walju walu on hõelal, aga kes Jehoowa pääle loodab, saab rohkeste heldust. Laaw. I. 32, 10. Laaw. I. 14, 1.

Katol.: 1. õpetus: „tõige häda ja kurja eest kaitseb.“ Käskude lõpp.

Laul nr. 172 (608), 5. Wiisil: Ma tahan jätta maha. 244.

Ja kui ka wastu panna Siis wõtwad kuradid, Ei Jumal järel anna, Ta hoiab omaksid, Mis tema wõtab ette, See peab sündima, Mis nõuab tema mõte, Peab korda minema.

§ 25. Iisrael pääseb Egiptusest.

2. Moos. 12—15.

Paasa-
päha
siseleab-
mine.

1. Ja Jehooma ütles Moosese ja Aroni wasta: „Wõtku iga perewanem aastane isane wigata tall, tapku jeda, ja wõidku tema werega kaks piitjalga ja ufse päälispuud. Terwelt peate teie jeda öösel ära sööma, hapnemata leiba ja wiha rohtudega. Ja wöö olgu teil wööl, kingad jalas ja kepp käes. Nõnda sööge teie rutuga. Sest see on Jehooma Paasa ehk mõõdaminek. Ja weri on täheks, et ma teist mõõda lähen, kui ma Egiptuse esimest sugu maha löön. Ja jeda päewa peate teie Issandale pühitsema, teie ja teie lapsed igawesti. Ja kui nad küsiwad: mis teenistus see on? peate teie ütleva: See on paasaohwer Jehoomale, kes Iisraeli kodadest mõõda läks, kui ta Egiptuse rahwast nuhtles.“ Ja Iisraeli lapsed tegiwad, nõnda kui Jehooma oli käskinud.

Kümnes
nuhtlus.

2. Ja kesköö ajal löi Jehooma maha kõik Egiptuse esimesed poeglapsed, Waarao esimese poja kui ta wangi esimese poja, kes wangihooones oli, ja kõik lojuste isased loomad. Ja ksendamine oli suur Egiptusemaal. Ja Waarao kutsus weel ööse Moosese ja Aroni enese juure, ja ütles: „Nüüd minge mu rahwa seast ära!“ Ja Egiptuse rahwas andsiwad neile hõbe- ja kuldriistu, et nad rutemalt lähekiwad. Nõnda läksiwad Iisraeli lapsed wälja suure rikkusega, ligi 600,000 meesterahwast, ise naesed ja wäetimid lapsed, kui nemad oliwad 430 aastat Egiptuses elanud. Ja Jehooma käis nende eel päewa ajal pilwesambas ja öö ajal tulesambas. Ka Joosepi luud wõttis Mooses enesega.

Waarao
tipub
uuesti
Iisraeli
pääl.

3. Aga kui Waaraole teada anti, et Iisraeli rahwas põgenenud oli, hakkas tema ja ta sulased kahetsema, et ta teda oli lastnud ära minna, ja et ta neile nüüd enam tegu ei tee. Ja ta ajas Iisraeli rahwast rüüt-
lite ja sõjarahwaga taga, ja sai neid kätte, kui nad kõrkjate ehk punase mere ääres leeris oliwad. Ja Iisraeli rahwas kartis väga, ja kaebas Moosese wasta: „Miks oled sa meid Egiptusest wälja toonud? Kas jääb meile tarwis ei olnud?“ Aga Mooses wastas: „Arge kartke! Jehooma sõdib teie eest, teie peate aga wait seisma!“ Ja Jehooma ütles Moosese wasta: „Siruta oma käsi wälja mere poole ja löhu teda, et Iisraeli lapsed kuiwa pääl kesk merest läbi lähewad.“ Siis astus ingel, kes Iisraeli leeri ees käis, nende taha, ja pilwesammas seisis Iisraeli ja Egiptuse leeri wahel, ja oli pime Egiptuse rahwale, aga walguselis Iisraelile, et tõine ei saanud tõise ligi kõige öö.

4. Ja Mooses sirutas kae mere poole, ning wesi lõhes ja seisis nagu müür paremalt ja pahemalt poolt. Ja Iisraeli lapsed käisiwad kesk merest kuiwalt läbi. Siis ajasiwad Egiptuse rahwas neid taga, kunni kesk

Iisrael pää-
seb, Waarao
saab surma.

merd. Aga Mooses sirutas Jehoowa käsu pääle oma käe tõist forda wälja loidu ajal. Ning meri tuli oma paika ja kattis wanfrid ja rüüt- lid, Waarao ja tema wäe, ja neist ei jäänud üks ainuski elusje. Aga Jsraeli lapsed läkšiwad kuima pääl merest läbi, ja nägiwad Egip- tuse rahwa surnuid mere ääres, kartšiwad Jehoowat ja uskusiwad teda, ja Moosest, tema sulast. Ja nad laulsiwad Jehoowale t ä n u - ja kiituselaulu. (2. Moosese r. 15. p. t.)

Seft meil on üks paasatall, see on Kristus, meie eest tapetud. 1. Kor. 5, 7. 1. Peetr. 1, 19. 1. Joh. 1, 29.

Katel: 2 õp. ülema preestri amet, läsktude lõpp. 2. läst, tänama ja kiitma.

Laul nr. 433 (25), 3. 5. Wiisil: Mu elu Kristus ise. 9.

Oh meile, Jsrand Jeesus, Jää oma walgega, Sa kallid tõe selgus, Meid itka juhata.

Oh, meile, Jsrand Jeesus, Jää, ja meid hoia ka, Et kurja waimu wõimust Ei ilmas wõitu saa.

§ 26. Kõrbe teekond kunni Siinai mäeni ja käsu andmine.

2. Moos. 15—31

1. Jsraeli lapsed läkšiwad kõrkjate merest edasi kõrbe, ja nad saiwad Maara paika, aga nemad ei leidnud jäänud muud, kui wiha wett. Aga Jehoowa näitas Moosesele puu, mis wee magu jaks tegi, ja Jsrand ütles: „Mina olen Jehoowa, sinu arst.“ — Siis ei olnud neil liha, ja nemad nurisestiwad Moosese wasta, et ta neid Egriptuse lihapottide juurest ära toonud. Aga Mooses palus Jehoowat, ja ta saatis neile lindusid, ja iga hommiku oli kord kastet maas, peenike ja ümmargune kui hall. Jsraeli lapsed ütlesiwad: „See on manna“ — ja korjasiwad seda iga hommiku päewa jaoks. Aga kuuendal päewal pidiwad nemad kaks jagu korjama, sest hingamise päewal ei olnud teda mitte. Tõine kord puudus rahwal jälle wett. Siis pidi Mooses Hoorebi kalju wasta kepiga lööma, ja wesi tuli wälja.

2. Aga kui nad edasi rändasiwad, tuli Amaleki rahwas ja sõdis Jsraeli wasta. Ja Mooses ja Aaron läkšiwad mäe lingi otsa, ja see sündis, kui Mooses omad käed üles tõstis Jehoowat paluma, sai Jsrael wõimust, aga kui ta maha lastis, wõitis Amalek. Aga kui Moosese käed ras- feks saiwad, siis toetasiwad neid Aaron ja Hur. Ja nüüd sai Joosua, Moosese abiline ja Jsraeli päälit, täie wõimuse Amaleki üle.

3. Kolmandal kuul pärast seda, kui Jsraeli rah- was Egriptusest oliwad wälja tulnud, saiwad nemad kõrbesse Siinai mäe juures. Aga Mooses läks üles Jehoowa juure, ja Jehoowa ütles: „Kõnda pead sina Jaakobi soole kuulutama: Kuiteie wõtate minu sõna

Jehoowa
annab kõr-
bes wett
ja leiba.

Jehoowa
aitab
waenlaste
wasta.

Jehoowa
teeb Js-
raeli oma
iserahwaks.

Mooses annab saljust wett.

kuulda ja minu lepingut pidada, siis peate teie minu oma rahvas, üks preestrite kuningriik ja rahvas olema." Ja kõik rahvas ütles Moosese sõna pääle: „Kõik, mis Jehoowa on rääkinud, tahame meie teha.“ Siis pidi rahvas oma riided pesema ja ennast pühitsema, ja mäest kaugemale hoidma, et ta mitte ei sureks.

Jehoowa
annab 10
tästu,
teeb rah-
waga
püha le-
pingu.

4. Ja kolmanda päewa hommikul oli pisse müristamist ja wälgu löömist, paks pilw seisis mäe pääl ja kange pasuna hää oli kuulda. Sest Jehoowa oli tules sinna maha tulnud. Aga rahwas jäi wärisedes mäe alla seisma, ja Jehoowa rääkis needhinajed sõnad ja ütles: „Mina olen Jehoowa, sinu Jumal, kes sind Egiptuse maalt, orjade kojast olen wälja wiinud. — I. Sul ei pea mitte tõi si jumalaid olema minu kõrwas. — Sina ei pea enesele mitte tegema einikerdatud kaju ega mingisugust nägu; sina ei pea mitte nende ette kumardama ega neid teenima. Sest mina, Jehoowa, su Jumal olen püha wihaga Jumal, kes wanemate patu nuhtleb laste kätte kolmandast janeljandast põlwest saadik nende kätte, kes mind wihkawad, aga neile, kes mind armastawad ja minu käsksid peawad, teen mina hääd tuhandest põlwest saadik. — II. Sina ei pea mitte Jehoowa, oma Jumala nime ilmaasjata suhu wõtma, sest Jehoowa ei jäta seda mitte nuhtlemata, kes tema nime kurjasti pruugib. — III. Mõtle hingamisepäewa pääle, et sa seda pühitseb. — IV. Muusta oma isa ja ema, et sinu käsi hästi käib, ja sina kaua elad ma pääl. — V. Sina ei pea mitte tapma. — VI. Sina ei pea mitte abielu rikkuma. — VII. Sina ei pea mitte warastama. VIII. Sina ei pea mitte ülekohut tunnistama oma ligimese wasta. — IX. Sina ei pea mitte himustama oma ligimese koda. — X. Sina ei pea mitte himustama oma ligimese naist, ei tema sulast ega ümmardajat, weisid ega muud, mis tema päralt on.

Rahwa
tõutus
felle lepin-
gu tohtu.

1. Aga kõik rahwas, kes seda nägi, wärises ja ütles Moosese wasta: „Käagi sina meiega, ja meie tahame kuulda Aga ärgu rääfigu Jumal meiega. et meie ära ei jure!“ Ja Mooses ehitas altari mäe alla ja ohwerdas selle pääl tänu-ohwrit. Ja riputas ohwri werd altari pääle ja rahwa pääle, ja ütles: „Waata, see on seaduseweri, mis Jehoowa on teiega teinud.“ Siis läks Mooses üles Siinai mäele, ja jäi sinna 40 päewa ja ööd, ja sai jälle Jehoowa käest kõik muud käsud, mis ta Jsraeli lastele pidi õpetama. Ja Jsrand andis talle kaks tunnistuselauda: need oliwad kivilauad, Jumala sõrmega kirjutatud.

Rõnda on käst meie juhataja Kristuse juure, et meie usu läbi pidime digeks saama. Kal. 3, 24.

Katet.: 1. õpetus, „kõil ihu ja elu tarwitust.“ 2. käst. Kästude lõpp.

Laul nr. 272 (411), 9. Wiisil 201.

Käst näitab üles ektust: Siis süda muret kannab, Ja Jeesu armu-õpetus Siis jälle rõemu annab. Ta ütleb: „Õt si Jeesust Krist!“ Ei käst ei anna hingamist, Ei wõi meid õndsats teha.

§ 27. Kuldwafikas.

2. Moosf. 32.

II. järk.

Israël
hakkab
ebajuma-
lat tee-
nima.

1. Rahwas nägi, et Moosesel aega läks mäe päält maha tules, ja nad ütlesivad Aroni wasta: „Tee meie jumalad, kes meie eel käiwad, sest meie ei tea mitte, mis Moosesele juhtunud!“ Ja rahwas kiskus need kuldehted ära, mis nende kõrwus oliwad, ja tõi Aroni kätte. Ja tema tegi neist walatud wafika. Siis ütlesiwad nemad: „Meed on ju jumalad, Israël, kes sind Egiptuse maalt jüa üles toonud.“ Ja Aron ehitas altari tema ette, ja hüüdis: „Homme on püha Jehoowale!“ Tõisjel hommikul tõusiwad nemad wara üles, ja ohwerdasiwad ohwrit, istusiwad maha sööma ja jooma, ja tõusiwad üles mängima. — Aga Jehoowa ütles Moosesele wasta: „Mine alla, sest ju rahwas on pahasti teinud. Nemad on äkijelt käsutee päält ära lahkunud. Ma näen, see on fangekaelne rahwas.“

Langemise
wali
farietus.

2. Nüüd tuli Mooses mäe päält alla, kaks käsulauda käes, ja kui ta leeri ligi sai, nägi tema, et nemad ridastikku tantsisiwad. Ja ta wiha süttis põlema, ta wiskas lauad maha, ja murdis nemad katti. Siis põletas ta wafika tulega ära, jahwatas teda peeneks, wiskas wette, ja andis seda wett rahwale juua. Ja ta jäi leeri wärawasse seisma ja hüüdis: „Kes Jehoowa päralt on, see tulgu minu juure!“ Ja tema juure kogusiwad kõik Leemi pojad. Ja Mooses ütles: „Pange mõõk wõõle ja tapke, keda teie leiate.“ Nõnda langesiwad sel päewal ligi 3000 meest.

Uem üffi
pöörab
tohtu
jälle pää-
semifets.

3. Aga Mooses tuli jälle Jehoowa ette ja palus: „Oh Isrand, rahwas on väga suurt pattu teinud! Oh, et ja nende patud andeks annaksid! ja kui mitte, siis kustuta mind ära oma raamatust.“ Jehoowa wastas: „Selle tahan ma ära kustutada, kes pattu teinud.“ Kui nüüd rahwas seda kõnet kuulis, leinasiwad nemad väga. — Aga Jumal rääkis Moosesele wasta palgest palgeste, nagu sõber sõbraga — ja ütles: „Kaiu enesele kaks kiwilauda, et ma nende pääle needsamad sõnad kirjutatan, mis esimeste laudade pääl olnud.“ Mooses tegi seda ja Jehoowa uuendas oma seaduse ja tõutuse, ja kirjutas seaduse sõnad laudade pääle. Aga kui Mooses mäe päält alla tuli, hiilgas tema pale, sest ta oli Jehoowaga rääkinud. Aga et rahwas kartis, pani Mooses kätte palge pääle.

Sina ei pea enesele tegema ei niferdatud kaju ega mingisugust nägu sest, mis taewas ülewal, ei sest, mis maa pääl, ega sest, mis wees maa all on. Sina ei pea nende ette kummardama ega neid teenima. 2. Moosf. 20, 4. 5.

Selet.: Kuldwafikas on härja kaju, mis Jumala rammu peab tähendama, härg on Egiptuse rahwa ebajumal.

Katef.: 1. käsf. Kästude lõpp.

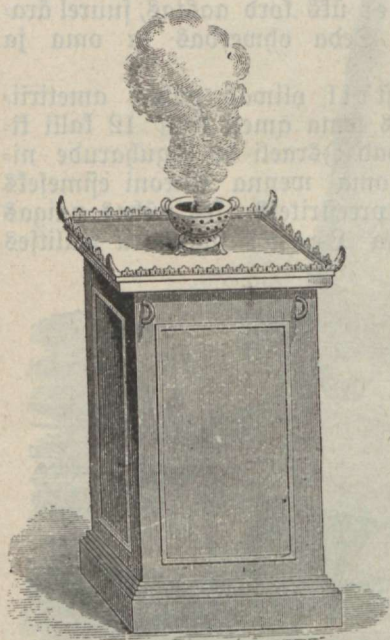
Isrand, oma wiha sees Äre ja mind nuhtle, Seft su Boeg on wahemees, Armu saatis mulle; Küll mul nüüd Palju süüd: Siiski armu anna, Ära wiha tanna.

§ 28. Püha koda, jumalateenistus ja pühad ajad.

2., 3. ja 4. Moosf. raam.

Lisa.

1. Jehooma ütles Moosese wasta mäe pääl: „Käägi Püha. Iisraeli lastele, et nemad peawad mulle püha maja toba tegema seda mööda, kui mina sulle näitan maja ja riistade kuju.“ Ja nemad ehitasiwad püha koda laudadest, mis rohkesti kullatud. Ja Moosese pani sellele nahklatte pääle ja nimetas teda kogudusetelgiks, ja pani waheteki püha paiga ja kõige pühama wahela taga pool oli. Telgi ukse ees eesdues oli põletamiseohwri altar ja pesemiseriistad preestritele. Pühas paigas oli seitse meharuga küünlajalg ja laud ettepanemise leibadega, mida üksi preestrid söiwad, ja kuld suitsetamise altar, kus preestrid palwet tegiwad.

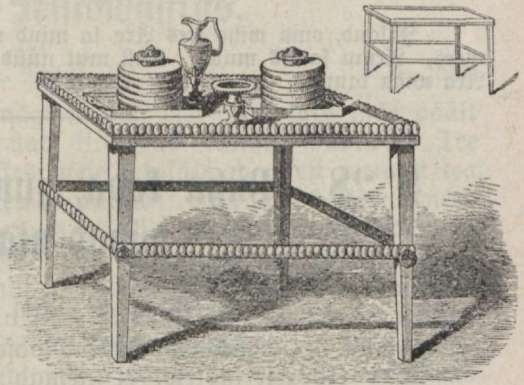
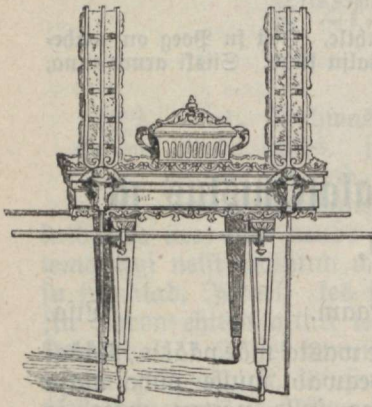

Suitsetamise altar.

Seaduselaegas.

— Kõige pühamas paigas oli kuldne suitsetamise pann ja seaduselaegas, mis kõigipidi kullaga oli karratud. Laeka sees oliwad kiviist seaduselaudad, kuldkruus mannaga ja Aroni kepp, mis oli õitsnud. Laeka pääl oli lepitamisekaas ehk armujärg selgest kullast, kummagi otsa pääl üks keerub, kullast

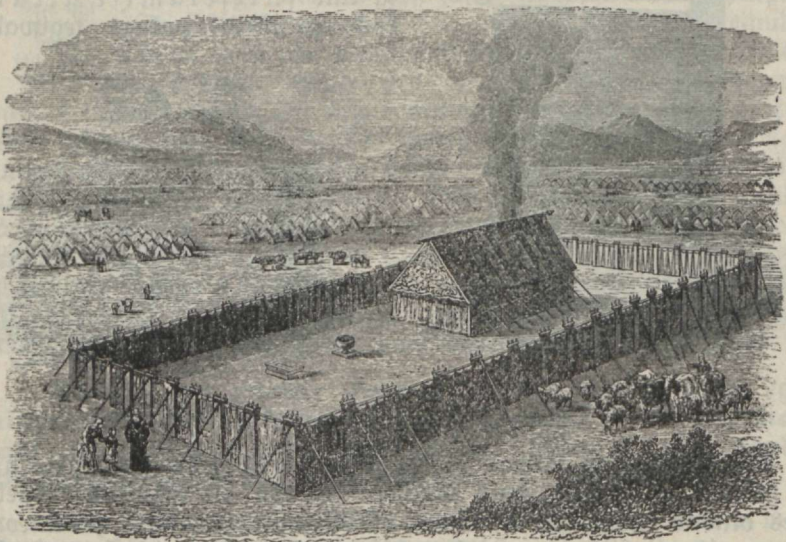

Püha toja lauad pühade riistadega, lestmise pääl jooma ohvri kann ja ettepanemise leivad.

tehtud; need katšivad kaant oma tiibadega. Sinna kõige pühamašse paifa läks aga ülempreester üks furd aastas, suurel äralepitamise päewal, ohvri werega. Seda ohwerdas ta oma ja rahwa patu eest.

Püha
toja
teenrit.

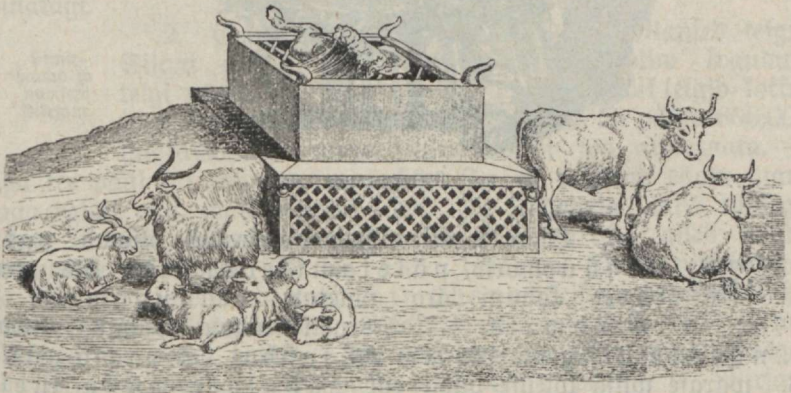
2. Ülemal preestril oliwad pühad ametiriided. Sinna pääl kandis tema ameti kilbi 12 kalli fiwiga. Nende pääl oliwad Išraeli 12 suguharude nimed. Mooses seadis oma wenna Aroni ešimeseks ülemaks preestriks ja tema pojad preestriteks, kes pühas paigas rahwa eest Jumalat teenišiwad. Ja Leemi suguharu walitšes

Roguduse tell ja du.

Prester.

Böletamifiohvri altar.

Jumal püha telgi teenistujeks ära, ja kõik rahvas pidi temale kümnest andma. Kui kõik nõnda valmis oli, siis tuli Jehoowa pilves telgi pääle, ja tema au täitis püha koda.

Üllempreester.

Dhwrid
ja pühad
ajad.

3. Dhwrid, mida Jehoowa seadis, olivad: patu-
ehf süüohwrid, põletamiseohwrid, kus terve
ohwer koguni ära põletati, tänuohwrid ja
roaohwrid. — Iisraeli rahwa pühad olivad:
1. nädala hingamisepäew ehf sabbat, 2. paasa-püha,
3. warase wilja lõikuse püha ehf nädalate püha (neli-
pühi), 4. wilja kottupanemise- ehf lehtmajade püha aasta

lõpetuses. 5. Seitsemenda kuu 10. päeval oli suur äralepita mise püha. Sel päeval heitis ülempreester kase noore jiku pääle liisku. Kelle pääle liisk langes „Jehoowale“, selle pidi ta patuohwriks tapma, tema were pühamasse paika wiima ja äralepitamise-kaane pääle riputama. Aga tõise jiku pääle pidi tema oma käed ja sellega Jsraeli rahwa patud panema, ja teda kõrbe saatma. — Kolm korda aastas pidi kõik Jsraeli meesterahwas Jehoowa palge ette tulema, ja nõnda pidivad preestrid Jsraeli lapsi õnnistama: „Jehoowa õnnistagu sind ja hoidku sind! Jehoowa lasku oma pale paista sinu pääle ja olgu sulle armuline! Jehoowa tõstku oma pale sinu pääle ja andku sulle raha!“

Aga Kristus on tulnud, kui tulewate hääde asjade ülempreester, ei mitte fikude ega wajikate were läbi, waid oma were läbi on tema üksford püha paiga sisse läinud, ja igawese äralunastamise leidnud. Hebr. 9, 11. 12.

Katel.: 2. õpetus. 3. õpetus. 3. läst.

Eaul nr. 273 (412). Wiisil: Su hing, oh Jeesus, tehku mind.

Kristuse weri, õigus ka Da minu auukuub lõpmata, Ses tõlban Jumalale nüüd, Ja kui ma taewa lähen fit.

§ 29. Kõrbe-rändamine.

3. Moos. 8—4. Moos. 21.

1. Aga Aaroni pojad Naadab ja Abihu wiisivad Püha tuli. wõerast tuld sütepannu pääl Jehoowa ette. Ja tuli läks wälja Jehoowa eest, ja põletas neid ära. Ja nemad suriwad altari ette. Ja nende pärast ei tohtud leinatagi.

Sinu-
hauab ja
nuriseja
Mirjam.

2. Enam kui aasta olivad Jsraeli lapsed telgis Sinai mäel. Siis tõusis Jehoowa pilw foguduse telgi päält, ja Jsraeli lapsed paniwad kõik telgid kokku, ja hakkasiwad edasi minema. Ja neid oli pääle 600,000 täiskaswanud mehe, ilma Leewi soo arwamata. —

Aga tee pääl sai rahwas maiaks. Ta ei tahtnud enam mannaga rahul olla, waid nõudis liha. Ja Jehoowa saatis tuulega hulga lindusid, nimega wutid. Aga kui see liha alles nende hammaste wahel oli, siis lõi neid Jehoowa suure nuhtlusega. Ja sellele paigale pandi nimi „himuhauad“, kuhu rahwas maha maeti, kes himukas olnud. — Üksford nurises ka Mirjam, Moosese õde, tema wastu. Ja Jehoowa lõi teda pidalitõmega. Aga Mooses kijendas Jehoowa poole tema pärast, ja Mirjam fai jälle termeks.

Maafuu-
lajad.

3. Kui nüüd rahvas Kanaani maa ligi oli saanud, saatis Mooses Jehoowa käsu pääle 12 maafuulajat välja, igast suguharust ühe, kes Kanaani maad pidivad läbi vaatama. Ja nemad läksiwad, ja töiwad tagasi franat-dunu, wiigi- ja wiinamarju ja ütlesiwad: „Meie saime sinna maale, mis piima ja mett joošeb, ja see on tema wili. Aga sest on wiga, et tema rahwas on wägew ja tema linnad on tugewad. Ka nägime meie Anaki poegi (kangelasi), kelle wasta meie kui rohutirtsud olime.“ Siis hakkas terwe kogudus Moosese wasta nurisema, ja ütles: „Miks wiib meid Jehoowa sinna maale, et meie mõõga läbi langeme?“ Ja nemad tahtsiwad kedagi muud päälitüks tõsta ja Egiptuse maale tagasi minna. Küll finnitasiwad Joosua ja Kaaleb, kes ka maafuulajad olnud: „See maa on hää maa. Kui Jehoowa meile armuline on, küll tema selle meie kätte annab.“ Aga rahwas tahtis neid kiwidega furnuks wijata.

Jehoowa
tarištub
umbustu.

4. Siis süttis Jehoowa wiha põlema, ja ta wandus püha wandega: ükski neist, kes Egiptuse maalt välja tulnud, ei pidanud Kanaani maad näha saama, kui üksnes Joosua ja Kaaleb, ja lapsed alla 20 aasta, pääle selle kui nemad 40 aastat karjased kõrbes olnud. Ja kümme neist maafuulajatest suriwad ära, aga Joosua ja Kaaleb jäiwad elama. Siis jäiwad Jsraeli lapsed selle wande pärast wäga kurwaks, ja katsumiwad oma nõuuga üles minna Kanaani maale, aga neid löödi tagasi.

Neliküm-
mend aastat
tati kõrbes.

5. Selle pääle pidivad Jsraeli lapsed nelikümmend aastat kõrbes ümber eksi. Säälnurisesiwad nemad tihti Jumala wasta ja tegiwad Moosesele ja Aronile, tema julastele, meelepaha. Nii sündis, et Koori Leewi joošt, ja weel 250 kuulsat meest, hakkasiwad Moosese ja Aroni wasta. Ja nemad tahtsiwad ka preestri-ametit pidada. Aga Jehoowa käsu pääle lõhkes maa, neelas neid ja kõik nende waranduse ära.

Kaadesse kohal ep olnud Jsraeli rahwal wett; ja nemad nurisesiwad jälle Moosese ja Aroni wasta. Siis käskis Jumal, et nemad pidivad kalju wasta rääkima, et kalju pidi wett andma. Aga ka Mooses oli kahtlaseks saanud, pööras ennast rahwa poole ja ütles: „Kuulge, teie wastapanijad, kas meie saame sest kaljust teile wett saama?“ Ja Mooses lõi kalju oma kepiga kaks korda. Siis tuli palju wett välja. Ja sellele kohale pandi nimi: „Kiiu wesi.“ Aga Jehoowa ütles Moosese ja Aroni wasta: „Et ka teie ep ole minu sisse uskunud, ei pea teie kogudust mitte sinna maale wiima, mis ma teile olen annud!“ Ja Aron suri ära Hoori mäe pääl, 123 aastat wana.

Aga rahwas nurises uuesti, ja Jehoowa läkitas tema sekka tuliseid madusid. Need hammustasiwad rahwast, nii et palju suriwad. Nüüd kahetses rahwas oma pattu ja tunnistas seda üles — ja Mooses palus rahwa eest. Siis andis Jehoowa Moosesele

käsu, et ta pidi w a s k m a u tegema ja seda ridwa otsa panema. Ja kui siis madu kedagi oli hammustanud, ja ta waatas w a s k m a u poole, siis jäi ta elusse. — Pärast seda saiwad Iisraeli lapsed wõimust Gemori ja Paasani kuningate üle ja tuliwad Moabi maale.

Nõnda kui Mooses ussi kõrbes on ülendanud, nõnda peab inimesepoega ülendatama, et ükski, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, waid et temal igawene elu peab olema. Joh, 3, 14, 15.

Katel.: Kästude lõpp. 6. palwe: ebaust, meeleäraheitmine.

Laul nr. 318 (495). Omal wiisil 125.

Rõit tulge minu juure nüüd, kui waewamad teid rasked süüd, Mii armas Jeesus hüüab. Noor, wana, suur ehl wäikene! Ma annan armu sellele, kes andeksandmist püüab.

§ 30. Piileam.

4. Moos. 22—24.

Lisa.

1. Kui Moabi kuningas Paalaf nägi, mis Iisrael oli Gemori rahwale teinud, siis tuli temale ja ta rahwale suur hirm pääle Iisraeli laste pärast. Ja ta läkitas Piileami juure, kes oli prohwet Mesopotamia maal, ja saatis talle palka kaasa ja palus teda: „Tule nea mulle see rahwas ära, mis on Egiptusest tulnud.“ Aga Jumal ütles ööse Piileami wasta: „Sina ei pea mitte sinna minema, ega seda rahwast ära needma, sest tema on õnnistatud. Piileam pani esmalt wasta, siis sai aga ülekohtu palk talle armsaks, ja tema läks teele.

2. Aga Jehoowa ingel tuli seisma tee pääl tema wasta, kui ta emaeesli seljas sõitis. Ja kui eesl teda nägi seiswat, paljas mõõl tema käes, siis ei tahtnud tema edasi minna, ja Piileam lõi teda mitu korda. Siis tegi Jehoowa emaeesli juu lahti, et ta Piileamile ütles: „Mis olen ma sulle teinud, et sa mind kolm korda oled löönud?“ Nüüd tegi Jehoowa ka Piileami silmad lahti, et ta nägi Jehoowa inglit tee pääl seiswat. Ja ta kummardas teda, ja tahtis tagasi minna. Aga ingel ütles: „Mine nende meestega, aga seda pead sina üffi rääkima, mis mina sind käsin.“ Ja Piileam läks nendega.

3. Nüüd wiis Paalaf Piileami kõrge mäe pääle. Aga Piileam ütles: „Kuis pean ma ära wanduma, feda Jumal ära ei wanner? Mind on kästus õnnistada, ja mina ei saa mitte tõisiti.“ Ja Piileam õnnistas Iisraeli lapsi kolm korda ja ütles: „Täht käib wälja Jaakobist, ja kuningakepp tõuseb üles Iisraelist ja pekjab maha Moabi maa würstid. Ja see, kes Jaakobist tuleb, peab walitsema.“

4. Pärast seda unustas Piileam ommeti ise Jehoowa kuulutuse ära. Tema andis Moabi ja Miidiani rahwale nõuu, Iisraeli ebajumalate kummardamisele petta. Ja nad hakkasiwad ebajumalaid teenima ja muud rasket pattu tegema. Sellepärast laskis Jehoowa Moabi ja Miidiani meesterahwad Iisraeli mõõga läbi ära hukata. Nende hulgas sai ka Piileam surma.

Piileam teeb pattu ja saab hukka.

Ükski ei wõi kaht isandat teenida, sest ehk tema wihtab tõist ja armastab tõist: ehk hoiab tõise poole ja põlgab tõise ära. Ta ei wõi mitte Jumalat teenida ja mammonat. Matt. 6, 24.

Katel.: 1. ja 2. laskl. 2. õpetus: tuninga ammet.

Laul nr. 135 (1), 2. Wiisil 190.

Sind, Isa, meie kiidame ja palume Sult abi, Kes pead üles targaste kõiõ oma sõna läbi: Su wägi, see on otsata, Mis tahad, peab sündima, Sa oled taunis Iisfand.

§ 31. Moosese wiimjed kõned ja surm.

5. Moos. raamat.

II. järk.

1. Ja Jehoowa ütles Moosese wasta: „Mine üles Neebo mäele, ja waata ümberkaudu seda maad, mis ma Iisraeli lastele tahan anda. Sest sina ei pea mitte üle Jordani saama. Ja wõta Joosua, Kuuni poeg, kelle sees Jehoowa waim on, pane teda koguduse ette, ja anna käsk, et rahwas tema sõna kuuleb.“ Siis ütles Mooses Joosua wasta kõige Iisraeli nähes: „Ole wahwa ja tugew, sest sina pead rahwaga tõutatud maale minema. Ja Jehoowa läib sinu ees: seepärast ei pea sina mitte kartma.“

Uus juhataja õnnistatakse Moosese asemel.

2. Ja neljakümnendal aastal pärast seda, kui Iisrael oli Egiptusest wälja tulnud, kogus Mooses weel kõiõ Iisraeli lapsed kokku, manitses neid wiimast korda, ja ütles: „Kuule, Iisrael! Jehoowa meie Jumal on üks ainus! Sina pead Jehoowat, oma Jumalat armastama kõigest omast südamest, kõigest omast hingest ja kõigest omast wäest. Ja kõiõ tema sõnad peawad sinu südames olema, ja sa pead neid ka oma lastele kõwasti kinnitama.“ — Ja weel nõnda ütles Jehoowa: „Ühe prohwetit tahan ma neile saata tõusma nende wendade seast, nagu sina oled, ja tahan omad sõnad ta suhu panna. Teda peate teie kuulma.“

Mooses peab omad laste kõiõ.

Jumala üstawa sulane läheb hingama.

3. Selle pääle kirjutas Mooses kõiõ käsusõnad raamatusse, laulis kiituse- ja tänulaulu (5. Moos. 32.), õnnistas kõiõ Iisraeli jugharujid, ja läks üles Neebo mäele. Säääl näitas Iisfand temale seda maad,

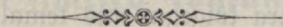
mis ta Jsraelile tötanud. Ja sinna suri Mooses, Juma-
la sulane, ja Jehoowa ise mattis teda maha, ja ükski ei
tea tema hauda täna päewani. — Aga Mooses oli 120 aastat
wana, kui ta suri; ja tema filmad ei läinud tõntfiks, ning tema
rammu ei lõppenud ära. Ja Jsraeli lapsed nutfiwad Mooset
30 päewa.

**Sindsjad on need furnud, kes Jsandas surewad sest
ajast tõesti, ütleb Waim, et nemad peawad hingama omast
waewast, ja nende teud käiwad nende järele. Joh. ilm.
14, 13.**

Katel.: 3 palwe.

Laul nr. 467 (587). Dmal wiifil. 245.

Ma tahan jätta maha Sind, kawal ilma maa, Si armastada taha
Sind sinu patuga; Hää elu on sääl taewas, See järel' igatsen, Sääl pole
mina waewas, kui õiget usku pean.

IV. Joosua ja kohtumõistjate aeg.

Aastast 1450—1095.

§ 32. Joosua.

Joosua raamat.

II. järk.

1. Pärast Moosese surma ütles Jehoowa Joosua
wasta: „Ole wahwa ja tugew, ja mine üle Jordani
jõe sinna maale, mis mina Jsraeli lastele annan.“ Ja
Joosua läkitas salakuulajaid üle Jordani, ja nemad
läksiwad Jeeriko linna ühe naese juure; selle nimi oli Rahab.
Aga kui Jeeriko kuningas seda kuulis, läkitas tema Rahabile kange
käsu, neid mehi tema kätte anda. Aga Rahab peitis nad ära
katukse pääle lina warte alla, ja lastis nad böse kõiega aknast
maha. Nõnda pääsiwad nemad tagasi Joosua juure, ja kuulu-
tasiwad, et kõik rahwas hirmu täis olla Jsraeli pärast.

2. Ja Joosua tuli kõige rahwaga Jordani juure.
See aga oli kallasteni wett täis. Ja kui preestrid
laegast rahwa eel kandsiwad, ja pidiwad jalaga wette
astuma, jäi wesi, mis ülemalt poolst alla tuli, seisma,
ja wesi, mis alla jookfis Soolamerde, kadus koguni
ära. Ja kõik rahwas läts kuiwalt läbi Jeeriko kohta. Aga Joosua
wõttis jõest 12 kivi ja seadis neid selle imeasja mälestuseks.
Ja rahwas pühitfes paasapäha, ja sõi hapnemata leiba selle maa
wiljast. Aga manna kadus sest ajast saadik ära.

Joosua al-
gab oma
ametit.

Jordanist
läbimisel
ja mäles-
tusefam-
mas.

Jeeriko
aravõt-
mine.

3. Jeeriko rahvas aga pani värawad finni Iisraeli laste pärast. Aga Jehoowa ütles Joosuale: „Waata, ma annan selle linna sinu kätte. Kõik sõjamehed peawad linna ümber käima kuus päewa, ja preestrid peawad pasunaid kandma laeka ees. Aga seitsemendal päewal puhugu preestrid pasunatega: siis peab linna müür maha lange-ma!“ Ja see sündis nõnda; ja Iisraeli lapsed põletasiwad kõik tulega ära.

Akani
wargus.

4. Üks mees aga, Akani nimi, wõttis enesele salaja fulda ja hõbedat, ja peitis seda oma majasse. Sel-samal ajal sõdis Iisrael Akani linna wasta, ja ei saa-nud mitte wõimust. Siis leinasiwad Iisraeli lapsed, ja kui Joosua palwet tegi, ütles Jehoowa temale: „Üks süüasi on sinu seas, Iisrael! Sa ei wõi waenlaste ees seista, kunni sa selle oled ära kautanud! Siis heideti liisku, ja liisk langes Akani pääle, ja Akani tunnistas oma patu üles. — Ja teda wiisati kiwidega furnuks, ja põletati ära kõigega, mis temal oli. Siis ütles Je-hoowa Joosua wasta: „Tõuse nüüd ja mine üles Akani poole!“ Ja nüüd saiwad nemad pea wõimust waenlaste üle, ja põletasiwad nende linna ära.

Kiibeoni
ja Gemori
allaheti-
mine.

5. Kui nüüd Kiibeoni rahvas seda kuulis, wõttis tema kawalat nõuu, ja saatis Joosua juure mehi, kes temaga pidiwad lepingu tegema. Neil oliwad wanad riided seljas, paigatud kingad jalas, ja nad tegiwad, kui oleksiwad nemad kaugelt maalt tulnud. Ja Joosua tegi nen-dega lepingu, ja foguduse wanemad wandusiwad neile rahu. Kull tuli kolme päewa pärast pettus ilmsiks, aga oma wande pärast jättis Iisraeli rahvas neid elusse, ja pani neid puid raiuma ja wett tooma jumalakoja tarwis. Sellepääle löiwad wiis Gemori kuningat kokku Kiibeoni wasta sõdima, sest et nad Iisraeliga oli-wad lepingu teinud. Aga Joosua löi suures tapluses Gemori rahwa maha. Ja kui nemad põgenesiwad Iisraeli eest, lastis Jehoowa nende pääle suured raheterad sadada. Sellest juri neid enam, kui Iisraeli mõõga läbi. Seltsamal päewal rääkis Joosua Isra-eli nähes: „Päike, seisa paigal Kiibeonis ja kuu Ajaloni orus!“ Ja päike seisis paigal, ja kuu jäi seisma, kunni rahvas oma waenlaste kätte oli maksnud. Nõnda sõdis Jehoowa Iisraeli eest.

Joosua
wõimised
seadimised
ja surm.

6. Nii andis Jehoowa terve Kanaani maa rahwa ja linnad ja 31 kuningat Iisraeli rahwa kätte. Ja Joosua jagas maa liisu läbi Iisraeli rahwa suguharu-dele 12 jauks. Ja ka Joosepi poegade sugu, Ewraim ja Manasse, saiwad oma jagu. Aga Leewi suguharu sai mõned linnad ja kümnest kõigest maa wiljast. Aga Siilo kohal ehitati seadusetell üles. Ja neil oli kõik hääd, mis Jehoowa oli tõuta-nud. — Aga kui Joosua oli wanaks jaanud, kutsus tema kõik Iisraeli suguharud ja wanemad Seekemi kokku, ja manitses neid, et nad Jehoowa käsuõpetuse juure jääksiwad. „Aga kui see teie meehest paha on,“ ütles tema, „siis walitsege enestele täna, seda

teie tahate teenida. Aga mina ja minu pere, meie tahame Jehoomat teenida." Ja terve rahvas vastas: „Meie tahame Jehoomat, oma Jumalat teenida ja tema sõna kuulda." Nii uuendas Joosua rahwaga seaduse, ja suri ära, 110 aastat wana.

Aga mina ja minu pere, meie tahame Jehoomat teenida. Joosf. 24, 15. Ap. t. 5, 29. Laarwet. I. 16, 6.

Katekismus: 1. lüsk. Käsklute lõpp: „seepärast peame meie tema wiha kartma."

Laul nr. 411 (254), 1. Omal wiisil. 383.

Mu jõud, sind tahan armastada. Si sõnaga, waid teuga; Sind tahan ilka igatseda, Mu walguš, kõige wäega, Sind, Jeesus, armastan Runni ma elu lõpetan.

§ 33. Etimejed kohtumõistjad.

Kohtum. r. 1—8.

II. järk.

1. Pääle Joosua surma tõusis tõise põlwe rahwas üles, kes Jehoomat ei tunnud, ega neid tegusid, mis ta Jsraelile oli teinud. See tegi rahu paganatega ja mõttis nende wäärjumalaid kumardada. Ja Jehooma wiha süttis põlema Jsraeli wasta, ja andis neid riisujate waenlaste kätte, ja neil oli wäga kitsas käes.

Jsraeli
patt ja Je-
hooma ta-
ristus.

2. Aga kui nad jälle Jehooma poole õhkajiwad, heitis Jsrand nende pääle armu ja seadis neile kohtumõistjad. Need päästiwad neid ära riisujate käest.

Kohtumõist-
jad saawad
päästjaks.

3. Nii tegiwad Jsraeli lapsed kurja Jehooma silma ees. Ja Jehooma andis neid ära Kanaani kuninga Jaabini kätte. Selle sõjapäälik oli Siseera, kes 20 aastat Jsraeli waewas. Aga kui nemad Jehooma poole kiskendasiwad, saatis tema neile abi ühe naese läbi, nimega Teboora, ja kohtumõistja Paoraki läbi. Need mõitšiwad wäepääliku Siseera ära ja laulsiwad siis kiituselaulu.

Teboora ja
Paarat.

4. Pärast seda tegiwad aga Jsraeli lapsed jälle kurja, ja Jehooma andis neid Miidianite kätte seitse aastat. Ja see sündis, kui Jsraeli lapsed kiskendasiwad Jehooma poole, siis tuli Jehooma ingel Riideonni juure, ja ütles: „Jehooma on sinuga, sa wägew wahwa mees! Sina pead Jsraeli Miidianite käest ära päästma." Ja Riideon kiskus Paali altari maha, ja kogus sõjawäe Miidiani wasta. Aga Jehooma ütles: „Seda rahwast, mis sinuga, on liig palju, et Jsrael mitte oma jõuu pääle kitlema ei hakkaks! Siis kuuluta nüüd: „Kes kardab, mingi tagasi!" Siis läks suurem hull tagasi, aga 10,000 jäiwad weel järele. Aga Jehooma ütles: „Ka seda rahwast on palju: Wii neid all wee juure, sääl tahan mina wahet teha!" Sääl heitis suur hull maha, et jõest wett juua. Aga mõningad,

Riideon.

üksi 300, wõtsiwad käega wett suhu ja kaitsiwad wähe oma keelt. Neid mehi jagas Riideon nüüd kolme jalku, ja andis nende kätte pasunad ja tühjad kruusid, ja tõrwaksed kruuside sisse. Ja kui nad siis Miidiani leeri juure tuliwad, murdsiwad nemad kruusid katki, hoidsiwad tõrwaksed kõrgesse, puhusiwad pasunatega ja hüüdsiwad: „Jehoowa ja Riideoni mööf!“ Siis jooksis, karjus ja põgenes terve Miidiani leer, ja sai segaduses täiesti huffa.

Riideoni päiwil oli maal rahuline aji 40 aastat.

Hüüa mind appi ahastuse päewal; siis tahan mina sind sest wälja kiskuda ja sina pead mind auustama. Laaw. I. 50, 15.

Katel. : Rästude lõpp : „püha wihaga Jumal“.

Paul nr. 427 (349). Wiisil : See aeg on tõesti usse ees. 202.

Kui Jumal sin ei lanna hoolt, Si tule appi kõrgest, Kui ta ei ole meie poolt, Kui kurjad kiuswad järgest : Kui Jumal neid ei pilluta Ja nende nõuu ei lauta, Siis oleme lõit hulgas.

§ 34. Simson.

Rohtum. r. 13—19.

II. järe.

1. Iisraeli lapsed tegiwad jälle kurja Jehoowa ees, ja Iisand andis neid Wilistlaste kätte 40 aastat. Sel ajal elas Iisraelis üks mees, nimega Simson. Habeme nuga ei pidanud selle pää pääle saama, sest tema oli Jehoowale ära lahutatud, ja Iisand oli temast ütelnud: „Seefinane peab hakkama Iisraeli ära päästma Wilistite käest.“ Ja Jehoowa õnnistas teda, ja andis temale oma waimu. — Kui Simson meheks oli saanud, läks ta alla Wilistide juure, et enesele naist wõtta nende tütarde seast. Aga tee pääl tuli talle lõukoer mõirates wasta, ja Simson kiskus selle lõhki, nõnda kui kitsetalle lõhki kistakse. Aga ta pulmapäewal wihastasiwad teda Wilisti noored mehed ja ta naene. Ja ta lõi maha 30 Wilisti meest, ja läks jälle oma isakotta. Aga tema naene sai ta seltsimehele.

2. Aga kui nisulõikuse aeg oli, wõttis Simson 300 rebast finni, pani sawa sawa wasta, ja kahe sawa wahalet tõrwaksfe. Siis süütis ta tõrwaksed põlema, ja ajas neid Wilistite wilja sisse, ja põletas nõnda ära nende nabad, lõikamata wilja, wiinamäed ja õlipuud. Siis tuliwad Wilistlased hulgani Simsoni finni wõtma. Ja tema lastis ennast siduda. Ja nemad hõiskasiwad rõõmu pärast tema wasta. Aga tema kiskus nende kõied kui lõngad katki. Ja ta leidis ühe eesli lõualuu, ja lõi sellega maha 1000 meest. — Pääle selle wõttis Simson jälle üht Wilisti naist armastada, nimega Deliila. Sellele ütlesiwad Wilisti würestid: „Meelita Simsoni ja waata,

Simsoni
sündimise
ne ja nae-
seroõmine.

Simsoni
wägiteud ja
langemine.

kus temal see suur rammu on, siis tahame sulle 1000 hõbeseeklit anda." Deliila meelitas teda, aga Simson ei ütelnud õigust, waid pettis teda kolm korda. Aga naene käis igapäew tema pääle, ja Simsoni hing tüdis wiimaks ära, ja ta ütles: „Ma olen ära lahutatud Jehoomale; kui mu pää peats paljaks aetama, siis saaksin mina nõdraks, ja oleksin kui muud inimesed.“ Nüüd pani Deliila Simsoni magama oma põlwele pääle, ja lastis tema juuksed ära ajada — ja ta rammu lahkus temast ära. Ja Wilistid wõtsiwad ta finni, pistiwad tema silmad pääst wälja, paniwad teda ahelatega finni, ja ta pidi wangikojas jahwatama. Aga tema juuksed hakkasiwad jälle kaswama.

Simson surmab surres hulga waenlasiid.

3. Kui siis Wilistid kokku tuliwad oma jumalale Daagonile ohwerdama, hüüdsiwad nemad Simsoni, ja paniwad teda mängima nende ees kesi templi hoonet, kae samba wahela. Aga Simson palus: „Issand Jehooma, kinnita mind weel seks korraks!“ Ja ta hakkas sammastest finni, mis pääl hoone oli finnitatud, ja tõmmas ennast kummarkülle kõigest wäest. Siis langes hoone tema ja kõige rahwa pääle, et neid Wilistisid, keda tema omas surmas suretas, enam oli, kui neid, keda tema oma eluajal oli surmanud.

Sest kui teie liha järele wõtate elada, siis peate teie surema; aga kui teie waimu läbi ihu teud wõtate suretada, siis peate teie elama. Room. 8, 13.

Tema meeleparandamine ja wiimane wõit.

Katel. : 8. lüft: „et meie oma ligimeft ära ei anna.“

Laul nr. 411 (254), 6. Omal wiisil. 383.

Mind oma tee pääl wõta hoida Ja teela ära ekfimast, Mind lafe diget rada leida, Kui seisan, hoia langemast: Mu ihu, hinge walgusta, Mu päste, armuga.

§ 35. Rutt.

Ruti r.

Liisa.

1. Kohtumõistjate ajal oli nälg Juuda maal. See-
Ruti us-
taruus ja
ust. päraſt läks Elimeeleſ Petlemast wälja Moabi maale
oma naeſe Noomi ja kahe pojaga. Pojad wõtſiwad
eneſele ſää! Moabi maa naeſed, tõiſe nimi oli Orpa.
tõiſe nimi Rutt. Aga Elimeeleſ ſuri ſinna ära ja tema pojad
ka. Etis tahtis Noomi tagaſi minna Juuda maale, ja tee pääl
ütles tema oma minijate waſta: „Pöörge tagaſi, mu tütre, oma
emaſotta!“ Ja Orpa läks tagaſi. Aga Rutt jäi tema ſeltſi, ja
ütles: „Kuhu poole ſina lähed, ſinna lähen mina
ka. Sinu rahwas on minu rahwas, ſinu Jumal
on minu Jumal: ei muud, kui ſurm peab mind ja
ſind lahutama!“ Ja nemad läkſiwad mõlemad üheſ-
koos Petlemma.

2. Ja nad jõudſiwad ſinna odralõikufe hakatufeſ,
Rutt ja
Boas. ja Rutt läks põllule päid noppima. Aga Jumal oli teda
põllule juhatanud, mis Boaſi päralt, keſ oli Elimee-
leſi ſuguwõſaſt. Boas tuli ſinna, teretas lõikajaid: „Jehoowa
olgu teiega!“ Nemad waſtaſiwad: „Jehoowa õnniſtagu ſind!“ Ja
Boas ütles oma poifile: „Kelle päralt on ſee noorik?“ Pois waſ-
tas: „See on Moabi naene, keſ Noomiga tulnud!“ Ja Boas ütles
Ruti waſta: „Kuule, mu tütar, ära mine tõiſe põllu pääle nop-
pima, maid jää ſiia mu tüdrukute ſeltſi. Kui ſul jänu on, ſiis
mine lähkrite juure ja joo, ja ſöö ſeſt, miſ poifid toowad.“ —
Aga Rutt heitis filmili maha, ia ütles: „Kuiſ olen mina armu
leidnud ſinu meeſelt, keſ ma ommeti wõeras olen?“ Boas waſtas:
„Mulle on kõik teada antud, miſ ſa oma ämmale oled teinud. Jehoowa
taſugu ſulle ſeda hääd, kelle juure ſa oled tulnud warju ſaama.“
— Ja Rutt noppis põllu pääl päid, ſenni kui odra- ja niſuldõi-
tus lõppis.

3. Selle järele ſai waene Rutt Boaſile armsaſ
Ruti mehe-
le mine-
mine. ja tema wõttiſ teda eneſele naeſeks. Ja Rutt tõi
temale poja ilmale. Lapsele pandi nimi Obed.
See on Jifai iſa. Aga Jifai on kuninga Da-
weti iſa.

Seſt ihulik õppimine ſaadab piſut kaſu. Aga jumala-
kartuſ ſaadab kõigile aſjadele kaſu ja temal on ſelleſinaſe
ja tulewa elu tõutuſ. 1. Tim. 4, 8.

Rutt wiljapäid noppimas.

Katel.: 4. käst. 8. käst (auus ja hää nimi).

Laul nr. 167 (492), 5. Omal viisil. 143.

See Jumal, kes meid kurvastanud, Võib pea jälle rõdmusta, Kui mure tund on mööda läinud, Ta tuleb oma abiga: Rutt sinu meel ei mõtlegi Säält abi tuleb sinule.

§ 36. Geli ja Saamuel.

1. Saam. 1.—4.

II. järk.

1. Iisraeli mehel, nimega Elkaana, oli naene **Hanna**, kel ei olnud last. Ja kui ta üles läks Siilo lohta ohverdama, siis palus tema Jehoovat, ja ütles:

Saamueli
sündimine.

„Wägede Jehooma, kui sa oma ümmardajale ühe poeglapse annad, siis tahan mina teda sulle jälle anda tema eluajaks.“ — Ja Jehooma mõtles Hanna pääle; ja ta sai poja ja pani temale nime Saamuel, jee tähendab: Jumala läest palutud! Ja ta tänas ja kiitis Jumalat. — Ja kui poisike kaswas, andis ema teda Jehoomale, ja Saamuel oli Jehoomat teenimas preestri Geli ees, ja oli armas Jumala ja inimeste meelest.

2. Aga Geli pojad olivad pahad, ei kartnud Jehoomat ja tegivad kõiksugu kurja. Ja Geli oli väga wana ja kuulis kõik, mis tema pojad kurja tegivad, aga tema ei karistanud neid dieti. Seepärast ütles Jehooma: „Sa auustad oma poegi enam kui mind. Waata, nad peawad ühel päewal surma saama.“ — Aga neil päiwil oli Jehooma sõna kallisk ja wähe oli prohmetite nägemist. Ja kui pois Saamuel pühaskojas oli, hüüdis Jehooma teda öösel. Aga Saamuel ei tunnud Jehooma häält, jooksis Geli juure ja ütles: „Siin ma olen!“ Aga Geli ütles: „Ei ma pole sind hüüdnud, heida jälle maha.“ Aga kui see kolm korda nõnda sündis, siis mõistis Geli, et Jehooma poisiki oli hüüdnud. Ja ta ütles tema wasta: „Mine ja heida maha, ja kui keegi sind jälle hüüab, siis ütle: „Jehooma räägi, sest sinu julane kuuleb!“ See sündis nõnda ja Jehooma kuulutas Saamu-elile: „Ma tahan kohut mõista Geli soo pääle, et ta küll teadis, kuisk ta pojad kurja tegivad ja ei waadanudki wõeriti nende pääle.“ — Kõisel hommikul andis Saamuel seda kõik Gelile teada, ja Geli ütles: „Tema on Jehooma, ta tehku, mis hääl on tema meelest!“ Aga Saamuel sai kangemaks ja Jehooma ilmutas ennast temale, ja kõik Jsrael sai teada, et Saamuel usta-waks prohmetiks oli saanud Jehoomale.

3. Pääle selle läks Jsraeli rahwas Wilistide wasta sõdima ja wõideti ära. Ja ta wõttis enesega Jehooma laeka Siilost, et see teda pidi aitama, ja Geli pojad kandsiwad selle wõitlusesse. Aga Jsrael löödi siiski tagasi, Jumala laegas wõdeti ära, ja Geli mõlemad pojad saiwad lahingus surma. Ja üks meesk jooksis Siilosse ja kuulutas seda Gelile. Ja kui ta Jumala laegast nimetas, langes Geli oma istme päält maha, murdis kaela ja suri.

4. Siiskäskis Saamuel rahwast, et nad pidivad Jehooma poole pöörama ja kõik wäärjumalad ära jaatma. Ja rahwas hakkas jälle Jehoomat teenima ja tuli Mitspassse palwe-päewale kokku. Aga Wilistid tulivad uuesti nende wasta sõdima. Jehooma müristas aga suure mürinaga Wilistide pääle ja Jsraeli mehed löiwad neid maha. Nõnda alandati Wilistid, et nad enam Jsraeli raja pääle ei tulnud Saamueli päiwil. Aga Saamuel pani kivi sinna paika üles ja nimetas seda Eben-Geser (abikiwi), ja ütles: „Siin ma aale on Jehooma meid aidanud!“ Ja Saamuel elas Raamas ja mõistis Jsraelile kohut.

Saamueli
tutsumine.

Kohus Geli
üle.

Saamueli
ametisse
astumine.

Saamuel palub.

**Jehooma tunneb õigete teed, aga hõelate tee läheb
hukka. Taav. I. 1, 5.**

Katel. : 2. läsu seletus. Palve esimesed sõnad.

Laul nr. 367 (230), 10. Omal viisil. 157.

**Oh mind ärata Patu unest la, Ei siis kurat saa mind petta, Ega
oma võrku võtta, Kui sa avitad Ja mind äratad.**

V. Kuningate aeg lahutamata riigi üle.

Rastast 1095—975.

§ 37. Saul saab kuningaks.

1. Saam. 8—12.

II. järe.

1. Kui Saamuel wanaks sai, pani ta omad pojad lohtumõistjateks Iisraeli üle, aga nemad ei käinud mitte isa teede pääl, wõtšiwad meelehääd ja pööršiwad õiguse kõweraks. Ja Iisraeli wanemad tuliwad Saamueli juure kofku ja ütlesiwad: „Waata, sa oled wanaks saanud ja su pojad ei käi mitte su teede pääl; pane nüüd üks ku ningas meie üle, nõnda kui kõigel muul rahwal on.“ See sõna oli Saamueli meelest paha, aga Jehoowa ütles temale: „Kuule nende sõna, sest nemad pole mitte sind põlanud, waid mind, et mina ei pea nende üle kuningas olema.“ Siis ütles Saamuel kõit Jehoowa sõnad rahwale ja seletas neile ära kuninga wõimu ja wiisid. Aga rahwas jäi oma nõudmise juure.

Rahwas
nõuab
kuningat.

2. Aga üks mees oli Benjamini soost, nimega Rijs. Selle poeg oli Saul, noor ja ilus mees, õlast saadik pikem, kui kõit muu rahwas. Rijsi emaeeslid oliwad aga ära kadunud ja Saul läks oma poisiga neid otsima. Kui ta nüüd sinna linna juhtus, kus Saamuel elas, ütles Jehoowa Saamueli wasta: „Waata, see on see mees, kes minu rahwa üle peab walitsema.“ Ja tõisel hommikul wõtšis Saamuel õlikruusi, walas Sauli pähe, andis temale suud ja ütles: „Waata, Jehoowa on sind wõrštiks wõidnud oma päris-osa üle.“ Ja kui Saul Saamuelist lahkus, muutis Jumal tema südame. Ja Jumala waim tuli tema pääle ja ta hakkas proheweti wiisil rääkima.

Saul wõi-
tasse talle
kuningaks.

3. Ja Saamuel kutsus rahwa Jehoowa ette kofku, et kuningat liisu läbi saada! Ja liist langes Sauli pääle. Aga tema oli ära pugunud suurte riistade sekka. Ja nemad jookšiwad sinna ja tõiwad teda jälit. Saul aga oli kõige ilusam ja pikem mees rahwa seas. Ja nemad hõiskasiwad ja ütlesiwad: „Elagu kuningas!“ Aga mõned noored mehed põlgasiwad Sauli ja ütlesiwad: „Mis peab seefinane meile abi saatma?“ Aga Saul tegi, nagu ei kuulekski tema nende juttu.

Saul astub
ametisse.

4. Sel ajal tuli Rahas, Ammoni kuningas, Iisraeli wasta sõdima. Aga Jumala Waim tuli Sauli pääle ja tema läkitas käsud terve Iisraeli rajadesse, ja kõit tuliwad kofku ja lõiwad maha ja wõitšiwad ära Ammoni rahwa. Ja rahwas ütles Saamueli wasta: „Kes on see, kes

Wõit Am-
moni üle.

ütles: kas Saul peaks meie üle kui kuningas walitsema?" Andke need mehed siia, et meie nad surmame. Aga Saul ütles: „Sel päewal ei pea ükski surma saama. Sest täna on Jehoowa meile abi annud.“ Ja kõik rahwas heitis Sauli walitsuse alla ja tema wõitis igal pool waenlased ära ja päästis Jsraeli riisujate käest.

Munstage kõiki, armastage wendi, kartke Jumalat, auustage kuningat. 1. Peetr. 2, 17.

Katol.: 1. käst. 4. käst.

Saul nr. 295 (469). Wiisil: Tulge ristitunnijed. 288.

Oh mind wõta targaks teha, Urmas Õnnistegija! Et su walgust saatsin näha, Ole ise saatija: Wõida ära pimedust, Kurja waimu walitsust, Et su juure saatsin tulla, Armu walgel itta olla.

§ 38. Saul langeb, Daawet tõuseb.

1. Saam. 15—16.

II. järk.

1. Ja Saamuel ütles Sauli wasta: „Mõnda ütles wägede Jehoowa: Ma tahan kätte maksta kõik, mis Amalek Jsraelile teinud. Mine nüüd ja löö Amalek maha ja kauta sootumaks ära kõik, mis temal on.“ Ja Saul lõi Amaleki maha ja kautas kõik rahwa ära, aga ta andis armu Nagagile, Amaleki kuningale, ja neile, mis paremad olivad lojuste ja weiste seas. Ja kui Saamuel Sauli juure tuli, ütles Saul: „Ma olen Jehoowa sõna kõwasti pidanud.“ Aga Saamuel wastas: „Mis lojuste määgimine ja weiste röökimine see on, mis mina kuulen?“ Saul wastas: „Rahwas jättis neist kõige paremad järele, et neid Jehoowale ohwerdada.“ Siis ütles Saamuel: „Kas Jehoowal peaks üheftki ohwrist niisugune meeleshää olema, kui sõnakuulmisest? Waata, sõna kuulma on parem, kui ohwer. Et sina Jehoowa sõna oled ära põlanud, on ta ka sind ära põlanud; ja ei jää enam kuningaks.“ — Ja Saamuel ei läinud mitte enam Sauli waatama. Siiski leinas ta Sauli pärast.

Daaweti
arawalitse-
mine.

2. Aga Jehoowa ütles Saamueli wasta: „Kui kaua leinad sina Sauli pärast, keda mina olen ära heitnud?“ Täida oma jarw õliga ja mine Jisai, Betlema mehe juure; sest ma olen tema pögade seas enesele kuninga ära näinud. Ja Saamuel tuli Betlema ja kutsus Jisai ja tema pojad ohwriks. Nemad tulivad, ja Saamuel mõtles kõige wanema kohta: wist on see, keda Jehoowa tahab wõida! Aga Jehoowa ütles: „Ära waata mitte ta näu ega suure pikkuse pääle! See ei ole midagi, mis inimene näeb; inimene näeb, mis filma ees, aga Jehoowa näeb, mis südames.“ Siis lastis Jisai oma 7 poega Saamuelist mööda minna, aga see ütles: „Neid pole Jehoowa mitte ära walitsenud. Ons poisid kõik siin?“

Jisai ütles: „Noorem on veel kodus ja hoiab lambaid.“ Ja ta läkitas ja lastis teda tulla. See oli Daawet, punakas, ilusate filmade ja kauni näuga. Ja Jehooma ütles: „Wõta, wõia teda, sest tema see on!“ Ja Saamuel wõttis õlisarwe ja wõidis teda ja Jehooma Waim tuli Daaweti pääle. Saulist aga lahkus Jehooma Waim ära ja kuri Waim tegi temale hirmu. Ja Daawet pidi tulema ja kannelt mängima, kui kuri waim tema pääle tuli. Ja Daawet seisis Sauli ees ja Saul armastas teda wäga, ning ta sai tema sõjariistade kandjaks. Aga kui kuri waim Sauli pääle tuli, siis mängis Daawet kannelt; ja Saul sai hingata ja tema sai paremaks.

Katske ja hoidke ahnuse eest; sest ükski ei ela omast warandusest seeläbi, et temal wäga palju on. Luuf. 12, 15.

Ratel.: 1. palwe. 3. käsu seletus.

Saul nr. 433 (25) 5. Wiisil: Mu elu Kristus ise. 9.

Dh meile, Jssand Jeesus, Jää ja meid hoiä ta, Et kurja waimu wõimus Ei ilmas wõitu saa.

§ 39. Daawet ja Koljat.

1. Saam. 17—19.

II. järk.

1. Aga Wilistid kogusiwad oma sõjawäe sõtta ^{Koljati} ^{hooplemine.} Iisraeli wasta ja seisiwad mäe pääl siin pool, ja Iisrael seisis mäe pääl jää pool, ja org oli nende wahel. Siis tuli Wilistide leerist wälja mees, nimega K o l j a t, see oli 6 küünart ja üks waks pikk; wass kübar oli ta pääs, soomuste wiisi tehtud raudriie tema seljas ja ta piigi wars oli kui lõngapoom. Seesama hüüdis Iisraeli sõjawäe wasta: „Walitsege enesetele üks mees, kes minu wasta tapleb. Kui tema mind maha lööb, siis tahame meie teie sulaseks jääda; aga kui mina teda wõidan, siis peate teie meid orjama.“ Aga Iisraeli lapsed põgenesiwad ja kartsiwad wäga. Ja Saul tõutas seda meest, kes teda maha lööb, wäga rikkaks teha ja oma tütre temale naaseks anda.

2. Aga Daawet oli jälle oma isa juures ja hoidis ^{Taaweti} ^{Julgus.} lambaid, ja Jisai saatis teda sõjawäe juure, et ta näeks, kas tema wendade käsi hästi läib. Sääal tuli jälle Wilisti mees wälja ja laimas Iisraeli. Aga Daawet palus Sauli ette saada ja ütles: „Mina, su sulane, tahan minna ja selle Wilisti mehega tapelda.“ Saul wastas: „Sina ei wõi mitte, sest sina oled noor mees, aga tema on sõjamees noorest põlwest saadil.“ Aga Daawet ütles: „Ma olin karjane oma isa juures ja olen üksford lõukoera ja tõine ford karu maha lõonud. Ja Jehooma, kes mind metsaliste käest on päästnud, küll tema päästab mind ka selle Wilisti mehe käest.“

3. Ja Saul ütles: „Mine, Jehoowa olgu sinuga!“
 Ja pani omad raudriided tema selga ja mõõga tema
 wõõle. Aga kui Daawet nendega käia tahtis, ütles
 ta: „Ma ei ole nendega õppinud!“ Ja ta pani nad maha, wõt-
 tis oma kepi kätte, pani jõest wiis filedat kivi oma karjasepauna,
 ja ling käes — läks ta Wilisti mehele wasta. Aga kui Koljat
 teda nägi, hirwitas ta ja ütles: „Kas mina koer olen, et sina
 kepiga minu wasta tuled?“ Aga Daawet wastas: „Sina tuled
 minu juure mõõga, piigi ja odaga, aga mina tulen sinu juure
 wägede Jehoowa nimel, keda sina oled laimanud. Täna päew
 tahab sind Jehoowa minu kätte anda ja kõik maailm peab teada
 saama, et Iisraelil Jumal on.“ — Ja Daawet wõttis paunast
 kivi ja wiskas selle linguga Wilisti mehe pähe, nõnda et ta
 filmili maha langes. Siis jooksis ta ligi, tõmbas tema mõõga tu-
 pest ja raius sellega ta pää otsast ära. Aga kui Wilistid nägi-
 wad, et nende wägew mees oli otsa saanud, siis põgenesiwad
 nemad ära. Ja Iisraeli mehed hõiskasiwad, ajasiwad neid taga
 ja riisusiwad nende leeri. Aga Iisraeli naesed laulsiwad wastas-
 tikku: „Saul on lõõnud tuhat, aga Daawet kümmetuhat.“
 See oli aga Sauli meelest paha ja ta ütles: „Küll temale ikka
 weel kuningriik saab!“ Siiski pani tema oma tütre Miikali Da-
 awetile naeseks ja Miikal armastas teda.

**Kes kõigekõrgema Jumala kaitsmise all elab ja alati
 kõigewägewama warju alla jääb, see ütleb Jehoowale:
 Sina oled mu warjupaik ja mu tugew linn, mu Jumal,
 kelle pääle ma loodan. Daaw. I. 91, 1. 2.**

Katel.: 1. õpetus: „Kõige häda ja kurja eest hoiab.“

Laul nr. 439 (853), 2. Omal wiisil. 316.

Kõik meie nõu on tühine, Ei mõju meie wägi; See wõib meid aita
 diete, Kes patust lahsti tegi; Kes see on? küsid ja. Suur Jeesus, tostan
 ma, See Iisand suurest wäest, See Jumal, kelle käest Kõik wõimus meile
 tuleb.

§ 40. Daawet ja Joonatan. Saul kuujab Daawetit taga ja jureb.

1. Saam. 19—2. Saam. 1.

II. järk.

1. Kuri waim tuli jälle Sauli pääle, ja kui Daawet
 tema ees mängis, siis wõttis tema piigi ja wiskas
 tema järele. Aga piik tungis seinu ja Daawet põge-
 nes ära. Ja Saul rääkis Joonatani, oma poja,
 ja kõige oma sulaste wasta, et nemad pidiwad Daawetit surma
 saatma. Aga Joonatan armastas Daawetit nagu oma hinge ja
 rääkis hääd Daawetist oma isa wasta. Ja Saul wõttis

Sauli wiha
 ja Joonata-
 ni armas-
 tus.

Joonatani sõna kuulda ja wandus: „Ta ei pea mitte surma saama!“ Aga kuri waim tuli jälle Sauli pääle ja ta ütles: „Taawet peab surema!“ Aga Joonatan ütles: „Miks peab tema surema? Mis on tema teinud?“ Aga Saul ei pannud jeda tähele, waid läkitas mehi Taaweti kotta, et need pidiwad teda ära tapma. Aga tema naene Miikal lastis teda atnast maha ja Taawet pääsis Saamueli juure. Ja kui Joonatan nägi, et ta isa oli kõwasti ette wõtnud Taawetit hukata, siis jätsiwad sõbrad ükstõijst Jumalaga, andsiwad tõnetõisele suud ja nutsiwad. Ja Joonatan ütles Taawetile: „Mine rahuga! Mis meie oleme wandunud Jehoowa nimel, see jäägu igawesti!“ — Ja Taawet põgenes preestri Ahimeeleki juure, ja et temal nälg oli, küsis ta tema käest leiba. Siis andis preester temale püha ettepanemise leiba, et tal muud leiba ei olnud ja andis temale ka Koljati mõõga.

2. Siis põgenes Taawet kõrbesse, ja tema juure kogusiwad kõiksugu mehed, kellel häda käes, 400 meest. Ja Saul wõttis 3000 meest, et Taawetit taga otsida. Ja kui ta kõrbesse sai, läks ta ühte koopasse. Aga Taawet ja tema mehed istusiwad juba enne sääl koopas warjul. Siis ütlesiwad Taaweti mehed: „Waata, täna on Jehoowa su waenlase sinu kätte annud.“ Aga Taawet lõikas üffi salaja Sauli kuuehõlma ära ja ütles: „See oleks mulle teutufeks, kui ma käe Jehoowa wõitnud mehe külge pistaksin!“ Ja ta ei lastnud oma mehi Saulile wiga teha, läks wälja ja hüüdis: „Mu isa, waata oma kuuehõlma, mis minu käe! Selle lõikasin ma ära ja ei ole jind mitte ära tapnud.“ Siis nuttis Saul ja ütles: „Minu poeg Taawet, sina oled õigem minu st!“

3. Aga kui Saamuel surnud oli, kiusas Saul omemeti jälle Taawetit taga kõrbes. Ja Saul magas wanakrite leeris ja tema rahwas ühes temaga. Ja Taawet tuli õõsel Abisaiiga, oma õepojaga, tema juure, ei teinud temale kurja, waid wõttis üffi piigi ja weefarika Sauli päädotst, astus mäe otsa ja hüüdis: „Waata, siin on kuningaga piik ja weefarikas!“ Mina ei tahtnud oma kätt Jehoowa wõitnud mehe külge pista. Kui Saul Taaweti häält ära tundis, ütles tema: „Ma olen pattu teinud, mu poeg, mina ei taha sulle enam wiga teha.“ — Ja Taawet läks ära oma teed ja mõtles: Ühel päewal sattun ma ommeti Sauli kätte, ma katsun Wilistide maale ära põgeneda. Ja ta põgenes sinna. Siis ei wõtnud Saul teda enam taga otsida.

4. Aga Wilistid kogusiwad oma sõjawäe jälle Israeli wasta ja kui Saul seda nägi, wärises ta süda wäga. Ja ta läks ühe nõig naese juure nõuu küsima. Aga see oli Jehoowa meelest hirmus ja ta lastis talle kuulutada: „Sinu kuningriik wõetakse sinult ja antakse Taawetile. Ja homme pead sina ja su pojad surma saama!“ Tõisel päewal sõdisiwad Wilistid Israeli wasta ja Israel põgenes. Siis kippusiwad Wilistid Sauli poegade pääle ja lõiwad nad maha. Aga Saul langes

Saul loo-
vas Taaweti
käe all.

Saul leeris.
Taaweti
wõimust.

Sauli lan-
gemine ja
surm.

ise oma mõõga sisse ja suri. Aga kui Daawet kuulis, et Saul ja tema poeg Joonatan surnud, laulis tema nutulaulu ja ütles: „Kuida on wägewad langenud tapluses! Oh mu wend Joonatan, mul on walu sinu pärast, ja oled mulle wäga lõbus olnud. Sinu armastus oli mulle ime hää!“

Zgaurks, kes oma wenda wihkab, see on inimese tapja.

1. Joh. 3, 15.

Katel.: 5. käst. 8. käst: „tema eest kostame.“ 6. palwe.

Saul nr. 460 (579). Wiisil: Kes Jumalat nii lasseb teha.

Küll minu surm wõib ligi olla! Aeg ära läeb, ots pea läe; Küll mullegi wõib ruttu tulla Ju minu wiimne tunnike! Sest Jeesu pärast palun ma: Mind aita õndsast lahtuda!

§ 41. Daawet jaab kuningaks (1055—1015) ja langeb raskesti.

2. Saam. 2—12. Uja r. 18.

Wõitub mehe amet antakse Daaweti kätte.

1. Aga Daawet läks Jehoowa käsu pääle Hebroni linna. Ja Juuda mehed wõidsiwad teda kuningaks Juudajoo üle, aga Abner tõstis Isboseti, Sauli poja, kuningaks Israeli üle. Ja Sauli ja Daaweti soo wahel oli piff sõda. Daawet aga sai itka kängemaks, Sauli sugu halbemaks. Pea sai Abner ja ka Isboset surma. Siis tuliwad kõik Israeli wanemad Hebroni ja wõidsiwad Daaweti kuningaks kõige Israeli üle. Selle pääle wõitis Daawet weel Jeruusalemma linna ära, mis Jebusi rahwa pärast oli, ja ta elas jäl Siioni kantsis. Ja ka seaduselaeka wiis Daawet ja terve Israael sinna röömu ja hõiskamisega. Ja Jehoowa oli temaga. Ja tema walitses 40 aastat. Siis wiis Daawet ja terve Israael seaduselaeka üles Jeruusalemma hõiskamise ja pasuna häälega.

Daaweti soole tõutatakse igawene kuningriik.

2. Kui nüüd kuningas rahu oli saanud kõigi oma waenlaste poolest ümberkaudu, siis tahtis tema ka Jehoowale koda ehitada, aga Jehoowa ütles talle proheweti Naatani läbi: „Sina ei pea mulle mitte koda ehitama, sest sina oled sõjamees ja oled werd walanud. Aga kui päewad täis saawad, peab ju sugu minule koda ehitama ja mina tahan tema kuningriiki kinnitada igaweseks ajaks.“ Aga Daawet ütles: „Kes olen mina, Isrand Jehoowa, ja kes on minu sugu, et ja mind siitsaadik oled saatnud?“ Ja Daawet sai wägewaks ja wõitis ära Wilisti, Moabi, Siiria ja Gedomi rahwa.

Daaweti patt.

3. Aga Ammoni rahwas hakkas sõda Israeli wasta ja Daawet läkitas Joabi, oma sõjapääliku, nende wasta sõdima ja jäi ise Jeruusalemma. Ja kui ta kord õhtu ajal oma katukse pääl jalutas, nägi ta üht ilusat naist nimega

Naatan ja Daawet.

Patseeba, ja tahtis teda enesele naeseks wõtta. Aga Uuria, selle mees, oli sõtta läinud. Siis kirjutas Daawet Joabile: „Pange Uuria kõigefangema tapluse kohta ja taganege siis temast ära, et ta maha lüüakse.“ Ja selle kirja läkitas ta Uuria enesega ära. Joab tegi kuningaga käsu järele ja Uuria leidis surma. Aga Patseeba wõttis kuningas enesele naeseks.

4. See asi oli aga paha Jehoowa meelest, ja ta läkitas Naatani Daaweti juure ja Naatan ütles: „Kaks meest olivad ühes linnas, tõine rikas, tõine waene. Rikkal oli väga palju lambaid ja weisid, aga kehwal ei olnud muud midagi, kui üksainus utetall. See sõi

Naatani
mõistujutt
ja Daaweti
meeleparan-
damine.

ta palupest, jõi ta karika seest ja magas ta süles. Kui nüüd rikka mehe juure üks mõdras tuli, siis ei raatsinud ta mitte võtta oma lammastest, vaid võttis selle kehva mehe utetalle ja tegi seist talle rooga." Kui Daawet seda kuulis, süttis tema wiha põlema ja ta ütles: "See mees, kes seda teinud, on surma väärt!" Aga Naatan ütles: "Sina oled see mees. Uuria oled sina mõõgaga maha lõõnud ja tema naese enesele võtnud." Ja Daawet vastas: "Ma olen pattu teinud Jehoowa vastu!" Ja Naatan ütles: "Siis lasseb Jehoowa sinu patud mööda minna: sina ei pea mitte surema, vaid sinu poeg, mis Patseebast on sündinud." — Ja see laps jäi väga haigeks ja suri. Aga Daawet otsis Jumalat ja kirjendas Jehoowa poole: "Jumal, ole mulle armuline oma helduse pärast, kustuta mu üleastumised oma rohke halastuse pärast. Loo mulle, Jumal, puhast süda ja uuenda mu sees kindel waim." (Laul 51) Ja et Daawet jüdamest meelt parandanud, pööras Jumal jälle oma palge tema poole. Patseeba tõine poeg oli Saalomon. See oli armas Jehoowa meelest ja prohwet Naatan kaswatas teda suureks.

Seist kurwastus Jumala pärast saadab meelega parandamist õnnistuseks, mis ei kahetseta, aga maailma kurwastus saadab surma. 2. Kor. 7, 10.

Katet.: 5. 6. ja 10. lüft.

Laul nr. 230 (334), 8. Wiisil: Kõit tulge minu juure nüüd. 125.

Mind päästa, Jssand, alati, Mind hoia järgest surmani, Et usus elan itta. Mind hoia oma õiguses, Ja õige pühitsuse sees, Siis pole karta wiga.

§ 42. Absalom. Daaweti wiimjed elupäewad.

2. Saam. 19—24.

1. Absalom, Daaweti poeg, oli kõige ilusam mees Jsraelis; jalatallast päälani ei olnud temal wiga. Ja Absalom muretšes enesele tõlla, hobused ja 50 meest, kes tema ees käijwad. Ja wara hommitu astus ta wärawa ette ja ütles iga mehele wasta, kes riiu asjus funinga juure pidi minema: "Sinu asi on hää ja õige, aga funinga poolest pole sull ühtegi kuulajat. Oh, kes paneb mind kohtumõistjaks siia maale, et mina igale mehele õigust mõistaksin!" Ja kui keegi teda kummardas, siis hakkas ta tema kaela ümber ja andis temale suud. Sedawiisi warastas ta Jsraeli meeste südamed ära.

Absalom warastab Jsraeli südamed.

2. Ühel päewal läks Absalom Hebroni õhwerdama ja lastis pasuna häälega hüüda: "Absalom on funingaks saanud!" Ja palju rahwast foguš tema juure. Aga kui Daawet seda kuulda

Absalom mäsab, Daawet põgeneb.

Taarvet leinab Absalomi.

Jai, põgenes ta oma sulastega, läks Jeruusalemmast välja, üle Kiidroni jõe ja Olimäe, palja jalu ja nuttis. Ja kõik rahvas nuttis temaga.

3. Nüüd tuli Absalom oma rahwaga Jordani poole
 Absalomi Taaweti wasta ja suur taplus hakkas Ewraimi met-
 ots. sas. Ja Israeli rahwast löödi sinna Taaweti sulaste
 ette maha. Ja Taaweti sulased wõitsiwad. Absalom ise põgenes
 hobueesli seljas, ja kui ta ühe suure tamme alla sai, kellel keerud
 oksad oliwad, hakkasiwad tema juuksed sest tammest kinni ja tema
 jäi rippuma, aga hobueesfel läks oma teed. Ja Joab oma sulas-
 tega tappis ta ära. Kui kuningas seda kuulis, nuttis ta ja ütles :
 „Mu poeg Absalom! mu poeg! Oh, et ma oleksin furnud
 sinu asemel!“ — Ja ta leinas wäga.

4. Kui kuningas Taawet wanaks oli saanud,
 Taaweti lastis ta oma poja Saalomoni kuningaks wõida. Ja
 wittmasjed seadmisjed. ta andis Saalomonile käsu, et ta Jehoomale püha
 foja pidi ehitama. Ja kui aeg tuli, et Taawet pidi surema, ütles
 tema Saalomoni wasta: „Mina lähen nüüd kõige maailma teed;
 et ole sa wahwa ja ole mees, ja käi Jehooma tee pääl!“ Nõnda
 juri Taawet ja teda maeti maha Taaweti linna. Aga tema oli
 40 aastat Israeli üle walitsenud.

**Silma, mis isa hirtwab ja ei taha ema sõna kuulda,
 peawad kaarnad jõe ääres wälja nofkima ja kotta pojad
 ära sööma.** Op. s. 30, 17.

Katel. : 4., 8., 9. ja 10. käst.

Laul nr. 336 (520). Omal wiisil. 114.

Oh Jumal, sinu pääl On julge minu meel, Sa wõid mind awitada,
 Mu waewa wähendata; Küll löpew minu häda, Kui tahad teelda seda.

§ 43. Saalomoni walitus. 1015—975.

1. Kuninga r. 2—11.

1. Ja Saalomon istus oma isa Taaweti auujärje
 Saalomoni pääle, armastas Jehoomat ja käis oma isa seadmistele
 tuninglit palwe. sees. Ja Jehooma näitas ennast temale unes ja ütles :
 „Palu, mis ma sulle pean andma.“ Ja Saalomon palus : „Mu
 Jumal, sa oled oma sulase kuningaks teinud, aga mina olen weel
 poisike, ja ei mõista wälja ega fisse tulla, fuis anna mulle
 sõnakuulelik südä, et ma su rahwale wõiksin kohut mõista ja ära
 tunda, mis hääd ja kuri on.“ See sõna oli Issanda meelest hääd
 ja ta ütles : „Et sa seda oled palunud, ja ei mitte pikka iga ega
 rikkust, ega oma waenlaste hinge, fuis tahan ma sulle targa ja
 mõistliku südäme anda, ja päälegi rikkust ja auu ja pifa ea.“

2. Sel ajal tuliwad kaks naist kuninga ette ja
 Rohumõist- ja tarkus. tõine ütles : „Mina ja seesinane naene elasime ühes
 fojas ja jelle naese poeg juri ööse ära, et ta teda oli

Saalomoni kõhus.

ära maganud. Aga ta võttis minu poja minu kõrvast ja oma
surnud poja pani ta minu hõlma." Aga teine naene ütles: „Ei
mitte nõnda, minu poeg elab ja tema poeg on surnud!“ Siis üt-
les kuningas: „Dooge mõõk! Raiuge laps, mis elus, pooleks —
ja andke teine pool teisele ja teine pool teisele!“ Ja naese süda,
kelle poeg elus oli, põles ta sees poja pärast, ja ta ütles: „Oh
ifand, andke temale laps, ja ärge surmake teda mitte!“ Aga teine
ütles: „See ei pea mulle ega sulle saama, raiuge ta pooleks!“
Siis ütles kuningas: „Andke teisele see laps elusalt. Tema on
tema ema!“ See otjus sai kuulsaks terwes Iisraelis ja nemad

fartjivad kuningat, sest nemad nägivad, et Jumala tarkus tema sees walitses.

3. Siis hakkas Saalomon Mooriia mäele Jehoo-
Templi ehitamine. wa templit ehitama. Ja Tiiruse kuningas Hiiram saatis kallid seedri- ja tammepuid Tiibanoni mägedelt ehituseks, ja tema oma laewad tõiwad kulda ja hõbedat ja kallid kiwa. Ja püha koda tehti walmis koguduse telgi eeskuju järele, aga palju suurem, raiutud kiwidest; ja seinad löödi seestpidi seedri laudadega ära. Ja kõik kullati rohkesti ära. Pühad riistad olivad kullast ja hõbedast ja kõige pühama paik oli üleüldse kullaga kaetud. Sääal sees oli seaduselaegas kahe käsulauaga. Püha paigas, kus preestrid ohwerdasiwad, oli kuld altar, 10 kuld 7-arulist küündlajalg ja 10 kuld lauda pühade leibade tarwis. Kõige pühama ja püha paiga wahel oli kallis wahetekk. Templi ümber oli suur õu ehk kogumise paik. — Seitsme aasta pärast sai püha koda walmis ja siis pühitseti teda: preestrid kandiswad seaduselaeka kõige pühamasse paika ja muud pühad riistad, mis seaduse-telgis olnud. Kuningas ise astus altari ette, õnnistas rahwast ja palus: „Jehoowa, Iisraeli Jumal, olgu su silmad selle koja üle lahti ööd ja päewad, et sa kuuled oma sulase ja oma rahwa palwet. Ja kui ka wõerad tulewad, kes mitte Iisraeli rahwast ei ole, ja paluwad selle koja poole, siis wõta seda palwet kuulda.“ — Kui Saalomon oma palwe oli lõpetanud, tuli tuluke taewast ja põletas ohwri ära ja Jehoowa au täitis seda koda. —

4. Ja Saalomon oli väga rikas, ehitas omale
Saalomoni suuri au. suuri kodasid, istutas wiinamägesid ja rohuaedu. Ja Jumal andis temale tarkust ja väga palju mõistust. Ta rääkis 3000 õpetuse sõna ja tema laulusid oli 1005. Ta rääkis puist, loomadest, lindudest, roomajast ja kalust. Ja kõige rahwa seas tuldi Saalomoni tarkust kuulma. Nõnda tuli ka Seeba kuninga emand (Arabias) Saalomoni oma mõistatustega katsuma. Aga Saalomon rääkis kõik üles, mis ta küsis. Ja kuninga emand ütles: Mina ei uskunud seda kõnet, mis ma sinust kuulsin, ja waata, mulle ei ole pooltki üles räägitud. Riidetud olgu Jehoowa, kes sind Iisraeli auujärje pääle on seadnud.“

5. Aga pääle selle hakkas Saalomon wõeramaa
Saalomoni langemine. paganausu naissi armastama. Ja see sündis tema wana ea sees, et need naesed tema südamet oma ebajumalate poole pöörasiwad; ja ta ehitas neile altarid, kus need naesed ohwerdasiwad. Siis sai Jehoowa Saalomoni pääle wihaseks ja ütles: „Müüd tahan ma kuningriigi sinu käest ära wõtta. Aga ühe suguharu üksi tahan mina sinu pojale anda oma sulase Daaweti pärast.“ Ja Saalomon suri, kui ta 40 aastat oli walitsenud. Ja ta maeti maha tema isa Daaweti linna.

Aga nõudke esiti Jumala riiki ja tema digust, siis seda kõik peab teile päälegi antama. Matt. 6, 33.

Katel: 3. päätüff. 3. läst. 7. palwe.

Laul nr. 382 (426), 4. Wiifil: See aeg on tõest usse ees. 208.

Mu hinge kroon ja rõõmu päew, Sels pead, Jeesus, jääma, Ei pea sinust lust ei waew Mind tial lahutama: Mu au ja ehe ole sa, Mind jõnast södda, linnita, Siis jään su sisse uftma.

VI. Kuningad lahutatud riigi üle.

Rastast 975—588 enne Kristust.

§ 44. Riigi lahutamine.

1. Kun. r. 12—14.

1. Pärast Saalomoni surma sai tema poeg Reabeam kuningaks Iisraelis. Ja nemad ütlesiwad tema wasta: „Su isa on meie pääle kange ifke pannud! tee fina seda kergemaks, siis tahame meie sinu alamaks jääda.“ Nüüd pidas Reabeam wanematega nõuu, mis ta rahwale pidi wastama. Need ütlesiwad: „Kui sa täna neile häid sõnu räägid, siis jääwad nemad sulle sulajeks su eluaeg.“ Aga Reabeam ei pannud wanemate nõuu mitte tähele, kuulis nooremaid, kes temaga oliwad üles kaswanud, ja ütles rahwale: „Mu isa on raske ifke teie pääle pannud, aga mina tahan seda weel raskemaks teha, tema on teid nahkpiitsadega karistanud, aga mina tahan teid ofaspiitsadega karistada.“

2. Siis lahkusiwad 10 suguharu Daawetiist ära ja walitjesiwad enesele Jerobeami kuningaks. Daaweti poole ei heidnud muud, kui Juuda ja Benjamini sugu. See sündis a. 975 e. Kr. See oli lõunapoolne ehk Juuda riik ja tema päälän oli Jeerusalem.

3. Aga Jerobeam walitjes põhjapoolse, Iisraeli ehk Ewrami riigi üle, kelle päälän esmalt Seefem ja siis Samaaria oli. Ja tema mõtles omas südames: „Läheb rahwas üles Jeruusalemma Jehoowa kotta ohwerdama, siis pöörab nende süda jälle Reabeami poole. Sellepärast ehitas tema riigi põhja ja lõuna rajale kaks kuldwastikat ja lastis ütelda: „Waata, Iisrael, need on sinu jumalad, kes sind Egiptusest on wälja wiinud!“ Ja ta ohwerdas ja suitsetas wastikatele ja pühitsetes püha, nagu Jeruusalemmas.

4. Sääli tuli üks Jumalamees Juudamaalt Beetelisse, kus Jerobeam ohwerdas, ja hüüdis: „Altar, altar! Nõnda ütleb Jehoowa: Daaweti soole peab poeg

Reabeam ei
suule wane-
maid, waid
nooremaid.

Kümme
suguharu
lahkuswad
Juudast.

Jerobeami
ebajumala-
teenistus.

Jerobeami
noomitasse.

sündima, see peab sinu pääl ohwerdama sinu preestrid, kes sinu pääl suitsetavad.“ Aga kuningas sirutas käe wälja ja ütles: „Wõtke teda finni!“ Aga kuninga käsi kuiwas ära. Siis ütles kuningas: „Balu Jehoomat, et mu käsi terweks saaks!“ Ja Sumala mees palus, ja kuninga käsi sai terweks. Iga Jerobeam ei pöörnud ometi mitte oma kurja tee päält ümber. Sellepärast kautas Jehooma teda ja ta soo ära.

Kui Jehooma ei ehita koda, siis hooneehitajad näewad sääl kallal waewa ilmaaegu: kui Jehooma ei hoiu linna, siis waltwab waht ilmaaegu. Taaw. I. 17, 1.

Katel.: 1. käst. Käskude lõpp.

Laul nr. 429 (355), 8. Wiisil: Meil oma sõna kinnita. 28a.

Su sõna on su linna wall Ja kilp ja mõõt, ta warju all Su rahwas jäägu rahule, Ja truuits, Jssand, sinule.

§ 45. Prohwet Geliass ja Ahab. Geliass Sareptas ja Karmeli mäel. 900 a. e. Kr.

1. Kun. r. 17, 18.

Geliass kuulutab kallist aega. 1. Iisraeli kuningad tegiwad kõik, mis Jehooma filma ees paha oli. Nimelt tegi kuningas Ahab enam kurja, kui keegi enne teda. Ta wöttis Siidoni kuninga tütre Jisebeli naeseks, ehitas Paalile altari üles ja kummasdas teda. Siis ütles Geliass, Tisbe mees, kuniga Ahabi wasta: „Mii tõesti, kui Jehooma elab, ei pea kastet ega wihma neil aastail olema, kui aga minu suusõna pääle!“ — Ja Jehooma ütles Gelialle: „Mine siit Kritti jõe ääre; ma olen kaarnaid käskinud sind toita.“ Ja Geliass läks sinna ja kaarnad tõiwad temale leiba ja liha hommiku ja õhtu, ja tema jõi jõest.

Geliass Sarepta leske juures. 2. Aga aasta pärast kuiwas jõgi ära ja Jehooma ütles temale: „Mine Sarepta, Siidoni maale; mo olen sääl ühte leske naist käskinud sind toita.“ Geliass läks ja kuita sinna sai, ütles ta ühe lese naese wasta, kes puid korjas: „Too mulle pisut wett ja paluke leiba!“ Aga naene wastas: „Mul pole muud, kui peutäis jahu wakas ja pisut õli kruusis. Sest tahan ma leiba teha enesele ja oma pojale, et meie jõome ja pärast jureme!“ Aga Geliass ütles: „Ara karda! Jahu ei pea wakast lõpma, ega õli kruusist wähenema, kunni Jehooma wihma annab maa pääle.“ Ja see sündis Jehooma sõna järele, ja neil ei olnud puudust.

3. Pärast seda sai naese ainus poeg hai-
 Gelas ära- geks ja suri ära. Ja Gelas võttis teda ema sülest,
 tab lese pani teda oma woodi pääle, ja palus: „Jehoowa, mu
 poja üles. Jumal, tulgu selle poisi hing jälle tema sisse!“ Ja
 Jehoowa kuulis seda palvet, ja lapsuke sai elavaks. Siis ütles
 naene Gelia wasta: „Nüüd tunnen mina, et sina Jumala mees
 oled ja et Jehoowa sõna sinu suus on.“

4. Kui Jisebel, Ahab naene, Jehoowa prohwetid
 Kats altarit wõttis ära hukata, ütles Gelas: „Nii tõesti, kui
 Karmelit. Jehoowa elab, täna tahan mina ennast Ahabile näi-
 data!“ Ja Gelas läks ja ütles kuningale: „Kogu kõik Israael ja
 oma 450 Paali prohwetit kokku Karmeli mäele.“ Ja Ahab tegi
 nõnda. Siis ütles Gelas rahwale: „Kui kaua olete teie lonka-
 mas kahes mõttes? Dns Jehoowa Jumal, siis käige tema järel;
 aga kui Baal, siis käige tema järel! Mina olen üksi üle jäänud
 prohwetiks Jehoowale, aga Paali prohwetid on 450 meest. Nüüd
 antagu meile faks wärsti ehk noort härge, tõine neile, tõine mulle.
 Pandagu wärstid puude pääle — ja teie hüüdke siis oma jumala
 nime appi, ja mina tahan Jehoowa nime appi hüüda. See Ju-
 mal, kes siis tulega wastab, see on Jumal!“ Ja kõik rahwas
 kostis: „See on hää!“ Ja nemad tegiwad nõnda.

5. Paali prohwetid hüüdsiwad nüüd hommikust
 Jehoowa lõunani: „Baal, kuule meid!“ Aga jäl ei olnud häält
 wastust. Gelas pillas neid siis ja ütles: „Hüüdke
 tulega. ega wastust. Gelas pillas neid siis ja ütles: „Hüüdke
 suure häälega, ehk on Baal mõttes, ehk kõrwale läinud,
 ehk reiji pääl, ehk ta on magamas.“ Ja nemad kisedasiwad
 suure häälega ja tegiwad ennast weriseks, aga kõik ilmaaegu!
 Siis ehitas Gelas oma altari üles, pani wärsti puude pääle,
 tegi altari ümber kraawi ja käskis wett altari pääle walada, nii
 palju, et kraaw täis sai. Ja siis hüüdis prohwet: „Jehoowa,
 Abrahami, Isaaki ja Jaakobi Jumal! Saagu täna teada, et sina
 Jumal oled ja mina su sulane!“ — Ja Jehoowa tuluke langes
 maha ja sõi ära ohwri ja puud, kiwid, põrnu ja wee. Kui rah-
 was seda nägi, heitsiwad nemad maha ja hüüdsiwad: „Jehoowa
 on Jumal, Jehoowa on Jumal!“ ja Gelas käskis Paali proh-
 wetid finni wõtta ja Riijoni jõe ääres ära hukata. Siis läks
 Gelas Karmeli mäele ja palus kangesti. Ja pea lõi taewas
 mustaks ja tuli suur sadu.

**Mina Jehoowa, see on minu nimi, ei anna mitte
 tõisele oma auu ega oma kiitust nikerdatud kujudele. Jes.
 42, 8.**

Katol.: 1. käst. 4. palwe. Kästude lõpp.

Laul nr. 144 (30), 8. Wiisil: Kõik tallis hinge õnnistus. 201.

Kes Jeesu nime kannate, Auu Jumalale andke! Kes tema wäge tun-
 nete, Auu Jumalale andke! Muud jumalad kõik tühjad on, Suur Jumal
 üksi Isrand on: Auu Jumalale andkem!

§ 46. Geliast Hoorebi mäel. Raabuti wiinamägi.

1. Kun. r. 29. 2. Kun. r. 2.

II. järk.

Geliast arg-
tus ja fin-
nitamine.

1. Ahabi naene Zisebel püüdis Geliast ära tappa Paali prohvetite surma pärast. Geliast põgenes kõrbe, istus maha kadaka alla, ja palus: „Küll sest saab! võta nüüd, Jehoowa, mu hing!“ Siis uinus ta magama.

Ja Jehoowa ingel puutus temasse ja andis talle süüa ja juua; ja Geliast tuli Hoorebi mäe juure, ja jäi sinna ööfeks ühte koo- passe, ja ütles Jehoowa vastu: „Issand, nemad on sinu proh- wetid ära tapnud ja sinu altarid maha kiskunud!“ Aga Issand ütles: „Tule välja ja seisa mäe pääl Jehoowa ees!“ Siis sün- dis suur ja kange tuul, mis mäed löhki kiskus. Aga Jehoowa ei olnud mitte tuules. Tuule järele tuli maavärise mine. Aga Je- hoowa ei olnud maavärise mises. Selle järele tuli tuluke, aga Jehoowa ei olnud mitte tules. Tule järele tuli vaikne tasane hää. Ja kui Geliast seda kuulis, kattis tema omad silmad tinni ja läks välja. Ja Jehoowa ütles tema vastu: „Mina olen enesele üle jätnud 7000 meest Israelis, kes pole oma põlwi nõt- kutanud Paali ees. Seepärast mine ja võia Eliisa prohvetiks oma asemel.“ Ja Geliast läks minema ja leidis Eliisa kün- dat, ja ta heitis oma pika kuue ta pääle. Ja Eliisa käis Gelia järel ja oli temale teenriks.

Kuritegu
Raaboti
vasta.

2. Raabotil, Israeli mehel, oli wiinamägi Ahabi kuningakoja kõrvas. Ja Ahab ütles Raaboti vastu: „Anna mulle oma wiinamägi, et see mulle rohuaiaks oleks, ma tahan sulle ühe parema anda, ehk raha, mis ta hind on.“ Raabot vastas: „See oleks mulle teutufeks, kui ma oma wanemate pärisosa ära müüksin.“ Ja Ahab sai selle- pärast väga pahaseks ja ei söönud leiba. Aga tema naene Zise- bel ütles: „Küll mina tahan sulle Raaboti wiinamäe muretse da!“ Ja tema kirjutas Ahabi nimel linna wanemaile, et nemad pidi- wad wale tunnistust tõtma Raaboti vastu, nagu oleks tema Su- malat ja kuningat teutanud, ja siis teda kiwidega furnuks wis- kama. Ja nemad tegiwad nõnda. Siis ütles Zisebel Ahabile: „Päri nüüd Raaboti wiinamägi, ta on furnud!“ Aga kui Ahab läks wiinamäge vastu wõtma, tuli Geliast tema vastu ja ütles: „Säälsamas, kus koerad Raaboti werd on laskunud, peawad koerad ka sinu werd laskuma, ja koerad peawad Zisebeli ära sööma Israeli müüri taga.“ Ja see sündis nii.

Jehoowa
matus selle
pääle.

3. Kui Ahab Siiria rahwa vastu sõdis, laskis üks mees oma ammuga teda furnuks ja tema weri jooksis tõlla põhja. Ja kui tõlda Samaaria tiigi juu- res loputati, laskusiwad koerad tema werd.

4. Aga aeg oli kätte tulnud, et Jehoowa Geliast fanges tuules tahtis üles taewa wiia. Ja Geliast läks Jordani poole. Sääl ütles ta Eliisa wasta: „Palu, mis ma sulle pean tegema, enne kui mind sinu juurest ära wõetasse.“ Eliisa wastas: „Ma palun, et laks wja sinu waimust mulle jaoks!“ Geliast ütles: „Sa oled rasket asja palunud. Siiski sünnib see!“ Ja waata! Sääl tuli tuline wanfer ja tulised hobused ja Geliast läks fanges tuules üles taewa. Aga Eliisa kisen-das: „Mu isa, mu isa, Israeli sõjawankrid ja rüütliid!“ — Ja ta wõttis Gelia pika kuue, mis ta seljast oli maha langenud, löi sellega Jordani wett ja wesi lahkus ühest ära, ja Eliisa läks kui-walt läbi.

Urge effige mitte, Jumal ei anna ennast mitte pilgata. Seit mis inimene iial külwab, seda tema ka lõikab.
Kal. 6, 7.

Katel.: 5., 9. ja 10. käst. Kästude lõpp.

Eaul nr. 423 (346), 1. Wiifil: Jeesus, nõdra hinge wägi. 180.

Jeesus, mõtle karja pääle, Mis sa olnud werega, Armu päewa näitta talle, Päästa teda koormast ka, Et wõiks taewa poole minna, Jõuats sinu püha linna.

§ 47. Eliisa.

2. Kun. r. 2—13.

II. järk.

1. Jordani jõelt läks Eliisa üles Beetelisse. Aga pisikesed poisid tuliwad linnast wälja, pilkasiwad teda ja ütlesiwad: „Tule üles, ja paljaspää!“ Eliisa aga wanz-dus neid ära Jehoowa nimel ja laks karu tuliwad metsast wälja ja kiskusiwad neid lõhti, 42 poisji.

2. Naeman, Siiria kuninga sõjapäälit, oli wahwa ja auus mees, aga pidalitõbine. Tema oli aga üks tüdruk, kes Israeli maalt oli wangi toodud; see ju-hatas teda Eliisa juure. Ja tema tuli oma hooste ja tollaga ja jäi Eliisa ukse ette seisma. Aga Eliisa lastis talle ütelda: „Mine ja pese ennast seitse korda Jordanis, siis saad sina puhtaks!“ Naeman sai see pääle kurjaks ja ütles: „Ma mõtlesin, et ta wälja tuleb ja oma Jumala nime appi hüüab minu haiguse pärast. Eks ole Damaskuse jõed paremad, kui Israeli jõed?“ Ja ta läks ära wihaga. — Siis rääkisiwad tema sulased temaga: „Oleks prohwet suurt asja nõudnud, eks sa oleks seda teinud? Kui palju enam nüüd, kui ta ütles: Pese ennast!“ Ja tema läks nüüd, kas-tis ennast 7 korda Jordanisse ja sai puhtaks. Siis läks Naeman Eliisa juure tagasi, andis Jumalale auu ja pakkus temale kallid andid. Aga prohwet ei wõtnud midagi, waid ütles: „Mine rahuga!“

Pilkajate
poiste
tariistus.

dus neid
ära Jehoowa
nimel ja laks
karu tuliwad
metsast
wälja ja

Naeman
saab wibalt-
tõwest ter-
wets.

3. Aga Keaasi, Eliisa sulane, ajas Naemani järele, waletas ja ütles: „Mu isand palub su käest talent hõberaha ja riigid kahe prohveti lapsel, kes tema juure on tulnud“. Ja Naeman andis seda kahe võrra. Aga Eliisa oli seda wainus ära näinud ja ütles: „Naemani pidalitõbi peab sinu külge jääma!“ Ja Keaasi läks temast ära, pidalitõbine kui lumi.

4. Aga ka Nhab'i poeg Sooram tegi, mis Jehoowa meelest paha oli. Tema wasta tõstis Jehoowa Jehu kuningaks, ja Sooram sai sõjas surma. Ja tema leha wifati Naaboti põllu pääle. Aga kui Jehu Israeli tuli, oli Jisebel ennast ehitanud ja fenaks teinud, ja waatas anast wälja. Aga teda kukutati aknast maha ja tallati ära. Ja koerad söiwad tema liha Israeli müüri taga, nõnda kui Jehoowa oma sulase Eliisa läbi oli rääkinud.

Jumal, sinu wiis on püha; kes on nii suur Jumal, kui meie Jumal? Laaw. l. 77, 14.

Katel.: 7 ja 8. läst. Käskude lõpp.

Laul nr. 436 (368), 7. Wiisil: Tulge, risttiinimesed. 288.

Palwele ja wäge saada, Walwamises hoiameid, Nõtru wõta kinnitada, Kull siis käime sinu teed. Sõdi koguduse eest, Wõitu saab ta sinu käest: Omastele krooni anna, Ja meid ütskord taewa kanna.

§ 48. Prohwet Joonas. 800 a. e. Kr.

Joonas r. 1—4.

1. Niinewe oli Assiiria kuningas linn, suur, kuri ja täis walet. Sellepärast sai Jehoowa sõna prohwetile Joonas kätte: „Mine Niinewe linna ja kuuluta tema wasta; sest nende kurjus on minu ette üles tulnud.“ Kuid Joonas wõttis nõuu Jehoowa eest laewaga ära põgeneda. Aga Jehoowa tõstis suure tuule mere pääle, nõnda et laewamehed mõtlefiwad, et laew pidi katkema. Ja nad kiskendasiwad igauks oma jumala poole. Aga Joonas oli laewaruumis ja magas raskesti. Ja nemad heitsiwad liisku, et teada saada, kelle süü pärast see õnnetus nende pääle tulnud. Ja liisk langes Joonas pääle, ja Joonas ütles: „Wifake mind merde, siis jääb meri soiku!“ Ja nad wiskasiwad Joonas merde ja meri jäi seisma. Siis ohwerdasiwad nemad Jehoowale ja tõutasiwad temale tõutusi.

2. Aga Jehoowa saatis suure kala, kes Joonat pidi ära neelma. Ja Joonas oli selle kala sifikonnas 3 päewa ja 3 ööd ja hüüdis omas hädas Jehoowa poole. Ja kala oksendas teda wälja maale. — Siis ütles Jehoowa tõistkorda Joonas wasta: „Mine Niinewe linna

Nus Jehoowa läst ja selle täitmise.

ja kuuluta temale, mis ma sulle räägin!" Joonas läks ja kuulutas: „Neljakümne päeva pärast peab Niinewe hukka saama!" Siis uskusivad Niinewe linna mehed Jumala sisse, pühitsevad paastupäeva, parandasivad meelt ja palusivad armu. Ja kui Jumal nägi, et nad patust pöörasivad, kahetses ta selle kurja pärast, mis ta ähwardanud, ja ei teinud seda neile mitte.

3. See oli Joona meelest üpris väga paha. Ta himustas ära surra, läks linnast välja, tegi enesele lehtmaja ja elas selle warjus, jenni kui ta pidi näha saama, mis linnale sünnib. Ja Jehooma laskis ühe kiskajoni puu tõusta Joona üle warjuse, ja Joonal oli sellest rõõm. Siis saatis Jumal ühe ussi, kes seda puud näris, et ta ära kuiwas. Kui nüüd päew tõusis ja Joona pähe finni hakkas, siis süttis ta wiha põlema ja ta palus enesele surma. Aga Jehooma ütles: „Sinul on hale puust, mille kallal ja pole waewa näinud ja mida fina pole kaswatanud, mis ühe ööga sai ja tõisega kadus: ja mina ei peaks armu andma sellele suurele linnale, kus pääle 120,000 inimese sees, kes ei tunne wahet parema ja pahema kae wahel, ja pääle selle weel palju lojuksid!"

Mul ei ole hääd meelt hõela surmast, waid sest, et ta pöörab oma tee päält ja wõiks elada. Hesek. 33, 11.

Katel. : 3. päätükl — palwe kuulmine.

Laul nr. 293 (465), 1. Wiitil: Rõik sündku ilka nõnda mull'. 257.

Dh armas Jumal, awita Sind hädas taga nõuda, Ja südamest sind otsida, Su armu poole jõuda; Dh lasse mind, Kui otsin sind, Siis pea sind ta leida. Dh halasta ja awita, Mind wõta kurjast hoida.

§ 49. Prohwetid Jesajas ja Miika. Iisraeli riigi ots. Jesaja aeg Juuda riigis. (§ 50.51.)

Jesaja ja Miika r. 2. Kun. 16—22 2. Uja r. 28—34.

1. Pea pääle selle sai Jehooma sõna prohveti Jesajas ja Miika. Jesaja lätte ja tema kuulutas (a. 750) Lunastaja sündimisest: „Waata, neitsit saab kätima pääle ja toob poja ilmale ja peab temale nime panema Immanuel." Jes. 7, 14. „Üks laps on meile sündinud, üks poeg on meile antud, kelle õla päält walitsus on, ja temale pannakse nimi: Imelik, nõuuandja, wägew Jumal, igawene isa, rahuwürl. Ja tema suur walitsus ja rahu on ilmotjata Daaweti auujärje pääl." Jes. 9, 5. 6. Lunastaja kannatamisest kuulutas tema oma raamatu 53. päätükis:

Jesajas
ja Miika.

„Tõesti, meie haigused on tema enese pääle mõt-
nud ja kõik meie valu kannud. Karistus oli tema
pääl, et meil pidirahu olema, ja tema muhkude
läbi on meile terwis tulnud.“ Selsamal ajal kuulutas
ka prohvet Miika, et Lunastaja Petlema linnas pidi sündima.
Miik. 5, 1.

2. Aga Iisraeli lapsed tegivad uuesti pattu Je-
hooa, oma Jumala, wasta ja käiswad paganate
teede pääl. Küll lastis Jehooa prohwetite A m o s i
ja H o s e a läbi hüüda: „Pöörge ümber oma kurja teede päält!“ Aga
nemad ei mõtnud mitte kuulda, teeniswad tühje jumalaid, käisi-
wad lausujate järele ja tegivad kõikfugust kurja. Ja Jehooa
sai väga mihafeks Iisraeli wasta ja jaatis neid ära oma palge
eest. Sest kuningas H o s e a ajal tuli S a l a m a n e e s e r, Assuri
kuningas, wõttis Samaaria linna ära ja wiis Iisraeli wangi As-
suri maale. Aga Samaaria linn apani tema paganad elama. See
sündis a. 722 enne Kristuse sündimist. Need paganad õppi-
wad siin Jehooa kartust, aga nad teeniswad ühes ka oma tühje
jumalaid. Nõnda tegivad ka nende lapsed ja laste lapsed. Neid
kõiki nimetati S a m a a r i a rahwaks. Aga Juuda rahwas
põlgas neid kui poolpaganaid.

3. Sel ajal, kui Iisraeli riik ära häwitati, walitjes
Juuda maal kuningas H i s k i a ja tegi, mis Jehooa
meele pärast oli. Ta murdis ebausju sambad maha,
tegi Jehooa koja uksed jälle lahti. — Aga Assuri
kuningas S a n h e r i b läkitas suure wäe Jerusalema poole
ja teutas elawat Jumalat. Siis läks Hiskia Jehooa kotta ja
palus: „Jehooa, meie Jumal, päästa meid ära Sanheribi käest!“
Ja Jehooa läkitas prohveti Jesaja Hiskia juure, kes ütles:
„Seda teed, mis waenlane tulnud, peab ta tagasi minema!“ —
Ja selsamal ööl läks Jehooa ingel wälja ja lõi Assuri leeris
185,000 meest maha. Siis läks Sanherib tagasi ja tema pojad
tapiswad ta ära Niinewe linnas.

4. Neil päiwil sai Hiskia haigeks ja Jesaja tuli
tema juure ja ütles: „Wõta oma elumaja asjad seada,
sest sa pead surema.“ Aga Hiskia palus ja nuttis
wäga. Ja Jesaja sai uue käsü ja ütles Hiskiale:
„Nõnda ütleb Jehooa: Ma olen sinu palwet kuulnud ja tahan
su elupäewade juure lisada 15 aastat.“ Ja see sündis nõnda, ja
Hiskia sai termeks. Siis läkitas Paabeli kuningas Hiskiale käs-
fusid ja kingitusi, et ta oli haige olnud ja termeks jaanud. Ja
Hiskia näitas saadikutele oma warandust, hõbedat ja kulda. Aga
prohwet Jesaja tuli ja kuulutas: „Waata, päewad tulewad, et
kõik, mis ju kojäs on, peab Paabelisse ära wiidama.“ Hiskia
alandas ennast nüüd Jehooa ees. Seepärast ei tulnud Je-
hooa wiha mitte tema päiwil.

5. Hiskia järele tuliwad kuningad, kes mitte
Jumalat ei kartnud ja mitte ei kuulnud, mis

prohmetid kuulutasivad. Üksi Joosia, kes noorelt kuningaks sai, käis oma isa Daaveti teede pääl. Ta kiskus maha Paali altarid, ka Beeteli altarid, mida Jerobeam oli ehitanud, ja põletas nende preestrite luud ära, kes jäävad olivad ohwerdanud. Aga Jehoowa koda laskis tema kohendada. — Siis leidis ülempreester Hilki käsudpetuse raamatu Jehoowa kojast ja seda loeti rahwale ette. Ja kuningas käskis kõike rahwast paasapüha ja muid Jehoowa seadmisi pidada.

Wõi põlgad sina tema helduse ja kannatuse ehk pikameele rikkust? Eks sa ei tea, et Jumala heldus sind meeleparandamisele saadab? Room. 2, 4.

Katel.: 3 päätükk. Käskude lõpp.

Laul nr. 429 (355). Wiisil: Meil oma sõna kinnita. 2sa.

Oh Jeesus, meie juure jää, Päew weereb, ligi pime öö; Siis oma sõna walgust ja Meil' ära lasse kustuda.

Sel wiimsel kurjal ajalge Meid hoiu usus kindlaste. Su sagrament ja sõna häälel Meil jäägu itta puhtaks weel.

§ 50. Juuda riigi ots a. 588. Prohveti Jeremia aeg. (§ 52 ja 53.)

2. Kun. r. 24, 25. Jerem. 21, 25.

Jeremia kuulutus. 1. Jeremias oli väga noor, kui Issand teda kuninga Joosia ajal, a. 627, prohmetiks kutsus. Ja ta kuulutas: „Jerusalema linn peab antama Paabeli kuninga kätte, ja ta põletab seda tulega ära. Ja kõik Juuda maa peab paljaks tehtama, ja kõik rahwas peab Paabeli kuninga alamaks jääma 70 aastat.“ Aga nemad ei pannud seda mitte tähele.

Nebukadneetsar häwitab Jerusalema ära. 2. Ja Nebukadneetsar, Paabeli kuningas, tuli Jerusalema wasta sõdima, ja wiis kuninglikust soost palju noori mehi Paabelisse. Nende hulgas oli ka Daaniel. See oli esimene wangiwiimine ja wangi-põlwe algus, mis 70 aastat kestis, a. 606 e. Kr. Aga Juudamaa taganes jälle ära. Siis tuli Nebukadneetsar tõist ja kolmat, korda teda alla heitma. Wiimaks tungiswad waenlased linna. kui ta 18 kuud oli wasta pannud ja kuningas Sidkia põgenes. Aga Kaldea mehed saiwad ta kätte Jeeriko kohal, tapsiwad ta lapsed ta filma ees ära, pistiwad ta filmad wälja, ja wiiswad teda ahelas Paabelisse wangi. Nebukadneetsar laskis päälegi kõik Jumala koja riistad ja waranduse Paabelisse wiia, Jehoowa koja ära põletada, Jerusalema müürid maha kiskuda, ja Juuda rahwa Paabeli maale wangi wiia. See sündis a. 588 e. Kr.

Jeremia
le inamine
ja surm.

3. Jeremias pääsis ise eluga, ja jäi Jerusalemma: Tema leinas tema pärast, ja laulis nutulaulu. Aga pea hakkas mässamine maavalitseja vastu, teda kuninga seadnud. Siis põgenes kõik rahvas Egiptuse maale. Sinna jundisivad nemad ka Jeremiat ühes minema. Tema nuhtles neid ka jääl nende patu pärast. Ja nad olla teda jääl kividega furnuks löönud.

Kes filmatveega külwawad, need lõikawad hõiskamisega. Kes käib ikka pääle ja nutab seemet külwi tarwis kandes, see tuleb tõesti hõiskamisega ja kannab oma wihtfusid. Laul 126, 5. 6.

Katel.: Käskude lõpp.

Laul nr 445 (366), 2. Wiisil: Tulge ristiniimesed. 288.

Kui sind mere laened lõõwad, Wäga suure tormi lääes, Palju hirmu sulle teewad Sinu suure häda sees, Kui su Issand wait ka jääb, Ja su häda suureks lääb, Siion, ära tarda sina, Waew mõib pea rõõmiks minna.

VII. Daabeli wangipõlwest Malakiani.

Aastast 588—400 enne Kristust.

§ 51. Prohwet Taaniel Nebukadneetsari ajal. (§ 55.)

Taan. r. 1—4.

II. järk.

Taanieli
wagadus.

1. Daabeli kuningas Nebukadneetsar laskis Issraeli noori mehi kuninglikust soost wälja walitseja ja neid õpetada, et nad kõlbaksiwad kuningas kajas seisma, ja teda teenima. Nende seas oli wangi wiidud **T a a n i e l** ja tema kolm sõpra. Ja kuningas käskis, et nad tema rooga pidiwad sööma, ja tema wiina jooma. Aga Taaniel ei tahtnud seda mitte teha, et ta ennaft Sumala käsu wasta mitte ei roojastaks. Ta palus enesele üfji kaunawilja ja wett. Ja waata, nemad oliwad näust ilusamad kui noored mehed, kes kuningas roast söiwad. Ja Sumal andis neile kõigesugust tarlust ja tundmist, ja Taaniel oli mõistlik kõigesuguse nägemise ja unenägude pääle.

Taanieli
tartus.

2. Pea oli Nebukadneetsaril unenägu, aga see oli tema meelest ära läinud. Ja ta nõudis, et Kaldea

targad pidiwad temale seda unenägu ja tema tähendust teada andma. Aga nemad ei jõudnud seda mitte, ja kuningas käskis neid ära tappa. Aga Taaniel palus Jumalat, ja see sala-asi ilmutati temale ööse. Siis ütles Taaniel kuningale: „Sina, kuningas, nägid suure kaju. Selle pää oli kullast, tema rinnad ja käewarred hõbedast, tema kõht ja puusad wasest, tema sääred rauast, tema jalad muißt rauast, muißt sauest. Siis langes üks kivi taewast, peffis selle kaju pihuks, aga sai ise suureks mäeks, ja täitis maailma. Ja see on selle unenäu seletus: Sina, oh kuningas, oled kuldne pää. Sinu kuningriigi järele tõusewad kolm tõist, mis halvemad sinust. Wiimane on tugew kui raud, aga üks lõhutud riif. Aga nende kuningate päiwil wõtab taewa Jumal ühe kuningriigi üles ehitada, see peab kõik kuningriigid pihuks lööma, aga ise igawesti seisma.“ — Siis heitis kuningas filmili maha, ja ütles: „See on tõsi, teie Jumal on jumalate Jumal!“ Ja ta tegi Taanieli suureks, ja pani teda walitsejaks üle Baabeli riigi ja tema tarkade.

3. Siis laskis kuningas Nebukadneetsar kuldkaiku ^{Kolm meest tulekahjus.} teha, ja kuulutada: „Teie peate selle kaju ette maha heitma ja teda kummardama. Kes seda ei tee, seda peab kuuma ahju wisatama.“ Pea kaebaswad Kaldea mehed, et Taanieli sõbrad Saadraf, Meesaf ja Abdeneego mitte kaju ette maha ei heitnud. Siis käskis kuningas ahju 7 lorda kuumemaks kütta, ja neid ahju wisata. Aga pea ehmatas kuningas ära, ja ütles: „Eks meie ei ole kolm meest tulesse wisanud? Aga ma näen neli meest tules kõndiwat, ja neljanda nägu on jumalate poja sarnane. Siis läks Nebukadneetsar põlema ahju ligi, ja hüüdis: „Teie kõige kõrgema Jumala sulased, tulge wälja!“ Ja nad astusiwad wälja, ja nende juuksed ei olnud kõrmetatud, ega tule hais nende küljes. Siis ütles kuningas: „Kõidetud olgu Jumal, et ta oma ingli läkitanud, ja oma sulased ära päästnud, kes tema pääle lootusiwad. Seepärast ärge teutagu ükski nende Jumalat, sest tõist Jumalat ei ole!“ Ja kuningas andis neile kolmele mehele juure meelewalla Baabeli riigis.

4. Kuningas Nebukadneetsar nägi unes ühe kõrge ^{Nebukadneetsari kõrgus ja taristus.} puu, mis ulatas taewast saadik. Aga taewast anti käsk, teda maha raiuda ja ta pidi metsaliste südame saama. Baabeli targad ei mõistnud seda mitte seletada. Aga Taaniel ütles: „Sina kuningas, oled see puu: su suurus ulatab taewani, aga sind lükatakse inimeste juurest ära, ja sa pead metsalistega wälja pääl elama, kunni sa tunned, et kõige kõrgem on ainus walitseja.“ Ja see kõik sündis ühe aasta pärast, kui ta oma kuningliku hoone pääl kõndis ja ütles: „See on suur Baabel, mis mina olen ehitanud oma wäe läbi!“ Ta sai loomade sarnajeks, ja kuningriik wõeti temalt ära. Aga kui ta ennast alandas, sai tema meele ja mõistuse ja oma kuningriigi jälle kätte.

Ja tema peab kui kuningas walitsema Jaakobi soo üle igawesti ja tema kuningriigil ei pea otsa olema. Luuk.1,33.

Zaaniel lõufoerte augus.

Kateh.: 1. käst.

Laul nr. 164 (483), 2. Wiisil: Ma tahan jätta maha. 245.

Sest tahan appi hüüda Ma oma Jumalat, Ta poole kindlast hoida,
Kui hädad waerawad, Ning paluda ka teda, Et annaks kannatust; Ta
waigistab mu häda ja pöörab ahastust.

§ 52. Taaniel Belsatsari ja Tariiuse ajal. (§ 56.)

Taan. 5—7. 9.

II. järk.

Belsatsari
meeletus ja
tariistus.

1. Kuningas Belsatsar, kes pärast seda walitses, tegi suured joodud. Ja ta käskis pühad riistad ette tuua, mis Nebukadneetsar Jehooma templist oli riisunud. Ja kuningas, tema naesed ja teenrid jõiwad neist wiina, ja kiitsiwad oma ebajumalaid. Sel tunnil ilmusiwad inimese käe sõrmed ja kirjutasiwad kuningliku hoone seinale. Siis kahwatas kuningas ära, käskis oma tarku seda kirja lugeda, aga nemad ei mõistnud. Siis ütles Taaniel: „See kiri on: Mene, mene, tekel, uwar sin! See tähendab: waetud, ja leitud kerge olewat; su kuningriik on lõpetatud ja Meeda ja Persia meeste kätte antud!“ — Selsamal ööl tapeti Belsatsar ära.

Taaniel lõu-
koerte augus.

2. Ja Tariius, Meeda mees, sai kuningriigi enese kätte. Ja tema seadis Taanieli maawalitsejaks. Aga tõised würstid otsisiwad süüd Taanieli wasta, ja nemad ei leidnud mitte. Siis andsiwad nemad kuningale nõuu, et ta käsu wälja kuulutaks: „kolmekümne päewa sees ei tohi keegi kedagi muud kumardada, kui aga üksi kuningat: muidu saab ta lõukoerte auku wisatud.“ Aga Taaniel palus iga-päew oma Jumalat, nagu ennegi. Ja tema afnad oliwad lahti Jeruusalema poole. Nüüd kaebasiwad waenlased tema pääle, ja kuningas lastis, ehk tal küll kurb meel oli, teda lõukoerte auku wisata. Ta ütles üksi: „Su Jumal, keda sina alati teeninud, päästku sind!“ Ja kuningas ei sõbnud ega maganud öö otja, ruttas hommiku wara augu juure, ja hüüdis: „Taaniel, kas sinu Jumal on wõinud sind lõukoertest ära päästa?“ Taaniel wastas: „Mu Jumal on oma ingli läkitanud, ja lõukoerte suu tinni pannud, et nad mulle wiga pole teinud!“ Siis sai kuningas rõõmsaks ja käskis Taanieli august wälja tõmmata, ja neid mehi sinna sisse wisata, kes tema pääle oliwad kaebanud. Ja nemad ei olnud weel augu põhjas, kui neid lõukoertest ära murti. — Pääle selle nägi Taaniel weel palju muid nägemisi tulewaisst asjust ja tõutatud A r a l u n a s t a ja tulemisest. See jaada tulema, kuulutas ta, 70 aastanädalat (490 aastat) pääle selle, kui käsk wälja läinud ära häwitatud Jeruusalemma üles ehitada.

Seitskümmed aastanädalat on seatud su rahwale ja su püha linnale, pärast peab üleastumist ära teeldama ja pattusid ära lõpetatama ja ülekohtu eest äralepitamist tehtama. Taan. 9, 24.

Katel : 1. käskude lõpp. 1. õpetus : Rõige häda ja kurja eest hoiab

Laul nr. 337, s. Wiisil : Müüd laulgem suust ja südamest. 214.

Sa meie kilt, Immanuel, Sa wägem wõitja, Iisrael, Sa laitsed meid, kaid meie ees, Meid rõõmustad ka armu wäes, Kaid meie ees nii truuste, Ja warjad meid nii heldeste — Ja waenlast nultled raskeste!

§ 53. Ester.

Estr. r. 1—10.

Lisa.

Ester saab
kuningas
emandaks,
Haamann
juureks
würstiks,
peab kurja
nõuu Juud-
laste wasta.

1. Kui kuningas Ahasweerus walitses, leidis armu üks waene Juuda tütarlaps, selle nimi oli Ester. Temal ei olnud enam isa ega ema, ja ta sugulane Mordekai oli teda üles kaswatanud. Ja Ahasweerus tõstis Estri kuningaemandaks. Selsamal ajal tegi kuningas ka Haamanni juureks üle kõigi würstide, ja kõik kuningas sulased pidivad tema ette põlwili maha heitma. Aga Mordekai ei teinud seda mitte. Seepärast sai Haamann täis tulist wiha, ja pidas nõuu kõiki Juudlast ära häwitada.

Estri jul-
gus oma
rahwa eest
losta.

2. Kui Mordekai seda kuulda sai, andis ta Estrile kätju, et ta kuningas juure läheks, ja armu paluks oma rahwale. Aga sääl maal oli seadus, et igauks, kes kutsumata kuningas juure läks, pidi surma surema, olgu siis, et kuningas oma walitsuse-kepi tema poole sirutas. Ja Estrit ei olnud kutsutud. Aga ta paastus ja palus, pani omad kuninglikud riided selga, ja ütles: „Kui ma hukka saan, siis saan ma hukka!“ Ja siis läks Ester kuningas juure sisse. Aga kuningas sirutas oma kuldkepi tema poole ja küsis: „Mis ja nõuad, kuningaemand!“ Aga Ester palus üksi, et kuningas ja Haamann homme tema juure joodule tulekijwad. Kui Haamann seda kuulis, läks ta rõõmuga wälja. Aga kui ta õues Mordekait nägi, kes teda ei kummardanud, wõttis ta ette ühte puud lasta ehitada, 50 küünart kõrge, ja kuningale nõuu anda, et Mordekai sinna üles poodaks.

Mordekai
truudus —
ja kuis seda
peab pal-
gatama.

3. Sel ööl ei saanud kuningas und, ja ta lastis enesele oma riigi ajaraamatust ette lugeda. Ja säält leiti, et Mordekai oli kuningale teada annud, kuis kaks teenrit oliwad tahtnud kuningas külge kätt pista. Ja kuningas küsis: „Mis auustust on selle pääle Mordekai-
le tehtud?“ Temale wastati: „Si mingijugust!“ Just nüüd tuli Haamann kuningas juure nõuu andma, et Mordekai üles poodaks. Siis ütles Ahasweerus: „Mis peab sellele mehele tehtama, keda kuningas tahab auustada?“ Haamann mõtles: keda ta muud mõtleb, kui mind? ja ütles: „Sellele mehele peab kuninglik riie selga, ja kroon pähe pandama: ta peab kuningas hobuse seljas

õitma ja würstid peawad tema ees hüüdma: Nõnda tehakse sel-
lele mehele, keda kuningas auustab!" Ja kuningas ütles: „Mine
ruttu ja tee nõnda Mordefai, Juuda mehega!" Ja Haamann
tegi seda, ja läks wihaga koju.

4. Pea aga tuli kuningas joodule, mis Ester oli
walmistanud. Ja ta ütles Esterile: „Mis sul on
palumist, kingaemand?" Tema ütles: „Saagu mulle
ja mu rahwale elu antud, sest meid tahetakse ära kau-
tada." Ahasweerus küsis: „Kes see on, kes oma südame selle
nöuga on täitnud?" Ester wastas: „Sääl see kuri Haamann!"
Siis tõusis kuningas tulise wihaga üles, ja läks rohuaeda. Ja
üks tema teenritest ütles: „Ennäe, sääl on see puu, mida Ha-
mann on Mordefai tarwis teha lastnud!" Kuningas ütles: „Pooge
Haamann sinna külge." Nõnda pääsiwad Juudlased. Ja selle
mälestuseks pühitsetiwad nemad Puurimi püha.

**Sest Jehoowa tunneb õigete teed, aga hõelate tee lä-
heb hukka.** Laaw. I. 1, 6.
Katel.: 5. lüft.

Laul nr. 167 (492). Omal wiisil. 143.

See Jumal, kes meid kurwastanud, Wõib pea jälle rõõmusta; Kui
mure tund on mööda läinud, Ta tuleb oma abiga; Kui sinu meel ei mõt-
legi, Ju abi tuleb sinule!

§ 54. Paabelist tagasi- tulemine ja wiimsed prohwetid. (§ 58.)

Ezra. 1—10 Nehem. 13.

1. Kui 70 wangi-aastat mööda oliwad, siis andis
R o o r e s, Persia kuningas, Juuda rahwale luba tagasi
kodumaale minna ja Jeruusalemma templi ehitada a.
536 e. Kr. Siis läksiwad enam kui 40,000 Juudlast
kodumaale, aga suurem osa jäi Paabelisse. Kooses lastis ka
Jehoowa koja riistad neile kätte anda, mis Nebukadneetsar oli ära
wiinud. Ja Juuda maa walitseja S e r u b a a b e l ja ülem-
preester J o o s u a ehitasiwad Jehoowa altari üles, ja ohwerda-
siwad Issandale. Ja kui ehitajad templi alust paniwad, seisiwad
sääl preestrid ja leewitid trumpetite ja pasunatega. Aga wanad
inimesed, kes endist koda oliwad näinud, nutsiwad suure häälega.
Siis tuliwad Juuda waenlased Samaaria linnadest Serubaabeli
juure ja ütlesiwad: „Meie tahame ka teiega ehitada!" Aga ne-
mad ütlesiwad: „Meil pole teiega tegemist!" Siis keelasiwad
Samaaria rahwas templi ehitamist ja tõstsiwad kaebtust Persia
kuninga juures, nagu oleksiwad Juudlased mässsajad. Ja templi
ehitamine jäi seisma. Aga pea anti uus luba ja Jumala koda
fai walmis ja õnnistati suure rõõmuga.

Paabelist
tagasitule-
mine ja
templi ehi-
tamine.

2. Sel ajal elasivad prohvetid Haggai ja Sa-
farja. Haggai kosutas neid, kes endise templi pärast
leinasivad: „Mina tahan selle koja auuga
täita, ja selle wiimse koja au peab suurem ole-
ma, kui esimese. Haggai 2, 7. 9. Prohwet Sa-
farja kuulutas: „Ole üpris wäga rõõmus, Siioni tütar,
hõiska Jeruusalemma tütar! Waata, sinu kuningas
tuleb sulle õige, ja tema saab abi; wilets,
ja sõidab eesli seljas ja emaeesli sälu seljas.“
Saf. 9, 9.

3. Siis tuli Ezra, üks mõistlik kirjatundja Paa-
belist üles, ja kuningas andis temale kulda ja hõbedat,
ja kõiksugu riistu Jumala koja teenistuseks. Ja Ezra
õpetas Jsraeli rahwast Jehooma seaduses, parandas jumalatee-
nistuse korra, lahutas rahwa paganaisi ja pagana naisi, keda
nad oliwad wõtnud. — Aga kui Nehemia, Persia kuningas tee-
ner, kuulda sai, et Jeruusalema müürid alles lõhki oliwad, ja
ta rahwas wiletsuses elas, siis paastus ja palus tema, ja ütles
kuningale: „Lase mind üles minna oma wanemate linna, et ma
seda üles ehitan!“ Ja kuningas laskis teda sinna. Aga kui
Juuda waenlased kuulnud, et nemad hakanud Jeruusalemma
müürid ehitama, saiwad nemad täis wiha ja tahtsiwad Jeruusalema
wasta sõdida. Aga Nehemia jagas mehed pooleks. Poolel ehi-
tasiwad müüri, ja poolel walwasiwad, möök käes. Nõnda paran-
dati Jeruusalema müürid ära. Siis tuli kõik rahwas kokku, ja
Ezra luges neile seaduse raamatu sõnad ette. Nõnda pühitsetiwad
nemad suurt paastu-päewa, uuendasiwad lepingut, ja tõutasiwad
Jehooma käskude järele elada.

4. Ezra ja Nehemia ajal elas ka weel wiimne
prohwet Malakia. wana seaduse prohwet Malakia. Tema karistas
rahwast tema patu pärast, aga kuulutas ka nimelt:
„Waata, mina laskitan oma ingli, ja tema peab
minu palge eelteed walmistama ja pea tuleb
oma templi juure Jsrand, keda teie otsite, ja
seaduse ingel, keda teie tahate! Malak. 3, 1.

**Jsrand ei heida mitte igawesti ära, waid kui ta saab
kurwastanud, siis halastab tema oma suure helduse järele.**
Jer. n. l. 3, 31. 32.

Katel.: 2. palwe. 3. lask. 1. palwe.

Saul nr. 405 (289), 1. Omal wiisil. 324

Jeesus rõdmustaja, Hinge jahutaja! Jeesus launike! Oh kui wiivid
taua! Hingel igaw. jõua! Sind ma igatsen. Jumal Poeg, mu hinge peig,
Si ma muud siin, kui sind aga Maa pääl nõuan taga.

VIII. Nelisada aastat ootamise aega.

Malakiasst kunni Kristuseni.

§ 55. Juuda rahvas kolmanda maailma-riigi ehk Kreeka riigi all. (§ 59.)

2. Makkab. r. 3—7, 9. 1. Makkab. 1—16.

1. Persia kuningas Kooses oli Juuda rahva Paabeli wangist wabaks lastnud. Aga mitte kaua ei jäänud rahvas selle riigi alamateks. Sellele tegi kuningas Aleksander Suur otja (a. 333) ja Juuda maa sai Kreeka riigi alla.

2. Pääle Aleksandri surma jagasiwad tema päälitud tema riigi oma wahel ära. Nüüd sai tõutatud maa Egiptuse kuningate alla. Üks neist, Ptolomäus Wendade armastaja, lastis wana testamendi pühad kirjad Hebreu keelest Kreeka keelde 70 kirjatundja läbi ümber panna, umbes a. 280 e. Kr. Israeli lootus sai sellega jälle paganatele ifka tuttawamaks. Nüüd sai Kanaan Siiria walitjuse alla a. 203 e. Kr., ja rasfed ajad tuliwad sellega Juuda rahwale. Siiria kuningas Antiohus andis kange käsu wälja, et kõik tema rahwad peawad pagana usku heitma. Jehooma templi lastis ta ära teutada, pühad kirjad ja pühad riistad katki kiskuda. Kõik, kes oma usku finni pidasiwad, surmati ära. Nüüd langesiwad palju wanemate seadusest. Aga palju oli ka neid, kes ennem suriwad, kui oma usku ära salgasiwad.

3. Sel ajal elas Juuda mägedel waga preester Matatias oma wiie pojaga. See nägi, kuis üks Juudamees tuli ja ebajumalatele ohwerdas. Siis sai ta püha wiha täis, tappis selle Juudamehe ja kuninga pääliku ära, kes ohwerdama oli sundinud. Ja tema põgenes kõrbesse oma wiie pojaga, ja tema ümber kogus suur hulk mehi. Ja nad karistasiwad paganate wägiwalda, ja häwitasiwad ebajumalate altariid ära. Kui Matatias suri, õnnistas tema oma poja Juuda Makkabi päälikuks. Selle järele kannab tema sugu Makkabeijde nime. See wõitis Jeruusalemma tagasi ja pani jumalateenistuse jälle korrale a. 165 e. Kr. Antiohus tahtis nüüd ise Juuda Makkabile wasta minna. Aga tema langes hirmsa haiguse kätte: ussid siginesiwad tema ihust ja ta mädanes elawa ihuga ära. Nii läks Juudlastel weel korda wabaks saada ja ka iseriiki asutada. Selle üle walitjes Makkabeijde sugu sada aastat. Aristobuulus nimetas ennast Juuda kuningaks a. 106 e. Kr.

§ 56. Juuda Rooma riigi all. Tema sifemine elu ja olu. Waade paganate pääle. (§ 60.)

1. Aristobuuluse järeltulijad seiswad pikas riius üksteise wasta walitsuse pärast. Nõnda oli Roomlastel kerge nende riiki ära wõita. Kuulus Rooma päälil Pompejus wõitis a. 63 Jeruusalema ära. Roomlased nimetasiwad Sedomi soost Heroodese Suure Juuda kuningaks a. 40 e. Kr. See oli mees täis werejānu ja ilma armuta. Terwe Makkabeuse sugu lastis ta ära hukata, ka oma abitaasa ja kaks poega. Et rahwa meelehāād leida, hakkas tema Jeruusalema templit suure auuga ümber ehitama. Muidu elas tema täiesti paganate wiisi. Tema ongi see, kes Betlema lappi kaskis ära hukata. Ta suri sellesama hirmsa haiguse kätte, kelle kätte Antiohus oli jurnud.

2. Oma patu pärast oli Juuda paganate ifke alla saanud. Aga weel oli tema oma suur wara: k ā s k ja t õ u t u s. Aga Jsrael mõistab mõlemaid wõeriti. Tema wotab päästjat, kes teda lihaliikust orjaifkest pidi päästma. Sellele ebateele saatis rahwast nimelt tutaw Wariseeride seltskond. Need nõuawad kāsju täitmist ta sõna, mitte ta sifu järele. Weel pühamaiks kui kāsku ise, kāsiwad nad wanemate suusõna ja kāsju seletust pidada. — Nende kõrwas on weel Saduseerid tähtsad. Need ei ütle waimu, ei inglid ega ülestõusmist olemat. Need on umbusklikud Juudalised, kes wanemate usu ära salgawad.

Aga ka tõstseid w a g a s i d on Jsraelis olemas. Need on waiksed ja wagad, kes alanduses ja tasanduses Jslanda ilmumist wotawad.

3. Aga kuis oli paganatega lugu, kelle wälise wõimu alla ka Jsrael oli antud? Oma teedel oliwad nemad käinud 2000 aastat. Nad pidiwad nāgema, kuhu nad saawad, kui Jumala Waim neid ei juhi. Ja nõnda on nad sattunud enam ja enam patu mudasse. Nende kuulus kunst ja teaduski pole paganate südant rahule saatnud. Nende oma jõuu pääle waadates tuli üksi tunnistada: pimedus katab maad ja pilkane pime rahwast! Nõnda wotasiwad: Jsrael kāsuga, paganad kāsuta. Sāäl ep olnud ühtegi wahet. Nad oliwad kõif pattu teinud ja oliwad Jumala auust ilma. Room. 3, 22. 23. Jah, terwe ilm wotas Naefeseemet, kes tulema pidi ussi pāād rõhuma ja rahwaid rahule saatma.

Aga kui aeg täis sai, läkitas Jumal oma Poja, et ta pidi naefest sündima ja kāsju alla saama, et tema neid, kes kāsju all oliwad, pidi ära lunastama, et meie pidime laste õiguse saama. Kalat. 1, 4.

Nõnda ütles ilmunud Tunastaja, meie seaduse
wahemees Ieesus: „Tulge minu juure kõik, kes teie
hoormatud ja waewatud olete, ja mina tahan teile
hingamiist saata.“

Uue Seaduse lugu

ehf

Meie õndsuse täidesaatmine ja meie igavene
äralunastamine Jeesuse Kristuse läbi.

Esimene piir.

Jeesuse, meie Lunastaja, püha elu.

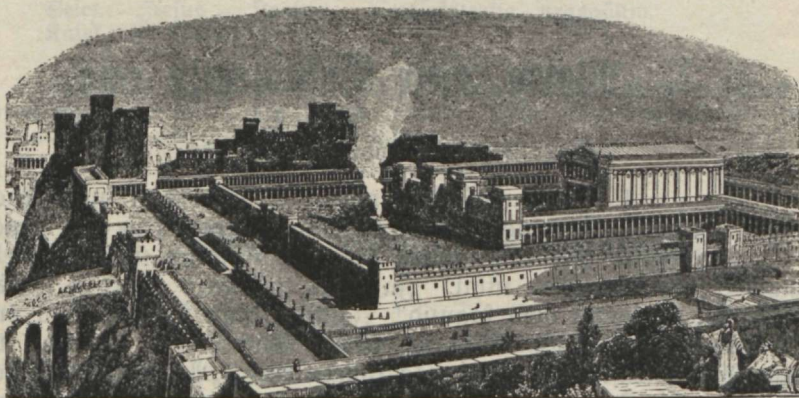
I. Selläija ja meie Issanda
kuulutamine ja sündimine. Issanda lapsesõlvu.

§ 1. Safarias ja Eliisabet.

Luuſ. 1,5—25.

Selläija
wanemad.

1. Herodese, Juudamaa kuninga ajal elas üks
preester, Safarias nimi, ja tema naene oli Eliisa-
bet. Nemad olivad mõlemad wagad, ja elasivad

Rooma lants ja Herodese tempel.

laitmata. Aga neil ei olnud last, ja nad olivad väga elatanud. Ja kui Safaria kord tuli preestri ameti kombe pärast suitsetada, siis läks ta Issanda templisse, ja kõik rahvahulk oli õues ja palus Jumalat.

2. Aga Issanda ingel näitas ennast temale, ja Inglise sõnum. seisis suitsetamisealtari paremal poolel. Ja kui Safarias teda nägi, ehmatas tema ära. Aga ingel ütles: „Ara karda, Safarias, sinu palve on kuulnud; sinu naene Elisabet peab sulle poja ilmale tooma, ja sina pead temale nime panema Johannes. Ja tema peab Issanda ees suur olema ja Issanda eel käima Gelia waimus ja wäes, et ta walmistab Issandale ühe walmistatud rahwa.“

Safaria
umbuis ja
laristus.

3. Safarias ütles ingli wasta: „Kust ma seda pean tundma, sest ma olen wana, ja mu naene on väga elatanud?“ Ingel wastas: „Ma olen Raabriel, kes Jumala ees seisab, ja mind on läkitatud sulle seda hädä sõnumet kuulutama. Waata, ja pead keeletumaks jääma selle päewani, kui see sünnib, et sa minu sõna pole uskunud.“ Aga rahwas pani seda imeks, et Safarias nii kaua templisse wiibis. Ja kui ta wälja tuli, ei wõinud tema mitte nendega rääkida; ja nemad mõistiwad, et ta templis nägemist oli näinud. Tema näitas käega nende poole ja jäi keeletumaks. Aga kui ta teenistuse päewad täis saiwad, läks ta koju.

**Seft Jehoowa sõna on õige ja kõik tema töö on tõsi-
dufes!** Taaw. I. 33, 4.

Selet.: Johannes, tähendab: Issand on armulik.
Katel.: Wimsed palwe sõnad.

Saul nr. 4 (112). Wiisil: Jeesus, tule minule.

Kõige ilma õnnistus, Kõige rahwa rõõmustus hakkab meile tulema. Kõik maailma aitama.

Wana aja ihaldus, Paradiisi tõutus On nüüd täiest' täidetud, Rahwa mure lõpetud.

§ 2. Maria, meie Õnnistegija ema.

Luf. 1, 26—56. Matt. 1, 20—24.

1. Kuuendal kuul pärast teda läkitati ingel Raabriel Jumalast Kalilea maale, Maatsareti linna, neitsi Maria juure, kes oli kihlatud ühele mehele Daaweti soost, Joosep nimi. Ja ingel tuli tema juure ja ütles: „Tere, kes sa armu oled saanud! Issand olgu sinuga, sina õnnistatud naeste seas!“ Aga kui Maria teda nägi, ehmatas ta tema sõna pärast väga ära. Ja ingel ütles: „Ara karda, Maria, sest sina oled Jumala juurest armu leidnud. Waata, ja pead poja ilmale tooma, ja temale nime panema: Jeesus. See peab

juur olema ja Rõigefõrgema Pojaks hüütama: ja Issand Jumal ise annab talle tema isa Taaweti auujärje, ja tema kuningriigil ei pea otja olema.”

2. Maria ütles ingli wasta: „Kuidas see peab Maria ust. sündima?” Ingel wastas temale: „Püha Waim tuleb su pääle, ja Rõigefõrgema wägi warjab su üle. Seepärast peab ka see Püha, mis sinust sünnib, Jumala Pojaks hüütama. Sest Jumala juures ei ole ükski asi wõimata.” Aga Maria ütles: „Waata, siin on Issanda ümmardaja; mulle sündigu su sõna järele!” — Ja ingel läks tema juurest ära.

3. Neil päiwil läks Maria Juuda mägiselle maale, tuli Sakaria kotta, ja teretas Eliisabetti. Ja Eliisabet sai täis Püha Waimu ja hüüdis: „Õnnistatud oled sina naeste seas! Õnnis oled sina, et sina oled uskunud, sest see peab tõeks saama, mis sinule Issandast on öeldud!” Siis ütles Maria: „Minu hing auustab wäga Issandat, ja mu waim on wäga rõõmus Jumala, mu Õnnistegija pärast. Sest tema on waadanud oma ümmardaja alanduse pääle, ja waata, sest ajast kiidawad mind õndsaks kõige põlwe rahwas. Sest mulle on suuri asju teinud Wägew, ja kelle nimi püha on.” — Ja Maria jäi Eliisabeti juure ligi kolm kuud, ja läks siis tagasi oma kotta.

4. Issanda Ingel näitas ennaft unes ka Zoosepile ja ütles: „Zoosep, Taaweti poeg, ära karda mitte Mariat, oma naist enese juure wõttes: tema toob poja ilmale, ja sina pead sellele nime panema Jeesus, sest tema päästab oma rahwa nende patust.” Ja Zoosep wõttis oma naese enese juure.

Ja ühegi muu sees ep pole õnnistust; sest ühtegi muud nime ei ole taewa all inimestele antud, kelle läbi meie peame õndsaks saama. Ap. t. 4, 12.

Selet.: Jeesus = Zoosua = Õndsastegija, Arapäästja.

Katel.: 2. õperuse seletus.

Laul nr. 1 (114). Omal wiisil. 216.

Kuis pean wasta wõtma Sind, armas Jeesuke? Kuis sulle wasta tõtma, Mu hinge iluke! Oh Jeesus, Jeesus, süüta Mu süda põlema, Ja ise mulle näita, Mis sind wõib rõõmusta.

§ 3. Ristija Johannese sündimine.

Luuk. 1, 57—80.

II. järk.

Sündimine
ja nime
andmine.

1. Kui Eliisabeti aeg täis sai, tõi tema poja ilmale, ja tema naabrid ja sugulased oliwad rõõmsad temaga. Ja nemad tuliwad kaheksandal päewal last ümber lõikama, ja nimetasiwad teda isa järele Sata-

rials. Aga Eliisabet ütles: „Si mitte, waid tema nimi peab Johannes olema!“ Ja nemad näitawad käega tema isa poole, kuidas tema tahtis, et poega pidi nimetatama. Safarias küsis ühe lauakese ja kirjutas: „Johannes on tema nimi!“ Seda- maid pääsis tema suu ja keel lahti; tema rääkis ja kiitis Jumalat. Ja kõik paniwad seda imeks.

2. Aga Safarias sai täis Püha Waimu, ja ütles: <sup>Safaria kii-
tuselaul.</sup> „Kiidetud olgu Issand, Issraeli Jumal, et ta on tul- nud päästma ja äralunastamist saatma oma rahwale. Ja sina lapsuke, sind peab Kõigekõrgema prohwetiks hüütama, sest sa pead Issanda palge eel käima, ja tema teed walmistama.“

3. Aga lapsuke kaswas, ja sai kangeks waimust, <sup>Lapse
taswamine.</sup> ja oli kõrbes selle päewani, kui tema ennast Issraeli rah- wale pidi näitama. Ja Issanda käsi oli temaga.

Waata, ma läkitan oma ingli, ja tema peab mu palge eel teed walmistama, ja pea tuleb oma templi juure Issand, keda teie otsite, ja see seaduse ingel, keda teie ta- hate. Waata, ta tuleb, ütleb wägede Jehoowa! Malak. 3, 1.

Katel.: 2. käsu seletus: tänama ja kiitma.

Paul nr. 2 (110), 1. Wiisil: Armas Jeesus armha. 169.

Hosianna, tõstle häält, hüüdke wahwast! Boeg nüüd Issa järje päält Tuleb waatama oma rahwast, Kõik maailm nüüd teda kiitku, Hosianna rõõmsast hüüdku.

§ 4. Jeesuse Kristuse sündimine.

Luufl. 2, 1—20.

I. järk.

1. Neil päwil läks sõna keisrist Augustusest <sup>Issanda
sündimine.</sup> wälja, et kõik maailm pidi üles kirjutatama. Ja kõik läksiwad ennast lastma üles kirjutada igauks oma linna. Siis läks ka Joosep Kalilea maalt Naatsareti linnast üles Juuda maale Daaweti linna, mis hüütakse **B e t l e m a k s**, seepärast et ta oli Daaweti soost ja pärismaalt, et ta ennast laseks üles kirjutada Maria, oma kihlatud naesega. Sää! tõi **M a r i a o m a e s i-** mese poja ilmale, wähtis teda, ja pani teda maha söime; sest neil ep olnud muud aset majas.

2. Säälsamas wäljal oliwad karjased õitses, ja hoid- <sup>Inglite
kuulutus.</sup> siwad õõsel oma karja. Ja Issanda ingel seisis nende juures, ja Issanda au paistis nende ümber, ja nemad kartsiwad üliwäga. Aga ingel ütles: „Urge kartke! sest waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõi- gele rahwale peab saama, sest teile on tänä Da- aweti linnas **Ünnistegija sündinud**, kes on **Iss- anda Kristus**. Ja see olgu teile täheks: teie leiata selle lapse

Jeesuse sündimine.

mähkmetesse mähitud, ja söimes magawat." — Ja äkitselt oli inglisa taeva sõjaväe hull; need kiitsivad Jumalat ja ütlesivad: „U olgu Jumalale kõrges ja maa pääl rahu ja inimestest hää meel!“

3. Kui inglid nende juurest olivad ära läinud
 Karjased taeva, ütlesivad karjased üksteisele vastu: „Et läki
 Betleemas. n ü ü d Betleema ja waadake seda asja, mis
 on sündinud, mis Issand meile on teada ennud!“ Ja nemad
 tulivad rutusti, leidsivad Maria ja Joosepi, ja lapsukeset sõi-

mes magawat. Ja kui nemad seda saidad näinud, lautasivad nemad asja laiale, mis neile sest lapsusest oli räägitud. Ja kõik, kes seda kuulsivad, paniwad seda väga imeks. Aga Maria pidas kõik need sõnad meeles, ja mõtles nende päale omas südames. Ja kirjased läksivad tagasi, auustasivad ja kiitsivad Jumalat kõige see eest, mis nemad olivad kuulnud ja näinud.

Nõnda on Jumal maailma armastanud, et tema oma ainusündinud Poja on annud, et ükski, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, waid et igawene elu temal peab olema. Joh. 3, 16.

Katel : 2. õpetus.

Laulu r. nr. 20 (132). Ma tulen taewast ülevalt. Omal wiisil. 33.

Oh, mõta, armas Jeesuse, Mu süda sängiks omale! Oh mõta temas hingata. Et mina find ei unusta.

Nüüd laulan mina südamest, Ka kiidan oma Jeesusest, Ma palun rõõmsa usuga: Mind, Jeesus, ilka awita.

§5. Lapsuse nime panemine. Siimeon ja Anna.

Luuf. 2, 21—38.

Lapsuse
ümberkõlla-
mine.

1. Kui kaheksa päewa täis saidad, et last pidi ümber lõigatama, siis pandi temale nimi Jeesus, nõnda kui ingel seda enne oli ütelnud.

Siimeoni
õnnistus.

2. Ja kui lapsuse sündimisest 40 päewa mööda olivad, wiisivad nemad ta Jeruusalemma, et teda Issandale ette seada ja ohwit anda seda mööda, kui käsüõpetuses on öeldud, ühe paari turtelkuikefi ehk kaks tuipoega. Ja waata, üks inimene oli Jeruusalemmas, Siimeon nimi, see oli õige ja jumalakarlik, ja ootas Israeli rõõmu, ja Püha Waim oli tema pääl. Tema oli Pühalt Waimult sõna saanud, et ta mitte ei pidanud enne surema, kui ta Issandat Kristust näinud. Püha Waimu käsul tuli tema püha kotta. Ja kui wanemad lapsuse Jeesuse sinna tõiwad, wõttis tema teda sülesse, kiitis Jumalat ja ütles: „Issand, nüüd lasjed sina oma sulase rahus ära minna oma sõna järele. Sest mu silmad on su õnnistust näinud, mis sina oled walmistanud kõige rahwa nähes walguseks, paganaid walgustama, ja oma Israeli rahwa auuks!“ — Ja Joosep ja Maria paniwad imeks, mis temast räägiti. Ja Siimeon õnnistas neid, ja ütles Maria, tema emasta: „Waata, seesinane seisab säällangemiseks ja ülestõusmiseks mitmele Israelis ja märgiks, kelle wasta räägitakse, aga sinugi omast hingest peab mõõk läbitungima.“

3. Ja jääl oli Anna, lefknaene, kes prohwet, ligi 84 aastat wana. See ei tulnud iial ära pühast kojast, teenis Jumalat paastumise ja palwetega ööd ja päewa. See tuli ka sinna selsamal tunnil, tunnistas Issanda auu ühes, ja rääkis temast kõigile, kes äralunastamist ootasivad.

Uga kui aeg täis sai, läkitas Jumal oma Poja, et ta pidi naesest sündima ja käsu alla saama, et tema neid, kes käsu all olivad, pidi ära lunastama, et meie pidime laste õiguse saama. Kal. 1, 4. 5.

Katol. : 3. õpetus. „Mina usun et mina omast meehest ega wäest mitte ei wõi Jeesuse Kristuse sisse uskuda ega tema juure saada.“

Laul nr. 449 (256), 1. Dmal wiisil. 342.

Nüüd paistab meile kauniste See loidu täht nii selgeste, See Jesse wõsulene, kes Daawetist meil' sündinud, Ja kuningas meil' kingitud, Ja peiutis Jeesukene! Helde, Selge Armukene, kaunitene, oled sinu, Sinust ei wõi jääda mina.

§ 6. Hommikumaa targad.

Matt. 2.

I. järk.

Kuis paga-
nad Iss-
sandat
kuningas-
linnas ot-
sivad.

1. Kui Jeesus oli sündinud Betlemas Juudamaal, siis tulivad targad hommiiku poolt Jeruusalemma ja ütlesivad: „Kus on sündinud Juuda rahwa kuningas? sest meie oleme tema tähte näinud hommikumaaal ja oleme tulnud teda kummardama.“

Uga kui kuningas Herodeses seda kuulis, ehmatas tema wäga ära, ja kõit Jeruusalema temaga. Ja ta kogus kofku kõit ülemadpreestrid ja kirjatundjad ja kuulas neilt, kus Kristus pidi sündima. Ja nad ütlesivad temale: „Betlemas Juudamaal, sest nõnda on prohwet Miika kuulutanud: „Sina Betlem Juudamaal ep ole milgi kumbel wähem Juuda wõrstide seas, sest sinust peab wälja tulema see walitseja, kes minu Issraeli rahwast peab kui karjane hoidma.“ Siis kutsus Herodeses targad salaja, ja kuulas neilt dieti seda aega, millal täht oli paistnud, läkitas neid Betlemma ja ütles: „Minge ja kuulake dieti hästi lapsukese järele, ja kui teie teda leiate, siis kuulutage mulle, et ka mina tulen teda kummardama.“

Kuis otsijad
teda wäit-
ses Betle-
mas leia-
wad.

2. Siis läksivad targad ära, ja waata, täht, mis nemad hommikumaaal olivad näinud, käis nende eel, kunni ta seisis kofe jääl ülewal, kus lapsukene oli. Ja kui nemad tähte nägiwad, saiwad nemad üliwäga rõõmsaks, ja tulivad sinna kotta ja leidsivad Lapsukese Maria, tema emaga. Ja nad heitsivad maha, kummardasivad teda, wõtsivad oma waranduse lahsti ja wiisivad temale andid: kulda, wiirukit ja mirrit. Uga et Jumal neid unes

Petlema täht ja targad.

käskinud mitte Herodeese juure tagasi minna, läkfiwad nemad
tõist teed tagasi oma maale.

Päha
perelond
põgeneb
Giptusesse.

3. Kui targad olivad ära läinud, siis näitas en-
nast Issanda ingel Joosepile ja ütles: „Lõuse üles ja
wõta see lapsuke ning tema ema enesega, ja põgene

Egiptusemaale, ja ole säääl, künni ma julle saan ütelnud; sest Herodeses püüab seda last ära hukata." — Ja Joosep tõusis üles, ja võttis lapsuse ja tema ema enesega, ja põgenes õõsel Egiptusemaale.

4. Aga Herodeses, kui ta nägi, et ta tarkadest oli petetud, sai väga vihaseks, läkitas wälja, ja laskis ära tappa kõik poeglapsed Betlemas ja kõigis tema rajades, kes oliwad kahe aastased ja nende järgmised, seda aega mööda, mis tema tarkadelt oli kuulunud.

5. Aga kui Herodeses oli ära surnud, waata, siis näitas ennast Issanda ingel unes Joosepile, ja ütles: „Tõuse üles ja wõta lapsuke ja tema ema enesega, ja mine Israelimaaale; sest need on surnud, kes lapsuse hinge püüdsiwad!“ Ja tema tuli Israelimaaale, ja elas Naatsareti linnas. Aga lapsuke kaswas ja sai kangeks waimust, täis tarkust, ja Jumala arm oli tema pääl.

Tõuse üles, saagu sa walgestatud, sest sinu walgestuleb, ja Jehowa au tõuseb sinu üle. Jes. 60, 1.

Katel.: 2. palwe. 1. õpetus: „Kõige kurja ja häda eest hoiab.“

Laul nr. 53 (164), 1. Wiisil: Kõik kallid hinge õnnistus.

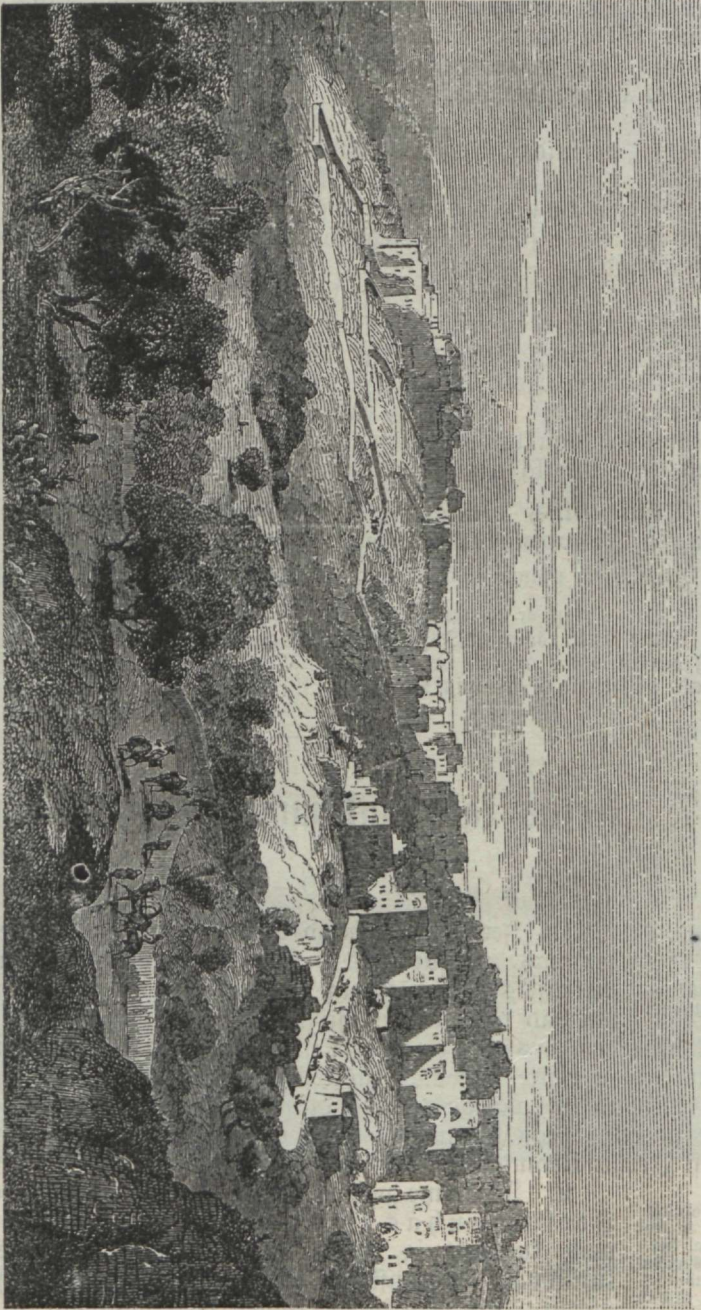
Nüüd kiitke rõõmsast Issandat Kõik paganad, kõik rahwas, Ja tänage kõik Jumalat, Kes armust on nii rikas, Et heldeste ta walitsend Ja oma rahwaks pühitsend Teid oma Poja läbi.

§ 7. Jeesus kakskõitkümme aastat wana.

Luuk. 2, 40—52.

1. Jeesuse wanemad käiswad iga aasta Jeruusalemmas paasapühiks. Ja kui tema kahetõitkümne aastaseks sai, võtsiwad nemad teda kaasa. Aga kui päewad täis saiwad, ja nemad jälle koju poole läksiwad, jäi Jeesus Jeruusalemma, aga tema wanemad ei teadnud seda mitte. Nemad mõtlesiwad teda teekäijate seltsis olewat, tuliwad ühe päewa teed ja otsiswad teda sugulaste ja tutwate juurest. Aga kui nemad teda ei leidnud, läksiwad nemad tagasi Jeruusalemma, ja otsiswad teda säääl.

2. Ja kolme päewa pärast leidsiwad nemad Jeesust pühas kajas istuwat kesi õpetajate seas, neid kuulwat ja neilt küsawat. Aga kõik, kes teda kuulsiwad, ehmatasiwad ära tema mõistuse ja kostimiste pärast. Kui Maria ja Joosep teda nägawad, ütles ta ema tema wasta: „Poeg, miks ja meile nõnda oled teinud? Waata, sinu isa ja mina oleme sind õieti waewaga otsinud.“ Aga

Jerusalem.

Rahetõistkümnne aastane Jeesus templis.

tema vastas: „Mis see on, et teie mind olete otfinud? Eks teie eiteadnud, et ma ses pean olema, mis minu Isa päralt on?“ Kuid nemad ei mõistnud mitte seda sõna.

2. Aga tema läks nendega alla, tuli Naatsaretti ja kuulis nende sõna. Ja tema ema pidas kõik need sõnad omas südames. Ja Jeesus kasvas tarkuses ja pikkuses ja armus Jumala ja inimeste juures.

Ja jääb
siiski lastu-
wanemaile
sõnawõt-
tituks.

**Jehoowa, ma armastan su koja eluaset ja sinu auu-
maja paika.** Laav. I. 26, 8.

Katel.: 3. ja 4. käst.

Laul nr. 204 (5), 1. Wiisil: Arm, kes sa oled mind loonud.

Rõrged utsed, lahti minge, Sioniske laste mind: Rõõm siin täidab
minu hinge, Jssand siit ma leian sind! Siin näen sinu palet ta Paistwat
waimu tulega.

II. Õnnistegija õpetus ja teud.

§ 8. Ristija Johanneese jutlus ja ristimine.

Matt. 3, 1—12. Mark. 1, 1—8. Luuf. 3, 1—18. Joh. 1, 32. 33.

1. Kui Pontsius Pilatus Juuda maawalitseja oli, sai Jumala sõna Sakaria poja, Johanneese kätte. Ja tema kuulutas kõrbes Jordani ümberkaudu: „Parandage meelt, sest taewariik on ligi tulnud!“ Johannees oli kuub kameli karwust ja nahkwöö wööl, ja tema roog oli rohutirtsud ja metsmesi. Siis tuli tema juure wälja Jeruusalema linn ja kõik Juuda rahwas, ja tema ristis neid, kui nemad oma pattu üles tunnistasiwad. Aga kui ka palju Wariseerisiid ja Saduseerisiid tuliwad, ütles ta nende wasta: „Teie wihasemate madude sugu, kandke õiget meelearandamise wilja, ja ärge mõtelge iseeneses: meil on Abraham isaks; sest Jumal wõib neistsinast kiwidest Abrahamile lapsi saata. Aga kirwes seisab juba puude juure külles: seepärast iga puu, mis hääd wilja ei kanna, raiutakse maha ja wifatakse tulesse.“

2. Kui rahwas omas südames Johanneesest mõtlesiwad, ehk tema wahest peaks Kristus olema, ütles tema: „Mina ristin teid küll weega meelearandamiseks; aga kes minu järele tuleb, see on wägewam mind, ja mina ei ole wäärt tema kingapaelu lahti päästma. Seesama peab teid ristima Püha Waimu ja tulega.“ Siis küsisiwad nemad: „Kes sa siis oled?“ Tema wastas: „Mina olen hüüd ja hääl kõrbes: Walmistage Jssanda teed, tehke tema teerajad tasaseks!“

3. Sel ajal tuli ka Jeesus Kalileamaalt Jordani jõe juure, et teda pidi temast ristitama. Aga Johannes keelas teda wäga, ja ütles: „Mulle on tarwis, et mind sinust peaks ristitama, ja sina tuled minu juure.“ Aga Jeesus wastas: „Olgu nüüd nõnda; sest nõnda on meie kohus kõik õigust täiesti teha.“ Siis andis ta temale järele. Ja

Johanneese
jutlus ja
ristimine.

Tema esi-
mene tun-
nistus.

Jeesuse
ristimine.

kui Jeesus oli ristitud, tuli ta weest wälja, ja waata, taewas tehti tema üle lahti; ja Johannes nägi Jumala Waimu kui tuikeste ennast maha lastawat, ja tema pääle tulewat ja jääwat. Ja hääl ütles taewast: „See on minu armas poeg, kellest minul hää meel on!“

Süüdja hääl on: Walmistage kõrbes Jehoowa teed, tehke lageda maa pääl maantee tasaseks meie Jumalale.
Sej. 40, 3.

Katel.: 2. palwe. 3. õpetus: „oma annetega walgustanud.“

U. I. nr. 297. Wiisil: Lufae, ristiinimesed, 288.

Rõdigiis paigus kõrbes kuuldaks: „Põörge ümber, patused!“ Lahe häälega nüüd lauldaks: „Tehke lahti südamed! Olgu tee nüüd tasane, Sünnis hinge sõbrale, Drud selleks ülendagem, Rõrged mäed alandagem!“

§ 9. Jeesust kiusatakse kuradist. (Suudamaal.)

Matt. 4, 1—11.

1. Siis wiidi Jeesus Pühast Waimust kõrbe, et teda pidi kuradist kiusatama. Ja kui tema neliküm-
mend päewa ja nelikümmend ööd oli paastunud, siis tuli temale nälg kätte. Ja kiusaja tuli tema juure ja ütles: „Kui sa Jumala Poeg oled, siis ütle, et need kiwid lei-
waks saawad!“ Aga Jeesus wastas: „Kirjutatud on: Inimene ei ela mitte ükspäinis leiwast, waid igast sõnast, mis Jumala juust wälja tuleb.“ (5. Moos. 8, 3.)

2. Siis wõttis teda kurat enesega püha linna, ja pani teda püha koha harja pääle seisma, ja ütles temale: „Kui sa Jumala Poeg oled, siis kufuta ennast
siit maha, sest kirjutatud on: „Tema tahab oma inglid sinu pärast kaskida, ja nemad peawad sind kätte pääle wõtma, et
sina oma jalga wasta kiwi ual ei pea tõukama.“ (Paul 91, 11. 12.) Jeesus ütles temale: „Jälle on kirjutatud: „Sina ei pea
Jssandat, oma Jumalat, mitte kiusama.“

3. Jällegi wõttis teda kurat enesega ühe wäga kõrge mäe pääle, näitas temale kõiki maailma kuning-
riiksid ja nende auu, ja ütles temale: „Seda kõik ta- han mina sulle anda, kui sa maha heidad ja mind kumardad.“ Siis ütles Jeesus temale: „Tagane minust, saad-
dan, sest kirjutatud on: Sina pead Jssandat, oma Jumalat kum- mardama, ja teda ükspäinis teenima.“ (5. Moos. 6, 13.) Siis ta-
ganes kurat temast tüüks ajaks, ja inglid tuliwad tema juure ja teenisiwad teda.

**Sest meil pole ülem preester, kellel ei peaks ärrast meelt olema meie nõtruste pärast, waid kes kõiges on kiu-
satud, otsegu meie, siiski ilma patuta.** Hebr. 4, 15.

Katel.: 6. palve.

Laul nr. 340 (472), 2. Wiisil: Oh, mõitlejad, et läige pääte 141.

Mis kardate, et seiste kindlast Nii walwates, kui paludes; Eks Kristus wõimust saanud auusast Sääil mau pead rõhudes? Nüüd läige järel Waimu wäes, Siis wõimust saate Kristuses.

§ 10. Johanneſe tunnistus. Iſſanda eſimesed jüngrid. (Suudamaal.) Kaana pulmad. (Kalileamaal.)

Joh. 1, 19—2, 11.

1. See on Johanneſe tunnistus, kui Juuda rahwas Jeruusalemmast preeſtrid ja leemitid läkitasiwad, et nad temalt pidiwad küſima: „Kes ſa oled?“ Ja tema tunnistas: „Mina ep ole mitte Kristus.“ Nemad küſiſiwad: „Kes ſiis? Oled ſina Elias ehk prohwet?“ Johannes koſtis: „Si mitte, waid ma olen hüüdja hääl kõrbes: Tehke taſafeks Iſſanda teed, nõnda kui prohwet Jeſaja on ütelnud.“ Jeſ. 40, 4. Tõiſel päewal nägi Johannes Jeesuſt enefe juure tulewat, ja ütles: „Waata, ſee on Jumala Tall, kes maailma patu ära kannab! Tema ſee on, kelleſt mina olen õelnud: Pärast mind tuleb mees, kes enne mind on olnud. Ja ma olen näinud ja tunnistanud, et ta on Jumala Poeg.

Johanneſe tunnistus.

2. Tõiſel päewal nägi Johannes jälle Jeesuſt kõn-
divat ja ütles: „Ennäe, ſee on Jumala Tall!“ Ja ta ſaks tema jüngrid, Johannes ja Andreas, käiſiwad Jeesuſe järel. Aga Jeesuſ pööras ennast ümber ja ütles neile: „Mis teie otſite?“ Nemad ütlesiwad: „Õpetaja, kus ſina aſet oled?“ Tema ütles: „Tulge ja waadake!“ Nemad tuliwad ja jäiwad tema juure. — Andreas leiab eſiti oma wenna Siimona, ja üt-
leb temale: „Meie oleme Meſſia leidnud!“ (ſee on: Kristuſe.) Kui Jeesuſ teda nägi, ütles tema: „Sina oled Siimon, Joonas poeg. Sind peab Keewaks hüütama!“ (ſee on: Peetrus ehk Kalju.) — Tõiſel päewal leidis Jeesuſ Wilippuſe ja ütles temale: „Käi minu järel!“ Wilippuſ leiab Natanaeli, ja üt-
leb temale: „Kelleſt Mooſes ja prohwetid on kirjutanud, ſelle oleme leidnud, Jeesuſe Naatſaretift.“ Natanael waſtas: „Kas Naatſaretift wõib midagi hääd tulla?“ Wilippuſ ütles temale: „Tule ja waata!“ — Jeesuſ nägi Natanaeli enefe juure tulewat ja ütles: „Ennäe! Üks tõſine Iſraeli mees, kelle ſees ei ole ka-
waluſt!“ Natanael ütleb temale: „Kuſt ſa mind tunned?“ Jeesuſ koſtis: „Enne kui Wilippuſ ſind kutsus, nägin mina ſind, kui ſa wiigipuu all olid.“ Natanael waſtas: „Õpetaja, ſina oled Jumala

Eſimesed jüngrid.

Boeg, fina oled Jsraeli kuningas." Jeesus vastas temale: "Et ma sulle ütelnud: ma nägin sind wiigipuu all — usud fina. Aga ja pead suuremaid asju nägema. Teie peate taewast lahti nägema ja Jumala inglid üles ja maha astuma inimese Poja pääle."

3. Kolmandal päewal olivad pulmad Raanas, Kalilea maal, ja Jeesuse ema oli jääb. Aga Jeesus ja tema jüngrid olivad ka pulma kutsutud.

Ja kui wiina puudus, ütles Jeesuse ema tema wasta: "Neil ep ole wiina." Jeesus ütles temale: "Maene, mis mul on sinuga tegemist? Minu tund ep ole weel tulnud." Tema ema ütles teenritele: "Mis tema teile iial ütleb, seda tehke!" — Sinna olivad pandud kuus kiwist weeriista. Ja Jeesus ütles neile: "Läitke need weeriistad weega!" Ja nemad täitsiwad neid ääre tassa. Siis ütles tema: "Wõtke nüüd nende seeft ja wiige pulmarahwa talitajale!" Ja nemad wiisiwad. — Aga kui pulmarahwa talitaja wett maitfes, oli see wiinaks saanud. Ja ta ei teadnud mitte, kust see oli; ta kutsus peigmehe ja ütles temale: "Jgamees annab esiti hääd wiina, ja kui nemad ju küll saanud, siis lahjemat; aga fina oled hääd wiina tänini hoidnud." — See oli ime-tegude hakatus, mis Jeesus tegi, ja näitas oma auu üles, ja tema jüngrid uskusiwad tema siise.

Aga minul on suurem tunnistus kui Johanneese tunnistus: sest teud, mis Jsa minule on annud, need teud, mis mina teen. tunnistawad minust, et Jsa mind on läkitanud. Joh. 5, 36.

Katel: 2. õpetus: "Mina usun, et Jeesus Kristus tõsine Jumal, omaft Jsaft igawesti sündinud." 4. palwe.

Laul nr. 187 (428), 9. Wiisil: Kes Jumalat nii lasab teha.

Mis Jeesus tahab, sündku ilka, Sest tema rohlest' halastab; On see su meeles, pole wiga, Ta minu südant waigistab. Kas on mul rõõm eht häda weel: Ma loodan halastuse pääl!

S 11. Jeesus Juudamaal, puhastab templit ja räägib Nikodeemusega.

Joh. 2, 13—3, 18.

II. järk.

1. Juuda rahwa paasapüha oli ligi; ja Jeesus läks Jeruusalemma. Sääb leidis ta pühas kofas neid, kes härgi ja lambaid ja tuifesi müüsiwad, ja rahawahetajaid. Ja tema tegi paelust piitsa, ja ajas kõik pühast kofast wälja lammaste ja härgadega. Rahawahetajate raha pillas tema laiali ja lükkas nende lauad ümber, ja ta ütles: "Arge tehke minu Jsa koda kaubakojaks!" Siis kostsiwad Juuda mehed temale: "Mis tähte näitad fina meile, et sa seda tohid?" Jeesus vastas:

Jumala Boeg puhastab oma Jsa koda.

Jeesus ja Nikodeemus.

„Riskuge see tempel maha, ja mina tahan seda kolme päevaga üles ehitada!“ Siis ütlesivad Juuda mehed: „See tempel on 46 aastaga üles ehitatud, ja sina tahad teda üles ehitada kolme päevaga?“ Aga tema rääkis oma ihu templist. Ja kui ta surnuist oli üles tõusnud, siis tuli tema järgrite meele, et ta neile seda oli ütelnud.

Nikodee-
muse käest
õnuab
tema uues-
tõundimist.

2. Üks inimene oli Variseeride seas, Nikodeemus nimi, Juuda rahwa ülem. See tuli Jeesuse juure õhji, ja ütles temale: „Õpetaja, meie teame, et sa oled Ju-
malast õpetajaks tulnud, sest ükski ei wõi neid ime-

tähti teha, mis fina teed, kui Jumal ei ole temaga." Jeesus vastas "Tõesti, tõesti, mina ütlen sulle, kui keegi ei sünni uuesti, ei või tema mitte Jumala riiki näha."

3. Nikodeemus ütles tema wasta: "Kuis võib inimene tõist forda sündida, kui ta wana on?" Jeesus vastas: "Kui keegi ei sünni weest ja Waimust, ei või tema mitte Jumala riiki saada. Mis lihast on sündinud, see on liha, ja mis Waimust on sündinud, see on waim. Ara pane imeks, et ma sulle olen ütelnud: "Teie peate uuesti sündima. Tuul puhub, kuhu ta tahab, ja fina kuuled tema häält, aga fina ei tea mitte, kust ta tuleb ja kuhu ta läheb: nõnda on igauks, kes Waimust on sündinud."

4. Nikodeemus ütles temale: "Kuidas see võib sündida?" Jeesus vastas: "Oled fina Israeli õpetaja ja ei mõista seda mitte? — Nõnda kui Mooses ussi on kõrbes ülendanud, nõnda peab inimeje Boeg ülendatama. Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et oma ainusündinud Poja on annud, et ükski, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, waid et igawene elu temal peab olema. Sest Jumal ep ole oma Boega mitte läkitanud maailma, et tema maailma pidi hukka mõistma, waid et maailm tema läbi pidi õndsaks saama."

Kes usub ja keda ristitakse, see peab õndsaks saama; aga kes ei usu, teda peab hukka mõistatama. Mark 16, 16.

Ratel.: 3. lüft. 4. päätüft: "Best ei tee seda tõesti mitte" j. n. e.

Laul nr. 218 (318), s. Wiifil: Oh wõttelejad, et fäige pääle. 218.

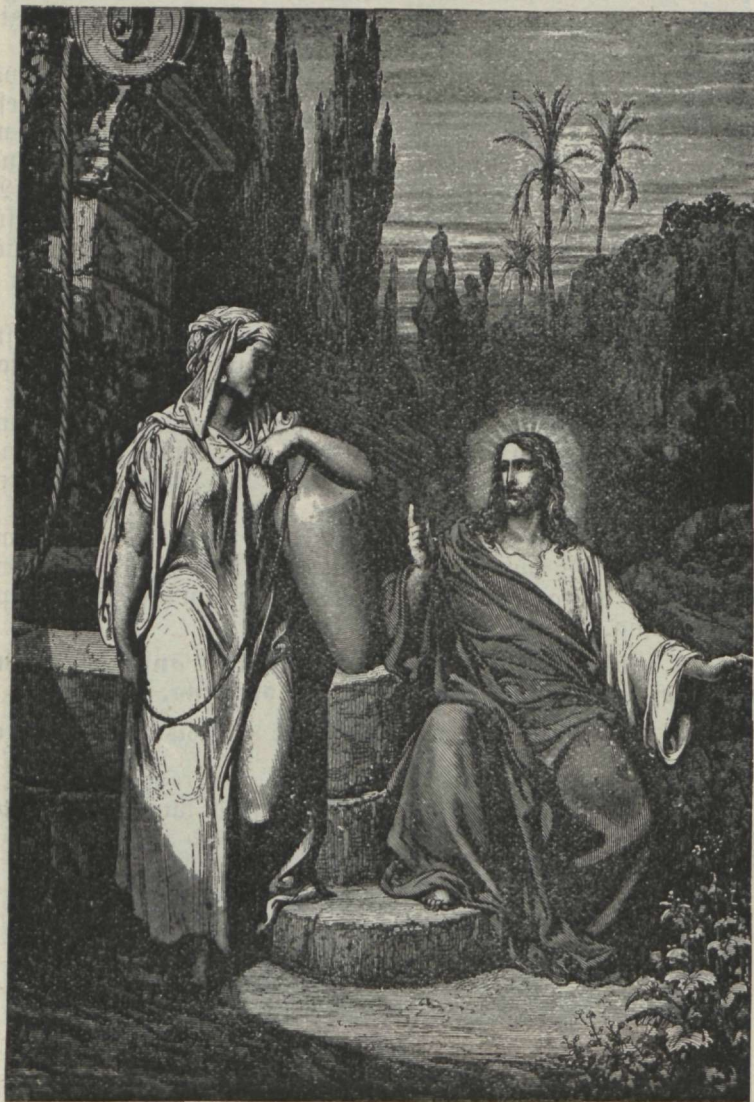
Ma olen ristitud, kui suren, Mis teewad mulle surm ja haud, Nüüd mina ifamaja tunnen, Kus laetud jäädaw armulaud. Jah, igawene õn-
nistus On nüüd mu lapse-pärandus.

§ 12. Jeesus ja Samaaria naene.

Joh. 5.

1. Jeesus jättis Juudamaa maha, ja läks jälle Kallileamaale. Aga ta pidi Samaariaft läbi minema, ja tuli ühte linna, mis Siikariks hüütakse. Säälamas oli Jaakobi kaew. Kui nüüd Jeesus teekäimiseft wäsinud oli. istus tema kaewu juure maha. Aga tema jüngrid läksiwad linna rooga ostma. Siis tuli üks Samaaria naene wett tooma. Jeesus ütles temale: "Anna mulle juua!" Naene vastas: "Sina oled Juuda mees, kuidas küsid fina minult juua, kes ma Samaaria naene olen?" Sest Juuda rahwas ei lepi mitte kofku Samaaria rahwaga.

Jeesus puhfab Jaakobi kaewul.

Jeesus ja Samaaria naene.

2. Jeesus vastas: „Kui sa teaksid, kes see on, kes
Iisand sinule ütleb: „Anna mulle juua!“ ja paluksid teda ja
patub ela- tema annaks sulle elawat wett.“ Naene ütles temale:
wat wett. „Iisand, ämbrit ep ole sinul, ja kaew on sügaw: kust sina
siis seda elawat wett saad?“ Jeesus vastas: „Igaüks, kes seft weest
joob, see jänuneb jälle; aga kes iial seft weest joob, mis mina temale

annan, see ei jänuta igawesti mitte." Naene ütles tema wasta: „Jsand, anna mulle seda wett, et mina ei jänuta, ega mulle tarwis ei ole siia tulla wett tooma."

Südame
uurija õpe-
tab Ju-
malat kum-
mardama.

3. Jeesus ütles: „Mine kutsu oma mees, ja tule siia!" Naene wastas: „Minul ei ole meest!" Jeesus ütles temale: „Sina ütled dieti, wiis meest on sinul olnud, ja kes nüüd sinul on, see ei ole mitte sinu mees!" Siis ütles naene: „Jsand, mina näen, et sa prohwet oled. Meie wanemad on selle mäe pääl Jumalat kum- mardanud, ja teie ütlete, et Jeruusalemas paif on, kus peab Jumalat kummardatama." Jeesus ütles temale: „Naene, usu mind, tund tuleb, et teie ei pea ei selle mäe pääl ega Jeruusalemas Jsa kummardama. Jumal on Waim, ja kes teda kum- mardawad, peawad teda Waimus ja tões kummardama.

Jeesus il-
mub kui
Messias.

4. Naene ütles temale: „Ma tean, et Messias tu- leb, ja kui see tuleb, see kuulutab meile kõik." Jeesus ütles temale: „Mina olen see, kes sinuga räägib." Aga wahel ajal palusiwad jüngrid teda: „Õpetaja, söö!" Aga Jeesus ütles neile: „Minu roog on see, et ma teen selle tahtmise järele, kes mind on läkitanud, ja lõpetan tema töö."

Samaaria
rahwas
saab usule.

5. Aga naene jättis weekruusi sinna, ja läks linna, ja ütles rahwa wasta: „Tulge, waadake inimest, kes minule kõik on ütelnud, mis mina olen teinud: üks seejinane ei ole Kristus?" — Siis tuliwad nemad tema juure, ja Samaaria rahwas palus teda, et ta nende juure pidi jääma. Ja tema jäi sinna kaks päewa. Ja palju usku- siwad nüüd tema jisse ja ütlesiwad naese wasta: „Meie ei usu mitte enam sinu kõne pärast; meie oleme ise kuulnud ja teame, et seejinane on tõesti maailma Õnnistegija, Kristus."

Seis inimese Poeg on tulnud otsima ja õndsaks tegema, mis ära kadunud on. Luuk. 19, 10.

Katel.: 3. läsu seletus. 3. õpetus: „oma annetega walguстанud."

Laul nr. 368 (231), 1 Wiisil: Selde Jeesute. 157.

Singe peiule, Selde Jeesute! Mina tiidan sinu heldust, Mis mind tõmbab patu elust Armsast tagasi, Singe peiule!

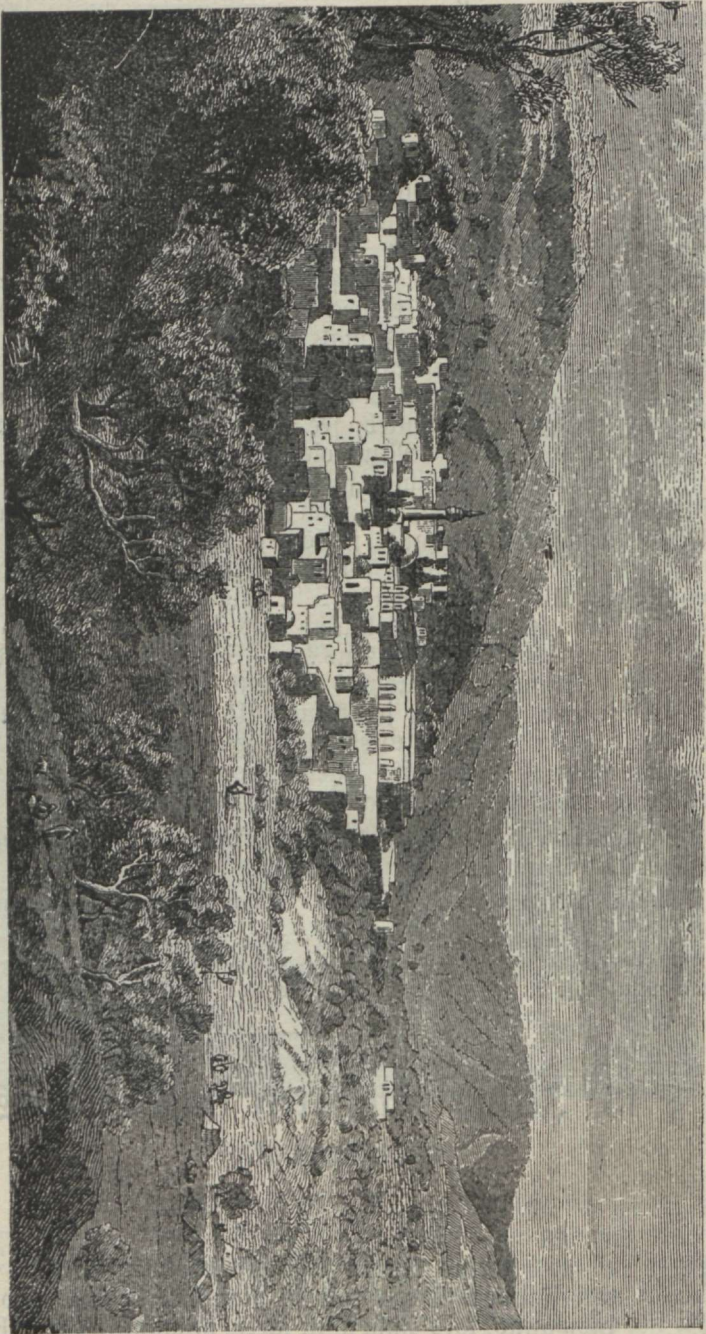
§ 13. Jeesus Naatsareti koguduskojas.

(Kalileamaal.)

Luuk. 4, 14—31.

Jsand
peab Naat-
saretis ar-
mujutlust.

1. Jeesus õpetas koguduskojades, ja teda auus- tati kõikidest. Tema tuli ka Naatsaretti, kus ta oli üles kaswanud, läks oma wiisi järele hingamise-päewal kogu- duskotta, ja tõusis üles kirja lugema. Tema kätte anti prohwheti

Shahtareh.

Jesaja raamat. Ja kui ta raamatu lahti tegi, leidis tema selle koha, kus kirjutatud: „Issanda Waim on minu pääl; ta on mind läkitanud waestele armuõpetust kuulutama; rõhutuid südameid parandama ja wangidele lahti lastmist kuulutama, ja kuulutama Issanda meelepäralist aastat.“ — Ja kui tema raamatu kinni pani, andis ta selle sulase kätte, ja kõikide filmad waatasiwad tema pääle. Ja tema hakkas pääle ja ütles „Täna on see kiri tõeks saanud teie kuuldes!“

2. Nemad paniwad tema armsaid sõnu imeks, ja ütlesiwad: „Eks seesinane ei ole Joosepi poeg?“ Tema ütles: „Küll teie mulle ütlete: Mis Kapernaumas jündis, tee seda ka siin oma pärismaal. Aga mina ütlen teile: ükski prohwet ei ole armas oma pärismaal. Palju lestinaiši oli Gelia ajal Issraelis, aga ei ühegi juure nende seast ei läkitatud Geliast, kui aga Sarepta linna ühe lese-naese juure. Ja palju pidalitõbiseid oli Issraelis prohweti Eliisa ajal, aga ükski neist ei saanud puhtaks, kui aga Naeman, Siiria mees.“

3. Ja kõik saiwad täis wiha, kui nemad seda kuulsiwad. Nad tõukasiwad teda linnast wälja mäe kaldale, kuhu linn oli ehitatud, et teda maha kukutada. Aga tema läks neist läbi, tuli alla Kapernauma linna, jäi sinna elama, ja õpetas neid hingamise päiwil.

Jehoowa, eks sinu filmad ei waata usu pääle? Jerem. 5, 3. Tema tuli oma sisse, ja omaksed ei wõtnud teda mitte wasta. Joh. 1, 11.

Katet.: 2. käsu seletus. 3. käst.

Laul nr. 371 (137), 1. Wiisil: Jumal maa ja taewa looja. 174.

Jeesus, näita oma jõudu, Eks sa ise selgest näe Minu waese hinge puudu? Eks see meelt sul ärdaks tee? Eks sa taha päästa mind Patust, et ma teenin find.

§ 14. Apostlite ametisje seadmine. (Galileamaal.)

Luuft. 5, 1--11; 27--52. Mark. 3, 13--19. Luuf. 6, 12--18.

1. Kui Jeesus Reneetsfaret'i järwe ääres seis, tungis rahwas tema juure Jumala sõna kuulma. Ja tema läks ühe laewa pääle, mis Siimona päralt oli, ja palus teda, et ta mäelt natuke pidi ära sõudma. Ja Jeesus istus maha ja õpetas rahwast laewast. Aga kui ta lõppis rääkimast, ütles tema Siimona wasta: „Sõua sinna sügawasse kofta, ja laske oma noodad sisse looma katseks.“ Siimon wastas: „Õpetaja, meie oleme kõige õõ tööd teinud, ja ei

Beetruse
imelil kala-
õnnistus

ole ühtigi saanud, aga sinu sõna pääle tahan mina nooda jisse lasta." Kui nemad seda tegivad, saivad nemad suure hulga kalu, et noot lõhki kärikes. Ja nemad näitafiwad käega oma feltfimeeste poole, kes töises laewas oliwad, et nemad tulefwivad ja neid aitafiwad. Nemad tuliwad ja täitfiwad mõlemad laewad täis, et nad wajufiwad.

Peetrus
saab
inimeste
püübjaks.

2. Kui Siimon Peetrus seda nägi, heitis tema Jeesuse põlwele ette maha, ja ütles: "Jeesand, mine minu juurest ära, ma olen patune inimene!" Sest suur ehmatuſ oli tema ja kõigi tema feltfimeeste pääle tulnud, selle kalasajagi pärast. Aga Jeesus ütles Siimona wasta:

Keneetsareti järw.

"Ära kardad, sest ajast pead sina inimesi püüdma!" Ja nemad ajafiwad laewadega kaldale, jätfiwad kõik maha ja käisfiwad tema järel.

Ka põla-
tud patuseb
wõetalle
wasta.

3. Pärast seda nägi Jeesus ühe tollneri, Matteus ehk Leewi nimi, tollihoones istumat. Ta ütles temale: "Käi minu järel!" Ja tema jättis kõik maha, tõusis üles, ja käis tema järel. Aga enne tegi ta temale suure wõeraspeu omaſ kofas, ja suur hulk tollnerid ja töisi oli tema lauas istumas. Ja kirjatundjad ja Warifeerid nurisefiwad tema jüngerite wasta: "Mis pärast sööb ja joob teie õpetaja tollneritega ja patustega?" Jeesus wastas neile: "Terwetele ei ole

arsti tarwis, waid haigetele. Mina ei ole tulnud õigeid, waid patused meelesparandusele kutsuma."

Upositiid
seatasse
ametisse.

4. Jeesus läks neil päiwil wälja ühe mäe pääle Jumalat paluma ja tema jäi palwesse kõige õõ. Ja kui walge sai, kutsus tema oma jüngrid enese juure, ja walitses nende seast kakstoiskümmend. Ta nimetas neid apostliteks ehk s a a d i k u t e k s, sest ta tahtis neid wälja läkitada jutlust pidama. Nende nimed oliwad: 1. Siimon Peetru s, 2. tema wend Andre a s, kalamehe Joona pojad; 3. Jo h a n n e s ja 4. J a k o b u s W a n e m, Sebedeuse pojad; 5. W i l i p u s, 6. P a r t o l o m e u s ehk M a t a n a e l, 7. T o o m a s, 8. M a t t e u s ehk L e e w i, 9. J a k o b u s K o o r e m, Alweuse poeg, 10. S i i m o n S e l o o t e s, 11. J u u d a s J a k o b u s e poeg, 12. J u u d a s I s k a r i o t, kes sai äraandjaks.

Sest teie ep ole mitte need, kes räägiwad, waid see on teie Isa waim, kes teie seest räägib. Matt. 10, 20.

Katel.: 3 käsu seletus 3 õpetus: „ewangeliumi läbi kutsunud.“

Laul nr. 329 (458). 1, 2. Omal wiisil. 121 ehk 122.

Mu järel' hüüab Jeesute, Kõik ristirahwas, tulge, Maailma ära salate, Mu armu kutsu mist kuulge; Ka oma risti kandke tääl Ja läige minu jälge pääl.

§ 15. Jsianda mäejutlus. (Kaliileamaal.)

Matt. 5—7.

Taewariigi
osalisi tiide-
tasse õnd-
saks.

1. Kui palju rahwast Jeesuse järel käis, läks ta üles mäe pääle, ja tema jüngrid tuliwad tema juure. Ja tema õpetas neid ja ütles: „**Õndsad need, kes w a i m u s w a e s e d**; sest nende pärast on taewariik. **Õndsad need, kes k u r w a d o n**, sest neid peab rõõmustatama. **Õndsad on t a j a s e d**, sest nemad peawad maa pärima. **Õndsad need, kellel näl g j a j ä n u o n õ i g u s e j ä r e l e**; sest neid peab kosutatama. **Õndsad on a r m u l i s e d**, sest nemad peawad armu saama. **Õndsad need, kes p u h t a d s ü d a m e s t**; sest nemad peawad Jumalat nägema. **Õndsad on r a h u n o u d j a d**, sest neid peab Jumala lapsiks hüütama. **Õndsad need, l e d a t a g a k i u s a t a k s e õ i g u s e p ä r a s t**, sest nende pärast on taewariik. **Õndsad olete teie, kui inimesed teid minu pärast l a i m a w a d j a t a g a k i u s a w a d j a r ä ä g i w a d k õ i l s u g u k u r j a t e i e p ä ä l e**, kui nemad waletawad. Rõõmustage ja olge wäga rõõmsad, sest teie pall on suur taewas

Jüngrid
maailma
sool ja
walgus.

2. Teie olete m a a s o o l. Aga kui sool tuimaks saab, mis ka peab soolaseks tehtama? Teie olete m a a i l m a w a l g u s. Ei süüta ükski küünalt ja ei pane

seda wäsa alla, waid küünlajala pääle; siis paistab tema kõikidele, kes kajas on Nõnda paistku teie wal-
 gus inimeste ees, et nemad teie häid tegusid näewad, ja auusta-
 wad teie Jsa, kes taewas on. Arge mõtelge, et mina olen tul-
 nud käsku ja prohwetid kautama; mina ei ole neid tulnud kau-
 tama, waid täitma. Sest mina ütlen teile: kui teie õigus ei ole
 palju ülem, kui kirjatundjate ja Wariseeride õigus, siis ei saa teie
 taewariiki.

3. Teie olete kuulnud, et wanematele on räägitud:

Jüngerite
õpetus käsu-
täitmiseft. Sina ei pea mitte tapma! aga kes iial
 tapab, see on kohtu wäärt. Aga mina ütlen
 teile, et igauks, kes oma wenna pääle ilma
 a s j a t a w i h a k a n n a b, on kohtu wäärt; aga kes iial
 oma wenna wastu ütleb: K a a k a! See on suure kohtu wäärt; aga
 kes iial ütleb: S a j ö l e! see on pörgutule wäärt. Armastage oma
 wihamehi, õnnistage neid, kes teid ära wannuwad, tehke hääd neile,
 kes teid wihtawad ja paluge nende eest, kes teile liiga teewad, ja
 teid tagakiusawad; et teie wõiksite saada oma Jsa lapsiks, kes
 taewas on.

4. Katsuge, et teie oma waeste andid inimeste

Jüngerite
elu waeste
annetes ja
palwes. nähes ei anna, et teid neist peab nähtama. Aga kui
 sina waestele andid annad, siis ei pea sinu pahem käsi
 mitte teadma, mis sinu parem käsi teeb: ja sinu Jsa,
 kes salajasse näeb, küll see maksab sulle awalikult. — Ja kui sina
 J u m a l a t p a l u d, siis ei pea sina mitte olema nagu salalikud.
 Nemad armastawad koguduselkodades ja uulitjate nurkade pääl
 seistes Jumalat paluda, et neid inimestest nähtaks. Tõesti, mina
 ütlen teile, neil on oma palk käes. Sina, kui sa Jumalat palud,
 mine oma kambri ja pone üks kinni ja palu oma Jsa; ja sinu
 Jsa, kes salajasse näeb, maksab sulle awalikult. Aga paludes ei
 pea teie ka mitte palju lobisema, nagu paganad; sest nemad ar-
 wawad, et neid kuuldaakse nende sõnade hulga pärast. Teie paluge
 nõnda: M e i e J s a, kes sa oled taewas, pühitsetud
 jaagu sinu nimi. Sinu riik tulgu. Sinu taht-
 mine sündigu kui taewas, nõnda ka maa pääl.
 M e i e i g a p ä e w a s t l e i b a a n n a m e i l e t ä n a p ä e w.
 Ja anna andeks meile meie wõlad, kui meie
 andeks anname oma wõlglastele. Ja ära saada
 meid mitte kiusatuse sisse, waid päästa meid
 kurjast ära; sest sinu pärast on riik ja wägi ja au
 igawesti. Amen.

5. Arge koguge enestele warandust maa pääl waid

Maailma
meel ja
mure olgu
meile
wõeras. taewas, kus koi ega rooste ei rifu ja kus wargad läbi ei
 kaewa ega warasta. Ükski ei wõi kahte isandat teenida.
 Teie ei pea mitte liias mures olema ja ütleva: Mis
 peame jööma ehk mis peame jooma? ehk mis ka peame
 endid katma? Sest kõike seda nõuawad paganad taga; sest teie
 taewane Jsa teab, et teile seda kõik tarwis läheb. Aga nõudke

esiti Jumala riiti ja tema õigust, siis seda kõik peab teile päälegi antama.

6. Urge mõistke kohut, et teie pääle kohut ei mõisteta. ^{Argu teegi tõlmata kohut mõistku.} Sest mis kohtuga teie kohut mõistate, seega peab teie pääle kohut mõistetama. Mis ja pinda näed oma wenna filmas, aga palli omas filmas ei pane ja mitte tähele? Kõik nüüd, mis teie iial tahate, mis inimesed teile peawad tegema, nõndasamuti tehke ka neile; sest see on käsk ja prohwetid. —

7. Igauks, kes neid minu sõnu kuuleb ja teeb nende järele, seda pean mina ühe mõistliku mehe sarnaseks, kes oma koja kalju pääle on ehitanud. ^{Mõistlik mees — sõna kuulja ja tegija!} Ja kui raske sadu tuli, ei langenud ta mitte. Aga igauks, kes neid sõnu kuuleb, ja ei tee nende järele, see on jõleda mehe sarnane, kes oma koja liiwa pääle ehitanud. Ja raske sadu tuli maha, ja tuuled puhusiwad wasta seda koda, ja tema langes maha, ja tema langemine oli suur. — Ja kui Jeesus need kõned oli lõpetanud, ehmatas rahwas tema õpetuse pärast. Sest tema õpetas kui see, kellel meelewõld oli, ja ei mitte kui kirjatundjad.

Alga olge sõna tegijad, ja ei mitte üksipäinis kuuljad, et teie walemõtlemise läbi endid ei peta. Jakob. 1, 22. **Endsad on need, kes Jumala sõna kuulewad ja seda tallele panewad.** Luuf. 11, 28.

Selet.: Raaka = kõlwatu; jöle = Jumalast ära heidetud, weel waljum Juuda sõimusõna.

Katol.: 1. päätükk. 3. päätükk.

Laul nr. 196 (304), 1. Wiisil: Nüüd, ristirahwas, laulage. 208.

Mis häda mõib meil sündida. Kui sa meid, Jssand, sõõdad Siin kauni taewa leiwaga Ja eluuega joodad? Kui sinu Waim meid rõõmustab Ja meie hinge jahutab Su püha sõna läbi.

§ 16. Kapernauma päälit. Halwatud mees. (Kalileamaal.)

Luuf. 7, 7, 1—10. Matt. 8, 5—13. Matt. 9, 2—8. Luuf. 5, 18—26.

1. Pärast seda läks Jeesus Kapernauma. ^{Päälitu palwe.} Ja ühe pääliku sulane, kes ta meelest kalliks oli, oli surumas. Aga kui ta Jeesusest kuulis, läkitas ta Juuda rahwa wanemad tema juure, ja palus teda, et ta tuleks ja tema sulase termeks teeks. Ja nemad palusiwad teda wäga ja ütlesiwad: „Tema on seda wäärt, et sa temale seda teed, sest tema armastab meie rahwast, ja kogudusekoja on ta meile üles ehitanud.“ Ja Jeesus läks nendega.

2. Aga kui ta enam kaugel ei olnud, läkitas pää-
 päälitu ust. Iit omad sõbrad tema juure, ja käskis temale öelda:
 „Jeesand, ära waewa ennast mitte, sest mina ei ole mitte väärt,
 et sa mu katukse alla tuled; sellepärast ei ole ka mina ennast väärt
 arvanud, sinu juure tulla. Ütle aga üks sõna, siis saab mu
 sulane terveks. Sest minagi olen inimene, tõise walitsuse alla
 seatud, ja minu all on sõjamehi, ja kui ma ühele ütlen: mine,
 siis läheb tema, ja tõisele: tule, siis tuleb tema, ja oma sulasele:
 tee seda, siis teeb ta seda!

3. Kui Jeesus seda kuulis, pani ta seda
 imeks, ja ütles nende wasta, kes järel käiswad:
 „Tõesti, ei Jsraelistki pole mina nii suurt usku leid-
 nud.“ — Ja sõjapäälitu wasta ütles Jeesus: „Sulle
 fündigu nõnda, kui sa oled uskunud!“ Ja tema sulane sai
 terveks jelsamal tunnil.

4. Kapernaumas, kus Jeesus õpetas, oli palju rah-
 wast koos ja nemad kandiswad tema juure ühe hal-
 watud mehe. Aga rahwa pärast ei saanud nemad
 mitte Jeesuse ligi. Siis läksiwad nemad õuest üles
 katuksele, kiskusiwad selle lahti ja lastiswad haige woodiga Jeesuse
 ette maha. Aga kui Jeesus nende usku nägi, ütles ta halwatud
 mehe wasta: „Ole julge, mu poeg, sinu patud on sulle
 andeks antud!“

5. Aga kirjatundjad rääkisiwad isekeskis: „Tema
 teutab Jumalat: kes võib pattusid andeks anda, muud
 kui Jumal üffi?“ Aga kui Jeesus nende mõtteid nägi,
 ütles tema: „Kumb on fergem öelda: sinu patud on
 sulle andeks antud! või öelda: tõuse üles ja kõnni?
 Aga et teie peate nägema, et inimese Rojal meelewald on
 maa pääl pattusid andeks anda,“ ütles ta halwatud
 mehe wasta: „Tõuse üles, wõta oma woodi, ja mine oma kotta!“
 Ja tema tõusis üles ja läks oma kotta. Kui rahwas seda nägi,
 paniswad nemad seda imeks, ja auustasiwad Jumalat, kes nii-
 juguse meelewalla inimestele annud.

**Jumal paneb suureliste wasta, aga alandlikkudele
 annab tema armu.** 1. Peetr. 5, 5. **Aga ust on kindel loo-
 tus nende asjade pääle, mis weel odatakse ja nende as-
 jade märguandmine, mis ei nähta** Hebr. 11, 1.

Katek.: 4. käst. 2. õpetus: „lunastanud tõigest patust.“

Laul nr. 267 (463), 1. Omal wiisil. 317.

Su pääle üksnes, Jeesule, Siin maa pääl mina loodan. Sa oled
 rõõmuls minule, Kust mujalt abi ootan? Si olnud enne kedagi, Si ole
 nüüdi ühtegi, Kes mind wõits hädas aidata. Sind palun ma, Mu lootus,
 Jeesus, awita!

§ 17. Jõsand teeb mere waitjeks ja ajab roojased waimud wälja.

Matt. 8, 22—27; 12, 22—28.

1. Jeesus läks laewa ja tema jüngrid läksiwad temaga. Ja waata, siis tõusis suur laeneta mine mere pääl, nõnda et laew laenetega kaeti; aga tema magas. Ja tema jüngrid tuliwad tema juure, ja äratastiwad teda üles, ja ütlesiwad: „Jõsand, aita meid, meie läheme hukka!“

2. Ja tema ütles nende wasta: „Mispärast olete teie arad, teie nõdrausulised?“ Siis tõusis tema üles ja ahwardas tuult ja merd; ja ütles: „Ole wait ja waga!“ siis jäi see koguni waitjeks. Aga inimesed imetelisiwad ja ütlesiwad: „Missugune see on, et ta tuuled ja meri tema sõna kuulewad?“

3. Siis toodi üks kurjast waimust waewa-
 watud Jeesuse juure; see oli pime ja keeletu. Ja Jeesus tegi ta terveks, nõnda et ta rääkis ja nägi. Ja kõik rahwas ehmatas ja ütles: „Eks see ei ole Taaweti poeg?“ Aga kui wariseerid seda kuulsiwad, ütlesiwad nemad: „Seesinane ei aja kurje waimusid muidu wälja, kui Peeltsebuli, kurjade waimude ülema läbi.“ Aga Jeesus ütles nende wasta: „Jga kuningriik, mis isekeskis riius on, lähneb hukka. Kui nüüd Saadan Saadana wälja ajab, kuidas võib siis tema riik seista? Aga kui mina Jumala Waimu läbi kurje waimusid wälja ajan, siis on ju Jumala riik teie juure tulnud!“

Minule on antud kõik meelewald taewas ja maa pääl
 Matt. 28, 18. **Seks on Jumala poeg awalikuks saanud, et tema kuradi teud pidi ära rikkuma.** 1. Joh. 3, 8.

Katol.: 1. õpetus: „Kõige häda ja kurja eest kaitseb.“ 2. õpetus: „Lunastanud kuradi wäest.“

Wiisil nr. 442. Hinge peiufe. 157.

Jeesus, meie eel. Rääi sa elu teel, Siis su järel wiibimata Rääime usus tõikumata Kunni ja meid siit Kodumaale wiid.

§ 18. Raini noormees, Zairuse tütar ja haige naene. (Kalileamaal.)

Sirnu-
 würst surm
 Rainis.

1. Ühel tõisel päewal läks Jeesus ühte linna, mis Rainiks hüüti, ja temaga läksiwad palju jüngrid ja palju rahwast. Aga kui ta ligi linna wärawat sai,

maata, siis kanti furnut wälja; see oli oma ema, ühe lese, ainus poeg, ja palju linna rahwast oli temaga.

2. Kui J s s and teda nägi, siis oli temal hale meel tema pärast, ja ta ütles temale: „Ära nuta!“ Ja kui ta ligi sai, hakkas tema puusärgist finni; aga kanded seiswad. Ja tema ütles: „Noormees, ma ütlen sulle, tõe ülesse!“ Ja furnud tõusis istuma ja hakkas rääkima; ja ta andis teda tema emale.

3. Aga nende kõikide pääle tuli h i r m, ja nad a u u s-
 tasiwad Jumalat ja ütlesiwad: „Suur prohwet
 on meie seas üles tõusnud, ja Jumal on oma rahwast
 tulnud katsuma.“ Ja kõne wiidi temast laiale kõiki paiku.

4. Üks kogudusekoja ülem, J a i r u s nimi, tuli
 ja heitis Jeesuse jalgade ette maha, ja palus teda enese
 kotta tulla; sest tema ainus tütar, ligi 12 aastane,
 oli suremas. Ja ta ütles: „Tule ja pane käsi
 tema pääle, et ta terveks saab ja elusse jääb!“ Ja Jeesus läks
 temaga. Aga palju rahwast käis tema järel ja tungis tema pääle.

5. Ja üks naene, kes 12 aastat weretõ-
 wes olnud ja kõik oma wara arstide kätte kulutanud,
 tuli tema selja taha, ja puutus tema kuuepalistusesse.
 Sest tema mõtles: saaksin mina aga tema riietesse
 puutuda, siis saaksin mina terveks! Ja warsti lõppis tema
 weretõbi ära. Aga Jeesus ütles: „Kes on minusse puutunud?
 sest ma tunnen, et vägi minuist on wälja läinud?“ Nüüd tuli see
 naene wärisedes, heitis tema ette maha ja tunnistas üles, mis
 pärast ta temasse oli puutunud, ja kuidas tema nii koge terveks
 saanud. Aga Jeesus ütles temale: „Ole julge, tütar, sinu
 usk on sind aidanud! mine rahuga!“

6. Kui tema alles rääkis, tuli üks kogudusekoja
 ülema pereest, ja ütles temale: „Sinu tütar on furnud,
 ära waema õpetajat!“ Kui Jeesus seda kuulis, ütles
 tema: „Ära kardada, usu aga!“ Ja kui ta sinna kotta
 sai, nägi tema wilepuhujaid, ning rahwast mäsfawat. Ja ta
 ütles: „Mis tüli teie teete ja nutate? Laps ei ole furnud, waid
 tema magab.“ Aga nemad naeriswad teda, sest nemad teadiswad,
 et laps furnud oli. — Ja Jeesus ei lastnud nüüd muud kedagi
 sisse minna, kui Peetruse, Jakobuse, Johanneuse ja lapse isa ja
 ema. Ja tema hakkas lapse käest finni, ja hüüdis: „Neitsike,
 tõuse üles!“ Sedamaid tõusis neitsike üles, ja kõndis. Ja nemad
 ehmataiswad väga ära. Aga Jeesus käskis temale süüa anda.

**Mina olen ülestõusmine ja elu; kes minu sisse usub,
 see peab elama, ehk tema küll sureb. Ja igauks, kes elab
 ja usub minu sisse, see ei pea mitte igawesti ära surema.**
 Joh. 11, 25. 26.

Katel. : 3 õpetus : „Mina usun . . . liha ülestõusmist.“

Laul nr. 469 (590). Omal wiisil 9.

**Mu elu Kristus ise, Surm mulle kasuks la, Tall' annan hingetese —
 Siis õndsast lahtun ma.**

§ 19. Haige Petesda tiigi juures.

Joh. 5, 1—39.

II. järk.

Petesda
tiigi oma
terwisse-
weega.

1. Pärast oli Juuda rahwa püha ja Jeesus läks Jeruusalemma. Aga sääl oli üks tiik, keda Petesda k's hüüti. Selle ääres oli wiis wõlwitud hoonet. Nende sees oli suur hull haigeid, pimedaid, jalutumaid, ärakuivanuid, kes ootaswad, kunni tiigi wett liigutati. Ja kes kõige enne pärast weelikumist sisse astus, sai terweks, mis haigus temal iial oli.

Haige piff
tannatus ja
Jesanda
abi.

2. Aga sääl oli üks inimene 38 aastat haige olnud. Ja Jeesus ütles temale: „Kas sa tahad terweks saada?“ Haige wastas: „Jesand, pole mul seda inimest, kes mind tiiki aitaks, kui wett segatakse: aga senni kui mina tulen, astub tõine sisse minu eele.“ Jeesus ütles temale: „Tõuse ülesse, wõta oma woodi ja kõnni!“ Ja inimene sai warsti terweks, ja wõttis oma woodi ja kõndis; aga see päew oli hingamisepäew.

Rahwa ja
Jesanda
nõudmine.

3. Siis ütlesiwad Juuda rahwas sellele, kes terweks saanud: „Nüüd on hingamispäew, sul ei sünni woodit kanda!“ Tema wastas: „Kes mind terweks tegi, see ütles minule: „Wõta oma woodi ja kõnni!“ Siis küsisiwad nemad: „Kes see inimene on, kes sinule seda ütles?“ Aga tema ei teadnud seda weel mitte. — Pärast leidis Jeesus teda pühas lojas, ja ütles temale: „Katsu, sina oled terweks saanud, ära tee mitte enam pattu, et julle midagi kurjemat ei sünni!“

Juuda
rahwa waen
ja kiusamine.

4. Siis läks see inimene ära ja kuulutas Juuda rahwale, et Jeesus teda terweks teinud. Sellepärast kiusas Juuda rahwas Jeesust taga, ja nad püüdsiwad teda ära tappa, et ta seda hingamispäewal oli teinud. Aga Jeesus wastas neile: „Minu Isa teeb tööd tänini ja nõnda teen ka mina tööd.“ Sellepärast püüdwad nüüd Juudamehed teda weel enam ära tappa, ei mitte üksi, et ta hingamispäewa olla teutanud, waid et ta ka Jumala enese Isa oli ütelnud olewat, ja et ta ennast Jumala sarnaseks olla teinud.

Meie Jumal on ärapääftja ja Jehoowa Jesand saadab surmasti wälja. Laaw. I. 68, 21.

Selet.: Petesda = armu maja.

Katel.: 3. läst.

Wiitil: Oh wõitlejad, et käige pääle. 141.

Ma waene olen armu saanud, Jah, armu süü ja häda sees, Mis imetiifil lunastanud Mind minu patu uhtuses: Sest olen rõõmus alati Ja liidan armu otsani.

§ 20. Kristija Johannese wangipõlv ja surm. (Kalilea- ja Pereamaal.)

Matt. 11 ja 14. Mark. 6. Luuk. 6.

Johannes
Jaab wangitorni.

1. Herodes, Kalilea maa nelimürst, oli oma wenna Wilippuse naese, nimega Heroodias, enesele naeseks wõtnud. Aga Johannes ütles Heroodesele: „Sul ei ole luba oma wenna naist enesele pidada!“ Siis lastis Herodes Johannese finni wõtta, ja teda wangitorni panna. Ja Heroodias püüdis teda ära tappa, aga ei wõinud mitte, sest Herodes kartis Johannest, et ta teda õige ja püha mehe teadis olewat.

Johannes
Jaab tahe
wabele.

2. Aga kui Johannes wangitornis Kristuse tegusid kuulis, läkitas tema laks oma jüngrit, ja ütles temale: „Kas oled sina see, kes peab tulema, wõi peame meie tõist ootama?“ Jeesus wastas neile: „Minge ja kuulutage Johannesele, mis teie kuulete ja näete: Pimedad näewad, jalutumad käiwad, pidalitõbised tehakse puhtaks, kurdid kuulewad, surnud äratatakse üles ja waestele kuulutatakse armuõpetust. Ja õnnis on, kes ennast minust ei pahanda.“

Jeesus kos-
tab oma
tunnistaja
eesi.

3. Aga kui need ära läksiwad, hakkas Jeesus rahwale rääkima Johannesest: „Mis olete teie wälja läinud kõrbe vaatama? Pilliroogu, mis tuulest kõigutatakse? Ehk mis olete teie wälja läinud vaatama? Üht inimest pehme riietega ehitatud? Waata, kes pehmeid riideid kannawad, need on kuningate kodade sees. Ehk üht prohwetit? Tõesti, mina ütlen teile, see on weel ülem kui prohwet. Sest see on seesama, kellest kirjutatud on: Waata, mina läkitan oma ingli sinu palge eele, kes sinu teed sinu ees peab walmistama.“

Johannese
surm.

4. Kui Herodes oma sündimisepäewa pidas, ja õhtusöömaaja tegi oma suurile isandatele, tantsis Heroodia tütar nende ees. Ja see oli Herodesee meele pärast. Ja ta tõutas wandega temale anda, mis ta iial pidi paluma, kui see ta pool kuningriiki oleks. Aga tema ema õpetas teda ja ta palus: „Anna mulle sedamaid waagna pääl ristija Johannese pää!“ Siis sai kuningas kurwaks. Aga wande pärast ja nende pärast, kes temaga lauas istusiwad, ei tahtnud ta temale seda leelda. Ja kuningas lastis wangitornis Johannese pää otsast ära raiuda. See toodi waagna pääl ja anti neitsikese kätte; ja tema wiis selle oma emale. Aga Johannese jüngrid matsiwad teda maha, ja kuulutatiwad Jeesusele, mis oli sündinud.

Ole ustaw surmani, siis tahan ma sulle elu krooni anda. Joh. ilm. 2, 10.

Katel.: 5. käst. 2. käst: „wanduma“.

Saul. nr. 329 (458). Mu järel', hüüab Jeesute. 7. salm. Wiisil 121.

Siis wõtkem selle elu sees Kõik risti röömsast lenda, Ja Jeesu järelkäimises Ta hooleks ennast anda: Kes wõitlewad siin tema wäes, Neil taewas elu kroon on läes.

§ 21. Jssand jõddab kõrbes 5000 meest ja kõnnib mere pääl. (Kalileamaal.) (§ 22.)

Matt. 14. Mark. 6. Luuf. 9. Joh. 6.

Rahwas
tühjas
kõrbes.

1. Kui Jeesus kuulis, et Johannes oli ära sur-
nud, läks tema säält laewaga ühte tühja paika
kõrwale oma jüngritega. Aga rahwas, kes neid
nägi ära sõitwat, läks jala linnadest nende järele. Kui
Jeesus seda rahwa hulka nägi, oli temal nende pärast hale meel,
sest nad olivad otsegu lambad, kellel karjast ei olnud. Ja tema
wõttis neid wasta ja rääkis neile Jumala riigist. Aga kui päew
weerema hakkas, tuliwad tema jüngrid ja ütlesiwad: „See on
tühi paik, ja aeg jääb hiljaks. Lase neid ära, et nad wõiwad
külade ja alewite sisse minna leiba ostma; sest neil ep ole süüa.“

Buuduseš
ei aita
meie oma
abi.

2. Siis ütles Jeesus neile: „Andke teie neile süüa!“
Andreas wastas: „Meil ei ole fiin enam, kui wiis
odra leiba ja kaks kala! Mis see on nii mitmele?“
Wilippusele ütles Jssand: „Kust peame leiba
ostma, et need kõik süüa saaksiwad?“ Seda ütles tema kuusa-
tes; sest tema teadis, mis ta pidi tegema. Wilippus wastas:
„Leiba kahesaja teenari raha eest ei ulata neile mitte, et igaüks
neist aga pisut wõtaks.“ Siis ütles Jeesus jüngritele: „Laske
neid rida maha istuda halja rohu pääle!“ Ja sinna istusiwad
maha ligi wiistuhat meest.

Jssand
jõddab
5000 meest
inewiisil.

3. Siis wõttis Jeesus need wiis leiba ja kaks
kala, waatas üles taewa poole, õnnistas ja murdis
neid, andis jüngritele ja jüngrid rahwale. Ja ne-
mad jõiwad kõik ja nende kõhud saidad
täis. Siis ütles Jeesus jüngritele: „Koristage ülejäänud palu-
kesed kokku, et ühtegi hukka ei saa!“ Ja nemad koristasiwad 12
korni täit palukesi. Kui nüüd rahwas seda imetähte nägigid,
ütlesiwad nemad: „See on tõesti see prohwet, kes maailma peab
tulema.“ Aga kui Jeesus mõistis, et nemad tahtsivad tulla
ja teda kuningaks tõsta, läks ta kõrwale mäe pääle üksi.

Tema
kõnnib mere
pääl.

4. Aga kui õhtu sai, läksiwad tema jüngrid järwe
pääle, et Kapernauma sõita. Aga pime oli ju läes,
ja Jeesus ei olnud nende juure tulnud. Ja laew oli
ju kest järwe pääl ja oli õieti hädas laenete pärast,
sest tuul oli wasta. Aga Jeesus tuli nende juure ja kõndis
järwe pääl. Kui jüngrid seda nägigid, ehmatasiwad nemad
ja ütlesiwad: „See on tont!“ — ja kisendasiwad hirmu pärast.
Aga Jeesus ütles neile: „Mina olen, ärge kartke!“ Petrus kostis:
„Jssand, kui sina see oled, siis läsi mind enese juure wee pääle
tulla!“ Jeesus ütles: „Tule!“

5. Siis astus Peetrus laewast, ja kõndis wee pääl. Aga kui tema langet tuult nägi, kartis tema, hakkas mauma, kisendas ja ütles: „Issand, aita mind!“ Aga Jeesus sirutas warsti oma käe wälja, hakkas temast kinni, ja ütles: „Sina nõdrausuline! Mispärawst olid sina kahe wahel?“ Siis läksiwad nemad laewa pääle, ja tuul heitis. Aga kes laewas oliwad, tuliwad ja kummardasiwad teda, ja ütlesiwad: „Tõesti, sina oled Jumala poeg!“

Kõik filmad wotawad find, ja sina annad neile nende roa omal ajal. Sa teed lahti oma käe ja täidad kõik, mis elab, hää meelega. Taaw. l. 145, 15. 16.

Katel. : 4. palwe. 2. käsu seletus.

Laul nr. 167 (492.) Kes Jumalat nii lasseb teha, 3. j. Wiisil: 143.

Kõik olgu nii, kui Jumal tahab, Kes kõige asja tegija; Kuis tema sinu osa jagab, Nii pead rahul olema. Kõll Jumal teab selgeste, Mis tarwis tuleb kõigile.

§ 22. Seitse tähendamise-õna taewa riigist.

(Kalileamaal.) (§ 23.)

Matt. 13. Mark. 4. Luuf. 8.

1. Kui palju rahwast Jeesuse juure oli kogunud, siis rääkis tema nende wasta tähendamiseõnade läbi. Ta ütles: „Waata, üks külwa ja läks wälja külwama. Ja kui ta külwas, kufkus muißt tee ääre; siis tuliwad linnud ja sõiwad seda ära. Muißt kufkus kaljupäälse maa pääle, kus temal mulda ei olnud. Ja kui päike tõusis, wõttis põud seda kinni, ja et temal juurt ei olnud, kuimas tema ära. Muißt kufkus ohakate sekka, ja ohakad kaswasiwad üles ja lämmatasiwad seda ära. Aga muißt kufkus hää maa pääle, ja kandis wilja, mõni saja wõrra, mõni kuuekümmne wõrra, mõni kolmekümne wõrra: Kellel kõrwad on kuulda, see kuulgu!“

2. Aga kui jüngrid küsisiwad, mis see sõna pidi tähendama, ütles Jeesus: „See me on Jumala sõna. Tee äärsed on need, kes seda kuulewad, aga pärast tuleb kurat, ja wõtab sõna nende südamest ära, et nemad ei pea uskuma ega õndsaks saama. Kaljupäälised on need, kes rõõmuga sõna wasta wõtawad; aga neil ei ole juurt: kiusaluste ajal taganewad nemad jälle ära. Mis ohakate sekka kufkus, on need, kes sõna kuulewad ja oma tööle lähewad; ja neid lämmatatakse ära maailma murest ja rikkusest, ja selle elu himudest, ja ei lanna walmist wilja. Aga mis hää maa pääl on, on need, kes sõna kuulewad ja kauni ja hää südame sees peawad, ja kannawad wilja kannatades.“

Lugu
külwajast.

Mis tähendamis-õna külwajast tähendab.

3. „**Taewariif** on ühe inimese sarnane, kes hääb see met oma põllu pääle külwas. Aga kui inimesed magasiwad, tuli tema waenlane ja külwas umbrohtu lest nifu sekka, ja läks ära. Kui nüüd oras kaswas, siis nähti ka umbrohtu. Aga maja isanda sulased tuliwad tema juure, ja ütlesiwad: „Isand, eks sa ole hääb seemet oma põllu pääle külwanud, kust nüüd see umbrohi tuleb?“ Tema ütles neile: „Seda on waenlane teinud!“ Siis ütlesiwad sulased: „Kas sa siis tahad, et meie peame seda wälja kirkuma?“ Tema ütles: „Ei mitte! et teie ühtlasi nifu wälja ei kisu, kui teie muud rohtu kofku kogute. Laske mõlemad ühtlasi kunni lõikujeni kaswada! Siis tahan mina lõikajatele öelda: Koguge enne umbrohi, ja siduge wihku, et seda ära põletada, aga niisud pange kofku minu aita!“

4. Ja tema jüngrid astusiwad tema juure ja palusiwad: „Seleta meile see tähenduse-sõna!“ Tema kostis: „Kes hääb seemet külwab, on inimese Poeg. Põld on maailm, hää seeme kuningriigi lapsed; aga umbrohi on tige da lapsed. Waenlane, kes seda külwab, on kurat. Lõikus on maailma lõpetus. Lõikajad on inglid. Inimese Poeg läkitab oma inglid ja nemad koguwad kõik pahandused tema kuningriigist ja heidawad neid tulisesse ahju; ja sää l peab olema hulumine ja hammaste kiristamine. Aga õiged peawad paistma kui päike oma Jsa kuningriigis. Kel kõrwad on kuulda, see kuulgu!“

5. Weel ütles Jeesus: „**Taewa riif** on sinepi i w a k e s e sarnane, mis üks inimene wõttis ja külwas oma põllu pääle. See on küll kõige wähem kõigist seemnist, aga kui ta kaswab, siis on ta kõige suurem aia rohtude seast, ja saab puuks, nõnda et linnud taewa alt tulewad ja pesi tema okste pääle teewad.“

„**Taewariif** on haputaigna sarnane, mis üks naene wõttis ja segas kolme waka jahu sekka, kunni kõik läks hapnema.“

6. „**Taewariif** on waranduse sarnane, mis põllul maha maetud. Üks inimene leidis selle, pidas seda jalaja, läks ja müüs kõik ära, mis temal oli, ja ostis selle põllu.“

„**Taewariif** on kaupmehe sarnane, kes häid pärlid otjis. Kui tema ühe kalli perli leidis, läks tema ja müüs kõik, mis temal oli, ja ostis selle pärlid.“

7. „**Taewariif** on nooda sarnane, mis meresse wisatakse ja kõiksugu kalu kofku weab. Kui see täis on, weawad kalamehed selle üles mäele, istuwad maha ja koguwad hääb astjate sisse, aga pahad wiskawad nemad ära. Nõnda peab sündima maailma lõpetusel.“

Minu õpetus ei ole mitte minu, waid selle, kes mind on läkitanud. Joh. 7, 16. **Wõtke** tasase meelega sõna wasta, mis teie sisse on istutatud, ja wõib teie hinge õndsaks teha. Jakob. 1, 21.

Lugu umbrohu nifu seas.

Mis see lugu tähendab.

Tähenduse sõna sinepi wõist ja hapu taigna.

Warandusest põllus ja kallist pärlist.

Roodast.

Katel. : 1. palve. 2. palve.

Paul nr. 204 (6), 4. Wiisil: Arm, kes sa mind oled loonud. 176.

Kui su seemet külwatakse, Tee mind heaks wiljamaaks. Anna, et mis kuulutakse, Minu mõistust walgustaks, Minu südant puhastaks, Mu sees walmiks wiljaks saaks.

§ 23. Kananea-maa naehest ja keeletumast kurdist. (Wõniikia ja neliwürsti Wilippuse maal.)

(§ 24.)

Matt. 15, 21—29. Mark. 7, 24—37.

Mis Kananea naist kristuse juure wiis.

1. Jeesus läks ära Tiiruse ja Siidoni poole. Ja waata, üks Kananea naene tuli säält rajadest wälja ja kisendas: „Issand, Daaweti poeg, halasta minu pääle, minu tütart waewatakse kurjast waimust kurjasti.“

Mis ta esmalt kristuse juures leidis.

2. Aga tema ei wastanud temale sõnagi. Siis astusiwad tema jüngrid tema juure ja palusiwad teda: „Saada ta ära, sest ta kisendab meid taga.“ Aga tema kostis: „Mina ep ole mitte läkitatud, kuid aga Iisraeli soo ära kadunud lammaste juure!“ Aga naene tuli, kummardas teda ja ütles: „Issand aita mind!“ Aga Jeesus ütles: „See ei ole mitte hää, et laste leib wõetakse ja koerte ette heidetakse!“ Aga tema ütles: „Jah, Issand, ommetigi sõwad koerukesed neid raafukesti, mis nende isandate laua päält maha langewad.“

Mis ta säält taasa tõi, et ta usus mitte ei tõtunud.

3. Siis kostis Jeesus: „Oh naene, sinu usk on suur; sulle sündigu nõnda, kui sa tahad!“ Ja tema tütar sai terweks seitsamast tunnist.

Kuis Issand keeletumat kurti hädas usule äratas ja abi wasta walmistab.

4. Kui Jeesus Tiiruse ja Siidoni rajadest tagasi tuli, tuli tema Kalilea järwe ääre. Ja nemad tõiwad tema juure ühe kurdi, kellel kiba keel oli, ja palusiwad teda, et ta oma käe tema pääle paneks. Ja tema wõttis teda rahwa seas kõrwale, pistis omad sõrmed tema kõrwu, puutus tema keelt, waatas üles taewa poole ja ütles: „Heewata!“ see on: „Jaa

lahti!“

Kuis ta abi annab ja südame ja suu kiitusele awab.

5. Ja sedamaid saiwad tema kõrwad lahti, tema keele löidid pääsias wallale, ja tema rääkis selgesti. Ja tema keelas neid seda ühelegi rääkimast. Aga mida enam tema neid keelas, seda enam kuulutasiwad nemad seda. Ja nemad imestasiwad wäga, ja ütlesiwad: „Tema on kõik hästi teinud; kurdidki teeb tema kuulma ja keeletumad rääkima!“

Uga uft on kindel lootus nende asjade pääle, mis weel oodatakse, ja nende asjade märguandmine, mis ei nähta. Hebr. 11, 1.

Katel. : 2. käsu seletus. 1. õpetus: „selle eest on minu kohus teda tiita, tänada.“

Laul. nr. 211 (374), 3. 4. Wiisil: Oh Jeesus Kristus, tule ja. 31.

Res sinust ära elfinud, Ja sinu lastast lahkunud, Reid oma juure juhata, Ja nende haawu paranda.

Rõõl lurdid pane kuulma ja, Ja keeletumad rääkima, Et sinu häält nad kuuleksid, Su nime auu nad kiidaksid!

§ 24. Peetruse tunnistus. Issand kuulutab esimest korda oma kannatust ette; teda muudetakse. (Reliivürsti Wilippuse maal.) (§ 25.)

Mat. 16. Mark. 8. Luuk. 9.

1. Kui Jeesus Keisarea Wilippuse linna rajale oli jõudnud, küsis tema jüngeritelt: „Keda ütlevad inimesed mind, inimese Poega, olewat?“ Nemad wastasiwad: „Mõned ütlevad, ja olla ristija Johannes! tõised Geliass, tõised Jeremias, ehk üks prohwetitest.“ Tema ütles nende wasta: „Uga keda teie mind ütlete olewat?“

2. Siis wastas Siimon Peetrus, ja ütles: „Sina oled Kristus, elawa Jumala Poeg.“ Jeesus ütles temale: „Omnis oled sina, Siimon, Joonas poeg, sest liha ja veri pole sulle seda mitte teada annud, waid minu Issa, kes taewas on. Ja mina ütlen sulle ka: „Sina oled Peetrus, ja selle kalju pääle tahan mina oma koguduse ehitada, ja pörgu wärawad ei pea seda mitte ära wõitma. Ja mina tahan sulle taewariigi wõtmed anda.“

3. Sest ajast hakkas Jeesus oma jüngeritele teatama, et tema Jeruusalemma pidi minema, ja palju kannatama, ja et tema pidi ära tapetama ja kolmandal päewal üles äratatama. Ja Peetrus wõttis teda iseäranis, ja ütles: „Issand, heida enese pääle armu; ärgu sündigu sulle seda!“ Uga tema ütles Peetruse wasta: „Tagane minust, Saadan! sina oled mulle pahanduseks, sina ei mõtle mitte see pääle, mis Jumala, waid mis inimeste meele pärast on.“

See Jeesus peab tannatama.

4. Siis ütles Jeesus oma jüngeritele: „Kui keegi minu järele tahab tulla, see salaku iseennast ära ja wõtku oma rist enese pääle, ja käigu minu järel.“

Mis rahwas Jeesusest arwab.

Peetruse tunnistus: Jeesus — Jumala Poeg!

5. Kuue päewa pärast, kui Jeesus jälle Kalileamaal oli, wõttis ta enesega Peetruse ja Jakobuse ja Johannese, ja wiis neid ühe kõrge mäe pääle. Ja kui ta palus, läks tema tegumood lõiseks, teda muudeti nende ees; tema pale paistis otsegu päike, ja tema riided saidwad walgeks otsegu walgus. Ja waata, Mooses ja Geliass näitawad endid neile, ja kõnlesiwad temaga kannatamise otsast, mis Jeruusalemas pidi sündima. Aga Peetrus ütles Jeesusele: „Jssand, siin on meil hää olla: kui sa tahad, siis teeme siia kolm maja, ühe sinule, ühe Moosesele ja ühe Geliase.“

6. Ja kui ta alles rääkis, waata, siis warjas neid selge pilw, ja hää pilwest ütles: „See on mu armas Poeg, kes minu meele pärast on, teda kuulge!“ Kui jüngrid seda kuulsiwad, heitsiwad nemad filmili maha, ja kartsiwad wäga. Aga Jeesus tuli nende juure, puutus neisse, ja ütles: „Tõuske üles ja ärge kartke mitte!“ Kui nemad omad filmad üles tõstsiwad, ei näinud nemad kedagi, kui Jeesust ükspäinis. Ja kui nemad mäelt alla läksiwad, kästis neid Jeesus ja ütles: „Teie ei pea seda nägemist kellelegi rääkima, enne kui inimese Poeg on surnuist üles tõusnud.“

Kui sina oma süuga saad üles tunnistanud Jssandat Jeesust, ja saad uskunud omas südames, et Jumal teda on surnuist üles äratanud, siis pead sa õndsaks saama. Room. 10, 9.

Katel.: 2. õpetus: „Mina usun Jeesuse Kristuse Jumala ainusündinud Poja sisse.“

Laul nr. 172 (508), 8. Wiisil: Ma tahan jätta maha. 245.

See on see walgus kõrgeft, Mu Jssand Jeesus tõest, Kes paistab ilma järkeft Tõis auu meil' suureft mäest: See Jssand ja ta elu Ei wõi mul kustuda, Mu ülem hinge ilu On õnnistegija.

§ 25. Pime sündinud. (Suudamaal.) (§ 26.)

Joh. 9.

1. Kui Jeesus mööda läks, nägi tema ühe inimese, kes pime oli sündinud. Ja tema jüngrid küsisiwad temalt: „Kes on pattu teinud, tema ise wõi ta wanemad, et ta pime on sündinud?“ Jeesus kostis: „Ei ole tema pattu teinud ega tema wanemad, waid et Jumala teud temas awalikuks saaksiwad.“

Pime sündinud oma suure häbaga.

2. Kui ta seda sai ütelnud, sülitas tema maa pääle, tegi muda sülest, ja võidis selle mudaga pimedada filmi, ja ütles temale: „Mine, pese filmi Siilo a tiigis!“ Siis läks tema sinna, pesi filmi, tuli tagasi ja nägi. See sündis aga hingamisepäeval.

3. Siis wiisivad naabrid teda, kes enne pime oli olnud, Wariseeride juure. Ja need ütlesivad: „See ei ole Jumalast, et ta hingamisepäewa ei pea.“ Aga tõised ütlesivad: „Kuidas võib patune inimene niisugusid tähti teha?“ Ja nende seas oli riid. Siis ütlesivad Wariseerid jälle pimedale: „Mis sina temast ütled?“ Tema ütles: „Tema on prohwet.“

4. Aga Juuda rahwas ei uskunud mitte, et ta pime olnud, kunni nemad tema wanemad kutsusivad. Ja nemad küsisivad neilt: „Kas see on teie poeg, kelle teie ütlete pimedada sündinud olewat? Kuidas tema nüüd siis näeb?“ Nemad kostsivad: „Meie teame, et see meie poeg on, ja et ta pime ilmase tulnud. Aga kuidas tema nüüd näeb, ei tea meie mitte. Tema on wana küll, küsige tema enese käest.“ Seda ütlesivad wanemad kartuse pärast; sest Juuda rahwas oliwad ju isekeskis nõuiks wõtnud seda, kes teda Kristuseks pidi tunnistama, kogudusest wälja lükata.

5. Siis kutsusivad nemad tõist korda inimese, kes pime olnud, ja ütlesivad temale; „Kuidas tegi tema ju filmad lahki?“ Tema kostis neile: „Juba ma olen teile seda ütelnud; miks teie seda jälle tahate kuulda? Kas teie ka tahate tema jüngeriks heita?“ Siis sõimasivad nemad teda ja ütlesivad: „Sina oled tema jünger, aga meie oleme Moosese jüngerid. Meie teame, et Jumal Mooseseaga on rääkinud, aga sellest ei tea meie mitte, kust ta on.“ Ja nemad tõukasivad tema kogudusest wälja.

9. Aga Jeesus otsis teda üles ja ütles tema wasta: „Kas ja usud Jumala Poja sisse?“ Tema kostis: „Jssand, kes see on, et mina tema sisse wõiksin uskuda?“ Jeesus ütles tema wasta: „Kes sinuga räägib, see on tema!“ Ja tema ütles: „Jssand, mina usun!“ ja ta kummardas teda.

Siis rääkis Jeesus neile ja ütles: „Mina olen maailma walgus; kes minu järel käib, see ei käi pimeduses, waid temal peab elu walgus olema. Joh. 8, 12.“

Katel.: 3. õpetus: „Mina usun, et mina omaast meelest ja wäest . . oma annetega walgustanud.“

Laul nr. 211 (374), 5. Wiisil: Oh Jeesus Kristus, tule ja. 31

Kes pimedad, neid walgusta, Kes lahutud, neid ühenda, Kes elsjad, neid juhata, Kes nõdrad, usus kinnita!

§ 26. Halastaja Samaaria mees. Marta ja Maria. (Suudamaal.) (§ 28.)

Luufl. 10, 23—43.

1. Üks käsutundja kuus Jeesust ja ütles: Kirjatundja küsimine: kes mu ligimene? „Õpetaja, mis pean mina tegema, et ma igawese elu pärin?“ Jssand wastas: „Mis on käsuraamatusse kirjutatud? Kuidas sa loed?“ Käsutundja wastas: „Sina pead Jssandat, oma Jumalat armastama kõigest omast jüdamest, ja kõigest omast hingest, ja kõigest omast wäest, ja kõigest omast meelest, ja oma ligimest kui iseennast.“ Jeesus ütles: „Sa oled õieti wastanud; tee seda, siis pead sa elama!“ Aga tema tahtis ennast õiendada, ja ütles: „Kes on minu ligimene?“

2. Jeesus wastas ja ütles: „Üks inimene läks Jeruusalemast alla Jeeriko poole, ja sattus rööwlite kätte. Kui need tema riided ära riisunud ja päälegi hoopu annud, läksiwad nemad ära ja jätsiwad teda pool surunud maha. Aga üks preester juhtus seda teed minema ja kui ta teda nägi, läks tema mööda. Nõndasamuti ka üks Seewit; ta tuli sinna, waatas, ja läks mööda. — Aga üks Samaaria mees läis seda teed, ja tuli tema juure; ja kui ta teda nägi, sai tema süda haledaks. Ta astus ligi, waldas õli ja wiina ta haawadesse ja sidus nad kinni; tõstis teda oma looma selga, wiis teda õmajale ja kandis tema eest hoolt. Ja kui tema tõisel päewal ära läks, wõttis ta kaks teenari raha wälja, ja andis peremehele, ja ütles: „Kanna tema eest hoolt, ja mis sa iial weel peaksid kuulutama, seda tahan ma tagasi tules sulle maksta.“

3. Keda sa nüüd neist kolmest arwad sellele lähema olewat olnud, kes rööwlite kätte oli sattunud? Tema ütles: „See, kes tema pääle halastas.“ Siis ütles Jeesus tema wasta: „Mine, ja tee sina nõndasamuti.“

4. Kui nemad käisiwad, läks Jeesus ühte alewisse, Betaania nimi, ja üks naene, Marta nimi, wõttis teda wasta oma majasse. Ja temal oli õde, keda Mariaks hüüti; see istus Jeesuse jalgade ees, ja kuulask tema kõnet. Aga Martal oli palju tegemist mitmesuguse tööga, ja tema tuli sinna, ja ütles: „Jssand, eks sa seist ei hooli, et minu õde lasseb mind üksi waewa näha? Et ütle nüüd temale, et tema mind aitaks.“ Aga Jeesus wastas ja ütles temale: „Marta, Marta, sa muretsead ja teed enesele tüli mitme asja pärast. Aga ühte asja on tarwis! Maria on enesele hää oja walinud, ja seda ei pea temalt mitte ära wõetama.“

Minu lapsukesed, ärgem armastagem mitte sõnaga ega keelega, vaid teuga ja tõega. 1. Joh. 3, 18. **Aga nõudke esiti Jumala riiki ja tema õigust, siis seda kõik peab teile päälegi antama.** Matt. 6, 33.

Selet.: teenar = 30—40 kopikut.

Katel.: 5. käst: „temale hääd teeme kõige ihu hädas.“ 1. käst: „Jumalat üle kõigi asjade armastama.“ 3. käst: „Jumala sõna hääd meel eluleme ja õpime.“

Laul. nr. 449 (256). Müüd paistab meile kauniste, 2. s. viis 342.

Mu südant, Jeesand, süüta ja ka oma armu tulega, Et mina armsaks pean Sind, oma kallist Jeesusest, Ja armastan ka ligimest, et mina usus tean, Et ja nõnda armastades, valmistades omaks liilmeks Teed mind, taewa osalijeks.

§ 27. Ürakadunud lambast ja trahma rahast. Ürakadunud pojast. (Kafileemaal.) (§ 29.)

Luuik. 15.

II. järk.

1. Kõik töllnerid ja patused tulivad tema juure teda kuulma. Aga Variseerid ja kirjatundjad nurisestivad ja ütlesivad: „See võtab patusid wasta ja jõõb nendega.“ Siis rääkis tema neile need tähendamise sõnad: „Misjugune inimene teie seast on, kellel sada lammas on, ja kui ta ühe neist ära kautab, efs ta jäta 99 kõrbe, ja efs ta lähe selle järele, mis on ära kadunud, funni ta seda leiab? Ja kui ta leidnud, siis paneb ta seda õlade pääle rõõmuga. Ja kui ta koju saab, siis kutsub tema sõbrad ja naabrid kokku, ja ütleb: „Õlge minuga rõõmsad, sest mina olen oma kadunud lamba leidnud.“

2. „Efs misjugune naene on, kel kümme trahma raha on, kui ta ühe raha ära kautab, efs ta küünalt ei süüta põlema, ja efs ta koda ei pühi, ja efs ta hoolega ei otji, jenni kui ta seda leiab? Ja kui ta leidnud, siis kutsub ta kokku sõbrad ja naabrid, ja ütleb: „Õlge minuga rõõmsad, sest ma olen trahma raha leidnud, mis ma olin ära kautanud.“ Nõnda, ütlen mina teile, on rõõm Jumala inglite juures ühe patuse pärast, kes meelt parandab.“

3. Aga tema ütles: „Ühel inimesel oli kaks poega. Ja noorem neist ütles isa wasta: „Isa, anna mulle wara, mis minu osaks tuleb!“ Ja tema jagas neile wara. Aga ei mitte kaua pärast seda aega kogus noorem poeg kõik kokku, ja läks ära kaugele maale: sääl pillas tema wara ära, ja elas õnnetumas elus. Aga kui ta kõik oli ära hukanud, tuli sinna maale fange

Jeesand otfib patust, nagu tarjane kadunud lammasi.

Jeesand otfib patust, nagu naene trahma raha.

Batuse lastumine Jumalast ja see häda, mille sisse ta saab.

nälg; ja puudus hakkas tema kätte tulema. Ja tema läks ja asus ühe kodaniku juure sääl maal; ja see läkitas teda oma wäljale figu hoidma. Ja tema püüdis oma kõhtu täita tühjest lestist, ja ükski ei annud neid temale.

4. Aga kui ta paremad mõtted saanud, ütles tema: „Mitu palgalist on minu isal, kellel leiba küll on, aga mina lähen hukka nälja pärast? Ma tahan kätte wõtta ja oma isa juure minna, ja temale ütelda: Isa, ma olen pattu teinud taewa wasta ja sinu ees. Ja mina ei ole enam wäärt, et mind su pojaks hüütakse: pea mind kui ühte oma palgalistest!“ — Ja ta wõttis kätte ja läks oma isa juure. Aga kui ta weel kaugel ära oli, nägi teda isa, ja tema sai haledaks, ta jooksis, hakkas tema ümber kaela, ja andis temale suud. Aga poeg ütles: „Isa, ma olen pattu teinud taewa wasta ja sinu ees, ja ei ole enam wäärt, et mind sinu pojaks hüütakse.“ Aga isa ütles sulastele: „Dooge kõige kallim kuub ja pange tema selga, ja andke temale sõrmus sõrme, ja kingad jalga, ja tooge ja tapke nuumwastikas, ja söögem ja joogem ja olgem rõõmsad: sest see mu poeg oli surunud, ja on jälle elawaks saanud; tema oli kadunud, ja on leitud.“ Ja nemad hakkasiwad rõõmsad olema.

Batuse
põbramine,
ja tuis
Isa teda
jälle wasta
wõtab.

5. Aga tema wanem poeg oli wäljal. Ja kui tema seda laulmist ja tantsimist kuulis, kutsus tema ühe sulase ja kuulas, mis see pidi olema. See ütles temale: „Su wend on tulnud, ja su isa on nuumwastika tapnud, et ta teda on terwelt jälle saanud.“ Ja tema sai wihaseks, ja ei tahtnud mitte sisse minna. — Siis läks tema isa wälja, ja palus teda. — Aga tema wastas: „Waata, nii mitu aastat teenin mina sind, ja ei ole ial üle sinu sõna astunud, ja sina ei ole mulle ka ühte sikkugi annud, et ma oma sõpradega oleksin wõinud rõõmus olla. Aga kui see poeg tuli, kes sinu wara on nahka pannud, oled sina nuumwastika tapnud!“ Aga isa ütles tema wasta: „Poeg, sina oled ifka minu juures, ja kõik, mis minu on, on sinu pärast. Nüüd peaks sinu meel häa ja rõõmus olema, et see sinu wend oli surunud ja on jälle elawaks saanud; ja et ta oli kadunud ja on leitud.“

Ustaw on see sõna, ja kõige wastawõtmise wäärt et Kristus Jeesus maailma sisse on tulnud, patufid õndsaks tegema, kelle seast mina kõige ülem olen. 1. Tim. 1, 15.

Selet.: 1 trahma = 35 kopitut.

Katel.: 2 õpetus: „Kes mind ära kadunud inimest.“ 3. õpetus: „Mina usun — pattude andeksandmist.“

Laul nr. 240 (381), 3. Wiisil: Jeesuteft ei jäta ma. 161.

Kadund lammasi lastane Otsib wäga hoolsalt taga; Enam püüab Jeesule, Mis on elfind, kätte saada. Oh et kõik nüüd tuleksid, Jeesus kutsub patufid.

§ 28. Tähendusefõna õhtusöömaajast. Kümnestuhandest talendist ehk tigatedast sulasest. (§ 30.)

Luuft. 14, 16—24. Matt. 18, 21—35.

Kuis
kutsutud
arimufut-
set põlga-
wad.

1. Jeesus ütles: „Üks inimene tegi suure õhtusöömaaja, ja kutsus palju: ja läkitas oma sulase õhtusöömaaja tunnil neile, kes kutsutud, ütles: „Tulge, sest kõik on ju walmis!“ Aga nemad hakkasiwad ennast kõik ühest juust wabandama.

Esimene ütles: „Mina olen põllu ostanud, ja pean wälja minema seda waatama; ma palun sind, wabanda mind.“ Teine ütles: „Ma olen wiis paari hãrgi ostanud, ja lähen neid katsuma; ma palun sind, wabanda mind.“ Kolmas ütles: „Ma olen naese wõtnud, ja sellepärast ei wõi mina tulla.“

Kuis põla-
tud kutsu-
talse ja
arimule
tulewad.

2. Ja sulane tuli tagasi, ja kuulutas seda oma isandale. Siis wihastas koja isand, ja ütles oma sulasele: „Mina warsti wälja linna laia uulitsate ja põik uulitsate pääle, ja too siia sisse waesed ja wigased, jalutumad ja pimedad.“ Ja sulane ütles:

„Isand, see on tehtud, nõnda kui ja käskisid; aga weel on maad.“ Ja isand ütles sulase wasta: „Mina wälja teede pääle ja aedade ääre, ja saada nad sisse tulema, et minu koda täis saaks. Sest mina ütlen teile, et ükski neist kutsutud meist ei pea minu õhtusöömaaga maitsema.“

Suur meie
wõlg, aga
arim annab
ta andeks.

3. Peetrus astus üks teine lord Jeesuse juure ja ütles: „Isand, mitu korda pean ma, kui mu wend mu wasta efsib, temale andeks andma? Dns küllalt seitse korda?“ Jeesus wastas temale: „Ei, mitte seitse korda, waid seitsekümmend korda seitse korda. Sest taewariik on ühe kuninga sarnane, kes oma sulastega tahtis aru pidada. Kui ta hakkas arwama, toodi üks tema ette, sellel oli temaga kümmetuhat talenti wõlgu. Aga kui temal ei olnud maksta, käskis tema isand müüa teda ja tema naese ja lapsed, ja kõik, mis temal oli, ja maksta. Siis heitis sulane maha, ja ütles: „Isand, kannata minuga, mina tahan sulle kõik maksta!“ Siis oli isandal hale meel selle sulase pärast, ta laskis teda lahti ja wõla jättis ta temale maha.

Kui
halastamata
meie oma
wenna
wasta oleme

4. Seesama sulane läks wälja ja leidis ühe kaas-sulase; sellel oli temaga sada teenari raha wõlgu. Ja tema wõttis teda kinni, kãgistas teda ja ütles: „Maksa mulle, mis sul wõlgu on minuga!“ Siis heitis kaas-sulane tema jalgade ette maha, palus teda ja ütles: „Kannata minuga, ja mina tahan sulle kõik maksta!“ Aga tema ei tahtnud mitte, waid heitis teda wangitorni.

Kuis
Isand
selle üle
tohtu peab
kes armu
ei anna.

5. Kui kaasfulased nägivad, mis sündis, saivad nemad väga kurwaks, tulivad ja jutustasivad isandale kõik, mis oli sündinud. Siis kutsus tema isand teda enese ette ja ütles tema wasta: „Sina tige sulane, kõige su wõla olen mina maha jätnud, et sina mind palusid. Eks sina ka pidanud armu heitma oma kaasfulase pääle, nõnda kui mina sinu pääle armu heitsin?“ Ja tema isand sai wihaseks, ja andis teda waewajate kätte, kurni tema pidi maksma kõik, mis wõlgu oli — Nõnda teeb ka minu taewane Isa teile, kui teie igauks omast südamest andeks ei anna oma wennale tema eksitusi.“

Palju on kutsutud, aga pisut ära walitsetud. Matt. 22, 14. Sest kui teie inimestele nende eksitused andeks annate, siis annab ka taewane Isa teile andeks. Aga kui teie inimestele nende eksitusi andeks ei anna, siis ei anna ka teie Isa teie eksitusi mitte andeks. Matt. 6, 14. 15.

Katel.: 2 palwe. 5. palwe.

Selet.: 10.000 talenti hõbedat = 20 miljoni rubla.

Laul nr. 243 (383). Omal wiisil. 271.

Isand, oma wiha sees ära sa mind nuhtle, Sest su Borg on wabamees, Armu saatnud mulle; Küll mul nüüd Palju süüd, Siiski armu anna, Ära wiha lanna!

§ 29. Rikas mees ja waene Laatsarus.

Wariseer ja töllner. (Kalileamaal.) (§ 31.)

Luul. 16, 19—31; 18, 9—14.

II. järk.

1. Siis ütles Jeesus Wariseeride wasta: „Üks rikas inimene oli, see ehitas ennast purpuri ja kalli linase riidega, ja elas igapäew rõõmsasti ja juuresti. Aga üks waene oli, Laatsarus nimi: see oli maas tema wärawa ees täis paisid. Ja ta püüdis oma kõhtu täita leiba raasufesist, mis rikka laua päält maha langesiwad; aga koerad tulivad ja lakkusiwad tema paiseid. Siis juri waene, ja inglid kandsiwad teda Abrahami sülle. Aga rikas juri ka ja maeti maha.“

Rikas ja
waene siin
maailmas.

2. Ja kui ta põrgus suures walus oli ja oma silmad üles tõstis, siis nägi tema Abrahami kaugel, ja Laatsarusi tema süles. Ja tema hüüdis: „Isa Abraham, heida armu mu pääle, ja läkita Laatsarus, et ta oma sõrme otsa wette lastaks ja minu keelt jahutaks, sest mind waewataks väga tuleleegis.“ Aga Abraham ütles: „Boeg, mõtle, et sa oma hää põlwe oma elus

Rikas ja
waene
tulemas
maailmas.

oled kätte saanud, ja nõndasamuti Laatsarus kurja; aga nüüd rõõmustatakse teda siin ja sind waewatakse. Päälegi on meie ja teie wahel suur wahetõrje, et need, kes siit tahawad teie juure minna, ei wõi mitte; ega need, kes jääd on, ei saa jääda siia meie juure tulla."

3. Siis ütles rikas mees: "Ma palun siis sind, isa, et ja teda läkitad minu isa kotta, sest mul on wiis wenda, et ta neile kinnitaks, et nemadki siia walupaika ei saaks!" Abraham ütles temale: "Neil on Mooses ja prohwetid, kuulgu nemad neid." Aga tema ütles: "Ei, mitte, isa Abraham, waid kui keegi surmusest nende juure lähets, siis parandaksivad nemad meelt." Aga ta ütles temale: "Kui nemad Mooset ja prohwetid ei kuule, ega nemad ualgi ei wõtaks nõuu, kui keegi surmusest üles tõuseks."

4. Aga mõnede wasta, kes iseeneeste pääle lootsiwad, et nemad pidiwad õiged olema ja muid põlgasiwad, ütles tema selle tähenduse-sõna: "Kaks inimest läksiwad ülesse pühakotta palwet pidama, tõine oli Wariseer ja tõine tõllner. Wariseer seisis ja palus iseeneses nii: "Dh Jumal, mina tänan sind, et mina ei ole nõnda kui muud inimesed, riisujad, ülekohtused, abielurikkujad, ega nõnda, kui see tõllner. Mina paastun kaks korda nädalas, ja annan kümnest kõigest, mis mul on!"

5. Aga tõllner seisis eemal, ja ei tahtnud oma silmigi taewa poole tõsta, waid lõi oma wasta rindu ja ütles: "Dh, Jumal, ole mulle patusele armuline!" Mina ütlen teile: Seejinane läks alla oma kotta paremine õigeks mõistetud kui tõine. Sest igauks, kes enast ise ülendab, teda alandatakse; aga kes enast ise alandab, teda ülendatakse."

Ja inimestele on seatud ükskord surra ja pärast seda kohus. Hebr. 9, 27. **Seepärast arwame meie, et inimene õigeks saab usu läbi, ilma kätse tegusita.** Room. 3, 28

Katel.: 7. palwe. 3 õpetus: „igawest elu.“ 3. õpetus: „oma annetega walgustab.“

Laul nr. 336. (520), 2. Dh Jumal, sinu pääl.

Õmal wiisil. 112.

Ehl waewawad mind nüüd Mu rasked patu süüd, Ma tahan, Jeesus, loota Ja sinult armu oota: Su hooleks ennaft annan, Kas suren ma wõi elan.

§ 30. Jeesus laste sõber. Rikas noormees. Löötegijad wiinamäel. (§ 32.)

Matt. 18, 1—11. Mark 10, 13—31. Matt. 19, 13—20, 16.
Luuf. 18, 15—30.

1 Pärast seda astusiwad Jeesanda jüngrid tema juure ja ütlesiwad: „Kes on küll kõige suurem taewariigis?“ Jeesus kutsus ühe lapsukesese enese juure, pani selle nende keskele seisma ja ütles: „Tõesti, mina ütlen teile, kui teie ümber ei pööra ja ei saa kui lapsukesed, siis ei saa teie mitte taewariiki. Kes iseennast alandab, kui see lapsuke, see on suurem taewariigis.“

2. Ja nemad tõiwad lapsukesi tema juure, et ta neisse pidi puutama; aga jüngrid sõitlesiwad neid, kes neid tema juure tõiwad. Aga kui Jeesus seda nägi, sai tema meel väga haigeks, ja ta ütles neile: „Laske lapsukesed minu juure tulla, ja ärge keelge neid mitte, sest niisuguste pärast on Jumala riik. Tõesti, mina ütlen teile: kes iial Jumala riiki wasta ei wõta kui lapsuke, see ei saa mitte sinna sisse.“ Ja tema wõttis neid jälle, pani käed nende pääle ja õnnistas neid.

3. Ja kui tema ära läks tee pääle, jooksis üks rikas noormees tema juure ja küsis temalt: „Hää õpetaja, mis ma pean tegema, et ma igawese elu pärin?“ Jeesus ütles: „Tahad sina elu sisse minna, siis pea käsufõnad.“ Tema ütles: „Misjугused?“ Aga Jeesus wastas: „Sina ei pea mitte tapma; sina ei pea mitte abielu riksuma; sina ei pea mitte warastama; sina ei pea mitte ülekohut tunnistama; auusta oma isa ja ema; ja sina pead oma ligimeest armastama kui iseennast.“ Siis ütles noormees: „Seda kõik olen mina pidanud oma noorest põlwest; mis mul veel waja on?“ Ja Jeesus waatas tema pääle, ja armastas teda, ja ütles: „Ühte asja on sul waja, mine ja müü ära mis sul on, ja anna waestele; siis peab sul warandus taewas olema; ja tule käi minu järel!“ Aga kui noormees seda kuulis, läks tema kurwa meelega ära, sest temal oli palju wara.

4. Siis ütles Jeesus jüngrite wasta: „Wae-
malt saab rikas taewariiki. Sest see on
hõlpsam, et kamel nõela filmast läbi läheb, kui et rikas Jumala riiki sisse läheb.“ Aga nemad ehmatafiwad väga ära, ja ütlesiwad: „Kes wõib siis õndsaks saada?“ Aga Jeesus wastas: „Inimeste juures on see wõimata, aga Jumal wõib kõik teha.“

Jeesus õnnistab lapsuteft.

Wiinamäe
töösse tuttu-
mine on
ise arn.

5. Jeesus rääkis veel selle tähenduse-sõna: „Tae-
wariit on majaisanda jarnane, kes wara hommiku
wälja läts töötegi- ja id oma wiinamäele pal-
fama. Kui tema töötegi- ja tatega ühe teenari raha pääle päewapalgaks oli
leppinud, siis läkitas tema neid oma wiinamäele. Ja tema läks
kolmandal tunnil wälja ja nägi tõisi turu pääl tööta seiswat, ja
ütles nende wasta: „Minge ka teie wiinamäele, mis iial õige on,
tahan ma teile anda!“ Ja nemad läkfiwad. Jälle läks ta kuuen-

dal ja ühekjandal tunnil ja tegi nõndasamuti. Aga ühetõistkümnendal tunnil läks tema välja, ja leidis teisi töötä seiswat, ja ütles nende wastä: „Mis teie siin kõige päewa töötä seisate?“ Nemad ütlesiwad temale: „Meid ei ole ükski palganud.“ Tema ütles neile: „Minge teiegi wiinamäele, ja mis iial õige on, peate teie saama.“

6. Aga õhtu ütles wiinamäe isand oma ülewaja taja wastä: „Kutsu töötägiad, ja anna neile nende palg, ja hakka wiimastest pääle funni esimesteni.“ Ja kui need tuliwad, kes ühetõistkümnendal tunnil oliwad palgatud, saiwad nemad igauks ühe teenari raha. Aga kui esimesed tuliwad, mõtlesiwad nemad, et nemad pidiwad enam saama; ja nemadki saiwad igauks ühe teenari raha. Aga nemad nurisesiwad ja ütlesiwad: „Need wiimised on aga ühe tunni tööd teinud, ja sina oled neid meie aruliseks teinud, kes meie päewa koormat ja palawat oleme kannud.“ Aga tema kostis ühele nende seas: „Õõber, mina ei tee sulle mitte liiga, eks ja ole minuga ühe teenari raha pääle leppinud? Ehk eks ei ole mul luba omaga teha, mis ma tahan? Wõi on sinul meel paha, et mina hää olen? Nõnda saawad wiimised esimesteks ja esimesed wiimasteks; sest palju on kutsutud, aga pisut ära walitsetud.“

Loo mulle, Jumal, puhas süda ja uuenda mu sees kindel waim. Laam. I. 51, 12. **Nõnda ka teie, kui teie kõik olete teinud, mis teid on kästud, siis ütelge: Meie oleme kõlwatumad sulased, sest meie oleme teinud, mis meie kohus oli teha.** Luuf. 17, 10.

Katol. : 1. käst (Jumalat kartma — kui laps). 3. õpetus: — „ewangeliumi läbi kutsunud.“

Paul nr. 184 (417), 12. Wiisil: Kes Jumalat nii lasseb teha. 143.

Eks ma peaks ei armastama Sind, kes sa mind nii armastad? Kas peaksin sind kurwastama, kes sa mind illa rõemustad? Kui ma sind maha jätaksin, siis oma hingele wihtaksin.

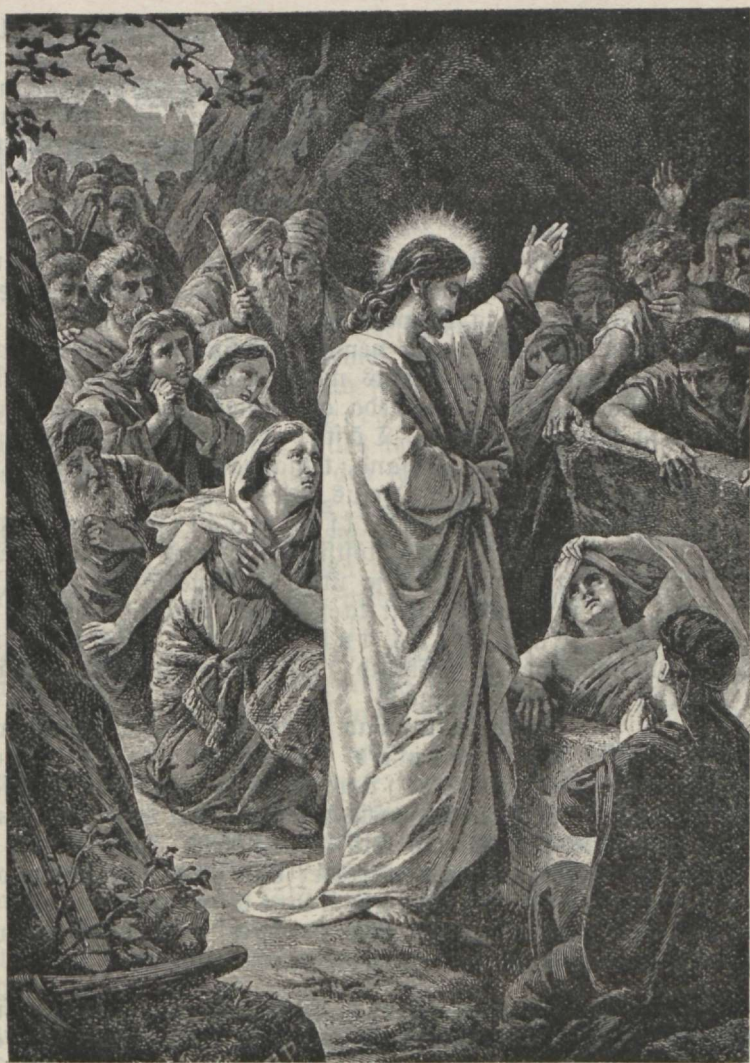
§ 31. Laatsaruse ülesäratamine. (Suudamaal.)

(§ 33.)

Joh. 11.

II. järk.

Laatsaruse haigus ja surm. 1. Laatsaruse Betaaniaist, Marta ja Maria wend, oli haige. Siis läkitasiwad tema õed Jeesuse juure ja ütlesiwad: „Issand, keda sina armastad, see on haige!“ Aga kui Jeesus seda kuulis, ütles tema: „See haigus ei ole surmaks waid Jumala auuks, et Jumala Poega peab auustatama.“ Aga Jeesus jäi weel kaks päewa sinna, kus ta oli. Pärast seda ütles tema jüngeritele: „Laatsarus, meie sõõber, magab, aga mina lähen teda unest üles äratama.“ Tema jüngrid ütlesiwad: „Issand, magab

Laatsaruse ülesäratamine.

tema, siis saab tema terveks." Siis ütles Jeesus neile otse välja: "Laatsarus on ära surunud, aga läki tema juure!"

2. Ja kui ta sinna jõudis, oli Laatsarus juba neli päeva hauas olnud. Ja Marta läks tema vastu ja ütles Jeesusele: "Issand, oleksid sina siin olnud, minu wend ei oleks mitte surunud. Aga nüüdki tean mina, et Jumal sulle annab, mis sina iial tema käest palud." Jeesus ütles temale: "Sinu wend peab üles tõusma!" Marta kostis: "Ma tean, et ta üles tõuseb ülestõus-

Issand
tuleb
omaksid
kostutama
ja nende
usku
taswatama.

mises wiimisel päewal." Jeesus ütles temale: „Mina olen ülestõusmine ja elu; kes minu sisse usub, see peab elama, ehk tema küll sureb. Ja kes elab ja usub minu sisse, see ei pea igawesti ära surema. Kas sina jeda usud?“ Ja tema ütles: „Jah, Jssand, mina usun, et sina oled Kristus, Jumala Poeg!“ Siis tuli ka Maria Jeesuse juure ja ütles: „Jssand, oleksid sina siin olnud, minu wend ei oleks mitte ära furnud.“ Ja ta nuttis.

3. Kui nüüd Jeesus teda nägi nutwat ja Juuda rahwast ka nutwat, siis hakkas ta süda walutama, tema meel sai väga kurwaks ja ta ütles: „Kuhu olete teie teda pannud?“ Ja nemad ütlesiwad: „Jssand, tule ja waata!“ Ja Jeesus nuttis. Siis ütlesiwad Juuda rahwas: „Waata, kuidas tema teda on armastanud!“ — Siis tuli Jeesus haua juure ja ütles: „Tõstke kivi ära!“ Siis ütles Marta tema wasta: „Jssand, tema haieb ju, sest tema on ju neli päewa hauas.“ Aga Jeesus ütles: „Eks mina sulle ole ütelnud, kui sa usuksid, ja aksid sina Jumala auu näha?“ Siis tõstiwad nemad kivi ära. Aga Jeesus tõstis oma filmad üles ja ütles: „Mina tänan sind, Isa, et sa mind oled kuulnud!“ Kui ta jeda sai ütelnud, hüüdis ta juure häälega: „Laatsarus, tule wälja.“ Ja furnu tuli wälja, furnu mähtmetega mähitud. Siis ütles Jeesus: „Päästke teda lahti ja laste teda minna!“

4. Nüüd uskusiwad tema sisse palju Juuda rahwast. Aga ülemad preestrid ja Wariseerid kogusiwad suurekohtu kokku ja ütlesiwad: „Mis peame meie tegema? Kui meie teda nõnda jätame, siis usuwad kõik tema sisse.“ Aga Kaiwas, kes sel aastal ülempreester oli, ütles: „Parem on, kui üks inimene sureb rahwa eest ja mitte kõik rahwas hukka ei saa!“ Aga sest päewast pidajiwad nemad nõuu, et nad teda ära tapasiwad.

Surm. kus on sinu astel? Põrguhaud, kus on sinu wõimus? Aga surma astel on patt, ja patu wägi on käft. Aga tänu Jumalale, kes meile wõimust annab meie Jssanda Jeesuse Kristuse läbi. 1. Kor. 15, 55—57.

Katel.: „Mina usun liha ülestõusmist.“

Laul nr. 204 (214), 1. Wiisil: Au, tiitus olgu igawest. 199.

Surm, kus nüüd sinu oda jäi, Kus põrgu haud su wõimus? Nüüd Kristus mulle eluks sai, Ehk meie waew küll hirmus, Nüüd olgu Jumal tänatud, Et surm on täiest surmatud Ja meile wõit on antud.

§ 32. Kümme pidalitõbist. Tõine kannatamise ettekuulutus. Pime Jeeriko tee ääres.

Sakkens. Jeesuse wõidmine Betaanias. (§ 34.)

Luuk. 17. Matt. 20. Markus 10. Luuk 18, 10. Matt. 26

Joh. 12.

1. Kui Jeesus Jerusalemma läks ja ühte alewisie
Tõbiste häda ja abi. sai, siis tulivad tema wasta kümme pidalitõ-
 bist meest. Nad seiswad eemal, tõstiwad häält ja
 ütlesiwad: „Jeesus, õpetaja, heida armu meie
 pääle!“ Kui ta neid nägi, ütles tema: „Minge ja näidake endid
 preestritele!“ Ja kui nemad ära läksiwad, saiwad nemad puhtaks.

2. Aga üks nendest, kui ta nägi, et ta oli
Nende tänu. terweks saanud, läks tagasi ja auustas Jumalat suure
 häälega, heitis tema jalgade ette filmili maha ja tänas
 teda. Ja see oli Samaaria mees. Aga Jeesus ütles: „Eks
 kümme pole puhtaks saanud, kus need üheksa
 on? Eks muid pole leitud, kes oleksiwad tagasi tulnud Jumalale
 auu andma, kui aga see wõeramaa mees?“ Ja ta üles temale:
 „Tõuse üles ja mine, sinu usk on sind aidanud!“

3. Ja tee pääl wõttis Jeesus oma kakstoistkümmend
Jssand peab kannatama. jüngrit isepäinis enese juure ja ütles neile: „Waata,
 meie läheme üles Jerusalemma, ja kõik peab lõpeta-
 tama, mis prohwetite läbi on firjutatud inimese Po-
 jast. Sest teda antakse ära paganate kätte, teda naerdakse ja teu-
 tatakse, ja tema pääle sülitatakse. Ja kui nad teda saawad piit-
 sarga peksnud, siis tapawad nad tema ära, aga kolmandal päe-
 wal peab tema jälle üles tõusma. Aga nemad ei mõistnud sest
 midagi, ja see kõne oli nende eest warjul.

4. Ja kui Jeesus Jeeriku linna ligi sai, istus üks
Tema teeb pimedad nägema. pime tee ääres ja kerjas. Aga kui ta rahwast
 kuulis mööda minemat, kuulas tema, mis see pidi
 olema. Nemad kuulutasiwad temale: „Jeesus Naat-
 saretist lähleb mööda!“ Siis küsidas tema väga ja ütles: „Jee-
 sus, Daaweti poeg, heida armu minu pääle!“ Aga
 rahwas sõitles teda, et ta pidi wait olema. Aga tema küsidas
 weel enam: „Daaweti poeg, heida armu minu pääle!“ — Jeesus
 jäi seisma, käskis teda enese juure tuua ja küsis: „Mis ja ta-
 had, et ma sulle pean tegema?“ Tema ütles: „Jssand, et ma
 wõiksin jälle näha.“ Jeesus ütles temale: „Et näe jälle! Sinu
 usk on sind aidanud!“ Ja sedamaid nägi tema jälle ja
 käis tema järel Jumalat auustades. Ja kõik rahwas, kes seda
 nägi, andis Jumalale kiitust.

5. Kui Jeesus Jeeriko linna sai, läks tema säält läbi. Ja sääl oli üks mees, Sakkeus nimi, tollnereite ülem ja rikas. See püüdis Jeesust näha, aga ta ei saanud mitte, et ta madal mees oli. Siis jooksis ta ette ja läks ühe metswiigipuu pääle. Aga kui Jeesus sinna sai, waatas ta üles ja ütles: „Sakkeus, tule usinasti maha, sest täna pean ma sinu kotta jääma!“ Siis kuli ta sedamaid maha ja mõttis Jeesust rõõmuga wasta.

Ottijale Sakkeusele tuleb ta wasta.

6. Aga kõik, kes seda nägimad, nurisesimad ja ütlesimad: „Tema on ühe patuse mehe juures sees käinud.“ Aga Sakkeus ütles Issсандale: „Waata, Issсанд, mina annan oma poole warandust waestele, ja kui ma kellelegi ülefohut olen teinud, annan mina nelja wõrra tagasi.“ Jeesus ütles tema wasta: „Täna on sellele kojale õnnistus tulnud, sest et ka see Abrahami poeg on. Sest inimese Poeg on tulnud otsima ja õndsaks tegema, mis ära kadunud on.“

Issсанд annab armu ja andeks-andmist.

7. Kuus päewa enne paasapüha tuli Jeesus Beetaania, kus Laatarus oli, keda tema furnust oli üles äratanud. Siis tegiwad nemad sääl temale õhtuõõmaja. Marta talitas ja Laatarus istus ka temaga lauas. Siis mõttis Maria naela selget ja wäga kallist nardisalmi, walas seda tema pähe, wõidis ta jalgu ja kuiwatas neid oma juukstega. Ja koda sai täis salwi haifu. Siis ütles Juudas Iskariot: „Misparast ei ole see salw mitte ära müüdüd 300 teenari raha eest ja waestele antud?“ Aga seda ütles tema, ei mitte, et ta waeste eest hoolt kandis, waid et ta waras, ja kukkur tema käes oli. Jeesus ütles: „Jäta teda rahule. Tema on mulle hää töö teinud. Waesid on ikka teie juures. Aga mind ei ole teil mitte ikka: Tema on salwi minu pääle walanud, et ta mind pidi matmiseks walmistama. Ja kus iial armuõpetust kuulutatakse kõiges ilmas, sääl peab ka räägitama sest, mis tema on teinud, tema mälestuseks.“

Armastus wõtab Issсандat tuningats.

Too Jumalale tunnistust ohwriks ja tasu ära kõigefõrgemale oma tõutused. Laaw. l. 50, 14. **Inimese Poeg ep ole tulnud ennast lastma teenida, waid ise teenima ja oma hinge andma lunastamise hinnaks mitme eest.** Matt. 20, 28.

Katel.: 3. päättüft. 2. õpetus: „päästinud patust, surmast.“

Laul nr. 368 (280). Helde Jeesute, f. 4. Wiijil: 167.

Range sõjamees! Põrgu haua seest Oled sa mind lunastanud, Surma, patu kautanud Oma were wäes, Range sõjamees.

III. Issanda ülemapreestri amet ehk tema kannatamine ja surm.

§ 33. Issand sõidab Jeruusalemma ja nutab linna pärast. Tõine templi puhastamine. (§ 35.)

Matt. 21, 11—22. Luuk. 19, 39—48. Joh. 12, 12—19.

Kui
tuningas
sõidab
Issand
oma linna.

1. Tõisel päeval kui nemad Jeruusalema ligi saivad ja Betwage poole Olimäe juure tulivad, läkitas Jeesus kaks jüngrit ja ütles nende vasta: „Minge sinna alewisse, mis teie kohal on, ja sedamaid leiategi teie ühe kinni seutud emaeesli, ja sälu tema juures: päästke need lahti ja tooge minu juure. Ja kui teile keegi midagi ütleb, siis ütlege: „Issandale on neid tarwis!“ siis läkitab tema sedamaid.“ — Aga see on sündinud, et pidi tõeks saama, mis on öeldud prohveti Sakaria läbi, kes ütles: Ütelge Siioni tütrele (linnale): „Waata sinu kuningas tuleb sulle tasane, ja istub eesli seljas, sälu seljas, mis koormakandja emaeesli poeg on.“

Kui
tuningat
wõtab
rahwas
teda vasta.

2. Jüngrid tegiwad nõnda, kui Jeesus neid oli käskinud: nad tõiwad emaeesli ja sälu, ja paniwad oma riided nende pääle ja paniwad teda nende pääle istuma. Aga palju rahwast lautasiwad omad riided tee pääle, tõised raiusiwad offi puist ja heitsiwad tee pääle. Ja rahwas, mis eel ja taga käis, kisendas ja ütles: „Hosianna Daaweti pojale: Riidetud olgu, kes tuleb Issanda nimel! Hosianna kõrges!“

Dää
katjane
peab oma
katja
pärast
nutma.

3. Ja kui tema ligi sai ja linna nägi, nuttis ta tema pärast ja ütles: „Kui sinagi teaksid sel omal päewal, mis sinu rahule tarwis läheb! Aga nüüd on see sinu silma eest warjule pandud. Sest aeg tuleb sinu pääle, et su waenlased sinu ümber walli teewad, ja sind ümber piirawad, ja sind kõigipidi waewawad, ja ei jäta kivi kivi pääle, seepärast, et sa ei ole tunnud oma armu katsumise aega. — Oh Jeruusalemm, Jeruusalemm, kes sa tapad prohwetid ja neid, kes sinu juure on läkitatud; kui mitu korda olen mina sinu lapsi tahtnud koguda, otsegu lana kogub omad pojad tiibade alla, aga teie ei ole mitte tahtnud.“

§ 34. Tähendusefõna kuningapoja pulmast. Rohtu raha. (§ 36.)

Matt. 22.

Kutsutud
ei tule
tutsumist.

1. Ja Jeesus rõakis neile selle tähendusefõna: „Taewariik on ühe kuninga sarnane, kes omja po-
jale pulmad tegi. Ja tema läkitas oma sulased
välja, pulma kutsuma: aga kutsutud ei tahtnud tulla. Siis lä-
kitas tema teisi sulasid välja ja ütles: „Ütelge neile, kes on
kutsutud: Waata, oma sõmmaaja olen ma walmistanud, mu
härjad ja nuumweiseid on tapetud, ja kõik on walmis: tulge
pulma!“ Aga nemad ei hoolinud sest, ja läksiwad üks oma põl-
lule, ja tõine oma kaubale. Aga teised mõtsiwad tema sulased
finni, teutasiwad ja tapjwad nad ära. Aga kui kuningas seda
kuulis, sai tema wihaseks, ja läkitas omad sõjawäed välja ja
hukkas tapjad ära, ja süütas nende linna põlema.

Wõerad
saawad
pulma-
lauba.

2. Siis ütles tema julaste wasta: „Pulmad on
küll walmis, aga kutsutud, ei ole mitte seda wäärt.
Seepärast minge teelahkmete pääle, ja kutsuge pulma
nii palju kui teie iial leiate.“ Jäsulased läksiwad
välja teede pääle, ja kogusiwad kõik kokku, seda nad leidsiwad,
ja pulmakoda sai täis.

Õige
pulma-
rite.

3. Siis läks kuningas sisse neid waa-
tama, kes lauas istusiwad, ja nägi sääl ühe
inimese, kellel pulmariiet ei olnud seljas. Ja ta üt-
les tema wasta: „Sõber, kuidas oled sina siia sisse tulnud, ja
sinul ei ole pulmariiet?“ Aga tema ei saanud sõnagi suust.
Siis ütles kuningas teenritele: „Siduge tema käd ja jalad finni,
ja heitke teda kõige sügawama pimeduse sisse, kus on hulumine
ja hammaste kiristamine. Sest palju on kutsutud, aga
piisut on ära walitsetud.“

Waelased
kiusawad
kohtu-
rahaga.

4. Siis läksiwad Wariseerid ära ja pidiwad nõuu
üheskoos, kuidas nemad teda tema kõnest
pidiwad wõrgutama; ja nad läkitasiwad tema
juure oma jüngrid Heroodese seltsiga, ja ütlesiwad:
„Õpetaja, meie teame, et sina tõjine oled, ja õpetad Jumala teed
tõe sees, ja ei pea inimeste suurusest lugu; sellepärast ütle meile:
kas sünnib kohturaha keisrile anda, wõi ei sünni?“

Kiusajad
saawad
häbisje.

5. Aga Jeesus mõistis nende tageduse ära, ja üt-
les: „Teie salalikud, mis teie mind kiutate? Näidake
mulle üks kohturaha tükk!“ Ja nemad tõiwad tema
kätte ühe teenari raha. Ja tema küsis nende käest:
„Kelle kaju ja päältiri see on?“ Nemad ütlesiwad tema wasta:
„Keisri“. Siis ütles tema nende wasta: „Andke siis keisrile,
mis keisri kohus, ja Jumalale, mis Jumala kohus
on!“ Ja nemad paniwad seda wastust imeks ja läksiwad ära.

Täna kui teie tema häält kuulete, siis ärge tehke oma südameid mitte kõwaks. Hebr. 3, 7. Iga hing heitku ülemate alla, kellel kõige ülem meelevald on. Room. 13, 1.

Katel. : 3. õpetus : „Ewangeliumi läbi kutsunud.“ 4. läst.

Laul nr. 278 (412), 1. Wiisil: Su hing, oh Jeesus, tehku mind. 37.

Kristuse veri, õigus ka, On minu auukuub lõpmata: Ses tõlban Jumalale nüüd, Ja kui ma taewa lähen siit.

§ 35. Kõige ülemast käsust. Waese lesenaese annist. Issanda ettekuulutamised. (§ 37.)

Matt. 22. 21. Marf. 12. Luuf. 21.

1. Ja üks käsutundja kuusas teda ja küsis: „Õpetaja, missugune käsusõna on suur käsus?“ Tema ütles talle: „Sina pead Issandat oma Jumalat armastama kõigest oma südamest ja kõigest oma hingest ja kõigest oma meelest. Seesama on esimene ja suur käsusõna. Aga tõine on selle sarnane: Sina pead oma ligimest armastama kui iseennast. Neis kahes käsusõnas on kõik käsk ja prohwetid koos.“

2. Ja kui Jeesus ohwiraha firštu kohal istus, lesenaese waatas tema, kuidas rahwas ohwiraha firštu pani, ja palju rikkaid paniwad palju sisse. Aga tema nägi ka ühe waese lesenaese kaks weeringit sinna panewat, ja ütles: „Tõesti, mina ütlen teile, see waene lesnaene on enam kui kõik muud sinna sisse pannud. Sest need kõik on omast liiast warandusest pannud; aga see on omast waesusest kõik, mis temal oli, sisse pannud.“

3. Ja nüüd läks Jeesus pühast kojast ära. Aga üks tema jüngeritest ütles temale: „Õpetaja, ennäe, missugused kivid ja hooned need on!“ Jeesus wastas ja ütles: „Neist ei jäeta mitte kivi kivi pääle, mis ei peaks ära fiistama. — Ja kui teie nüüd näete seda hirmust ära kautamise tööd, siis põgenegu need, kes Juuda maal on, mägede pääle. Sest siis tuleb suur wiletsus, mäherdust ei ole olnud maailma algusest saadik, ega peagi mitte tulema.“

4. Ja otsegu wälk tõuseb hommiku poolt, ja pais- tab õhtu poole, nõnda peab ka inimese Poja wiimane tulemine olema. Siis peab kõik rahwa sugu maa pääl hulguma, ja peawad nägema inimese Poja tulewat taewa pilwete pääl juure wäe ja auuga. Aga sest päemast

Leſenaese anne.

ja tunniste ei tea ükski, ei inglidki taewas, kui aga minu Jsa üksi. Seepärast walwate ja paluge, et teid wäärt arwatakse seisma inimese Poja ees."

Siis on armastus käsutäitmine. Room. 13, 10. **Seejinane Jeesus, kes teilt on üles wõetud taewa, see peab tulema jelsamal kombel, kui teie teda olete näinud taewa ära minewat.** Ap. t. 1, 11.

Katek.: Kästude sissejuhatus. 2. õpetus: „fäält tema tuleb tohut mõistna."

See aeg on tõest uske ees, Et Kristus tulla jõuab Säält taewast suure auu sees, Ja rahwast aru nõuab. Siis naer küll peab lõppema, Kui tules peab minema Kõik maa ja taewas hukka.

§ 37. Kümnest neitsist. Lammaste ja sikkude lahutamisest ehk wiimsest otjast.

Matt. 25, 1—13; 31—46.

II. järk.

1. Jeesus ütles: „Taewariik on kümne neitsi sarnane, kes omad lambid võtsiwad, ja läksiwad wälja peigmehe wasta. Aga wiis nende seast oliwad mõistlikud ja wiis rumalad. Kes rumalad oliwad, need võtsiwad omad lambid, aga nemad ei wõtnud mitte õli enestega. Aga mõistlikud võtsiwad lambid ja õli astjate sisse. Aga kui peigmees wiibis, saiwad nemad kõik uniseks ja uinusiwad magama. Aga kesi õssi kuuldi häält: „Wäata, peigmees tuleb, minge wälja tema wasta!“

2. Siis tõusiwad kõik neitsid üles, ja walmistasiwad oma lampisid. Aga rumalad ütlesiwad mõistlikudele: „Andke meile oma õlist, sest meie lambid kustuwad ära.“ Aga mõistlikud kostsiwad: „Ei mitte, et meil ei tule puudu nagu teil; minge ennemine kaupmeeste juure, ja ostke enesete.“ Kui nemad ära läksiwad ostma, tuli peigmees; ja kes walmis oliwad, läksiwad temaga pulma ja usk pandi luffu.

3. Wiimaks tuliwad ka tõised neitsid, ja ütlesiwad: „Jssand, Jssand, tee meile lahti!“ Aga tema kostis: „Tõesti, mina ütlen teile, mina ei tunne teid mitte!“ Seepärast walwake! sest teie ei tea päewa ega tundi, millal inimese Poeg tuleb.“

4. Aga kui inimese Poeg tuleb auu sees, ja kõik pühad inglid temaga, siis istub tema oma auujärje pääl, ja kõik rahwas kogutakse tema ette. Ja tema lahutab neid ära, nõnda kui karjane lambad sikkudest ära lahutab. Ja tema paneb lambad oma paremale käele, aga sikkud pahemale käele seisma.

5. Siis ütleb kuningas neile, kes tema paremal käel on: „Tulge siia, minu Issa õnnistatud, pärige kuningriik, mis teile on walmistatud maailma ajutamisest ja adid. Sest mul on nälg olnud, ja teie olete mulle süüa annud, mul on jänu olnud, ja teie olete mind jootnud; mina olen wõeras olnud, ja teie olete mind wasta wõtnud; mina

Meie Issanda tules mist ootawad 10 neitsit.

Ta wõtab targad wasta.

Rumalad heidab ta wälja.

Ta tuleb lohut pidama.

Wagad lasseb ta elusse.

olen alasti olnud, ja teie olete mind katnud; mina olen haige olnud, ja teie olete mind vaatama tulnud; mina olen wangis olnud, ja teie olete mu juure tulnud." Siis wastawad temale õiged: „Issand, millal oleme näinud sul nälga ehk jänu ehk sind muidu hädas olewat — ja oleme sind teeninud?" Ja kuningas jaab neile wastama: „Mis teie iial ühele nende mu wähemate wendade seast olete teinud, seda olete teie minule teinud!"

Sõelad
saadab ta
walusse.

6. Siis ütleb tema ka neile, kes pahemal käel: „Minge ära minust, teie äraneetud, igawesesse tulesse, mis kuradile ja tema inglitele on walmistatud. Sest mul on nälg olnud, ja teie ei ole mulle süüa annud; mul on jänu olnud, ja teie ei ole mind jootnud; mina olen wõeras olnud, ja teie ei ole mind wasta wõtnud; mina olen alasti olnud, ja teie ei ole mind katnud; mina olen haige ja wang olnud ja teie ei ole mind katsuma tulnud." Siis ütlewad ka need temale: „Issand, millal oleme meie näinud sul nälga ehk jänu olewat, ehk sind wõera ehk alasti, ehk haige ehk wangis olewat, ja ei ole sind mitte teeninud?" Siis wastab tema neile ja ütleb: „Tõesti, mina ütlen teile: Mis teie iial ühele nende wähemate seast ei ole teinud, seda ei ole teie minulegi teinud!" — „Ja need lähewad igawesesse walusse, aga õiged igawesesse elusse."

Rõndke eneste õnnistust taga kartuse ja wäristusega.
Wilipp. 2, 12. **Walwate ja paluge, et teie kiusatuse sisse ei jaa; waim on küll walmis, aga liha on nõder.** Matt. 26, 51.

Selet.: Põlewad lambid = elaw ust; õli = Püha Waim ja tema anded.

Katol.: 2. õpetus: „säält tema tuleb"... 3. õp.: „Mina usun igawest elu."

Laul nr. 483 (615), 1. Omal wiisil. 356.

Argale, nii wahid hüüdwad, Ja linna kõrgest tornist laulwad: „Jeruusalem, oh ärka sa!" Süda õõ on läite jõudnud Ja wahimehed on ju nõudnud: „Oh targad neitsid, tõuske ka! Ja wõtke lambid nüüd, Sest peigmees ootab teid! Halleluja! Nüüd rutate, Et olete kõik walmis Talle pulmale!"

§ 37. Surma nõuu Issanda wasta, paasatalle jõõmine ja jalgade pesemine. (39.)

Matt. 26. Mark. 14. Luuk. 22. Joh. 13.

Ülemprees-
ter on
walmis
surma
minema.

1. Aga kui Jeesus kõik need kõned sai lõpetanud, ütles tema oma jüngerite wasta: „Teie teate, et kahe päewa pärast paasapüha on, ja inimese P o e g a n t a k s e ä r a r i s t i p u u a !” Siis tuliwad ülemad preestrid ja rahwa wanemad ülema preestri Raiwa

kotta, ja pidašivad iſeſteſis nõuu, kuidas Jeesust kavaluſega mõiks kinni võtta ja ära tappa. Ja nemad ütlesivad: „Ei mitte pühade ajal, et määſamiſt rahwa seas ei tõuse!“ Aga Juudas Iskariot läts ülemate preestrite juure, ja ütles: „Mis teie lubate mulle anda? Mina tahan teda teie kätte ära anda!“ Nemad pakkusivad temale kolmkümmend hõbetükki. Seſt ajast otsis tema parast aega teda ära anda.

2. Hapnemata leibade eſimesel päeval tulivad jüngrid Jeesuſe juure, ja küſisivad: „Kus sa tahad, et meie sulle paasatalle peame walmiſtama?“ Ja tema lähtas Peetruse ja Johanneſe, ja ütles: „Minge linna, ſiis tuleb teie waſta inimene, ſee kannab weekruuſi. Minge tema järel ſinna kotta, kuhu tema ſiſſe läheb, ja ütelge ſelle koha iſandale: Kus on mõerastetuba, kus ma paasatalle oma jüngritega mõin ſüüa? Siis näitab tema teile ſuure toa ülewal. Sinna walmiſtage!“ Ja jüngrid leiſiwad nõnda, ja walmiſtaſiwad paasatalle.

3. Ja kui tund tuli, iſtus tema maha, ja tema 12 jüngrit temaga. Ja tema ütles: „Mina olen ſüdamest igatſenud ſeda paasatalle teiega ſüüa, enne kui ma kannatan.“ — Aga nende ſekka tõuſis riidlemine, keda neiſt pidi ſuuremaks arwata ma. Aga tema ütles neile: „Paganate kuningad walitſewad. Aga ſuurem teie ſeaſt olgu kui noorem, ja ülem kui ſee, kes teenib.“

4. Ja Jeeſus tõuſis õhtuſöömaajalt üles, wõttis rätiku, ja ſibus enefe ümber, walaſ wett waagnasſe, hakkas jüngrite jalgu peſema ja rätikuga kuwatama. Siis tuli tema Siimona Peetruse juure, aga ſee ütles: „Iſſand, kas ſina mu jalgu peſed?“ Jeeſus waſtas: „Mis mina teen, ſeda ei tea ſina nüüd, aga pärast pead ſina teada ſaama. Kui mina ſind ei peſe, ei ole ſul oſa minuga.“ — Siis ütles Siimon Peetrus jälle: „Iſſand, ei mitte ükſi jalgu, waid ka käſi ja pääd!“ Aga Iſſand peſi tema jalgu. Siis iſtus ta jälle maha, ja ütles: „Kas teie teate, mis mina teile olen teinud? Kui nüüd mina, teie Iſſand ja õpetaja, teie jalgu olen peſnud, ſiis peate teie ka ükſtõiſe jalgu peſema: ühe õpetuſe-märgi olen ma teile annud, et ka teie nõnda teete, kui mina teile olen teinud.“

Seſ oleme meie Jumala armatuſe ära tunnud, et tema oma elu meie eest on jättnud; ja meie peame ka oma elu wendade eest jätma. 1. Joh. 3. 16.

Katel.: 8. käſt: „teda mitte ära ei anna.“ 5. käſt: „hääd teeme kõiges ihu hädaſ.“

Paul nr. 56, 1. Wiſitl: Armas Jeeſus, awita. 169.

Jeeſus, ilmaſüüta tall, Meie eest on ſurma ſaanud, Ja meid raſte riſti all Täieſte on lunastaſtanud: Kes nüüd pattu lahetſewad, Jeeſu ſurmaſt röömu ſaamad.

§ 38. Üraandja saab awalikuks. Püha õhtusöömaaeg. Issanda lahkumise kõned. (§40.)

Joh. 13, 21—32. Mark. 14, 19—25. Matt. 26, 21—29.

Luuf. 22, 19. 20. 1. Kor. 11, 23—25.

Juba peab
Issand
äraandjat
avalutama.

1. Kui Jeesus seda oli ütelnud, sai tema koguni kurwaks, ja ütles: „Tõesti, mina ütlen teile, üks teie seast annab mind ära!“ Siis waatajivad jüngrid üks-tõise silmi ja olivad kahe wahel, kellest tema pidi rääkima, ja nad küsijivad järjestikku: „Kas mina see olen?“ Jeesus wastas Johannesele: „See on see, kellele mina palufese sisse kastan ja annan.“ Ja tema kastis palufese sisse, ja andis seda Juudale Iskariotile, ja ütles: „Mis sa teed, seda tee usinasti!“ Ja Juudas läks sedamaid wälja; aga õõ oli. — Ja kui ta oli wälja läinud, ütles Jeesus: „Nüüd on inimese Poeg auustatud, ja Sumal on temas auustatud. Ühe uue käsusõna annan mina teile, et teie ükstõist peate armastama, nõnda kui mina teid olen armastanud. Sest jamaast tunnewad kõik, et teie minu jüngrid olete, kui teil armastust on isekeskis.“

Pühas
õhtusöömaa-
ajas annab
Issand
omastele
wiinise
armusead-
mise.

2. Aga kui nemad sõiwad, wõttis Jeesus leiwa, tänas, murdis ja andis oma jüngritele ja ütles: „Wõtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse; seda tehke minu mälestuseks. Selsamal kombel wõttis tema ka karika pärast õhtusöömaaega, tänas ja andis oma jüngritele, ja ütles: „Wõtke, jooge kõik säält seeft, seesinane karikas on uus seadus minu were sees, mis teie ja paljude eest ära walatakse pattude andeks andmiseks; seda tehke, nii mitu korda, kui teie seft joote, minu mälestuseks.“

Tema
peab oma
wiinise
lahkumise
tõne.

3. Ja kui nemad kiituselaulu saiwad laulnud, ütles Jeesus oma jüngritele: „Teie süda argu ehmatagu mitte. Minu isamajas on mitu eluaseta. Ja mina lähen teile aset walmistama. Ja siis tahan mina jälle tulla, et teie olete, kus mina olen. Mina olen tee ja tõde ja elu, ükski ei saa Issa juure, kui minu läbi. Sest rõõmustaja, Püha Waim, keda minu Issa tahab läkitada minu nimel, seesjama peab teid õpetama kõik, mis mina teile olen ütelnud. Mina olen wiinapuu, teie wiinapuu oksjad; kes minu sisse jääb, ja mina tema sisse, see kannab palju wilja, seft minuta ei wõi teie ühtegi teha — Tõesti, tõesti, mina ütlen teile, mis teie iial Issalt palute minu nimel, seda an-

na b t e m a t e i l e . Maaailmas on teil ahastust, aga olge julged, mina olen maailma ära wõitnud."

Tema
peab
wiitnse
ülem-pr e s-
terliku
palwe.

4. Siis tõstis Jeesus omad filmad taewa poole, ja ütles: „Jsa, tund on tulnud, auusta oma Poega, et ka Poeg sind auustaks. Püha Jsa, hoia ka neid, keda sa mulle oled annud, omas nimes, et nemad üks oleksivad, nõnda kui meie. Pühitse neid oma sõdes, sinu sõna on tõde. Aga mina ei palu mitte üfipäinis nende pärast, waid ka nende pärast, kes nende sõna läbi minu sisse usuwad. Jsa, ma tahan, et, kus mina olen, ka nemad minu juures on, keda sa mulle oled annud, et nemad näewad minu auu.

õnnistatud karikas, mis meie õnnistame, eks see ei ole Kristuse were ofasaamine? Leib, mis meie murrame, eks see ei ole Kristuse ihu ofasaamine. 1. Kor. 10, 16.

Ratel. : 5. päättüft.

Laul nr. 230 (334), 3. Wiifil: Oh Jeesus, ülem abimees. 204.

Sa mesimagus leib! Oh anna mulle armust, Kui patt mu hinge pääle läib, Et pääsen tema hirmust. Su õigus, see nüüd tattu mind, Et mul ei ole karta sind, Kui istun sinu lauas.

§ 39. Jshanda wõtlemine Ketsjemanane aias. (§ 41.)

Matt. 26. Mark. 14. Luuf. 22. Joh. 18.

skäit
seesemane
poole.

1. Pärast seda läks Jeesus oma jüngritega üle Riidroni jõe wälja Olimäele. Ja tema ütles neile: „Sel ööl wõtate teie kõik endid minust pahandada.“ Peetrus wastas: „Eht ka kõik peakšivad endid sinust pahandama, ei taha mina iialgi pahandada!“ Aga Jeesus ütles temale: „Tõesti, mina ütlen sulle: sel ööl, enne kui kull saab laks korda laulnud, salgad sina mind kolm korda ära.“ Peetrus ütles jälle: „Kui ma sinuga peakšin surema, ei taha mina sind mitte ära salata!“ Nõndasamuti ütlesiwad ka kõik teised jüngrid.

Jshand
lähew
tannatama.

2. Siis tuli Jeesus nendega ühte mõisa, mis Ketsjemananeks hüütakse. Ja tema ütles nende wasta: „Istuge siia maha, kunni ma sinna lähen ja palun.“ Ja tema wõttis enesega Peetruse, Jakobuse ja Johanne, hakkas kurwaks saama, ja hirmust ahastust tundma. Ja ta ütles: „Minu hing on kurb surmani; jääge siia ja walwake minuga!“ Ja siis lahkus tema neist nii kaugese, kui kwiiga wõib wifata, heitis filmili maha, palus ja ütles: „Minu Jsa, kui see wõib olla, siis mingi see karikas mi-

Isfanda hingewõitlemine ketsemanes.

nuust mööda; ometi mitte nõnda, kui mina tahan, waid kui sina tahad!"

Isfand
wõidab
paludes,
luna jäng-
rid uinu-
wad.

3. Siis tuli tema jüngerite juure tagasi ja leidis neid magawat. Ja ta ütles Peetrusele: „Kas teie ei suuda ühte tundigi minuga walwata? Walwate ja paluge, et teie kiufatuse sisse ei saa! Waim on küll walmis, aga liha on nõder.“ Siis läks tema tõist korda ära ja palus: „Minu Isa, kui see karikas ei wõi minust mööda minna, siis sündigu sinu tahtmine!“ Ja tema tuli ja leidis neid jälle magawat. Ja tema

jättis neid sinna, läks ja palus kolmat korda neidsamu sõnu. Ja ingel ilmus taewast ja kinnitas teda. Kui ta surmaga wõitlemas oli, palus tema Jumalat kängemine. Aga tema higi oli kui wõrepisarad, need langesiwad maa pääle. — Ja tema tuli kolmat puhku, ja ütles jüngeritele: „Mis teie magate! Tõuske üles, läki ära! Waata, see, kes mind ära annab, on ligi tulnud!“

Waata, see on Jumala tall, kes maailma patu kannab.

Joh. 1, 26. **Olge kasiwad, walwake, sest teie waenlane, kurat, käib ümber, kui mõiraja lõukoer ja otsib, keda ta wõiks ära neelda.** 1. Peetr. 5, 8.

Katel.: Meie Jsa palwe esimesed sõnad. 3. palwe,

Laul nr. 66, 2. Armas Jeesus armastaja. Omal wiisil: 294.

Arm, kes sina oled nutnud, Olimäel werd higistan'b, Waewa sisse oled tõtnud, Mind nii wäga rõõmustand; Oled mõtnud kannatada Jsa wiha meelega, Mis ei wõidud waigistada, Wõtsid surres lõpeta.

§ 40. Jeesus wõetakse kinni ja wiiakse Hanna ette. Peetrus jälgab teda ära. (§ 42.)

Matt. 26. Mark. 14. Luuk. 22. Joh. 18.

1. Ja kui Jeesus alles rääkis, siis tuli palju rahwast, keda ülemad preestrid ja rahwa wanemad läkitanud, mõõkade ja nuiadega, tulelontide ja lampidega; ja Juudas käis nende eel. Aga tema oli neile tähe annud, ja ütelnud: „Kellele ma juud annan, tema see on, teda wõtke kinni!“ Ja warsti tuli tema Jeesuse juure ja ütles: „Tere, õpetaja!“ ja andis temale juud. Aga Jeesus küsis: „Sõber, mispäraft oled sina siin? Juudas, annad sina suuandmisega inimese Poja ära?“ Ja Jeesus läks wälja, ja ütles nende wasta: „Keda teie otsite?“ Ja nemad wastasiwad: „Jeesust Naatsaretist!“ Tema ütles: „Mina olen see!“ Siis läksiwad nemad tagasi ja langesiwad maha. Siis küsis tema neilt jälle: „Keda teie otsite?“ Nemad ütlesiwad: „Jeesust Naatsaretist!“ Jeesus kostis: „Mina olen teile ütelnud, et mina see olen. Kui teie nüüd mind otsite, siis laske need ära minna!“ Ja nemad pistiwad omad käed tema külge ja wõtsiwad ta kinni.

Kuis Juudas Jeesus
ära annab.

2. Siimon Peetrusel aga oli mõõk. Ja kui nad nägiwad, mis pidi sündima, tõmbas tema selle wälja, lõi ülema preestri sulast, ja raius tema parema kõrwa ära. Selle sulase nimi oli Malkus. Siis ütles Jeesus Peetrusele: „Pista oma mõõk tuppe! Wõi mõtled sina, et mina praegu ei wõiks oma Jsa paluda, et ta mulle saadaks enam kui kakstoiskümmend legioni inglid? Aga kuidas peal-
siwad kirjad tõeks saama?“ Ja tema puutus sulase kõrwa, ja

Kuis Peetrus
tõmbas
selle wälja.

tegi selle terweks. Aga neile, kes tema pääle oliwad tulnud, ütles tema: „Teie olete wälja läinud otsegu rõõwli pääle mõõkade ja nuiadega. Ma olen iga päew teie juures pühas kojäs olnud, ja teie ei ole minu külge käsi pistnud. Aga see on teie tund ja pimeduse wõimus.“ — Siis jätsiwad teda kõik jüngrid maha ja põgene-
siwad ära.

Kui
Issand
Hanna
ette
wiiaise.

3. Aga wäehull ja Juuda rahwa sulased sidusi-
wad teda ja wiisiwad teda Hanna, endise ülema-
preestri juure See oli Kaima ai, kes sel aastal ülem-
preester oli. Aga Hannas küsis Jeesuselt tema jün-
grite ja tema õpetuse pärast. Jeesus kostis temale:
„Mina olen awalikult maailma ees rääkinud ja salaja ei ole
mina ühtigi rääkinud. Mis ja mult küsid? Küsi neilt, kes on
kuulnud, mis ma olen rääkinud.“ Kui ta nõnda ütles, löi üks
ülemapreestri teener Jeesust kepiga, ja ütles: „Kas sa nii ülem-
preestrile wastad?“ Jeesus kostis temale: „Kui ma kurjasti olen
rääkinud, siis tõenda seda, aga kui ma hästi olen rääkinud, mis
ja mind lööd!“ — Siis läkitas Hannas teda finni seutult ülema-
preestri Kaima juure.

Kui
Peetrus
salgajaks
saab esimest
lorda.

4. Siimon Peetrus aga oli kaugelt Jee-
susse järel käinud, ja Johannes temaga. See oli
ülemapreestri rahwaga tutaw, ja läks Jeesusega
ülemapreestri kotta. Aga Peetrus seisis wäljas usse
ees. Siis läks Johannes, rääkis ussehoidjaga, ja
wiis Peetruse sisse. Nüüd ütles ussehoidja tüdruk Peetruse wasta:
„Et's sinagi ei ole selle inimese jüngritest?“ Tema ütles: „Si
ma mõista, mis ja räägid!“ Ja tema läks wälja õue, ja kull laulis.

Kui ta
tõist ja
tolmat
lorda Iss-
sanda ära
salgab.

5. Aga sulased ja teenrid seisiwad õues, ja oliwad
süte tuld teinud teinud, et külm oli, ja soojenda-
siwad endid; aga Peetrus seisis nende juures ja soo-
jendas ennast. Siis läks tema usse poole, aga juba
nägi teda üks tõine tüdruk, ja ütles neile, kes jääl
oliwad: „See oli Naatsareti Jeesusega!“ Aga tema
salgas tõist lorda wandega finnitades: „Mina ei tunne seda in-
mest mitte!“ Aga üürise aja pärast nägi teda üks ülemapreestri
sulane, selle sugulane, kelle kõrwa Peetrus oli ära raiunud, ja
kinnitas: „Kas ma sind temaga aias ei näinud?“ Ja sinna
tuliwad kõik, kes jääl seisiwad, ja ütlesiwad: „Tõesti, sinagi oled
nende seltsist, sinu keel tunnistab sind üles. Sina oled Kalilea
mees!“ Siis hakkas ta ennast wäga ära needma ja wan-
duma: „Ei ma tunne seda inimest!“ Ja kull laulis
tõist lorda. — Ja Issand pööras ennast ümber ja waatas Peet-
ruse pääle. Ja Peetruse meele tuli Issanda sõna: „Enne kui
kull laks lord laulnud, salgas sina mind kolm lorda ära!“ Ja
Peetrus läks wälja, ja nuttis libedasti.

Ükski ei wõta minu elu minu käest, waid mina jätan
seda iseenesest. Joh. 10, 18. Sest kurwastus Jumala pärast

saadab meeleparandust õnnistuseks, mis ei kahetseta; aga maailma kurvastus saadab surma. 2. Kor. 7, 10.

Katel: 8. käst. 6. palve. 3 õpetus: „oma annetega walgustatud.“

Laul nr. 73 (178), 1. Wiisil: Oh Jeesus, ülem abimees. 204.

Oh Jeesus, sinu ahastus, Su waem ja sinu walu, Mul seistu ilka filma ees Nii laua, kui mul elu, Et hoian kõige patu eest, Ja püüan sinu surma wäest Siin uues elus läia.

§ 41. Jeesus ülemapreestri Kaiwa ja juure kohtu ees. Juuda ots. (§ 43.)

Matt. 26. Mark. 14. Luuk. 22.

Juuda
waimulit
kohus
otfif wale-
tunnistusi
Jeesuse
wasta.

1. Hanna juurest wiidi Jeesus kinni seutult ülemapreestri Kaiwa juure, kuhu kirjatundjad ja wanemad oliwad kokku tulnud. Aga ülemad preestrid ja kõik suur kohus otfifiwad waletunnistusi Jeesuse wasta, et teda saaks surmata, aga nad ei leidnud ühtigi. Ja mis nad ka tunnistasiwad, siiski ei olnud nende tunnistused ühejused. Wiimaks tuliwad kaks wale tunnistusmeest ette, ja ütlesiwad: „Tema on ütelnud: Mina wõin Jumala templi maha kiskuda, ja kolme päewaga seda üles ehitada.“ Ja ülempreester tõusis üles ja ütles tema wasta: „Kas ja midagi selle pääle ei wasta, mis need sinu wasta tunnistawad?“ Aga Jeesus ei wastanud midagi.

Kaiwa
küstimus,
Jsfanda
suur wastus.

2. Siis tõusis ülempreester üles, ja ütles Jeesuse wasta: „Mina wannutan sind elawa Jumala juures, et sina meile ütled, kas ja oled Kristus, Jumala Poeg?“ Jeesus ütles temale: „Jah, mina olen! Ometi ütlen mina teile: sest ajast näete teie inimese Poja istuwat Jumala wäe paremal pool ja tulewat taewa pilwede pääl.“

Elu
Jsfand
mõistetakse
surma.

3. Siis käristas ülempreester omad riided lõhki, ja ütles: „Tema on Jumalat teutanud, mis meile enam tunnistusmehi tarwis on? Waata, nüüd olete teie tema Jumala teutamist kuulnud. Mis teie arwate?“ Ja nemad kõik wastasiwad: „Tema on surma wäärt!“ Ja nemad sülitasiwad tema filmi, peffiwad teda, löiwad teda leppidega, ja ütlesiwad: „Kuuluta meile kui prohwet, Kristus, kes sind löi?“ Ja wara hommiku pidasiwad kõik ülemad preestrid ja rahwa wanemad nõuu Jeesuse wasta, kuidas teda surma saata. Ja nemad sidusiwad ta kinni, ja saatfiwad teda mawalitseja Pontsiuse Pilatuse kätte.

4. Aga kui **J u u d a s** nägi, et ta oli hulla
 Iraandja
 ots. mõistetud, kahetses tema seda, tõi oma kolmkümmend
 hõbetükki jälle ülemapreestri ja wanemate kätte, ja üt-
 les: „Mina olen pattu teinud, et ma waga were olen ära wala-
 nud!“ Aga nemad ütlesiwad: „Mis meil seega tegemist? katsu
 sina ise!“ Ja tema wiskas hõbetükid maha templisse, läks kõr-
 wale, ja poos ennaft ülesse. Aga ülemad preestrid wõtsiwad
 hõbetükid, ja ütlesiwad: „Neid ei sünni mitte ohwirikistu panna,
 sest see on were hind!“ Ja nad ostsiwad nende eest potisepa põllu
 matmisepaigaks wõerastele. Seepärast hüüti seda põldu were-
 põlluks.

**Kes ei ole pattu teinud, ja kelle suust pole petust lei-
 tud; kes ei sõimanud wasta, kui teda sõimati, kes ei ah-
 wardanud, kui ta kannatas; waid andis selle hooleks, kes
 dieti kohut mõistab.** 1. Peetr. 2, 21. 22.

Rat.: 8. käst. 2. õpetus: „Jumala ainusündinud Poeg.“ „tõsine Ju-
 mal.“ 6. ja 7. palwe seletus.

II. Ir. nr. 183, 1. Wiitil: Oh waga Jumal, kes. 230.

Sa wägew walumees, Sa rändad surma rada, Sind, Jeesus, täname.
 Et kannad meie häda; Suur sinu kurmastus, Su ahastus ja hirm, Su
 wermed werised, Ränd sinu risti surm!

§ 42. Jeesus Pilatuse ja Herodeese ees. (§ 44.)

Matt. 27. Mark. 15. Luuk. 23. Joh. 18.

1. Siis wiisiwad nemad Jeesuse Raima juurest
 Jaublaste
 kaebtus
 Pilatuse
 ees. P i l a t u s e k o h t u k o t t a. Ja see oli hommiku
 wara. Aga nemad ei läinud mitte ise kohtukotta, et
 nemad roojaseks ei saaks. Siis läks Pilatus nende
 juure wälja, ja küsis: „Mis teil on kaebtust selle inimese pääle?“
 Nemad kostsiwad: „Kui tema mitte kurjategija ei oleks, siis ei
 oleks meie teda sinu kätte ära annud.“ Pilatus ütles: „Wõtte
 teie teda, ja mõistke oma käsu jäwale tema üle kohut.“ Nemad
 ütlesiwad: „Meil ei ole luba kedagi surmata.“ Ja nemad hakkasi-
 wad tema pääle kaebama. ja ütlesiwad: „Meie oleme leidnud, et
 ta rahwast ära pöörab, ja keelab keisrile kohturaha andmast, ja
 ütleb ennaft **K r i s t u s e, ü h e k u n i n g a o l e m a t.**“

2. Siis läks Pilatus jälle kohtukotta, kutsus
 Bilatuse
 ülekuula-
 mine. Jeesuse ja küsis: „Oled sina Juuda rahwa kuningas?“
 Jeesus kostis: „Minu kuningriik ei ole
 mitte sest maailmast; oleks minu kuningriik
 juit, küll mu teenrid oleksiwad wõidelnud, et mind
 Juuda rahwa kätte ei oleks ära antud.“ Siis küsis Pilatus:

„Oled fina ommeti kuningas?“ Jeesus kostis: „Jah, mina olen kuningas! Ma olen seks sündinud, et ma tõele pean tunnistust andma; ja igaüks, kes tõesti on, kuuleb minu häält.“ Pilatus ütles temale: „Mis on tõde?“ Siis läks ta wälja Juuda rahwa juure, ja ütles: „Mina ei leia temast ühtegi süüd!“ Aga nemad ajasiwad tema pääle ja ütlesiwad: „Tema annab rahwale paha nõuu, õpetab Juuda maad mööda ja on alganud Kalileale maalt siit saadil.“ Aga kui Pilatus Kalileale maad kuulis ja teada sai, et Jeesus Heroodese walitsuse all oli, läkitas tema teda Heroodese juure, kes neil päwil ka Jeruusalemas oli.

3. Aga Herodes sai waga rõõmsaks, kui ta Jeesust näha sai; sest ta oleks teda häa meelega ju ammugi näinud, seepärast, et ta palju temast oli kuulnud, ja lootis temalt imetähte näha saada. Küll ta küsis nüüd temalt mitme sõnaga; aga Jeesus ei wastanud temale ühtegi. Aga kui Herodes oma sõjameestega teda oli naernud, pani ta walge riide tema ümber ja läkitas teda jälle Pilatuse juure. Sel päewal saiwad Pilatus ja Herodes tõine tõisega sõbraks; enne oliwad nemad tõine tõise pääle wihased olnud.

Kes teie seast wõib pattu minna pääle tunnistada?
Joh. 7, 46. **Et teie ei tea, et maailma sõprus on waen Jumala wasta?** Jaak. 4, 4.

Katel.: 2. õpetuse seletus. 2. palwe.

U. Ir. nr. 183, 2. Wikkil: Ohwaga Jumal, les. 230.

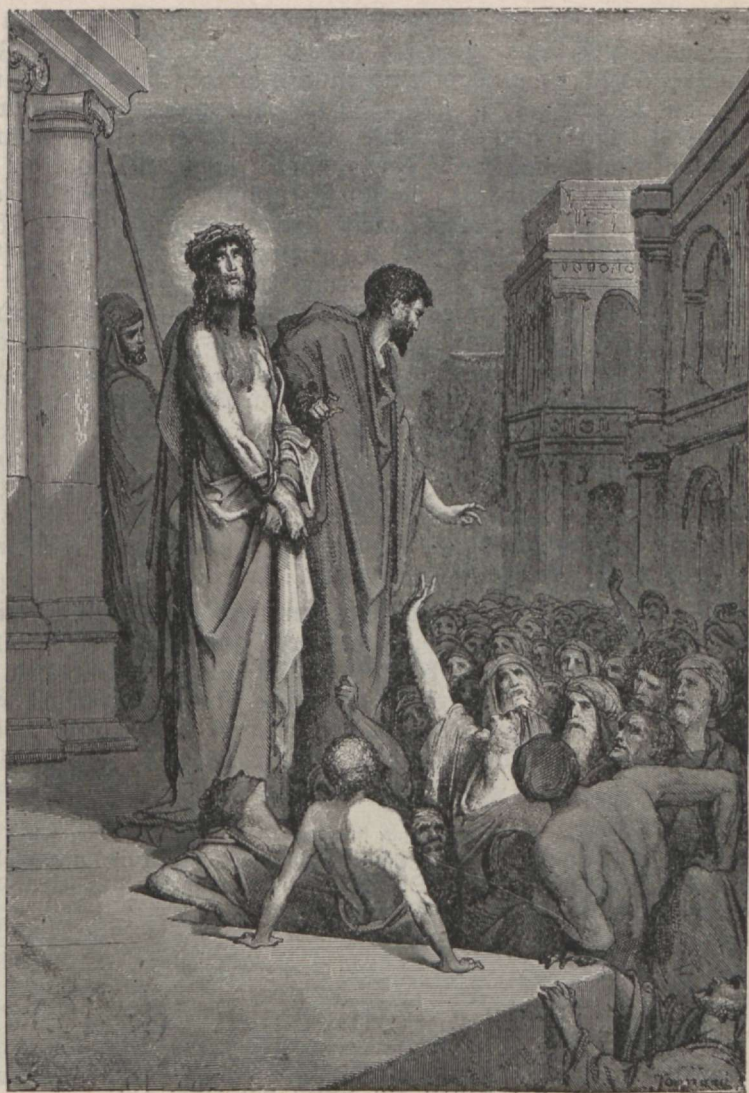
See kõik on meie süü, Mis fina, Isand, kannad, Sa meie asemel. End armust ohwriks annad. Sa risti sambale Lääd meie loormaga; Sest fina süüta tall, Mis kurja tegid ja?

§ 43. Pilatus mõistab Jeesuse surma. (§ 45.)

Matt. 27. Mark. 15. Luuk. 23. Joh. 19.

1. Pilatus kutsus ülemad preestrid ja rahwa ülemad kofku ja ütles nende wasta: „Ma olen seda inimest teie ees üle kuulanud, ja pole temast ühtegi süüd leidnud, jega Herodeski.“ Aga nemad kisedasiwad seda enam. — Siis oli pühiks maawalitsejal wiis rahwale ühte wangi lahti lasta, keda nemad tahtsiwad. Aga nüüd oli neil üks kuulus wang, keda hüüti *Parrabaks*, kes oli mäsamise ja tapmise pärast linnu pandud. Pilatus ütles nende wasta: „Kumba teie tahate, et ma teile lahti lasen, Parraba wõi Jeesuse, keda hüütakse Kristuseks?“ — Aga ülemad preestrid ja wanemad meelitasiwad rahwast, et nemad Parraba lahti palusiwad. „Ja nemad ütlesiwad: „Parrabas!“ Siis küsis Pilatus: „Mis pean mina siis Jeesusega tegema? Nemad karjusi-

Jeesus
ja Parrabas
— liisu-
heitmine
äraklasta-
mise pärast.

Ennæ inimeti!

mad: „Löö teda risti, löö teda risti!“ Pilatus ütles kolmat puhku nende vastu: „Mis siis tema on kurja teinud?“ Aga nemad karjusivad veel enam: „Löö teda risti!“

Ennæ
inimest
— ehl:
meie auu-
tuninga-
ära-
teutamine.

2. Kui Pilatus nägi, et veel enam kára sündis, wöttis tema wett, peši käsi rahwa nähes, ja ütles: „Ma olen ilma süüta sellesinase õige wereft!“ Siis wastas terve rahwas: „Tema weri tulgu meie pääle, ja meie laste pääle!“ Siis lastis tema

Barraba lahti; aga Jeesust lastis tema piitsaga peksta ja tahtis teda siis lahti lasta. — Ja sõjamehed kogusivad Jeesuse ümber kofku, panivad tema ümber purpurimantli, punusivad krooni kibumitsust, ja panivad selle tema pähe; nad andsivad pilliroo kapi tema paremasse kätte, heitsivad tema ette põlwili maha ja ütlesivad naerdes: „Tere, Juuda rahwa kuningas!“ Ja nad sülitasivad tema pääle, wõtsivad pilliroo ja löiwad seega tema pähe. — Siis lastis Pilatus Jeesuse wälja wiia, kibumitsa kroon pääs ja purpuri mantel seljas, ja Pilatus ütles nende wasta: „Ennäe inime st!“

Pilatus
tardab
inimesi,
sinnitab
Juudaliiste
otsuse.

3. Aga ülemad preestrid ja nende sulased karjusivad: „Poo risti! poo risti!“ Pilatus ütles nende wasta: „Wõtke teie teda ja pooge ta risti, sest mina ei leia temast süüd!“ Aga Juuda rahwas kostis: „Meie käju järele peab tema surema, sest ta on iseennast Jumala Pojaks teinud. Kui ja selle lahti lasjed, siis ei ole siina mitte keisri sõber; sest kes iseennast kuningaks teeb, on keisri wastane!“ Kui nüüd Pilatus seda sõna kuulis, istus ta kohtujärjele, ja tegi otsuse, et nende palwe järele pidi sündima. Ja ta andis Jeesuse nende kätte risti lüüa.

Tõesti, meie haigused on tema enese pääle wõtnud ja kõik meie walu kannud; aga meie arwasime teda tema enese süü pärast wigaseks tehtud, Jumalast pekstud, ja waewatud olewat. Aga tema on meie ülekohtu pärast ära rõhutud; karistus oli tema pääl, et meil pidi rahu olema, ja tema muhkude läbi on meile terwis tulnud. Jef. 53, 4. 5.

Katel: 2. õpetus: „kannatanud Pontsiuse Pilatuse all.“

Wiisil: Oh Jeesus, sinu walu. 37 b.

Oh pää, täis werd ja jooni, Täis haawiu, walu ka, Kuis kannad olaskrooni Nüüd häbiks, naeruks ja. Oh pää, su taewa ilu Ma muidu imestan, Nüüd kannad teutust, walu: Sind mina terwitan.

§ 44. Jeesuse ristilöömine. (§ 46.)

Matt. 27. Mark. 15. Luuf. 23. Joh. 19.

1. Kui sõjamehed teda oliwad naernud, wõtsivad nemad purpuri-mantli tema seljast ära, ja panivad tema oma riided tema selga, ja wiisivad teda wälja, et teda risti lüüa. Ja tema kandis oma risti. Aga kui nemad läksivad, leidsivad nemad ühe Kureeni linna mehe, Siimon nimi, kes wäljalt tuli. Teda sundisivad nemad tema risti kandma:

Jssand
waluteel
— kannab
risti.

2. Ja suur hull rahwast käis tema järel ja naasi, kes kaebasivad ja nutsiwad. Aga Jeesus pööras ennast ümber nende poole, ja ütles: „Se-

Jssand
lofutab
nutjaid.

Jeesuse ristilöömine.

ruusalema tütreb, ärge nutke mind, waid nutke iseendid ja oma lapsi. Sest waata, päewad tulewad, millal mägede wasta beldatse: langege meie pääle! ja mäe kinkudele: katte meid! Sest kui seda toorele puule tehatse, mis siis kuiwale peab sündima?" —

Jesand
puuakse
häbi-sam-
basse.

3. Temaga wiidi ka kaks kurjategijat wälja ära hukata. Ja kui nad sinna paika saiwad, mis Kolgataks ehk päälacasesemeks hüütakse, sääl

I õivad nemad ta risti ja ka kirjategijad, tõise paremale, tõise pahemale poole. Aga see oli kolmas tund, kui nemad teda risti lõivad,

Risti
poodub
Jeesus on
luningas

4. Pilatus kirjutas päälkirja ja pani selle risti külge, kreeka, Ladina ja Hebreä keeli: „Jeesus Naatsaretist, Juuda rahwa kuningas!“ Siis ütlesivad ülemad preestrid Pilatusjale: „Ära kirjuta mitte: „Juuda rahwa kuningas!“ Pilatus kostis: „Mis ma olen kirjutanud, olen ma kirjutanud!“

Ta riite
jagamine
täidab, mis
titi
kuulutanud.

5. Kui sõjamehed Jeesuse oliwad risti lõõnud, mõtšivad nemad tema riided ja jagasivad neid eneste keskkel. Aga et kuub õblemata oli, terwelt footud, siis ütlesivad nemad: „Ärgem kiskugem seda mitte lõhki, waid heitkem liisku, kelle päralt ta peab olema. See sündis, et kiri tõeks saaks, mis ütles: „Nemad on minu riided ifekeskis jaganud ja minu kuue pärašt liisku heitnud.“ Laaw. I. 22. Ja sõjamehed istusivad ja hoidsivad teda jäääl.

Waata see on Jumala Tall, kes maailma patu ära kannab. Joh. 1, 29.

Selet.: 3. tund hommiku on kell 9 meie aja järele.

Katek.: 2. õpetus: „ristilõõdud.“

Laul nr. 83 (184), Omal wiisil 287.

See, kes ristisambas ripub, Jeesus, on mu armastus, Tema poole süda kipub, Kadugu muu rõõmustus! Saadan, ilm ja liha lust Saatwad surma, hulatus; Tõšist elu olen saanud, Sest et Jeesus kannatanud.

§ 45. Jeesuse wiimsed sõnad ja surm. (§ 47.)

Matt. 27, 39—54. Mark. 15, 29—41. Luuk. 23, 34—49. Joh. 19, 25—30.

1. Aga kui nad teda oliwad risti lõõnud, hüüdis Jeesus ja ütles: „Sja, anna neile andeks, sest nemad ei tea, mis nad teewad!“ (1.) Aga mõõdaminijad teutasivad teda, wangutasivad pääd ja ütlesivad: „Kes ja templi maha kšud ja kolme päewaga üles ehitad, aita iseennast; oled sina Jumala Poeg, siis astu risti päält maha!“ Nõndasamuti naersivad teda ka ülemad preestrid, kirjatundjad ja wanemad, ja ütlesivad: „Muid on tema aidanud, iseennast ei wõi tema mitte aidata! Kui tema Jsraeli kuningas on, siis astugu tema risti päält maha, siis tahame meie teda uskuda.“ Nii teutasivad teda ka sõjamehed.

Õstmine risti-
sõna ja
maenlaste
teutus.

2. Aga ka tõine kurjategija teutas teda ja ütles: „Kui sa Kristus oled, siis aita iseennast ja meid!“ Aga tõine sõitles teda ja ütles: „Kas sina Jumalat ei kardad, kes sa sesjamas hukatuses oled? Ja meie küll õiguse poolest, sest meie saame kätte, mis meie töö väärt on, aga see ei ole ühtegi paha teinud!“ Ja tema ütles Jeesuse vastu: „Jesjand, mõtle minu päale, kui sa oma kuningriiki tuled!“ Ja Jeesus ütles temale: „Tõesti, mina ütlen sulle, täna pead sa minuga paradisis olema!“ (2.) — Aga risti juures seisis ka Jeesuse ema, ja tema ema õde Maria, Kleopa naene, ja Maria Mahdaleena. Ja kui Jeesus oma ema nägi, ja jüngri sääli juures seiswat, teda tema armastas, ütles ta oma ema vastu: „Naene, waata, see on sinu poeg!“ Ja jüngri vastu ütles ta: „Waata, see on sinu ema!“ (3.) Sestjamaast tunnist wõttis jünger ta oma kotta.

3. Kui kuues tund (kellu 12) oli, läks päike pimedaks, ja pimedus kestis üle kõige maa üheksanda tunni. Ja Jeesus kisendas suure häälega ja ütles: „Mu Jumal, mu Jumal, miks sa mind oled maha jätnud?“ (4.) Pärast seda ütles tema: „Mul on jänud!“ Ja nemad täitsiwad käsna äädikaga, ja paniwad selle tema suu ette.

4. Ja kui Jeesus äädikat oti wõtnud, ütles tema: „Tõpetatud!“ (6) Ja siis kisendas tema suure häälega: „Jsa, sinu kätte annan ma oma waimu!“ (7.) Ja kui ta seda oli öelnud, nõrgutas tema pääd ja heitis hinge.

5. Ja waata, templi wahetekk kärises lõhki kaheks, ülewalt alla. Maa wärises, ja kaljud lõhkesiwad, hauad läksiwad lahti, ja palju pühade ihusid tõusiwad üles. Aga päälil, ja tema sulased, kes Jeesust hoidsiwad, ehmata siwad wäga ja ütlesiwad: „Tõesti, see on Jumala Poeg!“ Aga kõik rahwas, kes sääli oli, löi oma vastu rindu ja läks tagasi.

Meie kõik effisime kui lambad, meie waatasime igaüks oma tee päale; aga Jehowa on meie kõikide ülekohtu lasknud tema päale tulla. Jes. 53, 6.

Katel: 2. õpetus. „Mina usun, et Jeesus Kristus mind on päästinud... oma püha kalli merega ja oma ilmasüüta kannatamise ja surmaga.“

U. Ir. nr. 172, 1. Wiisil: See aeg on tõesti uufe ees. 208.

Ma tänan sind, oh Jeesute, Et ennast surma andsid, Ja minu eest nii heldeste Suurt walu, waewa kandsid, Oh anna, et su raske piin Mu hinge trööstiks oleks siin, Kui kustuwad mu silmad.

§ 46. Jeesuse matmine. (§ 48.)

Matt. 27, 57—61. Mark. 15, 42—47. Luuk. 23, 50—56.
Joh. 19, 31—42.

1. Aga et valmistamise-päem ehk pühade laupäem
risti päätt
mahawõt-
mine. oli, palusiwad Juuda rahwas Pilatust, et lehad hingamise-päewaks mitte ristigi pääle ei jääks, et nende sääreluid pidi murtama ja neid maha wõetama. Siis murdsiwad sõjamehed esimese ja teise rööwli sääreluud. Aga kui nemad Jeesuse juure tuliwad, nägiwad nad teda juba surnud olewat, ja nad ei murdnud tema sääreluid mitte; waid üks sõjamees pistis odaga tema külge ja sedamaid tuli weri ja weji wälja.

2. Aga kui õhtu kätte sai, tuli üks rikas mees
Hauda
panemine. Arimatia linna st, Joosep nimi, üks suurekohtu lige ja auus mees, kes Jumala riiki ootas ja nende tööd mitte hääks ei kiitnud. See läks Pilatuse juure ja palus enesele Jeesuse ihu. Ja kui Pilatus kuulnud oli, et Jeesus tõesti juba surnud, pani ta seda imeks, ja käskis tema ihu temale anda. Ja ka Nikodeemus, kes enne õõsi Jeesuse juures oli käinud, tuli sinna ja tei kallid rohtusid kaasa. Siis wõtsiwad nemad Jeesuse ihu ja mähkisiwad teda linaste riiete sisse nende rohtudega. Aga Joosepil oli aed, ja aias uus haud kalju sisse raiutud, kuhu weel ükski ei olnud pandud. Sinna paniwad nemad Jeesuse ihu, ja weeretasiwad suure kiwi haua ukse ette. — Aga naesed, kes temaga tulnud, käisiwad ka järel ja waataisiwad hauda, ja kuidas tema ihu sinna pandi. Siis läksiwad nad tagasi ja valmistasiwad kallid rohtusid ja salwi. Aga hingamise-päewal seisiwad nad rahul käsu järele.

3. Teisel päewal tuliwad ülemad preestrid ja Wari-
Hauda
hoidmine. seerid Pilatuse juure ja ütlesiwad: „Isand, see petis ütles, kui ta alles elus oli: Mina tõusen kolme päewa pärast üles! Seepärast käsi hauda hästi hoida kolmanda päewani, et tema jüngrid õõsi ei tule ja teda ära ei warasta ja rahwale ei üttele: Tema on surnuist üles tõusnud! Siis on wiimne pettus pahem kui esimene!“ Pilatus ütles: „Hoidjad on teil, minge ja hoidke teda hästi!“ Ja nemad läksiwad ära, hoidsiwad hauda hoidjatega ja paniwad kiwi pitsariga kinni.

See waimus on tema ka ära läinud, ja armu kuulutanud waimudele, kes wangis on; kes ennemuiste ei uskunud, kui Jumala piffmeel ootas Noa päiwil. 1. Peetr. 3, 19. 20.

Katel.: 2. õpetus: „surnud ja maha maetud.“

U. kr. nr. 194, 5. Wiisil: Nüüd olen mina põhja leidnud. 141.

Kõik lõpetud! Nüüd tahan minna Ma waimus Jeesu hauasse: Nää, ingliwäed on tulnud sinna. Sää! õnnis minna rahule, Sää! taewas ennast wannud, — Oh elusõna: „Õpetud!“

IV. Jssanda auurikas ülestõusmine ja taewaminemine.

§ 47. Jeesuse ülestõusmine. (§ 49.)

Matt. 28. Mark. 16. Luuk. 24. Joh. 20.

1. Aga esimesel nädalapäewal wäga wara sündis suur maawärisemine; sest Jssanda ingel tuli taewast maha ja weeretas kivi haua ukse eest ära, ja istus sinna pääle. Ja tema nägu oli otsegu wäik, ja tema riided walged nagu lumi. Aga hoidjad wärisestiwad hirmu pärast ja jäiwad otsegu surnuks. Ja nemad põgenesiwad linna ja kuulutasiwad ülemaile preestritele kõik, mis oli sündinud. Need tuliwad wanematega kokku ja pidasiwad isefestis nõuu, andsivad sõjameestele raha, ja ütlesiwad: „Ütelge, et tema jüngrid õõsi tulnud ja teda ära warastanud, kui meie magasime. Ja kui maawalitseja seda kuulda saab, tahame meie teda meelitada, et teie ilma mureta peate olema.“ Ja nemad wõtsiwad raha ja tegiwad nõnda, kui neid õpetati.

2. Selsamal päewal wara, kui alles pime oli, wõtsiwad Maria Mahdaleena ja Maria, Jakobuse ema, ja Saloome kallid rohtusid, läksiwad Jeesuse haua juure, et teda wõida, ja ütlesiwad isefestis: „Kes weeretab meile kivi haua ukse eest ära?“ Sest tema oli wäga suur. Aga Maria Mahdaleena ruttas tõiste eel haua juure, ja nägi, et kivi ära oli weeretatud. Siis jooksis tema linna Siimon Peetruse ja Johannese juure, ja ütles neile: „Nemad on Jssanda hauast ära wõtnud, ja meie ei tea, kuhu nad teda on pannud.“

3. Siis tuliwad ka tõised naesed haua juure, ja nägiwad, et kivi oli ära weeretatud. Nemad läksiwad haua sisse, ja ei leidnud mitte Jssanda ihu. Ja kui nemad jellepärast kahewahel oliwad, siis nägiwad nemad kahte meest hiilgawais riidis, kes ütlesiwad: „Arge ehmatage! Teie otsite Jeesust Naatsaretist, kes risti poodud. Mis teie elawat surnute juurest otsite? Teda ei ole siin; ta on üles tõusnud! Tulge siia, waadake aset, kus Jssand on hingannud. Ja siis minge ja ütelge seda tema jüngritele.“ Ja nemad läksiwad rutusti haua juurest ära kartuse ja juure rõõmuga, ja jooksiwad seda jüngritele kuulutama.

4. Aga Peetrus ja Johannes, kui nad Maria Mahdaleena sõnumet oliwad kuulnud, jooksiwad ka wiibimata haua juure. Johannes aga jooksis ufinamine eele kui Peetrus, ja jõudis enne haua juure. Ja tema

nägi kummarkile waadates furnulinad sääl olevat; aga sisse ei läinud tema mitte. Siis tuli Siimon Peetrus tema järele ja läks hauda, ja nägi furnulinad maas, ja higrätiku, mis tema pääs olnud, isepäinis mäsfitud tõises paigas olevat. Siis läks ta Johannes sisse, nägi ja uskus. Ja pääle selle läkfiwad jüngerid jälle omaste juure.

Surm, kus on sinu astel? Põrguhaud, kus on sinu võimud? Aga tänu olgu Jumalale, kes meile võimust annab meie Issanda Jeesuse Kristuse läbi. 1. Kor. 55, 57.

Statel.: 2. õpetus: „kolmandal päewal jälle üles tõusnud surnuist.“

Wiißl: Oh Jeesus Kristus, tule sa. 31.

Rüüd Jumal Boeg, wõit sinu täes, Et surmast tõusid elu wäes Sa juure auu ja iluga, Sest peab hing sind tänama.

§ 48. Jeesuse esimesed ilnumised. (§ 50.)

Joh. 20. Matt. 28. Luuk. 24.

1. Kui Peetrus ja Johannes oliwad ära läinud, jäi Maria Mahdaleena üksi haa ääre ja nuttis; ja kui ta nuttis, waatas tema kummarkile hauda ja nägi kaks inglit walgete riietega istuwat, tõise päätsis, tõise jalutsis, kus Jeesuse ihu oli hinganud. Nemad ütlewad temale: „Maene, mis sa nutad?“ Tema ütleb neile: „Nemad on minu Issanda ära wiinud, ja mina ei tea, kuhu nemad teda on pannud.“

2. Kui ta seda oli ütelnud, pööras tema ennaft ümber, ja nägi Jeesuse seiswat; aga ta ei teadnud, et see Issand oli. Jeesus ütles temale: „Maene, mis sa nutad? Keda sa otsid?“ Tema mõles, et see aednik on, ja ütles temale: „Issand, kui sa teda oled ära kannud, siis ütle mulle, kuhu sa teda oled pannud, ja ma tahan teda ära tuua!“ Jeesus ütles temale: „Maria!“ Tema pööras ennaft ümber ja ütles temale: „Rabhuuni!“ (see on: „õpetaja!“) Jeesus ütles temale: „Ära puudu minusse, sest ma pole weel üles läinud oma Issa juure; aga mine mu wendade juure ja ütle neile: Mina lähen üles oma Issa ja teie Issa juure, oma Jumala ja teie Jumala juure.“ — Ja Maria Mahdaleena tuli ja kuulutas jüngeritele, et ta oli Issandat näinud, ja et ta temale seda oli ütelnud.

3. Aga kui tõised naesed haa juurest ära läkfiwad, tuli Jeesus neile wasta ja ütles: „Tere!“ Ja nemad kummarkasiwad teda. Jeesus ütles neile: „Arge kartke mitte! Minge kuulutage minu wendadele, et nemad Kalileamaale lähewad. Sääl saawad nemad mind

Maria Mahdaleena nutab Issanda järele.

Issand luiwatab ta pisarad.

Issand äratas ta jüngerid ülestõusmise ufule.

Jeesus ja Maria Magdaleena.

näha." — Ja nemad kuulutatiwad seda kõik jüngeritele. Aga nende kõne oli jüngerite meelest otsegu tühi jutt, ja nemad ei uskunud neid mitte. — Pärast seda on Issand veel selsamal päeval ennast Keewale näidanud.

Ündsad need, kes kurtwad on, sest nemad peawad saama rõõmustatud. Matt. 5, 4.

Katel.: 2. õpetuse seletus.

Laul nr. 105 (239). Jeesus röömustaja, omal wiisil. 234.

Mine, kurvastaja, sest mu röömustaja, Jeesus, on ju sin. Kes siin armastawad Jumalad nad saawad Rõemu, kui on piin. Tehats küll siin siin häbi mul, Jeesus mu röömustaja, Singe jahutaja.

§ 49. Emmause jüngrid. (§ 51.)

Luufl. 24, 13—25. Mark. 16, 12. 13.

1. Kaiks nende seast oliwad selsamal päewal ühte alewisse minemas, mis Jeruusalema ligi oli; selle nimi oli Emmaus. Ja nemad rääkiswad isekeskis neist asjust, mis oli sündinud. Siis tuli ka Jeesus ise nende juure, ja käis nendega. Aga nende filmad peeti, et nemad teda mitte ei tunnud. Ja tema ütles nende wasta: „Mis kõned need on, mis teie isekeskis kõnelete ja olete kurwanäulised?“

2. Aga üks, Kleopas nimi, wastas: „Kas sina üksi kui mõeras elad Jeruusalemas ja ei ole teada saanud, mis neil päewil sääl on sündinud?“ Tema ütles: „Mis siis?“ Nemad ütlesiwad: „Kõik, mis Naatsareti Jeesusega sündinud, kes prohwet oli, wägew tegudest ja sõnast Jumala ja kõige rahwa ees; kuidas meie ülemad preestrid ja wanemad teda surma kohtu alla on ära annud, ja teda risti lõõnud. Aga meie lootsume, et tema see pidi olema, kes Israeli rahwa ära lunastab. Kõigest sest on täna kolmas päew, kui see on sündinud. Aga mõned naesed meie seast on meid päälegi ära ehmatanud, kes wara hommikul haua juures oliwad ja säält tema ihu ei leidnud. Need tuliwad ja ütlesiwad, et nad inglite nägemist näinud, kes ütelnud, teda elawat. Ja mõned meie seast läksiwad haua juure, ja leidsiwad nõnda, kui naesed ütelnud; aga teda ennast ei näinud nemad mitte.“

3. Jeesus ütles neile: „Oh teie rumalad ja südamest pitaldased seda kõik uskuma, mis prohwetid on rääkinud. Eks Kristus seda pidanud kannatama ja oma auu sisse minema?“ Ja tema hakkas Mooseseft pääle ja seletas neile ära kõigi kirjade seest seda, mis temast oli kirjutatud. Nii saiwad nemad alevi ligi, kuhu nemad läksiwad, ja tema tegi, nagu läheks ta eemale. Aga nemad palusiwad teda wägisi ja ütlesiwad: „Jää meie juure, sest õhtu jõuab ja päew weereb!“

4. Ja tema läks ja jäi nende juure. Ja kui ta sääl nendega lauas istus, wöttis tema leiba, õnnistas ja murdis ja andis neile. Siis pääsivad nende filmad lahti, ja nemad tundsiwad teda ära. Aga tema kadus nende eest ära. — Ja

Mures läherwad jüngrid wälja, aga Jeesus tuleb nende juure.

Omas kõnes tunnustawad nemad ennast Jeesanda poole.

Jeesus ristab ja rõõustab omastid.

Onnis äratundmine ühendab neid jälle Jeesandaga.

nemad ütlesivad tõine tõise wasta: „Eks meie süda meie sees ei põlenud, kui ta meiega tee pääl rääkis ja kui ta meile kirju ära seletas?“ Ja nemad tõusiwad üles, läksiwad tagasi Jeruusalemma, ja leidsiwad jüngrid koos olewat, kes ütlesiwad: „Issand on tõesti üles tõusnud, ja ennast Siimonale näidanud!“ Ja nemad jälle rääkijiwad seda üles, mis tee pääl oli sündinud, ja kuidas nemad teda leiwa murdmisest oliwad ära tunnud.

Sest kus kaks ehk kolm minu nimel koos on, sääl olen mina kesk nende seas. Matt. 18, 20.

Katel.: 3. käst. 3 õpetus: „oma annetega walgustab.“

Wiisil: See päew nüüd meile kätte sai. 85 ehk 86.

Ju päew on jõudnud õhtule Ja täes on pea pime õö, Sest püha walgus, Jeesus, ja Meist ära wõta lahkuda. Halleluja.

§ 50. Jeesus näitab ennast weel Jeruusalemas jüngritele ja Toomale. (§ 52.)

Luufl. 24, 36—43. Joh. 20, 19—29.

1. Esimese nädalapäewa õhtul, kui uksed lukus oliwad kartuse pärast Juuda rahwa eest, tuli Jeesus kesk jüngrite sekka ja ütles: „**A h u o l g u t e i l e !**“ Aga nemad kohkujiwad, ja mõtlesiwad endid waimu nägewat. Aga tema ütles neile: „Miks olete teie nii wäga ära ehmatanud? Et waadake mu käsi ja jalgu, mina olen. Katsuge mind kätega ja waadake, sest waimul ei ole liha ega luud, nõnda kui teie mul näete olewat.“ Ja ta näitas neile oma käsi ja jalgu. Aga kui nemad weel ei uskunud, siis ütles tema: „Kas teil on midagi süüa?“ Nemad paniwad tema ette tüki küpsetatud kala ja kärjemett. Ja tema sõi nende ees. Siis saiwad jüngrid rõõmsaks, et nad Issandat nägiwad.

2. Siis ütles Jeesus neile jälle: „**A h u o l g u t e i l e !** Nõnda kui Issa mind on läkitanud, nõnda läkitan mina teid ka!“ Ja ta puhus nende pääle, ja ütles neile: „**Wõtke Püha Waimu! Kellele teie patud andeks annate, neile on need andeks antud; kellele teie patud kinnitate, neile on nad kinnitatud.**“

3. Aga Toomas ei olnud mitte nendega, kui Jeesus oli tulnud. Siis ütlesiwad tõised jüngrid temale: „Meie oleme Issandat näinud.“ Aga tema ütles: „**Ei ma usu mitte, kui mina ei näe tema käte sees naelte aset, ja ei pane oma sõrme naelte aseme sisse, ja kätt tema külje sisse.**“ — Rahelja päewa pära st oliwad jün-

Jüngritele
toob Issand
oma rahu.

Nende sõna
pühendab
Issand oma
Waimuga.

Tooma ami-
tab ta usu
walgele.

rid jälle säälsamas, ja Toomas nendega. Siis tuli Jeesus, kui ukseid lukus olivad, ja seisis kes nende seas, ja ütles: „Rahu olgu teile!“ Pärast ütles tema Toomale: „Pista oma sõrm siia, ja waata minu käsi; ja auna oma käsi, ja pane minu külje sisse; ja ära ole uskmata, waid usklik!“ Toomas wastas ja ütles: „Minu Jssand, ja minu Jumal!“ Jeesus ütles temale: „Toomas, sa oled uskunud, et sa mind oled näinud; õndjad on need, kes ei näe, ja siiski usuvad.“

Uga usk on kindel lootus nende asjade pääle, mis weel wodatakse, ja nende asjade märguandmine, mis ei nähta. Hebr. 11, 1.

Katel.: 3. õpetus: „Mina usun pattude andeks andmist.“ Jumala riigi wõtmete meelewald.

Wiihil: Armas Jeesus awita. 169.

Minu Jssand elab weel, sest ma saan ta elu näha, Temaga käin rahu teel, surm ei wõi mull' hirmu teha. Jeesus, minu pää, ei taha Dma liiget jätta maha.

§ 51. Jeesus ilmub jüingritele Kalileamaal. (§ 53.)

Joh. 21. Matt. 18, 16—20. Mark. 16, 15—18. II. järe.

Imeline talaloomus Eibeeria järwel. 1. Pärast seda näitas ennast Jeesus jälle Tibeeria järwe ääres nõnda: Siimon Peetrus ja mõned tõised jüngrid olivad sääl koos, ja läksiwad kalu püüdma, aga sel ööl ei saanud nemad ühtigi. Kui siis walgeks läks, sei siis Jeesus järwe ääres; aga jüngrid ei teadnud, et see Jeesus oli Jssand ütles neile: „Lapsukesed, kas teil leima kõrwast pole?“ Nemad kostiwad: „Pole mitte!“ Siis ütles tema: „Heitke noot wälja paremale poole laewa, siis saate!“ Nemad tegiwad seda ja ei suutnud nüüd noota wedada kalade hulga pärast. —

Dnnistatud söömaag järwe kaldal. 2. Siis ütles Johannes Peetrusele: „See on Jssand!“ Kui Peetrus seda kuulis, heitis ta ennast järwe ja ujus randa. Uga tõised jüngrid wedasiwad noota kaladega. Kui nad mäele tuliwad, nägiwad nad sütetule sääl maas, kalufesi pääle pandud olewat ja leiba. Jeesus ütles neile: „Tulge, wõtke leiba!“ Ja Jeesus wöttis leiba ja andis neile; niisama ka kalufesist selsamal kombel. Uga ükski jüngritest ei julgenud temalt küsida: „Kes sina oled?“ Sest nemad teadsiwad teda Jssanda olewat.

Peetruse uuesti ametisse tutsumine. 3. Kui nemad olivad sõonud, ütles Jeesus Peetruse wasta: „Siimon, Joonas poeg, armastad sina mind enam kui need?“ Tema wastas: „Jah, Jssand, sina tead, et ma find armastan.“

Jeesus ütles temale: „Ole mu talle keste karjane!“ Ta ütles talle jälle tõist korda: „Siimon, Joona poeg, armastad sina mind?“ Tema vastas temale: „Jssand, sina tead, et ma sind armastan.“ Jeesus ütles temale: „Hoia mu lambaid kui karjane!“ — Kolmat korda küsib Jeesus temalt: „Siimon, Joona poeg, armastad sina mind?“ Siis sai Peetrus kurwaks, et ta kolmat korda nõnda küsis, ja ütles: „Jssand, ja tead kõik; ja tead, et ma sind armastan!“ Jeesus ütles temale: „Ole mu lammaste karjane!“

4. Aga jüngrid läksivad Kalileamaal mäe pääle, fuhu Jeesus neid oli minna käskinud. Sinna fogujsivad ka pääle nende weel enam kui 500 wenda.

1. Kor. 15, 6. Ja kui nad teda nägiwad, kummardasivad nemad teda. Siis tuli Jeesus nende juure ja ütles: „Minule on antud kõik meelewald taewas ja maa pääl. Seepärast minge ja tehke jüngriks kõik rahwad, neid ristides Jsa, Poja ja Püha Waimu nime sisse, ja neid õpetades pidama kõik, mis mina teid olen käskinud. Kes usub ja teda ristitakse, peab õndsaks saama, aga kes ei usu, seda peab hukka mõistutama. — Ja waata, mina olen iga päew teie juures maailma otsani.“

Kus faks ehk kolm minu nimel koos on, sääl olen mina kesk nende seas. Matt. 18, 20.

Katel: 1 õpetus: „kõik ihu elu tarwitust.“ 4 palwe. 4. päätüff.

Laul nr. 54 (166), 1. Müüd paistab meile launiste. 342

Sa loidutäht, ja minu kroon, Mu kuningas ja armu troon, Kes olid Jsa heldust Ka paganaile näitnud iääl. Et rõõmjust tunneb iga meel Su armastuse selgust. Tõest, täiest! Glu abi sinu läbi need kõik saawad, Kes sind usus lumardawad.

§ 52. Jeesuse taewaminemine. (§ 54.)

Mark. 16. Luuk. 21. Ap. t. 1.

1. Nõnda näitas ennast Jeesus pärast oma kannatamist mitu korda neljakümmne päewa jooksul, ja rääkis Jumala riigist. Siis kogus ta omad jüngrid wiimast korda Oli mäele kokku ja käs kis neid, et nemad Jeruusalemast ei pidanud ära minema, waid Jsa tõutust ootama. Aga nemad küsijiwad temalt: „Jssand, kas sa sel ajal Jsvaeli kuningriigi jälle üles ehitad?“ Ja tema ütles: „Teil ei sünni aega ega tundi sid teada, mis Jsa oma meelewalda on pannud, waid peate Püha Waimu wäge saama, kes teie pääle saab tulema, ja peate minu

Jssanda
wiimfeb
tõned.

Issanda taevaminemine.

tunnistajad olema, nii hästi Jeruusalemas, kui ka kõigil Juuda ja Samaaria maal, ja maailma otsani."

2. Kui ta seda oli ütelnud, wiis ta nad välja Taeva-
minemine. Betaania poole, tõstis omad käed üles ja õnnistas neid. Ja kui ta neid õnnistas, tõsteti teda nende nähes üles, ja pilw wõttis teda üles nende silma eest ära. Ja kui nad üksifilmi taewa poole waatasiwad, waata, siis seisiwad nende juures kaks meest walges riides, ja ütlesiwad: „K alilea

maa mehed, mis teie seisate ja vaatate üles taewa poole? See Jeesus, kes teilt on üles võetud taewa, peab tulema jelsamal kombel, kui teie teda olete näinud taewa ära minemat." Ja kui nad teda olivad kumardanud, tulivad nemad Õlimäelt tagasi Jeruusalemma juure rõõmuga.

Kümme päeva ootamise aega ja Mattia ametisse panemine.

3. Ja nemad olivad ühel meelel alati koos palves ja palumises, ja seadsivad, kui nad palves Issanda nõuu küsinud, liisku heites Mattia apostliks Juudas Issarioti asemele.

Seepärast on ka Jumal teda wäga ülendanud, ja on temale annud ühe nime, mis üle iga nime on, et Jeesuse nimel kõik nende põlwed peatwad endid nõtkutama, kes taewas ja maa pääl ja maa all on. Ja kõikide keel peab tunnistama, et Jeesus Kristus on Issand, Jumala Isa auuks. Wilip. 2, 9-11.

Katel: 2 õpetus: „Üles läinud taewa.“

Laul nr. 110 (221) 4. 5. Wiisil: Oh armu juur. 108.

Oh Jeesute, Su järele Meid tõmba, saada taewa, Siis pääseme Ja tialgi ei tunne enam waewa.

Õine piir.

Issanda kirik ehk ülendatud kuniga kogudus kui Püha Waimu töowäli.

I. Ewangeliumi kuulutatakse Juudamaa piirides.
Apostel Peetrus.

§ 53. Püha Waimu wäljawalamine. (§ 55.)

Ap. t. 2.

Relipühi imetegu.

1. Kui Relipühi päew kätte tuli, siis olivad nemad kõik ühel meelel koos. Ja taewast sündis äkijelt kohisemine, otsegu kange tuul oleks puhunud, ja täitis kõik, kus nemad istusiwad. Ja neile ilmusiwad lõhutud keeled otsegu

tulest, ja igauhe pääl nende seast seisis üks. Ja nemad saidwad kõik täis Büha Waimu ja hakkasivad töisi keeli rääkima, nõnda kui Waim neile andis rääkida. Aga Jeruusalemmas oli elamas jumalakartlikka mehi kõigesuguse rahwa seast, mis taewa all on. Kui nüüd see hääl sündis, siis tuli rahwa hull kofku, ja ehmatas ära, sest igauks kuulis neid oma keelemurret rääkiwat. Ja nemad panivad seda imeks, ja ütlesivad: „Ks need kõik, kes räägiwad, Kalilea maa mehed ei ole? Kuidas siis meie igauks kuuleme oma keelemurret, mis sees meie oleme sündinud? Kuis kuuleme meie neid rääkiwat meie oma keeli Jumala juuri asju?“ Ja nemad olivad kabe wahel ja ütlesivad üksteise wasta: „Mis see küll peaks olema?“ Aga muud panivad seda naeruks, ja ütlesivad: „Nemad on täis magusat wiina!“

Relipihi
juutus. 2. Aga Peetrus tõusis üles, ja ütles: „Suuda mehed, needsinased ei ole mitte joobnud, nõnda kui teie armate, waid see on see, mis prohwet Joeli läbi on öeldud: Wiimsil päiwil, tahan ma oma Waimu wälja walada kõige liha pääle, ja teie pojad ja tütreid peawad prohwetit wiisil rääkima. Seepärast, Jsraeli mehed, kuulge neid sõnu: Jeesuse Naatsaretist, keda Jumal wäe ja imetähtega teile awalikuks teinud, olete teie ülekohustuste kätte läbi ära tapnud. Aga Jumal on teda üles äratanud, kui ta teda päästis surma walust. Selle asja tunnistajad oleme meie kõik. Ja et ta nüüd Jumala parema käe läbi ülendatud on, siis on tema tõutatud Waimu wälja walanud, nagu teie näete ja kuulete. Seepärast olgu nüüd kõige Jsraeli soole teada: Jumal on Issandaks ja Kristuseks teinud selle Jeesuse, keda teie olete ristilöönud!“

Relipihi
fogudus. 3. Aga kui nemad seda kuulsivad, läks see neil läbi südame, ja nad ütlesivad Peetruse ja tõiste apostlite wasta: „Mehed, wennad, mis peame meie tegema?“ Aga Peetrus wastas: „Parandage meelt ja laske ennast ristida Jeesuse Kristuse nime sisse pattude andeks andmiseks, siis saate teie Büha Waimu anni!“ Kes nüüd hääl meelel tema sõna wasta wõtsivad, neid ristiti, ja sel päewal foguti nende juure ligi 3000 hinge.

Roguduse
sifemine elu. 4. Aga nemad jäiwad alati apostlite õpetuse ja osasaamise ja leiba murdmise ja palwete sisse. Ja kõik usklikud olivad ühes koos, ja kõik, mis neil oli, oli neil ühes. Oma wara müüsiwad nemad ära, ja jagasivad igauhele seda mööda, kui kellelgi tarwis läks. Nad olivad iga päew ühel meelel pühast kojast, ja murdsivad leiba kodasid mööda. Nad kiitsivad Jumalat, ja neil oli arm kõige rahwa juures. Aga Issand pani igapäew foguduse juure neid, keda ära päästeti.

Aga kui trööstija saab tulnud, keda ma teile tahan läkitada **Jsaft** (tõe **Waim**, kes **Jsaft** wälja läheb), seesama peab minust tunnistama. Ja teie peate ka tunnistama, sest teie olete algusest minuga olnud. Joh. 15, 26. 27.

Katel. : 3. õpetus : „Mina usun Püha Waimu siise.“

Laul nr. 120 (276), 1. Wiisil : Müüd paistas melle kauniste. 342.

Oh Püha Waim, mei' tule ja Müüd südamesse elama. Oh tule, walgustaja ! Su walguš paistku wägewast, Meid tehlu targaks nobedast ! Oh õige röömustaja. Kui ja Nõnda Meile tuled, palwid kuuled, siis saab melle Maa pääl taewa elu jälle.

§ 54. Peetrus ja Johannes teewad jalutuma terweks. (§ 56 ja 58.)

Ap. t. 3. 4.

1. Peetrus ja Johannes läksiwad ühtlasi üles püha kotta palwe tunnil. Ja üks mees, kes emahust jaluta oli, kanti iga päew sinna püha kotta ukse ette, andid paluma. Kui ta Peetrust ja Johannest nägi, palus ta ka neilt enesele annet. Aga Peetrus ütles : „Hõbedat ja kulda ei ole mul mitte; aga mis mul on, seda annan mina sulle : Jeesuse Kristuse nimel, tõuse üles ja kõnni!“ Ja ta hakkas tema paremasse kätte kinni ja aitas teda üles; ja sedamaid saiwad tema jalad tugewaks. Ta kargas üles, seisis ja kõndis, ja läks nendega püha kotta ja kiitis Jumalat. Aga rahwas pani seda imeks, ja jooksis nende juure kofku.

2. Kui Peetrus seda nägi, ütles tema rahwale : „Israeli mehed, miks teie seda imeks panete ehk miks teie üksifilmi meie pääle waatate, otsegu oleksime meie oma wäe läbi seda teinud ? Elu ülema saatja olete teie ära tapnud. Teda on Jumal surmast üles äratanud ; selle asja tunnistajad oleme meie. Ja mina tean, et teie seda rumaluse pärast olete teinud, nõnda kui teie ülemadki. Seepärast parandage meelt ja pöörake ümber, et teie patud wõiksiwad ära kustutatud saada.“ Aga palju neist, kes seda kuulsiwad, uskusiwad. Ja nende meeste arv oli ligi wiis tuhat.

3. Aga preestritel, püha kotta päälikul ja Saduseeridel oli nende pärast paha meel, nemad pistiwad oma käed nende külge ja paniwad nad wangi. Tõisel päewal tuliwad ülemad kofku, ja küsijiwad : „Misjuguše wäega ehk kelle nimel olete teie seda teinud ?“ Siis ütles Peetrus täis Püha Waimu nende wasta : „Jeesuse Kristuse nimel, keda teie olete

Apollite
ülekuula-
mine ja
uus tartu-
ta tunnis-
tus.

Apollite
imetegu.

Apollite
tunnistus
ja jutlus.

risti lõõnud, kelle aga Jumal suruist on üles äratanud. See Jeesus on see kiwi, kes teist kaja ehitajatest on ära põlatud, ja nurgakiviiks saanud. Ja ühegi muu sees ei ole õnnistust; sest ühtegi muud nime ei ole taewa all inimestele antud, kelle läbi meie peame õndsaks saama." Kui nemad Peetruse ja Johannesi julgust nägivad ja teada saavad, et nemad õppimata mehed olivad, panivad nemad seda imeks. Ja nemad käskisid neid, et nemad paiguti ei räägiks ja õpetaks Jeesuse nimel. Aga Petrus ja Johannes kostisid: "Kas on õige Jumala eest teid enam kuulda, kui Jumalat, mõistke ise. Sest meie ei või seda mitte rääkimata jätta, mis meie oleme näinud ja kuulnud." Aga nemad ahwardasivad neid ja lasksivad neid lahti, ja ei julgenud mitte rahwa pärast neid nuhelda. Aga nemad tulivad omaste juure, ja kiitsivad ja tänasivad Jumalat.

Apostlid
pannaste
wangi.

4. Aga palju imetähti ja tegusid sündisivad rahwa seas apostlite käte läbi. Haigeid kanti mööda uulitsaid woodite ja raamide pääl apostlite juure. Ja need kõik saivad terveks. Aga ülempreester sai wiha täis, heitis Saduseeride seltsiga kokku, ja nad panivad apostlid wangitorni.

Jssand
päästab
neid ja ära-
tab uuele
tunnistusele.

5. Aga Jssanda ingel tegi õssi wangitorni uksed lahti, ja wiis neid välja. Ja nemad läksivad loiduajal püha kotta ja õpetasivad. Säält tõi püha-koja päälis nad ära ja pani nad suure kohtu ette. Ja ülempreester ütles apostlite wasta: "Eks meie ei ole teid kõwasti käskinud, et teie ei pea mitte õpetama sel nimel?" Aga Petrus ja teised apostlid ütlesivad: "Jumala sõna peab enam kuuldama, kui inimeste sõna!" Aga nemad pekksivad apostlid, keelasivad neid Jeesuse nimel rääkimast, ja lasksivad nad siis lahti. Ja nemad läksivad rõõmuga suurest kohtust ära, et neid oli wäärt arwatud Jeesuse nime pärast teutust kannatama.

Tõeste, tõesti mina ütlen teile: Mis teie tiial Isalt palute minu nimel, seda annab tema teile. Joh. 16, 23. Õndsad need, keda taga kiusatakse õiguse pärast, sest nende pärast on taewariik. Matt. 5, 10. Jehoowa ingel lööb leeri üles nende ümber, kes teda kardawad ja päästab neid lahti. Taaw. I. 34, 8.

Katel.: 3. lask. 2. lasku seletus. 4. lask. 1. õpetus: "Õdige häda ja turja eest hoiab." 3. palwe.

Laul nr. 271 (410), 3. Wiisil: Ma tahan jätta maha, 245.

Ja selle usu põhi On Kristus ja ta arm, Si ma siis karta tohi, Si eksita mind hirm. Ma ise küll, mu elu, Si kõlba kuhugi, Mis Kristus annab mulle, See matjab alati.

§ 55. Tehwanus. 34 a. p. Nr. 1. (§ 59.)

Ap. t. 6, 1—8, 2.

Õpetuse
ameti tõrwa
ajutatafse
hoolelandja
amet.

1. Aga neil päiwil, kui jüngrid palju sai, panivad nemad seitse meest, kellel hää tunnistus, Püha Waimu ja tarkust oli, hoolelandmise ameti pääle, kes waeste eest hoolt kannastiwad. Nende hulgas oliwad

Tehwanus, Wilippus ja wiis tõist.

Hoolelandja
Tehwanus
langeb
waenlaste
wiha alla.

2. Aga Tehwanus, täis usku ja wäge, tegi ime-tegusid ja suuri imetähti rahwa seas. Siis tõustiwad mõned üles ja waidlesiwad temaga; aga nad ei wõinud mitte tema tarkuse ja waimu wasta seista. Siis kihutastiwad nemad rahwast, kiskustiwad teda suure kohtu ette, seadsiwad sinna wale tunnistusemehi, ja ütlesiwad: „See inimene räägis teutamise sõnu püha koja ja käsutõpetuse wasta.“ Siis küsis ülempreester: „Dns see lugu siis nõnda?“

Tema
taitse-tõne.

3. Tehwanus ütles: „Mehed, wennad, wanemad, kuulge!“ Ja ta hakkas neile seletama, kuis Jumal ime wiisil oma rahwast saatnud, aga kuis see ikka talle wasta hakanud, ja ütles: „Teie kangekaelsed, teie panete ikka Püha Waimu wasta, kui teie wanemad, nõnda teiegi! Keda prohwetite seast ei ole teie wanemad taga kiusanud, ja tapnud neid, kes ette kuulustasiwad selle Dige tulemist, kelle äraandjais ja tapjais teie nüüd olete saanud?“ Aga kui nad seda kuulsiwad, lõikas see nende südamest läbi, ja nemad kiristasiwad hambaid tema pääle.

Tema kan-
natamine
on palwe,
tema sure-
mine rõdit.

4. Aga Tehwanus, täis Püha Waimu, waatas taewa poole, ja ütles: „Ennäe, ma näen taewa lahti olewat, ja inimese Poja Jumala paremal pool seiswat!“ Siis kihendastiwad nemad suure häälega, pidastiwad omad kõrwad kinni, kargastiwad kõik ühel meelel tema pääle, lükkastiwad teda linnast wälja ja wiskastiwad teda kiwidega. Ja tunnistusmehed panivad omad riided maha ühe nooremehe jalgade ette, keda hüüti Sauluseks. Aga Tehwanus palus: „Issand Jeesus, wõta minu waim wasta!“ Siis sattus ta maha, ja hüüdis suure häälega: „Issand, ära arwa seda pattu neile mitte süüks!“ Ja kui ta seda jai ütelnud, uinus ta magama. Aga Saulusel oli hää meel tema surmast.

Ole ustaw surmani, siis tahan ma sulle elukrooni anda. Joh. ilm. 2, 10.

Katel.: 5. lüst. 7. palwe.

Wiisil: Oh Jeesus, sinu walu. 237 b.

Kui lahtumine ligi, Muut ära lahtu ja, kui palgel surma higi, Mind wõta toeta; Kui lõhleb minu süda Siin kange risti käes, Siis lõpeta mu häda Sa oma surma wäes.

§ 56. Samaaria rahvas ja Moora maa suur isand jaawad usklikuks. (§ 60.)

Ap. t. 8.

Samaaria rahwa usklik-
tuts saamine. 1. Aga neil päiwil sündis suur tagakiusamine Jeruusalema koguduse wasta. Ja neid pillati ära Juuda ja Samaaria maale. Aga hooletandja Wilippus tuli ühte Samaaria linna, ja kuulutas neile Kristust.

Mooramaa suur isand nõuab õnnis-
tust, mis
Iisraelele
ilmunud. 2. Ja Issanda ingel ütles Wilippuse wasta: „Mine Iõuna poole seda teed, mis Jeruusalemast läheb, Raatja poole.“ Ja tema läks. Ja waata, üks Moora mees, Moora kuninga emanda Kandake suur isand, kõige tema waranduse walitseja, see oli Jeruusalemma tulnud Jumalat kummardama. See istus tagasi sõites oma tõllas ja luges. Ja Waim ütles Wilippusele: „Mine ja astu selle tõlla ligi!“ Kui Wilippus sinna ligi sai, kuulis ta teda prohwetit Jeesaja raamatut lugewat. Ja ta ütles: „Kas sa ka mõistad, mis sa loed?“ Aga tema ütles: „Kuidas ma wõin mõista, kui keegi mind ei juhata?“ Ja ta palus Wilippust üles astuda ja enese juure istuda. Kirjatükk aga, mis ta luges, oli see: „Tema on kui lammas wiidud tappa, ja otsegu tall wait oma niitja ees; nõnda ei ole tema oma juud mitte lahti teinud.“ —

Tema usub
ja teda
ristitakse. 3. Isand küsis nüüd: „Kellest ütleb prohwet seda, enesest wõi ühest teisest?“ Aga Wilippus kuulutas temale armuõpetust Jeesusest. Teed käies sawad nemad siis ühe wee juure, ja isand ütles: „Ennäe wetti! mis keelab, et mind ei ristitaks?“ Ja Wilippus ütles: „Kui sa usud kõigest jüdamest, siis wõib see sündida.“ Aga tema ütles: „Mina usun, et Jeesus Kristus on Jumala Poeg!“ Ja Wilippus ristis teda. — Aga kui nemad weest wälja tuliwad, wõttis Waim Wilippuse ära, ja isand ei näinud teda mitte enam. Aga ta läks koju oma teed rõõmuga.

Rahwas, mis käis pimeduses, on suurt walgust näinud; nende üle, kes elasiwad surma warju maal, on suur walgus paistnud. Jes. 9, 1.

Katel. : 2. palwe.

Laul nr. 187 (428), 1. Wiisil : Oh anna tuhat keelt ja mulle. 141.

Nüüd olen mina põhja leidnud, Mis minu ankrut tinnitab, Mu Jeesu haarus! Armu heitnud on see, kes ilka halastab; See põhi ilka kindlaks jääb, Kui maa ja taewas hulka läab.

§ 57. Sauluse ümberpöörmine. Umbes 35 a. p. Nr. 1. (§ 61.)

Ap. t. 9.

Saul kui
käsumäratseja
hirmsama
ekstuse
mangis.

1. Aga Saulus turtsus ähwardamise ja tap-
misega Jssanda jüngerite vastu, läks ülema preestri
juure, ja palus temalt kirju Tamaskuse linna kogu-
duse kätte, et ta neid, keda ta usutee pääl leiaks ole-
wat, mõiks kinni siduda ja Jeruusalemma wiia.

Jssand ise
oma armuga
tuleb teda
walgustama
ja päästma.

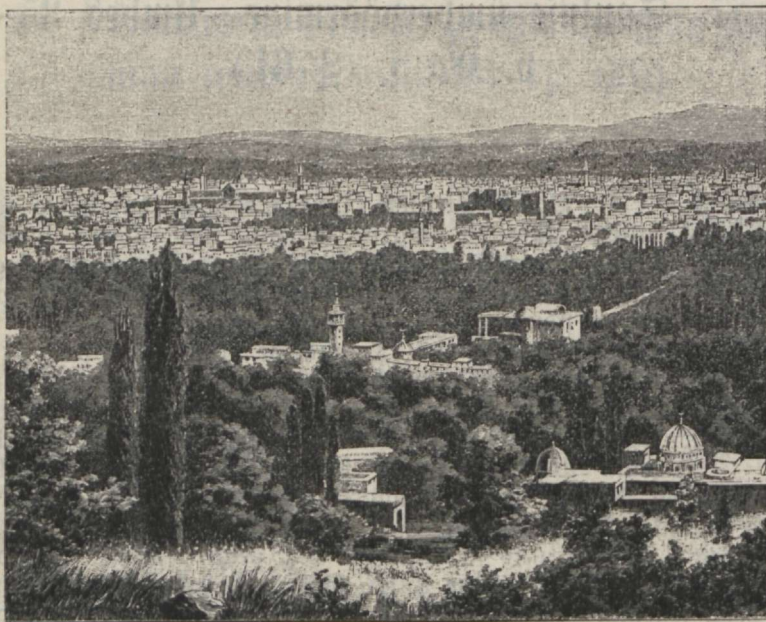
2. Aga kui ta Tamaskuse ligi sai, paistis
äki selte tema ümber walgus taewast. Tema
langes maa pääle maha, ja kuulis hääle, mis temale
ütles: „Saul, Saul, miks sa mind taga kiusad?“ Aga
tema ütles: „Jssand, kes sa oled?“ Jssand ütles:
„Mina olen Jeesus, keda sa taga kiusad; see tuleb sulle raskest
astla vastu takka üles lüüa.“ — Saulus ütles wärisjedes ja eh-
matades: „Jssand, mis sa tahad, et ma pean tegema?“ Jssand
kostis: „Tõuse üles ja mine linna, jää peab sulle õeldama, mis
sa pead tegema.“ Saulus tõusis maast üles, ja ei näinud kedagi;
aga nemad talutasiwad teda käsipidi Tamaskuse linna. Ja tema
ei näinud kolm päewa, ja ei sõõnud ega joonud.

Jssanda
käjul mõtab
Ananias
tega kogubu-
sesse wasta

3. Aga Tamaskuses oli üks jünger, nimega An-
nias. Jssand ütles tema wasta: „Mine, kuula
Juuda kofas mehe järele, nimega Saulus, sest waata,
tema palub Jumalat!“ Ananias wastas: „Jss-
sand, ma olen kuulnud, kui palju kurja tema sinu
pühadele Jeruusalemas teinud; ja temal on siin luba kõiki siduda,
kes sinu nime appi hüüawad.“ Aga Jssand ütles: „Mine, tema
on mulle üks ära walitsetud tööriist, et ta minu nime paga-
nate ja kuningate ja Jssraeli laste ette peab
kandma. Ja ma tahan talle näidata, kui palju tema minu
nime pärast peab kannatama.“ Siis läks Ananias sinna kotta,
pani käe tema pääle, ja ütles: „Saul, wend, Jssand Jeesus, on
mind läkitanud, et sa jälle pead nägema ja Püha Waimu saama!“
Ja sedamaid pudenesiwad tema filmade päält otsegu soomuksed
maha. Tema nägi jälle, tõusis üles, ja teda ristiti. Siis wõttis
tema leiba ja kofus jälle.

Saulus on
Pauluseks
saanud ja
algab oma
suuri armu-
tuulutaja
ametit.

4. Ja Saulus oli mõned päewad jüngerite juures
Tamaskuses, ja warstikuulutas tema koguduse-
kodades Kristust, et ta Jumala Poeg on. Aga
Juuda rahwas pidasiwad nõuu, teda ära tappa. Ja
nemad mahstiwad päewa ja õö wärawais, et teda
finni wõtta. Aga jüngerid lastiwad teda õõpi üle müüri
korniga maha. Siis tuli Saulus Jeruusalemma, jäi apostlite
juure, ja kuulutas julgeste armuõpetust Jssanda Jeesuse nimel.

Damaskus.

Alga Jumala armust olen mina, kes mina olen, ja tema arm minu vastu ei ole mitte tühine olnud. 1. Kor. 15, 10.

Katel. : 3. õpetus. : „Mina usun, et Püha Waim mind ewangeliumi läbi on kutsunud, oma annetega walgustanud.“

Laul nr. 430, 7 (352, 6). Wiisil: Nüüd ristirahwas laulage. 208.

Sa, armas Jsfand, mureitse, Et tundwad sõgedadki, Et on su ite tejuke, Ja magus patustele, Kes tundwad oma patu süüd Ja nõudwad sinu armu nüüd Su Poja surma pärast.

§ 58. Wäepäälif Korneelius. (§ 62.)

Ap. t. 10.

Bagana
Korneeliuse
igatsmine
ja palwe
peab täide
minema.

1. Reiferea linnas oli üks Rooma wäepäälif, Korneelius nimi. See oli waga ja kartis Jumalat kõige oma perega, jagas rahwale palju andid, ja palus alati Jumalat. See nägi nägemises Jumala ingli enese juure tulewat, ja ütlewat: „Korneelius! Sinu palwed ja annid on üles Jumala ette tõusnud. Siis läkita nüüd mehi Joppe linna ja lasse Siimonat Peetrust kutsuda. See peab sulle ütleva, mis ja pead tegema. Ja Korneelius tegi nõnda.

Beetruse
nägemine
— eht:
wahet Juu-
da ja paga-
na mehe
wahel et
ole enam.

2. Aga tõisel päeval, kui nemad tee pääl olivad, läks Beetrus üles katukse pääle paluma. Ja kui temale nälg kätte tuli, nägi tema taewa lahti olewat, ja ühe astja, enese juure maha tulewat. Sääl sees oli kõik sugusid neljajalgstid maaelajaid, metjalisi, roomajaid ja lindusid. Ja hääl ütles temale: „Tõuse üles, Beetrus, tapa ja söö!“ Aga Beetrus ütles: „Ei mitte, Issand, sest ma pole veel elades seda söönud, mis keelatud ehk roojane.“ Aga hääl ütles jälle: „Mis Jumal puhastanud, seda ära arma ja mitte roojase olewat.“ See sündis kolm korda, ja astja wõeti jälle üles taewa. — Kui Beetrus alles järele mõtles, mis see nägemine küll pidi olema, seisiwad mehed, keda Korneelius oli läkitanud, wärawa taga, ja küsisiwad, kas Siimon Beetrus sääl pidi olema. Ja Waim ütles temale: „Mine nendega, ja ära mõtle mitte kaskipidi, mina olen neid läkitanud!“

Beetruse
juttus Kor-
neeliuse tojas
ja esimene
paganliku
peretonna
ristimine,

3. Siis läks Beetrus nendega Reijaree linna, ja kui ta Korneeliuse kotta jõudis, heitis see tema jalgade ette maha ja kummardas. Aga Beetrus tõstis teda üles ja ütles: „Tõuse üles, mina olen ise ka inimesel!“ Siis rääkis Korneelius temale, mispärast ta teda oli kutsunud. Aga Beetrus tegi oma suu lahti ja ütles: „Nüüd mõistan mina tõesti, et Jumalei pea lugu, mis sugusest soost inimene on, waid kõigerahwa seas on see, kes teda kardab ja õigust teeb, armas tema meelest.“ Ja tema kuulutas siis neile kõikidele armuõpetust Jeesusest Kristusest, kes ristilöödud ja üles tõusnud. Aga kui Beetrus alles rääkis, langes Püha Waim kõikide pääle, kes seda sõna kuulsiwad. Ja usklikud, kes Beetrusegu tulnud, ehmata siwad ära, et ka paganate pääle Püha Waimu and sai walatud. Siis ütles Beetrus: „Kas keegi wõib wett teelda, et neid ei peaks ristitama, kes Püha Waimu on saanud, nõnda kui meiegi?“ Ja tema käskis neid ristida Issanda nimel.

Ep ole Juuda meest, ega Kreeka meest, ep ole sulast ega waba, ep ole meest ega naist, sest teie olete üks Kristuse Jeesuse sees. Kal. 3, 28.

Katel. : 2. palwe. 3. õpetus.

Wihil: Nüüd ristirahwas laulage. 208 ehk 202.

Oh Jeesus, kes sa paganaid Nii wõtsid walgustada, Su sõna jõuab sedamaid ka meid veel liigutada, Et sinu riik saaks kosuda, Kõik rahwas üle ilma maa Su omakstels wõiks saada.

II. Ewangeliumi sõnum tungib üle Juuda maa piiride. Paulus, paganate apostel.

§ 59. Antiokia fogodus. Jakobuse surm. Peetrus pääseb wangitornist. (§ 63.)

Ap. t. 11, 19—12, 24.

1. Aga need, kes olivad laiali pillatud wiletsuse läbi, mis Tehwanuse pärast sündis, käiswad maa läbi Antiokia linnast saadid. Ja nad kuulutasiwad armuõpetust Juuda rahwale. Aga mõningad nende hulgast kuulutasiwad ka Kreeka pagana rahwale Issandat Jeesust. Ja Issanda käsi oli nendega, ja suur hull uskus ja pööris Issanda poole. Barnabas ja Saulus jäiwad terve aasta sinna, ja õpetasiwad palju rahwast. Ja Antiokias hüüti jüngerid kõige esiti ristitiinimesteks.

2. Sel ajal pistis Herodeses Agrippa Jeruusalemas oma kae jüngerite külge. Tema tappis mõõgaga Jakobuse, Johannese wenna ära. Kui ta nägi, et see Juuda rahwa meele pärast oli, laskis tema ka Peetruse wangitorni heita ja tahtis pärast paasapüha teda rahwa ette tuua. Aga fogodus tegi lõpmata palwet tema eest. Ja kui Herodeses teda tahtis wälja tuua, magas Peetrus sel ööl kahe sõjamehe wahel, kaheš raud-ahelas finni, ja hoidjad olivad ukse ees. Ja waata, Issanda ingel lõi Peetruse külge, ja ütles: „Tõuse usinasti üles!“ Ja tema ahelad langesiwad tema kätte päält maha. Ja ingel ütles temale: „Pane wöö wööle ja kingad jalga, ja käi minu järel!“ Ja ta tuli wälja, ja käis tema järel. Ja ta ei teadnud mitte, et see pidi tõsi olema.

3. Esimesest ja teisest wahist läksiwad nad läbi ja saiwad raudwärawa juure; see läks iseenesest neile lahti. Nemad käiswad uulitsat mööda edasi, ja ingel lahkus temast ära. Kui Peetrus jälle aru saama hakkas, ütles tema: „Nüüd tean mina tõesti, et Issand oma ingli on laskitanud, ja mind Herodesese kätte ära päästnud.“ Siis jõudis tema Maria, Markusse ema maja juure, kuhu mitu olivad kokku tulnud, ja palusiwad. Kui Peetrus jalgwärawa pääle koputas, tuli tüdruk wälja kuulama. Kui ta Peetruse hääle ära tundis, ei teinud ta wärawat lahti rõõmu pärast, waid jooksis sisse ja kuulutas, et Peetrus wärawa taga seisab. Aga nemad ütlesiwad temale: „Sa jampšid!“ Aga Peetrus koputas edasi. Siis tegiwad nad wärawa lahti ja ehma-

Antiokia —
esimene to-
gubus paga-
nate lastel.

Herodeses
tipub Issan-
da saadikute
tallale, aga
tema tuu-
leb omaksite
palwet.

Peetrus,
kes inewit-
si päästre-
tud, lahkus
Jeruusale-
mast.

tafivad ära teda nähes. Müüd rääkis Peetrus neile, kuidas Jssand teda oli wangitornist wälja saatnud. — Aga kui Heroodes teda tõisjel päewal otfis ja ei leidnud, lastis ta hoidjate pääle kohut mõista.

4. Ja Heroodes pani ühel päewal kuninglikud riided selga, istus auujärje pääle ja kõneles rahwa wastä. Ja rahwas kisendas: „See on Jumala ja ei mitte inimese hääl!“ Aga sedamaid löi teda Jssanda ingel, et ta mitte Jumalale auu ei annud; ja teda söödi usfideft ära, ja ta heitis hinge. Aga Jumala sõna kaswas ja wõsus.

Jehoowa ingel lööb leeri üles nende ümber, kes teda kardawad, ja päästab neid lahti Laaw. I. 34, 8.

Katel. : 1. õp. : „Kõige häda ja kurja eesti hoiab.“ Rästude lõpp.

Paul nr. 453 (481) Wiifil: Jeesus tule minule. 59.

Jssand, teda taewas sääl Riidab ingli laulu hääl, Ole maa pääl armuga Oma rahwa kaitseja.

Käsi inglid tulla ta Meile appi armuga, Et neid ära keelaksid, Kes meid muidu neelaksid.

§ 60. Pauluse esimene ja tõine missiooni- teekond. Liidia, Wilippi linna wangihoidja. (§ 64 ja 65.)

Ap. t. 13—18.

Paulus pa-
ganate
apostel.

1. Antiohchia kogudus saatis Barnaba ja Sauluse, kes ennast pääle oma ümberpöörmise Pauluseks nimetas, wälja Jumala sõna kuulutama. Üksi Jumala arm on Sauluse päästnud, sellepärast kuulutab Paulus igal pool kõige suurema rõõmuga: Meie saame armust õigeks usu läbi (Room. 5, 1. Gewes. 2, 8. Kal. 3, 24). Ta pööras ennast ikka selle sõnumega kõige päält Juudlaste poole. Aga et Juudlased igal pool wasta paniwad, pööras ta ennast siis paganate poole. Nii on Paulus otse paganate apostlikks saanud ja Antiohchiast kolm suurt missiooni-reisi ette wõtnud.

2. Esimene missiooni-reis a. 45 p. Ar. j. Siin käis Paulus Barnaba seltsis Küpruse saare ja suure osa Wäikse Aasia maast läbi. Tõise reisi pääl (a. 51—54) jõudis Paulus Troa linna mere ääres wasta Euroopa maad.

Wilippi
linna wan-
gihoidja.

3. Sääl nägi ta unes nägemist: Üks Makedoonia-maa mees seifis, palus teda ja ütles: „Tule alla ja aita meid!“ Eiis tuliwad Paulus ja ta seltsi-

lifed Siilas ja Luukas Euroopa maale ja jäiwad Wi-
lippi linna, mis Makedoonia maa päälinn on.

Säääl läkfiwad nemad hingamise-päewal linnast wälja jõe
ääre, kus nende wiis oli Jumalat paluda, ja rääkfiwad naestele,
kes sinna kokku tuliwad Aga üks jumalakartlik naene, Liidia
nimi, üks purpuri-müüja, kuulis päält. Ja Jssand tegi
tema südame lahti, et ta seda tähele pani, mis Paulus ütles.
Ja tema ja ta pere ristiti.

4. Aga säääl oli üks tüdruk, kel lausuja waim oli.
See saatis oma isandatele palju kasu lausumisega.
Wangihoidja. Paulus aga ajas temast lausuja waimu wälja. Aga
kui isandad nägiwad, et nende kasu lootus lõpnud oli,
kihutasiwad nemad rahwa apostlite wasta üles. Ja nemad weda-
siwad Paulust ja Siilast ülemate ette. Need käskfiwad nende rii-
ded seljast maha kiskuda, neid wisttega peksta, wangitorni heita,
ja nende jalad paku panna.

Rest ööse palusiwad Paulus ja Siilas, ja kiitfiwad lauldes
Jumalat. Siis sündis äkistelt suur maawärisemine, et wangihoone
alused wabisesiwad; ühesed läkfiwad lahti, ja kõikide köiditud pääsi-
wad wallale. Aga kui wangihoidja uuest ärkas, ja nägi
wangitorni ukshed lahti olewat, tõmbas tema mõõga wälja, ja
tahtis ennast surmata; sest ta mõtles, et ta wangid oliwad ära
pögenenud. Aga Paulus hüüdis: „Ära tee iseenelele kurja, sest
meie ol me kõik siin!“ Aga tema küsis tuld, kargas sisse, wärises,
heitis Pauluse ja Siila ette maha, ja ütles: „Jsandad, mis pean
mina tegema, et ma õndsaks saan?“ Aga nemad ütlesiwad:
„Usu Jssanda Jeesuse sisse, siis saad sina ja
sinu pere õndsaks!“ Ja tema wõttis neid sel öö tunnil
enese juure, pesti nende haawu; ja teda ristiti sedamaid ja kõik
tema pere. Ja tema pani rooga lauale ja oli wäga rõõmus, et
ta kõige oma perega oli usklikuks saanud. — Aga kui walge kätte
sai, siis läkitaifiwad päälitüd ja palusiwad neid, et nad linnast
pidiwad ära minema.

**Ja Jumal tahab, et kõik inimesed peawad õndsaks
saama, ja tõe tundmisele tulema.** 1. Timot. 2, 4.

Katol.: 3. õpetus: „õige ja ainu usu sees hoiab.“

Wiisil: Jeesus, tule minule. 59.

Täht on tõusnud Jaakobist, Walgus särab Siionist Pimeduse orusse
Rõige ilma rahwale.

§ 61. Pauluse kolmas missoni-teenkond, wan- gipõlw ja wiimne tegewus. (§ 66—68.)

Ap. t. 19—28.

Kolmas
missioni-
teenkond.

1. Kui Paulus mõne aja Antiohlias oli wiibinud,
läks ta kolmandat puhku teele armuõpetust kuulu-

tama Luukase, Timoteuse ja Tiituse seltsis (a. 54—58). Ja tema tuli Gewesuse linna. Sinna jäi tema kaks aastat ja kolm kuud. Ja Jumal tegi wägewaid imetegusid Pauluse kae läbi, ja Issanda sõna kaswas wägewasti.

Aga üks kullasepp, Temeetrius nimi, tegi Tiaana templi kujukid hõbedast, ja saatis seega enesele palju kasu. Aga kui ta nägi, et ebajumala kujukid enam ei ostetud, kihutas ta rahwa Pauluse wasta üles ja Paulus pidi Gewesusest lahkuma. Tema tuli nüüd Korintuse linna, kust ta Jeruusalemma tahtis minna, et sinna koguduse armuandeid wiia. Tee pääl peatas ta Mileetuse linnas. Sinna oli tema ka Gewesuse koguduse wanemad kutsunud, et neid wiimast korda kinnitada. Silma-weega jätab tema neid Jumalaga, sest ta teab, et teda ahelad ja ahastus ootawad.

2. Nii see ka tuli. Jeruusalemas ärkas uuesti Wangipölv. Pauluse wasta Juudalaste wiha, kes teda ära tahtsiwad tappa. Sellest pääsis ta üksi seeläbi, et Rooma päälil teda wangi wõttis. Wangina wiibis nüüd apostel kaks aastat (a. 59—61) Reijere a linnas, maawalitseja Weeliks'i all. Ka maawalitseja Westus ei lastnud teda lahti. Aga Paulus oli täis Rooma kodanil ja ta nõudis sellepärast keisri kohut: tehtagu tema üle otsus Rooma keisri ees!

3. Seda nõudmist pidi täidetama; ja nõnda algas piiff meretee, kus laewa rahwas Melite eht Malta saare juures merehädasse sai. Ja otse siin häda ajal wõis Paulus argu kinnitada ja nõtru toetada, Jumala sõna kuulutades ja ta armu abi wälja jagades.

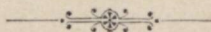
Kolme kuu pärast läksiwad nad tõise laewaga minema ja saiwad Rooma linna. Säääl tuliwad wennad neile wasta, ja kui Paulus neid nägi, tänas tema Jumalat ja sai julgust. Ja Paulusele anti luba isepäinis jääda ühe sõjamehega, kes teda hoidis. Aga Paulus jäi kaks terwet aastat oma palgatud hoonesse, wõttis wasta kõik, kes tema juure tuliwad, kuulutas Jumala riiki, ja õpetas Issandast Geesusest Kristusest kõige julgusega ilma keelmata.

Ole ustaw surmani, siis tahan ma sulle elukrooni anda. Joh. ilm. 2, 10. Mina olen hääd wõitlemist wõidelnud, ma olen oma eluforra lõpetanud; ma olen usku finni pidanud. Mis mund weel, diguse kroon on mulle tallele pandud, mis mulle Issand, õige kohtumõistja, tulemise päewal tahab anda, aga mitte üffi-päinis mulle, waid ka kõikidele, kes tema tulemist armastawad. 1. Tim. 4, 7. 8.

Katel.: 2. palwe.

II. Ir. nr. 619. Wiisil: Minu süda rõdumustele. 288.

Kui Jehooma Etionisse Saadab rahwa tagasi Pääle pita ohlamise, Rõõm siis wõidab koguni. Küll siis suu meil naeratab, Sings siis üpris rõdumustab, Seda tänab üksi süda, Kes on pöörnud meie häda.

U i s a.

I. Püha maa.

Nii nimetame seda maad, kus meie õnnistuse lugu on sündinud. Kanaanimaa on ta nimi Hammi poja Kanaani järel, kelle järeltulijad selle maa esimesed asunikud olivad. Tõutatud maaks nimetame teda, et Jumal selle maa Abrahami soole oli tõutanud. Palästiina nime sai see maa Wilisti rahwa järel, kes selle maafese lääne sõrwal elas.

Palästiina maa on tõistest maadest lahutatud, nagu ei keegi muu: läänes kohaw meri, põhjas kõrged mäed, ja idas ja lõunas põlewad kõrbed. Ta on nõnda kui saar tõiste maade keskel — neist nagu wägewate wallide läbi lahutatud — ja seisab siiski wana tuttawa maailma, Aasia, Aafrika ja Euroopa keskkohal. Otsesellepärast on Jumal selle maa, ehk ta küll üks vähematest maailma maadest, umbes 500 ruutpenikoormat suur, — umbes nii suur kui Kuramaa meie kodumaal — seks wälja walitsenud, et selle maa warjatud ja õnnistatud pinnal õnnistust walmitada kõige ilma rahwastele. Sest vähesest ruumist hoolimata oli püha maa siiski wäga rahwarikas: kuninga Saarweti ajal asusiwad siin 5 miljoni, ja meie Issanda Jeesuse ajal weel 2 miljoni inimest.

Palästiinamaa põhja piiril on Liibanoni ehk walge mägi, kelle tipult lumi aasta otsa ei lau. Sääal kaswasiwad kuulsad seedrid, keda Saalomon oma templi ehituseks tarwitas. Selle kõrwal on Antiliibanon Hermoni mäega, kelle lõuna rajal Jordani jõe hallikad on.

Jordani jõgi jautab terve Palästiinamaa kahets jauts: Lääne- ja Idajordanimaaks, ja jookseb läbi Meeromijärwe Keneetsareti järwe ehk Kalilea meresse. See järw on kalarikas ja ka tema ümbrus silmanähtawa õnnistuse ase. Siin õitsis elu maal, elu linnades, nagu: Kapernaum, Petsaida, Mahdala ja Tibeerias. Läbi õitswate luhdade, kus Jeeriko linn oma palmipuudega lääne poole jääb, jõuab Jordan Soola- ehk Surnumerde.

Surnumeri on seda, mis ta nimi ütleb. surma ja wande ase, soolane umbjärw suures sügawuses, mille ümber kaljud, mis lõunapäikese kiirte all leegiwad, taewa poole tõusewad. Tema soolases wete woos, tema kuumawa kihwtiõhu sees lõpeb kõik elu.

Sel ajal, kui meie Issand elas, jautati Palästiinamaa 5 maakonda: Peräamaa Jordaniist ida pool, J u u d a, S a m a r i a

ja Kalilea lääne pool. Põhja pool Pereat on Jturea ehk Melimürsti Wilippusemaa Keisarea Wilippuse linnaga.

Wiljarikkal Kalileamaal on Taabori mägi, Kapernauma, Naatfareti, Tiberia, Petsaida, Raini ja Raana linn.

Siit lõuna pool on Samaaria, Karmeli ja Kilboa mägestiku, Gebali ja Kariitsimi mäega, mille wiimaste wahel Seekem ja Siifar tutwa Jaakobi kaewuga on. Sest maakonnast woolab Riijoni jõgi läbi Jesreele wälja meresse. Maakonna päälinn kannab ka nime Samaaria.

Juuda ehk Juudamaa on tõutatud maa lõunapoolses maakond. Sääb on Juuda mägisel maal Jeruusaleem, terme tõutatud maa päälinn, kelle kõrwa vähemad linnad ja alewid: Betwage, Betaania, Emmaus, Hebron, Betlem, Jeeriko ja töised astuwad. Jeruusaleem on mitme mäe pääle ehitatud. Nende hulgast on Siioni ja Mooria mägi tuttawamad. Siioni mäel oli Taaweti kants ja Mooria mäel tempel ehk püha koda. Hommiku pool Jeruusalemma on Joosawati org, kust Riidroui oja alla Surnumere poole woolab. Üle Riidroni oru wiib tee Retsemane aeda ja säält Olimäele. Öhtu pool Jeruusalemma, Olimäe wastas, on Kolgata mägi, kus meie Önnistegija Jeesus Kristus selle önnistuse täitnud, mida Jumal oma imeteedel pühal maal ette walmistanud.

„See on Jeruusaleem,“ ütleb Jsand prohwetisuu läbi (Hesekiel 5,5), „mis ma olen paganate keskele pannud, et mitu maad tema ümber on.“ Jah, Jeruusalemm on nõnda rahwaste keskel olnud ja rahwad tema ümber, et tema kui küünal tervele ilmale pidi paistma. See on sündinud. Siionist on Jsanda walguis tõusnud kõigele ilmale.

Küll on praegu see maa, kus see küünal seisnud, pimedas warju all. Ta kannab umbuskliku Türgi rõhurat ja rauast ifet. See on püha Jumala karistus oma sõnakuulmata laste üle. Ka see maa ise, millest enne ütelda wõidi, et ta piima ja mett jookseb (4. Moos. 13, 28), on selle walitsuse all oma önnistuse kautanud. Ta on lagedaks laaneks saanud, kus nüüd enam ei asu, kui umbes pool miljoni inimesi.

Siiski saab Jumal täitma, mis ta tõutanud. Ka selle maa ja rahwa pääle, kelle läbi tema oma juuremat armu on ilmutanud, saab ta uuesti halastama. Kui paganate aru täis saanud, peab ka Jsrael. kes praegu isedraliku ihaga oma wanemate maa poole waatab, öndsaks saama. Room. 11, 25. 26. Siis saab olema üks kari ja üks karjane. Joh. 10, 16. Ja selle Jsanda järje ees, kes risti löödud ja ülendatud, saame kõik tunnistama:

Oh sedita Jumala rikkuse ja tarkuse ja tundmise sügawust! Kuis äraarwamata on tema kohtumõistmised, ja ära mõistmata tema wiisid! Room. 11, 33.

II. Piibli raamatud.

Piiblitlugu jutustab lühidelt meie õnnistuse lugu piibli raamatu järele. Piibel ise tähendab raamat, raamatute raamat. See raamat on püha kiri; ta on püha, see on: ära lahutatud — kõigest patust ja efsitusest, ja kirja pandud Püha Waimu juhatusel — wana ja uue seaduse ajal. Oma fisu poolest on piibli raamatud: 1) ajaloolised, 2) õpetuse raamatud ja 3) prohwetid raamatud.

A. Wana seaduse raamatud on:

1. 17 sündinud lugude ehk ajaloo raamatut: 5 Moosese raamatut, Joosua raamat, Kohtumõistjate raamat, Ruti raamat, 2 Saamueli raamatut, 2 Kuningate raamatut, 2 Nja raamatut, Esra raamat, Nehemia raamat ja Esri raamat.
2. 5 õpetuse raamatut: Hiobi raamat, Taaweti lauluraamat, Saalomoni õpetuse sõnad, Saalomoni Roguja raamat, Saalomoni Ülem laul.
3. 16 prohwetid raamatut: a) 4 juuremat prohwetit: Jesajas, Jeremias oma nutulauluga, Hesekiel, Taaniel. b) 12 wähemat prohwetit: Hosea, Joel, Namos, Obadja, Joonas, Miika, Nahum, Habakuf, Sewanja, Haggai, Sakaria ja Malakia.

B. Uue seaduse raamatud on:

1. 5 ajaloo raamatut: Matteuse, Markuse, Luuka ja Johanneese ewangelium ja Apostlite tegude raamat.
2. 21 õpetuse raamatut: a) Pauluse 13 epistlit ehk kirja, mis tema kirjutatud: 1 Rooma rahwale, 2 Korintuse, 1 Kalatia, 1 Gewesuse, 1 Wilippi, 1 Kolosuse, 2 Tessaloonika rahwaie, 2 Timoteusele, 1 Tiitusele ja 1 Wileemonile; b) 2 Peetruse, 3 Johanneese raamatut, Hebrea rahwa raamat, Jakobuse ja Juuda raamat
3. 1 prohwetid raamat: Johanneese ilmutamise raamat.

Pääle selle on weel wana seaduse aja lõpul Apokriwa raamatud kirjutatud, mis mitte püha kirja wääriliseks ei tule armata, muidu aga kasulikud on lugeda.

Wana seaduse raamatud on Hebrea keeli, uue seaduse raamatud Kreeka keeli kirjutatud. Uue seaduse raamatud pani Gesti keelde ümber — Tartu murdesse Puhja

õpetaja Adriaan Virginius (†1706), mis 1686 ilmusivad, Tallinna murdesse Karula õpetaja Johann Hornung (†1715), mis tema surma aastal, a. 1715, esimest korda trükiti. Wana seaduse raamatud pani Gesti keelde ümber ja andis terwe piibli a. 1739 wälja Jüri koguduse õpetaja Anton Thor Selle (†1743).

Kõik püha firi saadab kasu õpetuseks, noomimiseks, parandamiseks, juhatamiseks, mis õiguses on: et Jumala inimene wõiks täiesti sõlbuline ja kõige hää tööle walmistatud olla. 2. Tim. 3, 16. 17.

III. Meie ristiusu õpetuse wiis päätükki.

Esimene päätükk

Jumala kümme käsku.

Esimene käsk.

Mina olen Issand, sinu Jumal. Sul ei pea mitte tõisi jumalaid olema minu kõrwas.

Mis see on?

Meie peame Jumalat üle kõigi asjade kartma, armastama ja tema pääle lootma.

Teine käsk.

Sina ei pea Issanda oma Jumala nime mitte ilma asjata suhu wõtma: sest Issand ei jäta seda nuhtlemata, kes tema nime kurjasti pruugib.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie tema nime juures mitte ei nea, ei wannu, ei lausu, ei waleta ega peta; waid et meie seda kõige häda sees appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

Kolmas käsk.

Sina pead pühapäewa pühitsema.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jumala sõna ei põlga; waid et meie seda pühaks peame, hääl meelel kuuleme ja õpime.

Neljäs käsk.

Sina pead oma isa ja oma ema auustama, et sinu käsi hästi käib ja sina kaua elad maa pääl.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma wanemaid ja isandaid ei põlga ega wihasta; waid et meie neid auu sees peame, neid teenime, nende sõna kuuleme, neid armsaks ja kalliks peame.

W i e s k ä s t .

Sina ei pea mitte tapma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese ihule ühtegi kahju ega kurja ei tee; waid et meie teda aitame ja temale hääd teeme kõiges ihu hädas.

R u u e s k ä s t .

Sina ei pea mitte abielu rikkuma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma armastama, et meie kasiinasti ja puhtasti elame kõnedes ja tegudes; ja et igauks peab oma abikaasat armastama ja auustama.

S e i t s m e s k ä s t .

Sina ei pea mitte warastama.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese raha ehk wara ei mõta, ei kawala kauba ega petise tööga eneste poole ei kisu; waid et meie tema wara ja päätoidust aitame kaswatada ja hoida.

R a h e l l a s k ä s t .

Sina ei pea mitte ülekohut tunnistama oma ligimese wastu.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese pääle mitte kawalasti ei waleta, teda mitte ära ei anna, teelt ei peksa ega kurje kõnesid tema pääle ei tõsta; waid et meie tema eest kostame, kõik hääd temast kõneleme, ja kõik asjad hääks kääname.

Ü h e l l a s k ä s t .

Sina ei pea mitte himustama oma ligimese koda.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese pärandust ehk koda kawaluslega ei püüa ega õiguse nimel eneste poole ei kisu; waid et meie teda aitame, et tema seda eneset mõiks pidada.

K ü m n e s k ä s t .

Sina ei pea mitte himustama oma ligimese naist, sulast, ümmardajat, weisid ega muud, mis tema päralt on.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese naist, peret ega weisid ära ei awatele ega wägisi ei wõta; waid et meie neid manitseme, et nemad paigale jääwad ja teewad, mis nende kohus on.

Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neistsinast lastudest ?

Tema ütleb nõnda: Mina Issand, sinu Jumal, olen püha wihaga Jumal, kes wanemate patu nuhtleb laste kätte kolmandast ja neljandast põlwest saadik, nende kätte, kes mind wihtawad; aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina hääd tuhandest põlwest saadik.

Mis see on ?

Jumal ähwardab nuhelda kõiki, kes neistsinast lastudest üle astuwad; seepärast peame meie tema wiha kartma ja ei mitte nendefinaste lastude vastu tegema; aga tema tõutab armu ja kõik hääd kõigile, kes need käsud peawad; seepärast peame meie teda ka armastama, tema pääle lootma ja hää meelega tema käsku mööda tegema.

Õine päätükk.

Püha ristiusk.

Esimene õpetus.

Loomisest.

Mina usun Jumala Issa, Kõigewägewama, taewa ja maa Looja sisse.

Mis see on ?

Mina usun, et Jumal mind ja kõik loomad on loonud, mulle ihu ja hinge, silmad, kõrwad ja kõik liikmed, mõistuse ja kõik meeled on annud, ja weel hoiab; pääle selle riided ja kingad, söömise ja joomise, koja ja maja, naese ja lapse, põllu, weised ja kõik wara, kõik ihu ja elu tarwitust rohkesti ja igapäew annab; ja kõige häda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja seda kõik teeb tema

isalikust jumalikust armust ja heldusest, ja ei mitte seepärast, et mina seda väärt ehk teeninud olen. Selle eest on minu kohus teda kiita, teenida ja tema sõna kuulda. See on tõesti tõsi.

Tõine õpetus.

Lunastamisest.

Mina usun Jeesuse Kristuse, Jumala ainusündinud Poja, meie Issanda sisse, kes on saadud Pühast Vaimust, ilmale toodud neitsist Mariast, kannatanud Pontsiuse Pilatuse all, risti löödud, surunud ja maha maetud, alla läinud põrguhauda, kolmandal päeval jälle üles tõusnud surnuist, üles läinud taeva, istub Jumala, oma kõigewägewama Isa paremal käel, jäält tema tuleb kohut mõistma elawate ja surnute pääle.

Mis see on ?

Mina usun, et Jeesus Kristus, tõsine Jumal, omast Isast igawesti sündinud, ja ka tõsine inimene, neitsist Mariast ilmale toodud, minu Issand on, kes mind, ärakadunud ja hullamõistetud inimest, on päästnud ja lunastanud kõigest patust, surmast ja kuradi wäest, ei mitte kulla ega hõbedaga, waid oma püha kalli werega ja oma ilma süüta kannatamise ja surmaga; et mina tema oma pidin olema, tema riigis tema all elama ja teda teenima igaweses õiguses, wagaduses ja õndsuses, nõnda kui tema on üles tõusnud surnuist, elab ja walitseb igawesti. See on tõesti tõsi.

Kolmas õpetus.

Pühitsemisest.

Mina usun Püha Waimu sisse, üht püha ristitogudust, pühade osasaamist, pattude andeksandmist, liha ülestõusmist ja igawest elu. Amen.

Mis see on ?

Mina usun, et mina omast meelest ja wäest mitte ei wõi Jeesuse Kristuse, oma Issanda, sisse uskuda ega tema juure saada; waid Püha Waim on mind ewangeliumi läbi kutsunud, oma annetega walgustanud, õige usu sees pühitlenud ja hoidnud; nõnda kui tema kõik püha ristitogudust maa pääl kutsub, kogub, walgustab, pühitseb ja Jeesuse Kristuse juure õige ja ainu usu sees hoiab; jessamas ristitoguduses tema minule ja kõigile usklikkudele igapäew kõik patud rohkesti andeks annab, ja wiimsel päewal mind ja kõik surunud üles äratab, ja minule, kõigi usklikkudega Kristuses, igawese elu annab. See on tõesti tõsi.

Kolmas päätükk.

Püha Meie Jsa palwe.

Meie Jsa, kes ja oled taewas, pühitsetud saagu sinu nimi, sinu riik tulgu, sinu tahtmine sündigu, kui taewas, nõnda ka maa pääl, meie igapäewast leiba anna meile tänapäew, ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele, ja ära saada meid mitte kiusatuse sisse, waid päästa meid kurjast ära; sest sinu pärast on riik ja wägi ja au igawesti. Amen.

Esimesed palwe sõnad.

Meie Jsa, kes ja oled taewas.

Mis see on ?

Jumal tahab meid seeläbi armulikult kutsuda, et meie peame uskuma teda meie õige Jsa ja meid tema õiged lapsed olewat; et meie julgesti ja kindla lootusega teda peame paluma, nõnda kui armsad lapsed oma armast isa paluvad.

Esimene palwe.

Pühitsetud saagu sinu nimi.

Mis see on ?

Jumala nimi on küll iseenesest püha; aga meie palume sessinatšes palwes, et ta ka meie juures saaks pühitsetud.

Kuidas sünnib see ?

Kui Jumala sõna selgesti ja puhtasti õpetatakse ja meie ka pühasti kui Jumala lapsed seda mõõda elame; siis aita meid, armas taewane Jsa! Aga kes tõist wiisi õpetab ja elab, kui Jumala sõna õpetab, see ei pühitse mitte meie seas Jumala nime; selle eest hoiab meid, armas taewane Jsa!

Teine palwe.

Sinu riik tulgu.

Mis see on ?

Jumala riik tuleb küll ilma meie palweta iseenesest; aga meie palume sessinatšes palwes, et ta ka meie juure tuleks.

Kuidas sünnib see ?

Kui taewane Jsa oma Püha Waimu meile annab, et meie tema püha sõna tema armu läbi usume ja Jumala meele pärast elame jün ajalikult, ja sääl igawesti.

Kolmas palve.

Sinu tahtmine sündigu, kui taewas, nõnda ka maa pääl.

Mis see on ?

Jumala hää ja armuline tahtmine sünnib küll ilma meie palweta; aga meie palume seßsinases palwes, et ta ka meie juures sünniks.

Kuidas sünnib see ?

Kui Jumal kõik kurja nõuu ja tahtmist rikub ja keelab neid, kes meid ei taha lasta Jumala nime pühitseda ega tema riiki meie juure tulla, kui on kuradi, maailma ja meie liha tahtmine; waid kinnitab ja hoiab meid kindlasti omas sõnas ja usus meie otsani; see on tema armuline ja hää tahtmine.

Neljäs palve.

Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew.

Mis see on ?

Jumal annab igapäewase leiba küll ilma meie palweta kõigile kurjele inimestele; aga meie palume seßsinases palwes, et tema meile annaks seda mõista ja tänuga wastu wõtta meie igapäewast leiba.

Mis on igapäewane leib ?

Kõik, mis meie ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarwis läheb: söömine, jomine, riided, kingad, koda, maja, põld, weised, raha, wara, waga abitaasa, wagad lapsed, waga pere, wagad ja truuid ülemad, hää walitsus, hää ilm, rahu, terwis, auus elu, hää sõbrad, truuid naabrid ja muud niijugused asjad.

Viies palve.

Ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele.

Mis see on ?

Meie palume seßsinases palwes, et taewane Jsa mitte ei tahaks waadata meie pattude pääle ega nende pärast meile seda keelsta, mis meie palume; sest meie ep ole seda mitte wäärt, mis meie palume, ega pole seda ka mitte teeninud; waid tema tahaks meile seda kõik armust anda, sest et meie igapäew palju pattu teeme ja küll selget nuhtlust teenime; siis tahame meie ka südamest andeks anda ja hääle meelele hääd teha neile, kes meie wastu eßiwad.

Kuues palve.

Ja ära saada meid mitte kiusatuse sisse.

Mis see on?

Jumal ei kiusa küll kedagi, aga meie palume seßsinases palwes, et Jumal meid tahaks hoida ja üles pidada, et kurat, maailm ja meie liha meid ei peta ega saada ebausku, meeääräheitmise ja mõne muu suure patu ja häbi sisse; ja kui meid seega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ära wõidame ja wõimust saame.

Seitsmes palve.

Waid päästa meid kurjast ära.

Mis see on?

Meie palume seßsinases palwes kui ühel hoobil, et taewane Jsa meid tahaks päästa kõigesugusest ihu ja hinge, waranduse ja auu kahjust; ja wiimaks, kui meie surmatunnile tuleb, õndsä otša meile anda ja armuga seßsinasesst hädaorust enese juure taewa wõtta.

Wiimsed palve sõnad.

Seß sinu päralt on riik ja wägi ja au igawesti. Amen.

Mis on Amen?

See on, et mina pean kindlasti uskuma, et taewane Jsa meie palwed heldesti on wastu wõtnud ja kuulnud, seß et tema ise meid on käskinud nõnda paluda ja tõutanud, et tema meid tahab kuulda. Amen, amen, see on: jah, jah, see peab tõesti nõnda sündima.

Teßjas päätükik.

Püha ristimise sakrament.

I. Mis on ristimine?

Ristimine ei ole mitte paljas wesi, waid niisugune wesi, mis Jumala käsus on seatud ja Jumala sõnaga ühte pandud.

Mis Jumala sõna see on?

Kui meie Jssand Jeesus Kristus ütleb Matteuse raamatu wiimses päätükis: Minge ja tehke jüngriks kõik rahwad, neid ristides Jsa ja Poja ja Püha Waimu nime sisse.

II. Mis annab ehk saadab ristimine?

Tema saadab pattude andeksandmist, päästab ära surmast ja kuradist, ja annab igawesti õndsust kõigile, kes usuvad, nõnda kui Jumala sõnad ja tõutused kuulutavad.

Misugused on need Jumala sõnad ja tõutused?

Kui meie Jhsand Jeesus Kristus ütleb Markuse raamatu wiimises päätlügis: Kes usub ja keda ristitakse, see peab õndsaks saama; aga kes ei usu, seda peab huffa mõistutama.

III. Kuidas wõib wesi nii suuri asju teha?

Wesi ei tee seda tõesti mitte, waid Jumala sõna, mis weega ja wee juures on, ja usk, mis sedasama Jumala sõna wee sees usub; sest ilma Jumala sõnata on wesi paljas wesi, ja ei mitte ristimine; aga Jumala sõnaga on ta ristimine, see on: üks elu- wesi täis armu ja uuesündimise pesemine Püha Waimu sees, kuid püha Paulus ütleb Tiituse raamatu kolmandas päätlügis: Jumal on meid õndsaks teinud uuesündimise pesemise ja Püha Waimu uuendamise läbi, keda tema on wälja walanud meie pääle rohkesti Jeesuse Kristuse, meie Õnnistegija läbi, et meie, tema armu läbi õigeks tehtud, igawese elu pärijaks pidime saama lootuse järele; see on ustaw sõna.

IV. Mis tähendab niisugune weeristimine?

See tähendab, et wana Nadam meie sees igapäewase lahetsamise ja patustpöörmise läbi peab ära uputatud saama ja surema, kõigi pattude ja kurjade himudega, ja igapäew jälle ette tulema ja üles tõusma uus inimene, kes õiguses ja puhtuses Jumala ees peab igawesti elama.

Kus see on kirjutatud?

Püha Paulus ütleb omas raamatus Rooma, rahwale kirjutatud, kuuendas päätlügis: Meie oleme Kristusega maha maetud ristimise läbi surma sisse, et otsegu Kristus on üles äratatud surnuist Jsa auu läbi, meie ka nõnda peame uues elus kaima.

Viies päätlükk.

Püha altari sakrament.

I. Mis on altari sakrament?

See on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõsine ihu ja veri, leiva ja viina all meile ristirahvale süüa ja juua, Kristuse enese seatud.

Kus see on kirjutatud?

Nõnda kirjutavad pühad ewangelistid Matteus, Markus, Luukas ja püha Paulus:

Meie Issand Jeesus Kristus sel ööl, kui teda ära anti, wõttis leiva, tänas, murdis ja andis oma jüngeritele ja ütles: „Wõtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse; seda tehke minu mälestuseks!”

Selsamal kombel wõttis tema ka karika pärast õhtusööma- aega, tänas ja andis oma jüngeritele ja ütles: „Wõtke ja jooge kõik säält seeft; see finane karikas on uus seadus minu weres, mis teie eest ära walatakse pattude andeks andmiseks; seda tehke nii mitu korda, kui teie seft joote, minu mälestuseks!”

II. Mis kasu on meil seesugusest söömisest ja joomisest?

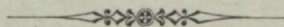
Seda näitavad meile need sõnad: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks”; see on, et meile sakramendis pattude andeksandmist, elu ja õndsust nende sõnade läbi antakse; seft kus pattude andeksandmist on, sääl on ka elu ja õndsust.

III. Kuidas wõib ihulik söömine ja joomine niisugusid suuri asju teha?

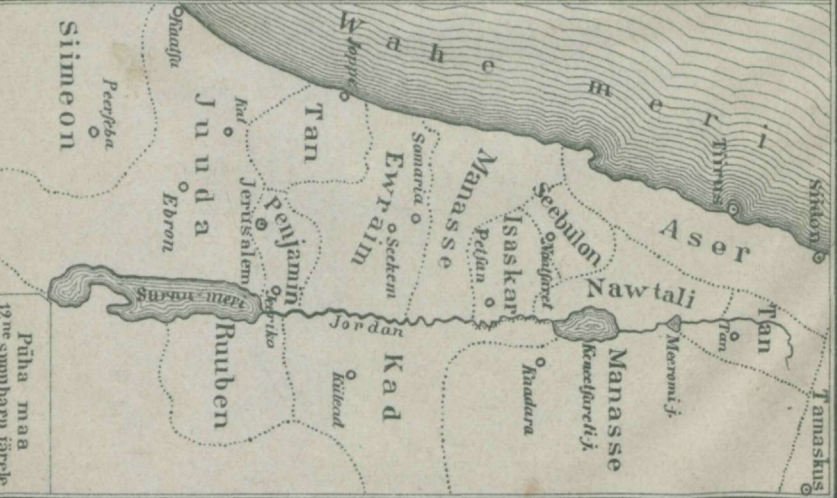
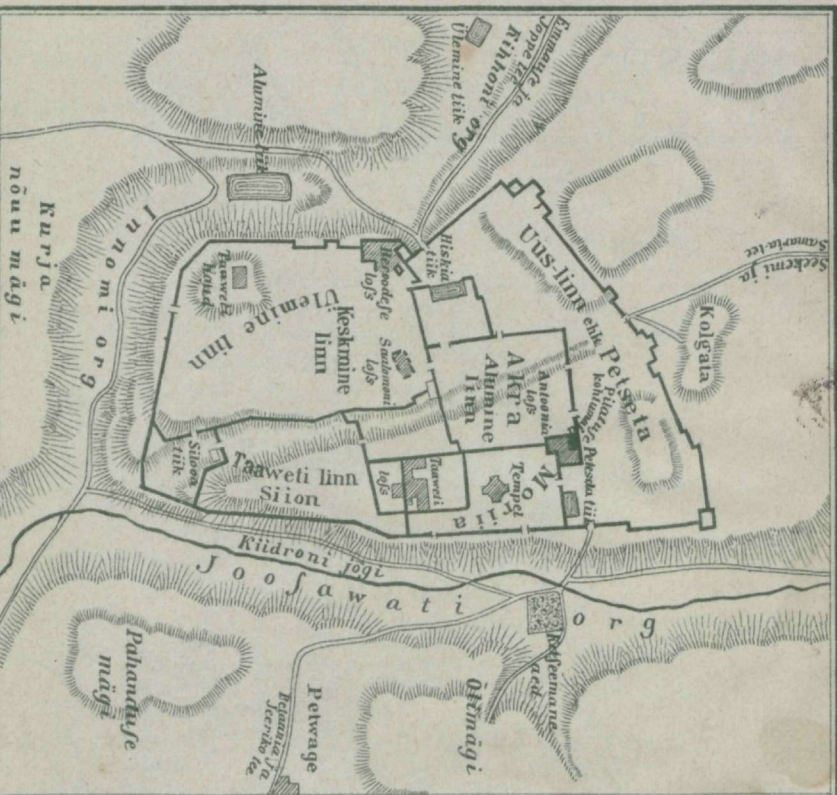
Söömine ja joomine ei tee seda tõesti mitte, waid need sõnad: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks”; need sõnad on ihuliku söömise ja joomisega ühes ülem asi sakramendis; ja kes neidsamu sõnu usub, sel on, mis nemad tunnistawad: pattude andeksandmine.

IV. Kes wõtab auusaste see finase sakramendi wastu?

Baastuda ja ihu poolest ennast walmistada, on küll üks kaunis wäljaspidine kombe; aga see on õieti ja hästi walmistatud, kes neid sõnu usub: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks”; aga kes neid sõnu ei usu, ehk kaksipidi mõtleb, see ep ole mitte wäärt ega hästi walmistatud, seft see sõna: „Teie eest!” nõuab selgeid usklikke südameid.

JERUSALEMA PLAAAN.

Püha maa
12^{ne} suguharu järvele
jagatud.

